

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषत्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ – ୩)

108 Upanishad (Vol – 3)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ପୂର୍ବାଭାଷ



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ମାତାପିତୃଭ୍ୟାଂ ନମଃ ।

ସର୍ବଭ୍ୟୋ ଗୁରୁଭ୍ୟୋ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ମହାଗଣପତୟେ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ସରସ୍ୱତ୍ୟେ ନମଃ ।

ସର୍ବଭ୍ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟୋ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ବେଦାୟ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ବେଦପୁରୁଷାୟ ନମଃ ।

୧୪ ଅପ୍ରେଲ, ୨୦୨୧, ଏବେ ମଧ୍ୟ କୋଭିଡ ମହାମାରୀର ପ୍ରକୋପ ଜାରି ରହିଛି, ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ କଟକଣା ବଳବତ୍ତର ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ସ୍କୁଲ, କଲେଜ ଓ ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନମାନ ବନ୍ଦ ରହିଛି । ଏ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ମୋ ପାଖରେ ବିଶେଷ କିଛି କାମ ନାହିଁ । "ଉକ୍ ବେଦ"କୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତର ଓ ପ୍ରକାଶିତ କରିବାପରେ, ପାଠକମାନେ ଅନ୍ୟ “ପ୍ରାଚୀନ ସାଂସ୍କୃତିକ ସାହିତ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ” ମାନଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ; ବିଶେଷଭାବରେ "ଉପନିଷଦ" ମାନଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବାକୁ ଅନେକ ଅନୁରୋଧ ଆସିଥିଲା । ତେଣୁ ମୋର ଆଗାମୀ ପ୍ରକଳ୍ପ "ଉପନିଷଦ ଓଡ଼ିଆରେ" ପ୍ରାଥମିକତା ହୋଇଗଲା, ଓ ଏହା ଉପରେ କାମ କରିବାକୁ ଲାଗିପଡ଼ିଲି । ଏଥର ଚିନ୍ତାକଳି ଯେ, ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପରେ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତର ଲୋକେ ସମ୍ମିଳିତହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟକଲେ ଏହା ସୁନ୍ଦର ଓ ସହଜ ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଯୋଗାଯୋଗ କରି, ଏହାକୁ ସମସ୍ତେ ସ୍ୱାଗତ କରିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଶେଷରେ ୧୫ ଜଣିଆ ଏକ ଦଳଗଠନ ହୋଇପାରିଲା । କର୍ମମୟ ଜୀବନରେ ସମୟର ଅଭାବରୁ ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛାଥାଇ ମଧ୍ୟ ଯୋଗ ଦେଇପାରିନଥିଲେ ।

"ଉପନିଷଦ"କୁ "ଜ୍ଞାନକାଣ୍ଡ" କୁହାଯାଏ, ଏହା ବିଶେଷକରି ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ବିଷୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ଲେଖାଯାଇଛି, ତଥା ଏହା "ବେଦ"ର ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର ବା ଅଂଶ ଅଟେ । "ଉପନିଷଦ" ରଚନା କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏହାଥିଲା ଯେ, - ଯେଉଁମାନେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବେଦ ପଠନ କରିପାରିବେ ନାହିଁ, କିମ୍ବା ଏକ ବିଶେଷତ୍ବ ବିଷୟମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଜାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛାଅଛି, ସେମାନେ ଏହାକୁ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଅଧ୍ୟାପନା କରିପାରିବେ । ସେଥିପାଇଁ ମହାପୁରୁଷମାନେ ବେଦରୁ ଏହାର ତତ୍ତ୍ବ ଓ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ମାନଙ୍କୁ "ଉପନିଷଦ"ରେ ରଚନା କରିଥିଲେ । ଏହାକୁହାଯାଏ ଯେ, ଖ୍ରୀ.ପୂ ୭୦୦ରୁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କର ରଚନା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଅନେକ ମହାପୁରୁଷମାନେ ଅନେକ "ଉପନିଷଦ" ରଚନା କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ବୈଦିକ ସମାଜ କେବଳ ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଉତ୍ପତ୍ତି କେବଳ ବେଦରୁ, ସେଇମାନଙ୍କୁ ମାନ୍ୟତା ଦେଇଛନ୍ତି । ସେହି ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି ।

୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦ" ଏକ ପୁରୁଣା ପୁସ୍ତକକୁ ଆଧାରକରି ଏହି "ଉପନିଷଦ ଓଡ଼ିଆରେ" ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି ।

ଏହି "ଉପନିଷଦ ଓଡ଼ିଆରେ" ସମୁଦାୟ ୧୦୮ଟି "ଉପନିଷଦ" ରହିଅଛି । ଏଥିରେ ସମୁଦାୟ ୨୦୪୨ 'ପୁଷ୍ପା', ୭୬୭୯ 'ମନ୍ତ୍ର', ୩୩୪୭୭ 'ଧାଡ଼ି', ୧୫୮୩୬୭ 'ଶବ୍ଦ' ଓ ୧୦୯୫୬୦୩ 'ଅକ୍ଷର' ରହିଅଛି । ଏହାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥ୍ୟ ଝେବ ସାଇଟ୍ ରେ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି ।

"ଉପନିଷଦ ଓଡ଼ିଆରେ" ରୂପାନ୍ତରିତ ସରିବା ପରେ, ଏହା ଠିକ୍ ରେ ରୂପାନ୍ତର ହେଲା କି ନାହିଁ, ତାହାର ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (ପ୍ରୁଫ୍-ରିଡ଼ିଙ୍ଗ୍) ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ଏଥିପାଇଁ ମୂଳ ଦସ୍ତାବେଜ ସଙ୍ଗରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ଦସ୍ତାବେଜର ଯାଞ୍ଚ କରିବାପାଇଁ, ୧୫ ଜଣ ଅଲଗା ଅଲଗା ଶୁଦ୍ଧିକରଣ କାମରେ ଲାଗିଥିଲେ । ସେମାନେ ହେଲେ, ଶ୍ରୀମତୀ ସସ୍ମିତା ମହାପାତ୍ର (ଭୁବନେଶ୍ୱର), ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା (ସମ୍ବଲପୁର), ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ କୁମାର ଦାଶ (କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା), ଶ୍ରୀ ଶିଶିର କୁମାର ବିଷୋୟୀ (ଗଞ୍ଜାମ), ଶ୍ରୀ ଚିନ୍ମୟ ମିଶ୍ର (ମୟୂରଭଞ୍ଜ), ଶ୍ରୀ ତରଣୀସେନ ମେହେର (ବଲାଙ୍ଗୀର), ଶ୍ରୀ ନିଳାଦ୍ରି ବିହାରୀ ଶତପଥୀ (ଗଞ୍ଜାମ), ଶ୍ରୀ ଓମ ପ୍ରକାଶ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ (କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା), ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ (ଗଞ୍ଜାମ), ଶ୍ରୀ କୁମୁଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଶତପଥୀ (ଦେବଗଡ଼), ଓ ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ କୁମାର ପରିଡ଼ା (କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା) ।

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର (ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା) ଏହାର ଉପଦେଷ୍ଟା ଓ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରାଇଥିଲେ । ମୁଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ସମସ୍ତ ଯୋଗଦାନକାରୀ ସଦସ୍ୟ ମାନଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛି । ତାଙ୍କର ଉପଦେଷ୍ଟ, ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଓ ସୁଧାରୀକରଣ ସର୍ବଦା ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ରହିବ ।

ଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଯୋଗଦାନ ପାଇଁ ଏହି ପୁସ୍ତକ "ଉପନିଷଦ ଓଡ଼ିଆରେ" ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇପାରିଛି । ଆଶାକରୁଛି ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ତ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ,

ସଂପାଦକ,

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା, ଭାରତ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ଥିତି - ଚେନ୍ନାଇ, ତାମିଲନାଡୁ, ଭାରତ ।



ଉତ୍ସର୍ଗ



ଏହି ପୁସ୍ତକ "ଉପନିଷଦ ଓଡ଼ିଆରେ" ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସମସ୍ତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସେବାରେ ଓ ସାର୍ବଜନୀନ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରସାର ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରୁଛି ।

ବଶମ୍ଭୁତ

ସଂପାଦକ

ନିବେଦନ



ଏହି ପୁସ୍ତକ "ଉପନିଷଦ ଓଡ଼ିଆରେ"ଟି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପଠନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତିଆରି କରାଯାଇଛି ଓ ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଡିଜିଟାଲ ରୂପରେ ମୁକ୍ତ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । ଏହାର କୌଣସି ବ୍ୟାପାରୀକରଣ ନ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ । ଯଦି କେହି ଏହାର ପ୍ରକାଶନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ସଂପାଦକଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ସଂପାଦକ,



ଯଦକ୍ଷରପଦଭ୍ରଷ୍ଟଂ ମାତ୍ରାହିନଂ ତୁ ଯଦ୍-ଭବେତ୍ ।
ତତ୍-ସର୍ବ ଶ୍ଯମତାଂ ଦେବ ନରାୟଣ ନମୋଽସ୍ତୁତେ ॥
ବିସର୍ଗବିମୁମାତ୍ରାଣି ପଦପାଦାକ୍ଷରାଣି ଚ ।
ନୁ୍ୟନାନି ଚାତିରିକ୍ତାନି ଶ୍ଯମସ୍ତୁ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ॥
ଓମ୍ ତତ୍ ସତ୍ । ସର୍ବମ୍ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣାର୍ପଣାମସ୍ତୁ ।
ଓମ୍ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।



Sources ସୂତ୍ର	"ଉପନିଷଦ ଓଡ଼ିଆରେ" ରୂପାନ୍ତର କରିବାପାଇଁ ଏକ ଅତି ପୁରୁଣା ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି । • ପୁସ୍ତକ ନାମ - ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ • କର୍ତ୍ତା - ଶ୍ରୀମଦ ନାରାୟଣ ରାମ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ - "କାବ୍ୟତୀର୍ଥ" • ପ୍ରକାଶିତ ବର୍ଷ - ୧୯୪୮, ଶକାବ୍ଦ - ୧୮୭୦ । • ପ୍ରକାଶକ - ନିର୍ଣ୍ଣୟସାଗର ମୁଦ୍ରଣାଳୟ, ବମ୍ବେ (ମୁମ୍ବାଇ) । • www.sanskritdocuments.org • www.archive.org
Send Corrections to ଭୁଲ ସୁଧାର ପାଇଁ ଯୋଗାଯୋଗ	prakash@scholarshoppe.com
Site access ଞ୍ଜେର ସାଇଟ୍	www.scholarshoppe.com/veda-odia/

ଏହି 'ଦସ୍ତାବିଜ ବା ପୁସ୍ତକ'ଟି ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ଡିଜିଟାଲ୍ ରୂପାନ୍ତର ଅଟେ ।



ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଉପଦେଷ୍ଟା



ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା,

ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

astrosant@gmail.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading)



ଶ୍ରୀମତୀ ସମ୍ମିତା ମହାପାତ୍ର
ସମ୍ପାଦିକା - "ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି"
ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଓଡ଼ିଶା

mohapatrasasmita89@yahoo.in



ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା
ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ
ପରିଷଦ,
ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com



ଶ୍ରୀ ତରଣୀସେନ ମେହେର
ବଲାଙ୍ଗୀର, ଓଡ଼ିଶା

mehertaranisen1@gmail.com



ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ କୁମାର ଦାଶ
ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ,
କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

dasharun609@gmail.com



ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ
ପୋତାମାରି ଗଡ଼, ସାନଖେମୁଣ୍ଡି,
ଗଞ୍ଜାମ, ଓଡ଼ିଶା

sesanirbhaya@gmail.com



ଶ୍ରୀ କୁମୁଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଶତପଥୀ
ଦେବଗଡ଼, ଓଡ଼ିଶା

kumuda.youngindia@gmail.com



ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ କୁମାର ପରିଡ଼ା

ସଂସାରଦାଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଈ,

କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

arunhkd12@gmail.com

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । ଉପନିଷଦକୁ ବେଦର ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ 'ବେଦାନ୍ତ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ 'ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା' ଓ 'ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ଷ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ ରହୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ ଦଶୋପନିଷଦ, ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଉକ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁକ୍ତଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହୁତ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୨	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବକ୍ରସୂତୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଣ୍ଡିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜୀବା ଲ, ଜବାଳି	ଯୋଗରୂପାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍ୱୟ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସତ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଇଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମୁକ୍ତିକା	ଜାବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାତ୍- ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ଧ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ୱମେଧ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ- ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୃଦୟାବଳୀ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଳ, ଶରଭ, ଭୃଗୁଜାବାଳ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାନ୍ତିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସମୁଦାୟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡ଼ିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ତ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା



ସୂଚୀପତ୍ର



ଅବଧୂତ ଉପନିଷଦ	64	ତୁରୀୟାତୀତ ଉପନିଷଦ	87
ଆରୁଣିକ ଉପନିଷଦ	19	ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ଉପନିଷଦ	90
ଆଶ୍ରମ ଉପନିଷଦ	103	ବହୁତ ଉପନିଷଦ	185
ଭିଷ୍ମକ ଉପନିଷଦ	84	ଭାବନ ଉପନିଷଦ	230
ବ୍ରହ୍ମ ଉପନିଷଦ	58	ଦେବୀ ଉପନିଷଦ	205
ଜାବାଲ ଉପନିଷଦ	78	ସରସ୍ୱତୀରହସ୍ୟ ଉପନିଷଦ	189
କଠରୁଦ୍ର ଉପନିଷଦ	70	ସୀତା ଉପନିଷଦ	199
କୁଣ୍ଡିକା ଉପନିଷଦ	52	ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମି ଉପନିଷଦ	177
ମୈତ୍ରେୟ ଉପନିଷଦ	23	ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ ଉପନିଷଦ	211
ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ ଉପନିଷଦ	107	ତ୍ରିପୁରା ଉପନିଷଦ	173
ନିର୍ବାଣ ଉପନିଷଦ	15		
ପରବ୍ରହ୍ମ ଉପନିଷଦ	165		
ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକ ଉପନିଷଦ	158		
ପରମହଂସ ଉପନିଷଦ	154		
ସନ୍ନ୍ୟାସ ଉପନିଷଦ	34		
ଶାଟ୍ୟାୟନୀୟ ଉପନିଷଦ	96		

ସନ୍ନ୍ୟାସ ଉପନିଷଦ

(Sannyasa Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ନିର୍ବାଣ ଉପନିଷଦ

(Nirvanopanisat / Nirvana Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

ନିର୍ବାଣୋପନିଷଦ୍ / ନିର୍ବାଣ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ନିର୍ବାଣୋପନିଷଦ୍ ॥

ନିର୍ବାଣୋପନିଷଦ୍ଦେବ୍ୟଂ ନିର୍ବାଣାନନ୍ଦତୁଲ୍ୟମ୍ ।
ତ୍ରେପଦାନନ୍ଦସାମ୍ରାଜ୍ୟଂ ସ୍ୱମାତ୍ରମିତି ଚିନ୍ତୟେତ୍ ॥

ଓଁ ବାହ୍ମେ ମନସି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା । ମନୋ ମେ ବାଚି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ । ଆବିରାବୀର୍ମ ଏପି ।
ବେଦସ୍ୟ ମା ଆଶୀଘ୍ନଃ । ଶୁତଂ ମେ ମା ପ୍ରହାସୀଃ । ଅନେନାଧୀତେନାହୋରାତ୍ରାନ୍ ସନ୍ଧ୍ୟାମି ।
ଋତଂ ବଦିଷ୍ୟାମି । ସତ୍ୟଂ ବଦିଷ୍ୟାମି । ତନ୍ନାମବତୁ । ତଦ୍ଭୁକ୍ତାରମବତୁ ।
ଅବତୁ ମାମବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ଅଥ ନିର୍ବାଣୋପନିଷଦଂ ବ୍ୟାଖ୍ୟାସ୍ୟାମଃ । ପରମହଂସଃ ସୋଽହମ୍ ॥
ପରିବ୍ରାଜକାଃ ପଶ୍ଚିମଲିଙ୍ଗାଃ । ମନ୍ଥୁଥ ଶ୍ରେତ୍ରପାଲାଃ । ଗଗନସିଦ୍ଧାନ୍ତଃ ଅମୃତକଲ୍ଲୋଲନଦୀ ।
ଅକ୍ଷୟଂ ନିରଞ୍ଜନମ୍ । ନିଃସଂଶୟ ଋଷିଃ । ନିର୍ବାଣୋ ଦେବତା । ନିଷ୍କୁଲପ୍ରବୃତ୍ତିଃ ।
ନିଷ୍ଠେବଲଞ୍ଜାନମ୍ । ଉର୍ଧ୍ୱାମ୍ନାୟଃ । ନିରାଲମ୍ବପୀଠଃ । ସଂଯୋଗଦୀକ୍ଷା ।
ବିୟୋଗୋପଦେଶଃ । ଦୀକ୍ଷାସଂତୋଷପାନଂ ଚ । ଦ୍ୱାଦଶାଦିତ୍ୟାବଲୋକନମ୍ ।
ବିବେକରକ୍ଷା । କରୁଣୈବ କେଲିଃ । ଆନନ୍ଦମାଲା ଏକାନ୍ତଗୁହାୟଂ ମୁକ୍ତାସନସୁଖଗୋଷ୍ଠୀ ।
ଅକଲ୍ପିତଭିକ୍ଷାଶୀ । ହଂସାଚାରଃ । ସର୍ବଭୂତାନ୍ତର୍ବର୍ତୀ ହଂସ ଇତି ପ୍ରତିପାଦନମ୍ ।
ଧୈର୍ଯ୍ୟକହ୍ନା । ଉଦାସୀନକୌପୀନମ୍ । ବିଚାରଦଣ୍ଡଃ ।
ବ୍ରହ୍ମାବଲୋକୟୋଗପଟଃ । ଶ୍ରିୟାଂ ପାଦୁକା । ପରେଚ୍ଛାତରଣମ୍ ।
କୁଣ୍ଡଳିନୀବନ୍ଧଃ । ପରାପବାଦମୁକ୍ତୋ ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତଃ ।
ଶିବୟୋଗନିଦ୍ରା ଚ । ଖେଚରୀମୁଦ୍ରା ଚ । ପରମାନନ୍ଦୀ ।

ନିର୍ଗତଗୁଣତ୍ରୟମ୍ । ବିବେକଲଭ୍ୟମ୍ । ମନୋବାଗଗୋଚରମ୍ ।
 ଅନିତ୍ୟଂ ଜଗଦ୍ୟଜ୍ଞନିତଂ ସ୍ୱପ୍ନଜଗଦଭ୍ରମଜାଦିତୁଲ୍ୟମ୍ ।
 ତଥା ଦେହାଦିସଂଘାତଂ ମୋହଗୁଣଜାଲକଲିତଂ ତଦ୍ରଜୁସର୍ପବହୁଲ୍ଲିତମ୍ ।
 ବିଷ୍ଣୁବିଦ୍ୟାଦିଶତାଭିଧାନଲକ୍ଷ୍ୟମ୍ । ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣୋ ମାର୍ଗଃ ।
 ଶୂନ୍ୟଂ ନ ସଂକେତଃ ପରମେଶ୍ୱରସତ୍ତ୍ୱା । ସତ୍ୟସିଦ୍ଧୟୋଗୋ ମଠଃ ।
 ଅମରପଦଂ ତସ୍ମିନ୍ନୁପମମ୍ । ଆଦିବ୍ରହ୍ମସ୍ୱପ୍ନବିତ୍ । ଅଜପା ଗାୟତ୍ରୀ ।
 ବିକାରଦଣ୍ଡୋ ଧ୍ୟେୟଃ । ମନୋନିରୋଧିନୀ କହ୍ନା । ଯୋଗେନ ସଦାନନ୍ଦସ୍ୱରୂପଦର୍ଶନମ୍ ।
 ଆନନ୍ଦଭିକ୍ଷାଶୀ । ମହାଶୁଶାନ୍ତେଽପ୍ୟାନନ୍ଦବନେ ବାସଃ । ଏକାନ୍ତସ୍ଥାନମ୍ ।
 ଆନନ୍ଦମଠମ୍ । ଉନ୍ନନ୍ୟବସ୍ଥା । ଶାରଦା ଚେଷ୍ଟା । ଉନ୍ନନ୍ୟା ଗତିଃ ।
 ନିର୍ମଳଗାତ୍ରମ୍ । ନିରାଲମ୍ବପୀଠମ୍ । ଅମୃତକଲ୍ଲୋଲାନନ୍ଦକ୍ରିୟା ।
 ପାଣ୍ଡୁରଗଗନମ୍ । ମହାସିଦ୍ଧାନ୍ତଃ । ଶମଦମାଦିଦିବ୍ୟଶକ୍ତ୍ୟାତରଣେ କ୍ଷେତ୍ରପାତ୍ରପରୁତା ।
 ପରାବରସଂଯୋଗଃ । ତାରକୋପଦେଶଃ । ଅଦ୍ୱୈତସଦାନନ୍ଦୋ ଦେବତା ।
 ନିୟମଃ ସ୍ୱାତ୍ତ୍ୱରିନ୍ଦ୍ରିୟନିଗ୍ରହଃ । ଭୟମୋହଶୋକକ୍ରୋଧତ୍ୟାଗସ୍ତ୍ୟାଗଃ ।
 ପରାବରୈକ୍ୟରସାସ୍ୱାଦନମ୍ । ଅନିୟମକତୁନିର୍ମଳଶକ୍ତିଃ ।
 ସ୍ୱପ୍ନକାଶବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱେ ଶିବଶକ୍ତିସଂପୁଟିତପ୍ରପଞ୍ଚିକ୍ଷେଦନମ୍ ।
 ତଥା ପତ୍ରାକ୍ଷାକ୍ଷିକମଣ୍ଡଳୁଃ । ଭବାଭାବଦହନମ୍ । ବିଭ୍ରତ୍ୟାକାଶାଧାରମ୍ ।
 ଶିବଂ ତୁରୀୟଂ ଯଜ୍ଞୋପବୀତମ୍ । ତନ୍ମୟା ଶିଖା । ଚିନ୍ମୟଂ ଚୋସ୍ତୃଷ୍ଟିଦଣ୍ଡମ୍ ।
 ସନ୍ତତାକ୍ଷିକମଣ୍ଡଳୁମ୍ । କର୍ମନିର୍ମୂଲନଂ କହ୍ନା । ମାୟାମମତାହଂକାରଦହନମ୍ ।
 ଶୁଶାନ୍ତେ ଅନାହତାଙ୍ଗୀ ନିସ୍ତ୍ରେଗୁଣ୍ୟସ୍ୱରୂପାନୁସନ୍ଦାନଂ ସମୟମ୍ ।
 ଭ୍ରାନ୍ତିହରଣମ୍ । କାମାଦିବୃତ୍ତିଦହନମ୍ । କାଠିନ୍ୟଦୃଢକୌପୀନମ୍ ।
 ଚୀରାଜିନବାସଃ । ଅନାହତମନ୍ତ୍ରଃ । ଅକ୍ରିୟୟୈବ ଭୁଷ୍ମମ୍ ।
 ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରସ୍ୱସ୍ତଭାବୋ ମୋକ୍ଷଃ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ।
 ପୁରବଦାତରଣମ୍ । ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଶାନ୍ତିସଂଗ୍ରହଣମ୍ ।
 ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଶ୍ରମେଽଧୀତ୍ୟ ବାନପ୍ରସ୍ଥାଶ୍ରମେଽଧୀତ୍ୟ ସସର୍ବସଂବିନ୍ୟାସଂ ସଂନ୍ୟାସମ୍ ।

ଅନ୍ତେ ବ୍ରହ୍ମାଖଣ୍ଡାକାରମ୍ । ନିତ୍ୟଂ ସର୍ବସଂଦେହନାଶନମ୍ ।
ଏତନ୍ନିର୍ବାଣଦର୍ଶନଂ ଶିଷ୍ୟଂ ପୁତ୍ରଂ ବିନା ନ ଦେୟମିତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ।

ଓଁ ବାହ୍ମେ ମନସି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା । ମନୋ ମେ ବାଚି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ । ଆବିରାବୀର୍ମ ଏପି ।
ବେଦସ୍ୟ ମା ଆଶୀଘ୍ନଃ । ଶୁତଂ ମେ ମା ପ୍ରହାସୀଃ । ଅନେନାଧୀତେନାହୋରାତ୍ରାନ୍ସନ୍ନଧୀମି ।
ଋତଂ ବଦିଷ୍ୟାମି । ସତ୍ୟଂ ବଦିଷ୍ୟାମି । ତନ୍ନାମବତୁ । ତଦ୍ବକ୍ତାରମବତୁ ।
ଅବତୁ ମାମବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ନିର୍ବାଣୋପନିଷସ୍ତମାପ୍ତା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଆରୁଣିକ ଉପନିଷଦ

(Arunikopanisat / Arunika Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

ଆରୁଣିକୋପନିଷଦ୍ / ଆରୁଣିକ ଉପନିଷଦ / ଆରୁଣେୟ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ଆରୁଣିକୋପନିଷଦ୍ ॥

ଆରୁଣିକାଖ୍ୟୋପନିଷଦ୍-ଖ୍ୟାତସଂନ୍ୟାସିନୋଽମଳାଃ ।

ୟତ୍-ପ୍ରବୋଧାଦ୍ୟାନ୍ତି ମୁକ୍ତିଂ ତଦ୍ରାମବ୍ରହ୍ମ ମେ ଗତିଃ ॥

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତୁ ମମାଙ୍ଗାନି ବାକ୍ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତମଥୋ ବଲମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଚ ।
ସର୍ବାଣି ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦଂ ମାହଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକୁର୍ଯ୍ୟାଂ ମା ମା ବ୍ରହ୍ମ
ନିରାକରୋଦନିରାକରଣମସ୍ତୁନିରାକରଣଂ ମେସୁ ତଦାତ୍ମନି ନିରତେ ଯ ଉପନିଷସୁ
ଧର୍ମାସ୍ତେ ମୟି ସନ୍ତ ତେ ମୟି ସନ୍ତ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ଓଁ ଆରୁଣିଃ ପ୍ରଜାପତେର୍ଲୋକଂ ଜଗାମ । ତଂ ଗତ୍ସୋବାଚ ।
କେନ ଭଗବନ୍-କର୍ମାଣ୍ୟଶେଷତୋ ବିସୃଜାନୀତି ।
ତଂ ହୋବାଚ ପ୍ରଜାପତିସ୍ତବ ପୁତ୍ରାନ୍ତ୍ରାତ୍ମନ୍ୟୁନ୍ୟାଦୀଞ୍ଚିତ୍ତାଂ ଯୁଜ୍ଞୋପବୀତଂ ଚ ଯାଗଂ ଚ ସୂତ୍ରଂ ଚ
ସ୍ବାଧ୍ୟାୟଂ ଚ ଭୂର୍ଲୋକଭୂର୍ବର୍ଲୋକସ୍ୱର୍ଲୋକମହର୍ଲୋକଜନଲୋକତପୋଲୋକସତ୍ୟଲୋକଂ
ଚାତଲପାତାଲବିତଲସୁତଲରସାତଲତଲାତଲମହାତଲବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଂ ଚ ବିସର୍ଜୟେଦ୍ବ୍ରହ୍ମାଦନଂ
ଚୈବ କୌପୀନଂ ଚ ପରିଗ୍ରହେତ୍ । ଶେଷଂ ବିସୃଜେଦିତି ॥ ୧ ॥

ଗୃହସ୍ଥୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ବାନପ୍ରସ୍ଥୋ ବା ଲୌକିକାଗ୍ନୀନ୍ଦ୍ରଦରାଗ୍ନୌ ସମାରୋପୟେତ୍ ।
ଗାୟତ୍ରୀଂ ଚ ସ୍ୱବାଚାଗ୍ନୌ ସମାରୋପୟେଦୁପବୀତଂ ଭୂମାବସ୍ତୁ ବା ବିସୃଜେତ୍ ।
କୁଟୀରରୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ କୁରୁମ୍ଭଂ ବିସୃଜେତ୍ । ପାତ୍ରଂ ବିସୃଜେତ୍ ।
ପବିତ୍ରଂ ବିସୃଜେତ୍ । ଦଣ୍ଡାଂଶ୍ଚ ଲୌକିକାଗ୍ନୀଂଶ୍ଚ ବିସୃଜେଦିତି ହୋବାଚ ।
ଅତ ଉର୍ଧ୍ୱମମନ୍ତ୍ରବଦାଚରେତ୍ । ଉର୍ଧ୍ୱଗମନଂ ବିସୃଜେତ୍ ।

ତ୍ରିସଂଧ୍ୟାଦୌ ସ୍ନାନମାଚରେତ୍ । ସଂଧିଂ ସମାଧାବାହୁନ୍ୟାଚରେତ୍ ।
ସର୍ବେଷୁ ବେଦେଷ୍ଟାରଣ୍ୟକମାବର୍ତ୍ତୟେଦୁପନିଷଦମାବର୍ତ୍ତୟେଦୁପନିଷଦମାବର୍ତ୍ତୟେଦିତି ॥ ୨ ॥

ଖଲ୍ଲହଂ ବ୍ରହ୍ମ ସୂତ୍ରଂ ସୂଚନାସୂତ୍ରଂ ବ୍ରହ୍ମ ସୂତ୍ରମହମେବ ବିଦ୍ବାଂତ୍ରିବୃସୂତ୍ରଂ ତ୍ୟଜେଦ୍ବିଦ୍ବାନ୍ୟ
ଏବଂ ବେଦ ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟା ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟା ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟେତି ତ୍ରି କୃତ୍ବାଃଭୟଂ
ସର୍ବଭୂତେଭ୍ୟା ମତ୍ତଃ ସର୍ବଂ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ ।

ସଖା ମା ଗୋପାୟୋଜଃ ସଖାୟୋଽସୀନ୍ନସ୍ୟ ବଜ୍ରୋଽସି ବାର୍ତ୍ତୟଃ ଶର୍ମ ମେ ଭବ
ୟସ୍ତାପଂ ତନ୍ନିବାରୟେତି ।

ଅନେନ ମନ୍ତ୍ରେଣ କୃତଂ ବୈଶବଂ ଦଣ୍ଡଂ କୌପୀନଂ
ପରିଗ୍ରହେଦୌଷଧବଦଶନମାଚରେଦୌଷଧବଦଶନନମାଚରେତ୍ ।
ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟମହିଂସା ଚାପରିଗ୍ରହଂ ଚ ସତ୍ୟଂ ଚ ଯତ୍ନେନ ହେ ରକ୍ଷତୋ ହେ ରକ୍ଷତୋ ହେ
ରକ୍ଷତ ଇତି ॥ ୩ ॥

ଅଥାତଃ ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକାନାମାସନଶୟନାଦିକଂ ଭୂମୌ
ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣାଂ ମୃତ୍ୟୁତ୍ରଂ ବାଃଲ୍ଲୀମୁତ୍ୟୁତ୍ରଂ ଦାରୁତ୍ୟୁତ୍ରଂ ବା
କାମକ୍ରୋଧହର୍ଷରୋଷଲୋଭମୋହଦମ୍ଭଦର୍ପାସୁୟାମମତ୍ତାହଂକାରାଦୀନପି ତ୍ୟଜେତ୍ ।
ବର୍ଷାସୁ ଧ୍ରୁବଶୀଲୋଽଷ୍ଟୌ ମାସାନେକାକୀ ଯତିଶ୍ଚରେତ୍ ଦ୍ବାବେବ ବା ଚରେଦ୍ବାବେବ ବା
ଚରେଦିତି ॥ ୪ ॥

ଖଲୁ ବେଦାର୍ଥଂ ଯୋ ବିଦ୍ବାନ୍-ସୋପନୟନାଦୂର୍ଧ୍ବମେତାନି ପ୍ରାଗ୍ବା ତ୍ୟଜେତ୍ ।
ପିତରଂ ପୁତ୍ରମଗ୍ନ୍ୟପବୀତଂ କର୍ମ କଲତ୍ରଂ ଚାନ୍ୟଦପୀହ ଯତୟୋ
ଭିକ୍ଷାର୍ଥଂ ଗ୍ରାମଂ ପ୍ରବିଶନ୍ତି ପାଣିପାତ୍ରମୁଦରପାତ୍ରଂ ବା ।
ଓଁ ହି ଓଁ ହି ଓଁ ହୀତ୍ୟେତଦୁପନିଷଦଂ ବିନ୍ୟସେତ୍ ॥

ଖଲ୍ଲେତଦୁପନିଷଦଂ ବିଦ୍ବାନ୍ୟ ଏବଂ ବେଦ ପାଲାଶଂ ବୈଲ୍ଲମୌଦୁମ୍ବରଂ
ଦଣ୍ଡମଜିନଂ ମେଖଲାଂ ଯୁଜ୍ଞୋପବୀତଂ ଚ ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ଶୂରୋ ଯ ଏବଂ ବେଦ ।

ତଦ୍ବିଷ୍ଣୋଃ ପରମଂ ପଦଂ ସଦା ପଶ୍ୟନ୍ତି ସୁରୟଃ ।
ଦିବୀବ ତନ୍ମୁରାତତମ୍ ।
ତଦ୍ବିପ୍ରାସୋ ବିପନ୍ୟବୋ ଜାଗୃବାଂସଃ ସମିକ୍ଷତେ ।
ବିଷ୍ଣୋର୍ଯୁପରମଂ ପଦମିତି ।
ଏବଂ ନିର୍ବାଣାନୁଶାସନଂ ବେଦାନୁଶାସନଂ ବେଦାନୁଶାସନମିତି ॥ ୫ ॥

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତୁ ମମାଜ୍ଞାନି ବାକ୍ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତମଥୋ ବଲମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଚ ।
ସର୍ବାଣି ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦଂ ମାହଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକୁର୍ଯ୍ୟାଂ ମା ମା ବ୍ରହ୍ମ
ନିରାକରୋଦନିରାକରଣମସ୍ତୁନିରାକରଣଂ ମେସୁ ତଦାତ୍ମନି ନିରତେ ଯ ଉପନିଷସୁ
ଧର୍ମାସ୍ତେ ମୟି ସନ୍ତ ତେ ମୟି ସନ୍ତ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ସାମବେଦୀୟାରୁଣିକୋପନିଷସମାପ୍ତା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ମୈତ୍ରେୟ ଉପନିଷଦ

(Maitreyyupanisat / Maitreya Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀମତୀ ସସ୍ମିତା ମହାପାତ୍ର

ମୈତ୍ରେୟୋପନିଷଦ୍ / ମୈତ୍ରେୟ ଉପନିଷଦ / ମୈତ୍ରେୟ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ମୈତ୍ରେୟୋପନିଷଦ୍ ॥

ଶୁଭ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟୋପଦେଶେନ ମୁନୟୋ ଯୁପଦଂ ଯୁୟୁଃ ।

ତସ୍ମାନ୍ନୁଭୂତିସଂସିଦ୍ଧଂ ସ୍ବମାତ୍ରଂ ବ୍ରହ୍ମ ଭାବୟେ ॥

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତୁ ମମାଙ୍ଗାନି ବାକ୍ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତମଥୋ ବଲମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଚ ।

ସର୍ବାଣି ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦଂ ମାହଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକୁର୍ଯ୍ୟାଂ ମା ମା ବ୍ରହ୍ମ

ନିରାକରୋଦନିରାକରଶମସ୍ତୁନିରାକରଣଂ ମେସୁ ତଦାତ୍ମନି ନିରତେ ଯ ଉପନିଷସୁ

ଧର୍ମାସ୍ତେ ମୟି ସନ୍ତ ତେ ମୟି ସନ୍ତ ॥

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ପ୍ରଥମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଓଁ ବୃହଦ୍ରଥୋ ବୈ ନାମ ରାଜା ରାଜ୍ୟେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଂ ପୁତ୍ରଂ ନିଧାପୟିତ୍ବେଦମଶାଶ୍ବତଂ

ମନ୍ୟମାନଃ ଶରୀରଂ ବୈରାଗ୍ୟମୁପେତୋଽରଣ୍ୟଂ ନିର୍ଜଗାମ ।

ସ ତତ୍ର ପରମଂ ତପ ଆସ୍ଥାୟାଦିତ୍ୟମୀକ୍ଷମାଣ ଉର୍ଧ୍ବବାହୁସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟତ୍ୟନ୍ତେ

ସହସ୍ରସ୍ୟ ମୁନିରକ୍ତିକମାଜଗାମାଗ୍ନିରିବାଧୁମକସ୍ତେଜସା

ନିର୍ଦ୍ଦହନ୍ନିବାତ୍ସବିଦ୍-ଭଗବାଞ୍ଜ୍ଞାକାୟନ୍ୟ ଉତ୍ତିଷ୍ଠୋତ୍ତିଷ୍ଠ ବରଂ ବୃଣୀଷ୍ଠେତି

ରାଜାନମବ୍ରବୀସୁ ତସ୍ମୈ ନମସ୍କୃତ୍ୟୋବାଚ ଭଗବନ୍ନାହମାତ୍ମବିତ୍ତ୍ବଂ ତତ୍ତ୍ବବିଚ୍ଛେଦମୋ

ବୟଂ ସ ତ୍ବଂ ନୋ ବ୍ରୁହୀତ୍ୟେତଦ୍ବୃତ୍ତଂ ପୁରସ୍ତାଦଶକ୍ୟଂ ମା ପୃଚ୍ଛ ପ୍ରଶ୍ନମୈକ୍ଷାକାନ୍ୟାନ୍-କାମାନୁଶୀଘ୍ନେତି

ଶାକାୟନ୍ୟସ୍ୟ ଚରଣାବଭିମୃଶ୍ୟମାନୋ ରାଜେମାଂ ଗାଥାଂ ଜଗାଦ ॥ ୧॥

ଅଥ କିମେତୈର୍ବାନ୍ୟାନାଂ ଶୋଷଣଂ ମହାର୍ଣ୍ଣବାନାଂ ଶିଖରିଣାଂ ପ୍ରପତନଂ ଧ୍ରୁବସ୍ୟ
ପ୍ରତଲନଂ ସ୍ଥାନଂ ବା ତରୁଣାଂ ନିମଜ୍ଜନଂ ପୃଥିବ୍ୟାଃ ସ୍ଥାନାଦପସରଣଂ ସୁରାଣାଂ
ସୋଽହମିତ୍ୟେତଦ୍ବିଧିଧିନ୍ସଂସାରେ କିଂ କାମୋପଭୋଗୈର୍ଯ୍ୟେରେବାଶ୍ରିତସ୍ୟାସକୃଦୁପାବର୍ତ୍ତନଂ
ଦୃଶ୍ୟତ ଇତ୍ୟୁଦ୍ଧର୍ତ୍ତମର୍ହସୀତ୍ୟକ୍ଷୋଦପାନସ୍ଥୋ ଭେକ
ଇବାହମସ୍ଥିନ୍ସଂସାରେ ଭଗବଂସ୍ତୁଂ ନୋ ଗତିରିତି ।। ୨।।

ଭଗବଞ୍ଜ୍ଞଶରୀରମିଦଂ ମୈଥୁନାଦେବୋଦ୍-ଭୂତଂ ସଂବିଦପେତଂ
ନିରୟଂ ଏବ ମୃତ୍ୟୁରେଣ ନିଷ୍ପ୍ରାକ୍ତମସ୍ଥିତିଶ୍ଚିତଂ ମାଂସେନାନୁଲିପ୍ତଂ ତର୍ମଶାବବଞ୍ଚଂ
ବିଶ୍ମୁତ୍ତବାତପିତ୍ତକଫମଜ୍ଜାମେଦୋବସାଭିରନ୍ଧ୍ୟଶ୍ଚ ମଲୈର୍ବଦ୍ଭୁତିଃ
ପରିପୂର୍ଣ୍ଣମେତାଦୃଶେ ଶରୀରେ ବର୍ତ୍ତମାନସ୍ୟ ଭଗବଂସ୍ତୁଂ ନୋ ଗତିରିତି ।। ୩।।

ଅଥ ଭଗବାଞ୍ଜ୍ଞକାୟନ୍ୟଃ ସୁପ୍ରୀତୋଽବ୍ରବୀଦ୍ରାଜାନଂ
ମହାରାଜ ବୃହଦ୍ରଥେଷ୍ଠାକୁର୍ବଂଶଧୃଜଶୀର୍ଷାତ୍ମଜଃ
କୃତକୃତ୍ୟସ୍ତୁଂ ମରୁନ୍ନାମ୍ନୋ ବିଶ୍ମୁତୋଽସୀତ୍ୟୟଂ
ଶଲ୍ଯାତ୍ମା ତେ କତମୋ ଭଗବାନ୍ନୃଶ୍ଚ୍ୟ ଇତି ତଂ ହୋବାଚ ।।

ଶବ୍ଦସ୍ପର୍ଶମୟା ଯୋଃର୍ଥା ଅନର୍ଥା ଇବ ତେ ସ୍ଥିତାଃ ।
ଯେଷାଂ ସକ୍ତସ୍ତୁ ଭୂତାତ୍ମା ନ ସ୍ଥରେଜ ପରଂ ପଦମ୍ ।। ୧।।

ତପସା ପ୍ରାପ୍ୟତେ ସତ୍ତ୍ଵଂ ସତ୍ତ୍ଵାସ୍ରଂପ୍ରାପ୍ୟତେ ମନଃ ।
ମନସା ପ୍ରାପ୍ୟତେ ହ୍ୟାତ୍ମା ହ୍ୟାତ୍ମାପତ୍ୟା ନିବର୍ତ୍ତତେ ।। ୨।।

ୟଥା ନିରିକ୍ଷନୋ ବହିଃ ସ୍ଵୟେନାବୁପଶାମ୍ୟତି ।
ତଥା ବୃତ୍ତିକ୍ଷୟାଚିତ୍ତଂ ସ୍ଵୟେନାବୁପଶାମ୍ୟତି ।। ୩।।

ସ୍ଵୟେନାବୁପଶାନ୍ତସ୍ୟ ମନସଃ ସତ୍ୟଗାମିନଃ ।
ଇନ୍ଦ୍ରିୟାର୍ଥବିମୂଢସ୍ୟାନୃତାଃ କର୍ମବଶାନୁଗାଃ ।। ୪।।

ଚିତ୍ତମେବ ହି ସଂସାରସ୍ତବ୍-ପ୍ରୟତ୍ନେନ ଶୋଧୟେତ୍ ।
ୟତ୍ତିତ୍ତସ୍ତନ୍ନୟୋ ଭବତି ଗୁହ୍ୟମେତସ୍ତନାତନମ୍ ॥ ୫॥

ଚିତ୍ତସ୍ୟ ହି ପ୍ରସାଦେନ ହୃଦ୍ଧି କର୍ମ ଶୁଭାଶୁଭମ୍ ।
ପ୍ରସନ୍ନାତ୍ମାତ୍ମନି ସ୍ଥିତ୍ବା ସୁଖମକ୍ଷୟମଶ୍ରୁତେ ॥ ୬॥

ସମାସକ୍ତଂ ଯଦା ଚିତ୍ତଂ ଜନ୍ତୋର୍ବିଷୟଗୋଚରମ୍ ।
ୟଦ୍ୟେବଂ ବ୍ରହ୍ମଣି ସ୍ୟାତ୍ତତ୍ତ୍ଵୋ ନ ମୁଚ୍ୟେତ ବନ୍ଧନାତ୍ ॥ ୭॥

ହୃଦ୍-ପୁଣ୍ଡରୀକମଧ୍ୟେ ତୁ ଭାବୟେତ୍-ପରମେଶ୍ଵରମ୍ ।
ସାକ୍ଷିଣଂ ବୁଦ୍ଧିବୃତ୍ତସ୍ୟ ପରମପ୍ରେମଗୋଚରମ୍ ॥ ୮॥

ଅଗୋଚରଂ ମନୋବାଚାମବଧୂତାଦିସଂସ୍ଥବମ୍ ।
ସତ୍ତ୍ଵାମାତ୍ରପ୍ରକାଶୈକପ୍ରକାଶଂ ଭାବନାତିଗମ୍ ॥ ୯॥

ଅହେୟମନୁପାଦେୟମସାମାନ୍ୟବିଶେଷଣମ୍ ।
ଧୂବଂ ପ୍ରିୟତଗମ୍ଭୀରଂ ନ ତେଜୋ ନ ତମସ୍ତତମ୍ ।
ନିର୍ବିକଳ୍ପଂ ନିରାଭାସଂ ନିର୍ବାଣମୟସଂବିଦମ୍ ॥ ୧୦॥

ନିତ୍ୟଃ ଶୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧମୁକ୍ତସ୍ଵଭାବଃ ସତ୍ୟଃ ସୂକ୍ଷ୍ମଃ ସଂବିଭୁଷ୍ଣାଦ୍ଵିତୀୟଃ ।
ଆନନ୍ଦାଭିର୍ଯ୍ୟଃ ପରଃ ସୋଽହମସ୍ମି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷାତୁର୍ନାତ୍ର ସଂଶୀତିରସ୍ତ୍ରି ॥ ୧୧॥

ଆନନ୍ଦମନ୍ତ୍ରର୍ନିଜମାଶ୍ରୟଂ ତମାଶାପିଶାତୀମବମାନୟନ୍ତମ୍ ।
ଆଲୋକୟନ୍ତଂ ଜଗଦିନ୍ଦ୍ରଜାଲମାପକ୍ରଧଂ ମାଂ ପ୍ରବିଶେଦସଙ୍ଗମ୍ ॥ ୧୨॥

ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମାଚାରୟତା ବିମୂଢ଼ାଃ କର୍ମାନୁସାରେଣ ଫଳଂ ଲଭନ୍ତେ ।
ବର୍ଣ୍ଣାଦିଧର୍ମଂ ହି ପରିତ୍ୟଜନ୍ତଃ ସ୍ଵାନନ୍ଦତୃପ୍ତାଃ ପୁରୁଷା ଭବନ୍ତି ॥ ୧୩॥

ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମଂ ସାବୟବଂ ସ୍ୱରୂପମାଦ୍ୟନ୍ତୟୁକ୍ତଂ ହ୍ୟତିକୃଚ୍ଛମାତ୍ରମ୍ ।
ପୁତ୍ରାଦିଦେହେଷ୍ଟଭିମାନଶୂନ୍ୟଂ ଭୂତ୍ୱା ବସେସ୍ତ୍ରୌଷ୍ୟତମେ ହ୍ୟନନ୍ତ ଇତି ॥ ୧୪॥

॥ ଇତି ମୈତ୍ରେୟୋପନିଷସ୍ତୁ ପ୍ରଥମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ଦ୍ୱିତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଅଥ ଭଗବାନ୍ନୈତ୍ରେୟଃ କୈଲାସଂ ଜଗାମ ତଂ ଗତ୍ତ୍ୱାବାଚ
ଭୋ ଭଗବନ୍ପରମତତ୍ତ୍ୱରହସ୍ୟମନୁବ୍ରୁହୀତି ॥

॥ ସ ହୋବାଚ ମହାଦେବଃ ॥

ଦେହୋ ଦେବାଲୟଃ ପ୍ରୋକ୍ତଃ ସ ଜୀବଃ କେବଲଃ ଶିବଃ ।
ତ୍ୟଜେଦଜ୍ଞାନନିର୍ମାଲ୍ୟଂ ସୋଽହଂଭାବେନ ପୂଜୟେତ୍ ॥ ୧॥

ଅଭେଦଦର୍ଶନଂ ଜ୍ଞାନଂ ଧ୍ୟାନଂ ନିର୍ବିଷୟଂ ମନଃ ।
ସ୍ନାନଂ ମନୋମଲତ୍ୟାଗଃ ଶୌଚମିନ୍ଦ୍ରିୟନିଗ୍ରହଃ ॥ ୨॥

ବ୍ରହ୍ମାମୃତଂ ପିବେଦ୍-ଭୈଷମାଚରେଦେହରକ୍ଷଣେ ।
ବସେଦେକାନ୍ତିକୋ ଭୂତ୍ୱା ଚୈକାନ୍ତେ ଦ୍ୱୈତବର୍ଜିତେ ।
ଇତ୍ୟେବମାଚରେଦୀମାନ୍ସ ଏବଂ ମୁକ୍ତିମାପ୍नुୟାତ୍ ॥ ୩॥

ଜାତଂ ମୃତମିଦଂ ଦେହଂ ମାତାପିତୃମଲାଭୁକମ୍ ।
ସୁଖଦୁଃଖାଲୟମେଧ୍ୟଂ ସ୍ୱପ୍ନା ସ୍ନାନଂ ବିଧୀୟତେ ॥ ୪॥

ଧାତୁବଦଂ ମହାରୋଗଂ ପାପମନ୍ଦିରମଧୁବମ୍ ।
ବିକାରାକାରବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣଂ ସ୍ୱପ୍ନା ସ୍ନାନଂ ବିଧୀୟତେ ॥ ୫॥

ନବଦ୍ୱାରମଲସ୍ରାବଂ ସଦା କାଲେ ସ୍ୱଭାବଜମ୍ ।
ଦୁର୍ଗନ୍ଧଂ ଦୁର୍ମଲୋପେତଂ ସ୍ୱଚ୍ଛା ସ୍ନାନଂ ବିଧୀୟତେ ॥ ୭॥

ମାତୃସୂତକସଂବନ୍ଧଂ ସୂତକେ ସହ ଜାୟତେ ।
ମୃତସୂତକଜଂ ଦେହଂ ସ୍ୱଚ୍ଛା ସ୍ନାନଂ ବିଧୀୟତେ ॥ ୮॥

ଅହଂମମେତି ବିଶ୍ୱତ୍ତଲେପଗନ୍ଧାଦିମୋଚନମ୍ ।
ଶୁଦ୍ଧଶୌଚମିତି ପ୍ରୋକ୍ତଂ ମୃତ୍ୱଲୀଭ୍ୟାଂ ତୁ ଲୌକିକମ୍ ॥ ୮॥

ଚିତ୍ତଶୁଦ୍ଧିକରଂ ଶୌଚଂ ବାସନାତ୍ରୟନାଶନମ୍ ।
ଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟମୃତୋୟେଃ କ୍ଷୀଳନାକ୍ଳୈତମୁଚ୍ୟତେ ॥ ୯॥

ଅଦ୍ୱୈତଭାବନାଭୈଷମଭକ୍ଷ୍ୟଂ ଦ୍ୱୈତଭାବନମ୍ ।
ଗୁରୁଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତଭାବେନ ଭିକ୍ଷୋଭୈଷଂ ବିଧୀୟତେ ॥ ୧୦॥

ବିଦ୍ୱାନ୍ସ୍ୱଦେଶମୁସ୍ତୃଜ୍ୟ ସଂନ୍ୟାସାନନ୍ତରଂ ସୁତଃ ।
କାରାଗାରବିନିର୍ମୁକ୍ତଚୋରବନ୍ଧୁରତୋ ବସେତ୍ ॥ ୧୧॥

ଅହଂକାରସୂତଂ ବିତ୍ତଭ୍ରାତରଂ ମୋହମନ୍ଦିରମ୍ ।
ଆଶାପତ୍ନୀଂ ତ୍ୟଜେଦ୍ୟାବତ୍ତାବନ୍ଧୁକ୍ଳୋ ନ ସଂଶୟଃ ॥ ୧୨॥

ମୃତା ମୋହମୟୀ ମାତା ଜାତୋ ବୋଧମୟଃ ସୁତଃ ।
ସୂତକଦ୍ୱୟସଂପ୍ରାପ୍ତୌ କଥଂ ସଂଧ୍ୟାମୁପାସ୍ମହେ ॥ ୧୩॥

ହୃଦାକାଶେ ଚିଦାଦିତ୍ୟଃ ସଦା ଭାସତି ଭାସତି ।
ନାସ୍ତମେତି ନ ଚୋଦେତି କଥଂ ସଂଧ୍ୟାମୁପାସ୍ମହେ ॥ ୧୪॥

ଏକମେବାଦ୍ବିତୀୟଂ ଯଦୁରୋର୍ବାକ୍ୟେନ ନିଶ୍ଚିତମ୍ ।
ଏତଦେକାନ୍ତମିଦୁଃକ୍ତଂ ନ ମଠୋ ନ ବନାନ୍ତରମ୍ ॥ ୧୫॥

ଅସଂଶୟବତାଂ ମୁକ୍ତିଃ ସଂଶୟାବିଷ୍ଟଚେତସାମ୍ ।
ନ ମୁକ୍ତିର୍ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତେ ତସ୍ମାଦ୍ବିଶ୍ବାସମାପୁୟାତ୍ ॥ ୧୬॥

କର୍ମତ୍ୟାଗାନ୍ନ ସଂନ୍ୟାସୋ ନ ପ୍ରେଷୋଜାରଣେନ ତୁ ।
ସଂଧୌ ଜୀବାତୁନୋରୈକ୍ୟଂ ସଂନ୍ୟାସଃ ପରିକୀର୍ତ୍ତିତଃ ॥ ୧୭॥

ବମନାହାରବଦ୍ୟସ୍ୟ ଭାତି ସର୍ବେଷଶାଦିଷୁ ।
ତସ୍ୟାଧିକାରଃ ସଂନ୍ୟାସେ ତ୍ୟକ୍ତଦେହାଭିମାନିନଃ ॥ ୧୮॥

ୟଦା ମନସି ବୈରାଗ୍ୟଂ ଜାତଂ ସର୍ବେଷୁ ବସୁଷୁ ।
ତଦୈବ ସଂନ୍ୟସେଦ୍ବିଦ୍ବାନନ୍ୟଥା ପତିତୋ ଭବେତ୍ ॥ ୧୯॥

ଦ୍ରବ୍ୟାର୍ଥମନ୍ନବସ୍ତାର୍ଥଂ ଯଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର୍ଥମେବ ବା ।
ସଂନ୍ୟସେଦୁଭୟଭ୍ରଷ୍ଟଃ ସ ମୁକ୍ତିଂ ନାପୁନର୍ହତି ॥ ୨୦॥

ଉତ୍ତମା ତତ୍ପ୍ରତିତ୍ତୈବ ମଧ୍ୟମଂ ଶାସ୍ତ୍ରଚିନ୍ତନମ୍ ।
ଅଧମା ମନ୍ତ୍ରଚିନ୍ତା ଚ ତୀର୍ଥଭ୍ରାନ୍ତ୍ୟଧମାଧମା ॥ ୨୧॥

ଅନୁଭୂତିଂ ବିନା ମୂଢ଼ୋ ବୃଥା ବ୍ରହ୍ମଣି ମୋଦତେ ।
ପ୍ରତିବିମ୍ବିତଶାଖାଗ୍ରଫଳାସ୍ତାଦନମୋଦବତ୍ ॥ ୨୨॥

ନ ତ୍ୟଜେଜ୍ଞେଦ୍ୟତିର୍ମୁକ୍ତୋ ଯୋ ମାଧୁକରମାତରମ୍ ।
ବୈରାଗ୍ୟଜନକଂ ଶ୍ରଦ୍ଧାକଲତ୍ରଂ ଜ୍ଞାନନନ୍ଦନମ୍ ॥ ୨୩॥

ଧନବୃଦ୍ଧା ବୟୋବୃଦ୍ଧା ବିଦ୍ୟାବୃଦ୍ଧାସ୍ତଥୈବ ଚ ।

ତେ ସର୍ବେ ଜ୍ଞାନବୃଦ୍ଧସ୍ୟ କିଂକରାଃ ଶିଷ୍ୟକିଂକରାଃ ॥ ୨୪॥

ୟନ୍ମାୟା ମୋହିତଚେତସୋ ମାମାତ୍ମାନମାପୂର୍ଣ୍ଣମଲଭ୍ୟବନ୍ତଃ ।

ପରଂ ବିଦଗ୍-ଧୋଦରପୂରଣାୟ ଭ୍ରମନ୍ତି କାକା ଇବ ସୂରଘ୍ନୋଽପି ॥ ୨୫॥

ପାଷାଣଲୋହମଶିମ୍ବୃଣ୍ଣୟବିଗ୍ରହେଷୁ ପୂଜା ପୁନର୍ଜନନଭୋଗକରୀ ମୁମୁକ୍ଷୋଃ ।

ତସ୍ମାଦ୍ୟତିଃ ସ୍ୱହୃଦୟାର୍ଚନମେବ କୁର୍ଯ୍ୟାଦ୍ବାହ୍ୟାର୍ଚନଂ ପରିହରେଦପୁନର୍ଭବାୟ ॥ ୨୬॥

ଅନ୍ତଃପୂର୍ଣ୍ଣୋ ବହିଃପୂର୍ଣ୍ଣଃ ପୂର୍ଣ୍ଣକୁମ୍ଭ ଇବାଶ୍ଚିବେ ।

ଅନ୍ତଃଶୂନ୍ୟୋ ବହିଃଶୂନ୍ୟଃ ଶୂନ୍ୟକୁମ୍ଭ ଇବାମ୍ଭରେ ॥ ୨୭॥

ମା ଭବ ଗ୍ରାହ୍ୟଭାବାତ୍ତା ଗ୍ରାହକାତ୍ତା ଚ ମା ଭବ ।

ଭାବନାମଖିଲାଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ଯଚ୍ଛିଷ୍ଟଂ ତନ୍ନୟୋ ଭବ ॥ ୨୮॥

ଦ୍ରଷ୍ଟୃଦର୍ଶନଦୃଶ୍ୟାନି ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ବାସନୟା ସହ ।

ଦର୍ଶନପ୍ରଥମାଭାସମାତ୍ମାନଂ କେବଳଂ ଭଜ ॥ ୨୯॥

ସଂଶାନ୍ତସର୍ବସଂକଳ୍ପା ଯା ଶିଲାବଦବସ୍ଥିତିଃ ।

ଜାଗ୍ରନ୍ନିଦ୍ରାବିନିର୍ମୁକ୍ତା ସା ସ୍ୱରୂପସ୍ଥିତିଃ ପରା ॥ ୩୦॥

॥ ଇତି ମୈତ୍ରେୟପନିଷସ୍ତୁ ଦ୍ୱିତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ତୃତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଅହମସ୍ମି ପରଶ୍ଚାସ୍ମି ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମି ପ୍ରଭବୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ।

ସର୍ବଲୋକଗୁରୁଶ୍ଚାସ୍ମି ସର୍ବଲୋକେଽସ୍ମି ସୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୧॥

ଅହମେବାସ୍ମି ସିଦ୍ଧୋଽସ୍ମି ଶୁଦ୍ଧୋଽସ୍ମି ପରମୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ।
ଅହମସ୍ମି ସଦା ସୋଽସ୍ମି ନିତ୍ୟୋଽସ୍ମି ବିମଲୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୨॥

ବିଜ୍ଞାନୋଽସ୍ମି ବିଶେଷୋଽସ୍ମି ସୋମୋଽସ୍ମି ସକଲୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ।
ଶୁଭୋଽସ୍ମି ଶୋକହୀନୋଽସ୍ମି ଚୈତନ୍ୟୋଽସ୍ମି ସମୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୩॥

ମାନାବମାନହୀନୋଽସ୍ମି ନିର୍ଗୁଣୋଽସ୍ମି ଶିବୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ।
ଦୈତାଦୈତବିହୀନୋଽସ୍ମି ଦୁନ୍ଦୁହୀନୋଽସ୍ମି ସୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୪॥

ଭାବାଭାବବିହୀନୋଽସ୍ମି ଭାସାହୀନୋଽସ୍ମି ଭାସ୍ମ୍ୟହମ୍ ।
ଶୂନ୍ୟାଶୂନ୍ୟପ୍ରଭାବୋଽସ୍ମି ଶୋଭନାଶୋଭନୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୫॥

ତୁଲ୍ୟାତୁଲ୍ୟବିହୀନୋଽସ୍ମି ନିତ୍ୟଃ ଶୁଦ୍ଧଃ ସଦାଶିବଃ ।
ସର୍ବାସର୍ବବିହୀନୋଽସ୍ମି ସାତ୍ତ୍ବିକୋଽସ୍ମି ସଦାସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୬॥

ଏକସଂଖ୍ୟାବିହୀନୋଽସ୍ମି ଦ୍ଵିସଂଖ୍ୟାବାନହଂ ନ ଚ ।
ସଦସଦ୍-ଭେଦହୀନୋଽସ୍ମି ସଂକଳ୍ପରହିତୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୭॥

ନାନାତ୍ଵଭେଦହୀନୋଽସ୍ମି ହ୍ୟଶଶ୍ଵାନନ୍ଦବିଗ୍ରହଃ ।
ନାହମସ୍ମି ନ ଚାନ୍ତ୍ୟୋଽସ୍ମି ଦେହାଦିରହିତୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୮॥

ଆଶ୍ରୟାଶ୍ରୟହୀନୋଽସ୍ମି ଆଧାରରହିତୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ।
ବନ୍ଧମୋକ୍ଷାଦିହୀନୋଽସ୍ମି ଶୁଦ୍ଧବ୍ରହ୍ମାସ୍ମି ସୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୯॥

ଚିତ୍ତାଦିସର୍ବହୀନୋଽସ୍ମି ପରମୋଽସ୍ମି ପରାପୁରଃ ।
ସଦା ବିଚାରରୂପୋଽସ୍ମି ନିର୍ବିଚାରୋଽସ୍ମି ସୋଽସ୍ମ୍ୟହମ୍ ॥ ୧୦॥

ଅକାରୋକାରରୂପୋଽସ୍ଥି ମକରୋଽସ୍ଥି ସନାତନଃ ।
ଧାତୃଧ୍ୟାନବିହୀନୋଽସ୍ଥି ଧ୍ୟେୟହୀନୋଽସ୍ଥି ସୋଽସ୍ଥ୍ୟହନ୍ ॥ ୧୧॥

ସର୍ବପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୱରୂପୋଽସ୍ଥି ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦଲକ୍ଷଣଃ ।
ସର୍ବତୀର୍ଥସ୍ୱରୂପୋଽସ୍ଥି ପରମାତ୍ମାସ୍ଥ୍ୟହଂ ଶିବଃ ॥ ୧୨॥

ଲକ୍ଷ୍ୟାଲକ୍ଷ୍ୟବିହୀନୋଽସ୍ଥି ଲୟହୀନରସୋଽସ୍ଥ୍ୟହନ୍ ।
ମାତୃମାନବିହୀନୋଽସ୍ଥି ମେୟହୀନଃ ଶିବୋଽସ୍ଥ୍ୟହନ୍ ॥ ୧୩॥

ନ ଜଗସର୍ବଦ୍ରଷ୍ଟାସ୍ଥି ନେତ୍ରାଦିରହିତୋଽସ୍ଥ୍ୟହନ୍ ।
ପ୍ରବୃଜ୍ଞୋଽସ୍ଥି ପ୍ରବୁଜ୍ଞୋଽସ୍ଥି ପ୍ରସନ୍ନୋଽସ୍ଥି ପରୋଽସ୍ଥ୍ୟହନ୍ ॥ ୧୪॥

ସର୍ବେନ୍ଦ୍ରିୟବିହୀନୋଽସ୍ଥି ସର୍ବକର୍ମକୃଦପ୍ୟହନ୍ ।
ସର୍ବବେଦାନ୍ତତୃପ୍ତୋଽସ୍ଥି ସର୍ବଦା ସୁଲଭୋଽସ୍ଥ୍ୟହନ୍ ॥ ୧୫॥

ମୁଦିତାମୁଦିତାଶ୍ୟୋଽସ୍ଥି ସର୍ବମୌନଫଳୋଽସ୍ଥ୍ୟହନ୍ ।
ନିତ୍ୟଚିନ୍ତାତ୍ରରୂପୋଽସ୍ଥି ସଦା ସଚ୍ଚିନ୍ନୟୋଽସ୍ଥ୍ୟହନ୍ ॥ ୧୬॥

ୟକ୍ଷିଂଚିଦପି ହୀନୋଽସ୍ଥି ସ୍ୱଳ୍ପମପ୍ୟତି ନାସ୍ଥ୍ୟହନ୍ ।
ହୃଦୟଗ୍ରନ୍ଥିହୀନୋଽସ୍ଥି ହୃଦୟାମ୍ଳୋଜମଧ୍ୟଗଃ ॥ ୧୭॥

ଷଡ୍ଭିକାରବିହୀନୋଽସ୍ଥି ଷଟ୍-କୋଶରହିତୋଽସ୍ଥ୍ୟହନ୍ ।
ଅରିଷଡ୍ଭର୍ଗମୁକ୍ତୋଽସ୍ଥି ଅନ୍ତରାଦନ୍ତରୋଽସ୍ଥ୍ୟହନ୍ ॥ ୧୮॥

ଦେଶକାଲବିମୁକ୍ତୋଽସ୍ଥି ଦିଗମ୍ବରସୁଖୋଽସ୍ଥ୍ୟହନ୍ ।
ନାସ୍ତି ନାସ୍ତି ବିମୁକ୍ତୋଽସ୍ଥି ନକାରରହିତୋଽସ୍ଥ୍ୟହନ୍ ॥ ୧୯॥

ଅଖଣ୍ଡାକାଶରୂପୋଽସ୍ଥି ହ୍ୟଖଣ୍ଡାକାରମସ୍ତ୍ୟହମ୍ ।
ପ୍ରପଞ୍ଚମୁକ୍ତଚିତ୍ତୋଽସ୍ଥି ପ୍ରପଞ୍ଚରହିତୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ॥ ୨୦॥

ସର୍ବପ୍ରକାଶରୂପୋଽସ୍ଥି ଚିନ୍ତାତ୍ରୟୋତିରସ୍ତ୍ୟହମ୍ ।
କାଲତ୍ରୟବିମୁକ୍ତୋଽସ୍ଥି କାମାଦିରହିତୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ॥ ୨୧॥

କାୟିକାଦିବିମୁକ୍ତୋଽସ୍ଥି ନିର୍ଗୁଣଃ କେବଲୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ।
ମୁକ୍ତିହୀନୋଽସ୍ଥି ମୁକ୍ତୋଽସ୍ଥି ମୋକ୍ଷହୀନୋଽସ୍ତ୍ୟହମ୍ ସଦା ॥ ୨୨॥

ସତ୍ୟାସତ୍ୟାଦିହୀନୋଽସ୍ଥି ସନ୍ନାତ୍ରାନ୍ନାସ୍ତ୍ୟହମ୍ ସଦା ।
ଗନ୍ତବ୍ୟଦେଶହୀନୋଽସ୍ଥି ଗମନାଦିବିବର୍ଜିତଃ ॥ ୨୩॥

ସର୍ବଦା ସମରୂପୋଽସ୍ଥି ଶାନ୍ତୋଽସ୍ଥି ପୁରୁଷୋତ୍ତମଃ ।
ଏବଂ ସ୍ୱାନୁଭବୋ ଯସ୍ୟ ସୋଽହମସ୍ଥି ନ ସଂଶୟଃ ॥ ୨୪॥

ୟଃ ଶୃଣୋତି ସକୃଦ୍ୱାପି ବ୍ରହ୍ମୈବ ଭବତି ସ୍ୱୟମିଦ୍ୱ୍ୟପନିଷତ୍ ॥

॥ ଇତି ମୈତ୍ରେୟପନିଷସ୍ତୁତୃତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତୁ ମମାଜ୍ଞାନି ବାକ୍ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତମଥୋ ବଲମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଚ ।
ସର୍ବାଣି ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦଂ ମାହଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକୁର୍ଯ୍ୟାଂ ମା ମା ବ୍ରହ୍ମ
ନିରାକରୋଦନିରାକରଶମସ୍ତୁନିରାକରଣଂ ମେସ୍ତୁ ତଦାତ୍ମନି ନିରତେ ଯ ଉପନିଷସ୍ତୁ
ଧର୍ମାସ୍ତେ ମୟି ସନ୍ତୁ ତେ ମୟି ସନ୍ତୁ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ମୈତ୍ରେୟପନିଷସ୍ତମାତ୍ରା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ସଂନ୍ୟାସ ଭୂପନିଷଦ

(Sannyasopanisat / Sannyasa Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ କୁମାର ପରିଡ଼ା

ସଂନ୍ୟାସୋପନିଷତ୍ / ସଂନ୍ୟାସ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ସଂନ୍ୟାସୋପନିଷତ୍ ॥

ସଂନ୍ୟାସୋପନିଷଦ୍ବେଦ୍ୟଂ ସଂନ୍ୟାସିପଟଳାଶ୍ରୟମ୍ ।

ସତ୍ତ୍ୱାସାମାନ୍ୟବିଭବଂ ସୁମାତ୍ରମିତି ଭାବୟେ ॥

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତୁ ମମାଙ୍ଗାନି ବାକ୍ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତମଥୋ ବଲମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଚ ।
ସର୍ବାଣି ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦଂ ମାହଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକୁର୍ଯ୍ୟାଂ ମା ମା ବ୍ରହ୍ମ
ନିରାକରୋଦନିରାକରଣମସ୍ତୁନିରାକରଣଂ ମେସୁ ତଦାତ୍ମନି ନିରତେ ଯ ଉପନିଷସୁ
ଧର୍ମାସ୍ତେ ମୟି ସନ୍ତ ତେ ମୟି ସନ୍ତ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ପ୍ରଥମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ଅଥାତଃ ସଂନ୍ୟାସୋପନିଷଦଂ ବ୍ୟାଖ୍ୟାସ୍ୟାମଃ ।
ଘ୍ନୋଽନୁକ୍ରମେଣ ସଂନ୍ୟସ୍ୟତି ସ ସଂନ୍ୟସ୍ତୋ ଭବତି ।
କୋଽୟଂ ସଂନ୍ୟାସ ଉଚ୍ୟତେ କଥଂ ବା ସଂନ୍ୟସ୍ତୋ ଭବତି ।
ୟ ଆତ୍ମାନଂ କ୍ରିୟାଭିର୍ଗୁପ୍ତଂ କରୋତି ମାତରଂ ପିତରଂ ଭାୟାଂ ପୁତ୍ରାନ୍ନନ୍ଦନନ୍ମୋଦୟିତ୍ୱା
ୟେ ଚାସ୍ୟର୍ତ୍ତୁଜସ୍ତ୍ରାନ୍ସର୍ବାଂଶ୍ଚ ପୂର୍ବବତ୍-ପ୍ରାଣିତ୍ୱା ବୈଶ୍ଵାନରେଷ୍ଟିଂ ନିର୍ବପେସ୍ତର୍ବସ୍ତୁ
ଦଦ୍ୟାଦ୍ୟଜମାନସ୍ୟ ଗା ଋତ୍ବିଜଃ ସର୍ବେଃ ପାତ୍ରେଃ ସମାରୋପ୍ୟ ଯଦାହବନୀୟେ
ଗାର୍ହପତ୍ୟେ ବାଽନ୍ନହାର୍ଯ୍ୟପଚନେ ସଭ୍ୟାବସଥ୍ୟୟୋଶ୍ଚ
ପ୍ରାଣାପାନବ୍ୟାନୋଦାନସମାନାନ୍ସର୍ବାନ୍ସର୍ବେଷୁ ସମାରୋପୟେତ୍ ।
ସଶିଖାନ୍-କେଶାନ୍ନିସୃଜ୍ୟ ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂ ଛିତ୍ତ୍ୱା ପୁତ୍ରଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ତ୍ୱଂ ଯଜ୍ଞସ୍ତୁଂ ସର୍ବମିତ୍ୟନୁମନ୍ତୟେତ୍ ।
ୟଦ୍ୟପୁତ୍ରୋ ଭବତ୍ୟାତ୍ମାନମେବେମଂ ଧ୍ୟାତ୍ୱାଽନବେକ୍ଷମାଣଃ ପ୍ରାଚୀମୁଦୀତିଂ ବା ଦିଶଂ ପ୍ରବ୍ରଜେଜ୍ଜ ।

ତ୍ରିଷ୍ଟୁ ବର୍ଣ୍ଣେଷୁ ଭିକ୍ଷାଚର୍ଯ୍ୟଂ ଚରେତ୍ । ପାଣିପାତ୍ରେଶାଶନଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ।
 ଔଷଧବଦଶନମାଚରେତ୍ । ଔଷଧବଦଶନଂ ପ୍ରାଶ୍ନୀୟାତ୍ ।
 ଯଥାଲାଭମଶ୍ନୀୟାତ୍-ପ୍ରାଶସଂଧାରଣାର୍ଥଂ ଯଥା ମେଦୋବୃଦ୍ଧିର୍ନ ଜାୟତେ ।
 କୃଶୋ ଭୂତ୍ବା ଗ୍ରାମ ଏକରାତ୍ରଂ ନଗରେ ପଞ୍ଚିରାତ୍ରଂ ଚତୁରୋ ମାସାନ୍ଧାର୍ଷିକାନ୍-ଗ୍ରାମେ
 ବା ନଗରେ ବାପି ବସେତ୍ ।
 ପକ୍ଷା ବୈ ମାସୋ ଇତି ଦ୍ଵୌ ମାସୌ ବା ବସେତ୍ ।
 ବିଶିର୍ଣ୍ଣବସ୍ତ୍ରଂ ବଲ୍ଲଲଂ ବା ପ୍ରତିଗୃହ୍ଣୀୟାନ୍ନାନ୍ୟତ୍-ପ୍ରତିଗୃହ୍ଣୀୟାଦ୍ୟଦ୍ୟଶକ୍ତୋ
 ଭବତି କ୍ଳେଶତସ୍ତପ୍ୟତେ ତପ ଇତି ।
 ଯ୍ଵେ ବା ଏବଂ କ୍ରମେଣ ସଂନ୍ୟସ୍ୟତି ଯ୍ଵେ ବା ଏବଂ ପଶ୍ୟତି କିମସ୍ୟ
 ଯୁଜ୍ଞୋପବୀତଂ କାର୍ଯ୍ୟ ଶିଖା କଥଂ ବାଃସ୍ୟୋପସ୍ଫର୍ଶନମିତି ।
 ତଂ ହୋବାଚେଦମେବାସ୍ୟ ତଦ୍ୟଜ୍ଞୋପବୀତଂ ଯଦାତ୍ମଧ୍ୟାନଂ ବିଦ୍ୟା ଶିଖା
 ନୀରୈଃ ସର୍ବତ୍ରାବସ୍ଥିତୈଃ କାର୍ଯ୍ୟଂ ନିର୍ବର୍ତ୍ତୟନ୍ନୁଦରପାତ୍ରେଶ ଜଲତୀରେ ନିକେତନମ୍ ।
 ବ୍ରହ୍ମବାଦିନୋ ବଦନ୍ତ୍ୟସ୍ତମିତ ଆଦିତ୍ୟେ କଥଂ ବାଃସ୍ୟୋପସ୍ଫର୍ଶନମିତି ।
 ତାନ୍-ହୋବାଚ ଯଥାଃହନି ତଥା ରାତ୍ରୌ ନାସ୍ୟ ନକ୍ତଂ ନ ଦିବା ତଦପ୍ୟେତଦୃଷିଶୋକ୍ତମ୍ ।
 ସଂକୃଦ୍ଧିବା ହୈବାସ୍ତୈ ଭବତି ଯୁ ଏବଂ ବିଦ୍ଵାନେତେନାତ୍ମାନଂ ସଂଧତ୍ଵେ ॥ ୧ ॥

॥ ଇତି ସଂନ୍ୟାସୋପନିଷାସ୍ତୁ ପ୍ରଥମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ଦ୍ଵିତୀୟୋଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଓଁ ଚତ୍ଵାରିଂଶସ୍ରଂସ୍କାରସଂପନ୍ନଃ ସର୍ବତୋ ବିରକ୍ତଶ୍ଚିତ୍ତଶୁଦ୍ଧିମେତ୍ୟାଶାସୁୟେଷ୍ୟାହଂକାରଂ
ଦତ୍ତ୍ଵା ସାଧନଚତୁଷ୍ଟୟସଂପନ୍ନ ଏବ ସଂନ୍ୟସ୍ତୁମର୍ହତି ।
ସଂନ୍ୟାସେ ନିଶ୍ଚୟଂ କୃତ୍ଵା ପୁନର୍ନ ଚ କରୋତି ଯଃ ।
ସ କୁର୍ଯ୍ୟାନ୍ନକ୍ଷମାତ୍ରଂ ତୁ ପୁନଃ ସଂନ୍ୟସ୍ତୁମର୍ହତି ॥ ୧ ॥

ସଂନ୍ୟାସଂ ପାତୟେଦ୍ୟସ୍ତୁ ପତିତଂ ନ୍ୟାସୟେତ୍ତୁ ଯଃ ।
ସଂନ୍ୟାସବିଘ୍ନକର୍ତ୍ତା ଚ ତ୍ରୀନେତାନ୍ପତିତାନ୍ନିଦୁଃ ॥ ୨ ॥ ଇତି ॥

ଅଥ ଷଷ୍ଠଃ ପତିତୋଽଙ୍ଗବିକଲଃ ସ୍ତ୍ରେଣୋ ବଧିରୋଽର୍ଭକୋ ମୂକଃ
ପାଷଣ୍ଡଶୂକ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗୀ କୁଷ୍ଠୀ ବୈଶାନସହରଦ୍ଵିଜୌ ଭୃତକାଧ୍ୟାପକଃ
ଶିପିବିଷ୍ଣୋଽନଗ୍ନିକୋ ନାସ୍ତିକୋ ବୈରାଗ୍ୟବତ୍ତୋଽପ୍ୟେତେ ନ ସଂନ୍ୟାସାର୍ହାଃ ।
ସଂନ୍ୟସ୍ତା ଯଦ୍ୟପି ମହାବାକ୍ୟୋପଦେଶେ ନାଧିକାରିଣଃ ॥

ଆରୁହପତିତାପତ୍ୟଃ କୁନଶୀ ଶ୍ୟାବଦନ୍ତକଃ ।
କ୍ଷୀବସ୍ତଥାଽଙ୍ଗବିକଲୋ ନୈବ ସଂନ୍ୟସ୍ତୁମର୍ହତି ॥ ୩ ॥

ସଂପ୍ରତ୍ୟବସିତାନାଂ ଚ ମହାପାତକିନାଂ ତଥା ।
ବ୍ରାତ୍ୟାନାମଭିଶସ୍ତ୍ରାନାଂ ସଂନ୍ୟାସଂ ନୈବ କାରୟେତ୍ ॥ ୪ ॥

ବ୍ରତଯଜ୍ଞତପୋଦାନହୋମସ୍ତାଧ୍ୟାୟବର୍ଜିତମ୍ ।
ସତ୍ୟଶୌଚପରିବ୍ରାଜ୍ୟଂ ସଂନ୍ୟାସଂ ନୈବ କାରୟେତ୍ ॥ ୫ ॥

ଏତେ ନାର୍ହନ୍ତି ସଂନ୍ୟାସମାତୁରେଣ ବିନା କ୍ରମମ୍ ।
ଓଁ ଭୂଃ ସ୍ଵାହେତି ଶିଖାମୁପ୍ପାଟ୍ୟ ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂ ବହିର୍ନ ନିବସେତ୍ ।
ୟଶୋ ବଲଂ ଜ୍ଞାନଂ ବୈରାଗ୍ୟଂ ମେଧାଂ ପ୍ରୟଜ୍ଞେତି ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂ ଛିତ୍ତ୍ଵା ଓଁ ଭୂଃ
ସ୍ଵାହେତ୍ୟପ୍ନୁ ବସ୍ତ୍ରଂ କଟିସୂତ୍ରଂ ଚ ବିସୃଜ୍ୟ ସଂନ୍ୟସ୍ତୁଂ ମୟେତି ତ୍ରିବାରମଭିମନ୍ତୟେତ୍ ।

ସଂନ୍ୟାସିନଂ ଦ୍ଵିଜଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ଵା ସ୍ଥାନାତ୍ମନି ଭୀଷ୍ମରଃ ।
ଏଷ ମେ ମଣ୍ଡଳଂ ଭିତ୍ତ୍ଵା ପରଂ ବ୍ରହ୍ମାପିଗଚ୍ଛତି ॥ ୭ ॥

ଷଷ୍ଠିଂ କୁଲାନ୍ୟତୀତାନି ଷଷ୍ଠିମାଗାମିକାନି ଚ ।
କୁଲାନୁ୍ୟତ୍ଵରତେ ପ୍ରାଜ୍ଞଃ ସଂନ୍ୟସ୍ତମିତି ଯୋ ବଦେତ୍ ॥ ୭ ॥

ୟେ ଚ ସଂତାନଜା ଦୋଷା ଯେ ଦୋଷା ଦେହସଂଭବାଃ ।
ପ୍ରେଷାଗ୍ନିର୍ନିର୍ଦ୍ଦହେସ୍ତର୍ବାଂସୁଷାଗ୍ନିରିବ କାଞ୍ଚନମ୍ ॥ ୮ ॥

ସଖା ମା ଗୋପାୟେତି ଦଣ୍ଡଂ ପରିଗ୍ରହେତ୍ ।
ଦଣ୍ଡଂ ତୁ ବୈଶବଂ ସୌମ୍ୟଂ ସଦ୍ଵଚଂ ସମପର୍ବକମ୍ ।
ପୁଣ୍ୟସ୍ଥଳସମୁପ୍ତନଂ ନାନାକଲ୍ଲଷଶୋଧିତମ୍ ॥ ୯ ॥

ଅଦରୁମହତଂ କୀର୍ତ୍ତେଃ ପର୍ବଗ୍ରନ୍ଥିବିରାଜିତମ୍ ।
ନାସ୍ରାଦୟ୍ନଂ ଶିରସ୍ତୁଲ୍ୟଂ ଭ୍ରୁବୋର୍ବା ବିଭୃୟାଦ୍ୟତିଃ ॥ ୧୦ ॥

ଦଣ୍ଡାତ୍ମନୋସ୍ତୁ ସଂଯୋଗଃ ସର୍ବଥା ତୁ ବିଧୀୟତେ ।
ନ ଦଣ୍ଡେନ ବିନା ଗଚ୍ଛେଦିଷୁକ୍ଷେପତ୍ରୟଂ ବୁଧଃ ॥ ୧୧ ॥

ଜଗନ୍ନୀବନଂ ଜୀବନାଧାରଭୂତଂ ମାତେ ମାମନ୍ତୟସ୍ତୁ ସର୍ବସୌମ୍ୟେତି
କମଣ୍ଡଲୁଂ ପରିଗୃହ୍ୟ ଯୋଗପଟ୍ଟାଭିଷିକ୍ତୋ ଭୂତ୍ଵା ଯୁଥାସୁଖଂ ବିହରେତ୍ ॥

ତ୍ୟଜ ଧର୍ମମଧର୍ମଂ ଚ ଉଭେ ସତ୍ୟାନୃତେ ତ୍ୟଜ ।
ଉଭେ ସତ୍ୟାନୃତେ ତ୍ୟକ୍ତ୍ଵା ଯେନ ତ୍ୟଜସି ତତ୍ୟଜ ॥ ୧୨ ॥

ବୈରାଗ୍ୟସଂନ୍ୟାସୀ ଜ୍ଞାନସଂନ୍ୟାସୀ ଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟସଂନ୍ୟାସୀ
କର୍ମସଂନ୍ୟାସୀତି ଚାତୁର୍ବିଧ୍ୟମୁପାଗତଃ ।

ତଦ୍ୟଥେତି ଦୃଷ୍ଟାନୁଶ୍ରବିକବିଷୟବୈତୃଷ୍ଣ୍ୟମେତ୍ୟ ପ୍ରାକ୍ପୁଣ୍ୟକର୍ମବିଶେଷାସଂନ୍ୟୟଃ
ସ ବୈରାଗ୍ୟସଂନ୍ୟାସୀ ।

ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞାନାପ୍ତାପପୁଣ୍ୟଲୋକାନୁଭବଶ୍ରବଣାତ୍-ପ୍ରପଞ୍ଚୋପରତୋ ଦେହବାସନାଂ
ଶାସ୍ତ୍ରବାସନାଂ ଲୋକବାସନାଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ବମନାନୁମିବ ପ୍ରବୃତ୍ତିଂ ସର୍ବଂ ହେୟଂ ମତ୍ତ୍ବା
ସାଧନତତ୍ତ୍ବେଷୁୟସଂପନ୍ନୋ ଯଃ ସଂନ୍ୟସ୍ୟତି ସ ଏବ ଜ୍ଞାନସଂନ୍ୟାସୀ ।

କ୍ରମେଣ ସର୍ବମଭ୍ୟସ୍ୟ ସର୍ବମନୁଭୁୟ ଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟାଭ୍ୟାଂ ସ୍ୱରୂପାନୁସଂଧାନେନ
ଦେହମାତ୍ରାବଶିଷ୍ଟଃ ସଂନ୍ୟସ୍ୟ ଜାତରୂପଧରୋ ଭବତି ସ ଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟସଂନ୍ୟାସୀ ।
ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ସମାପ୍ୟ ଗୃହୀ ଭୂତ୍ବା ବାନପ୍ରସ୍ଥାଶ୍ରମମେତ୍ୟ ବୈରାଗ୍ୟାଭାବେଽପ୍ୟାଶ୍ରମକ୍ରମାନୁସାରେଣ
ୟଃ ସଂନ୍ୟସ୍ୟତି ସ କର୍ମସଂନ୍ୟାସୀ ।

ସ ସଂନ୍ୟାସଃ ଷଡ୍ବିଧୋ ଭବତି କୁଟୀଚକବହୁଦକହଂସପରମହଂସତୁରୀୟାତୀତାବଧୂତାଶ୍ଳେଷି ।
କୁଟୀଚକଃ ଶିଖାୟଜ୍ଞୋପବୀତୀ ଦଣ୍ଡକମଣ୍ଡୁଲୁଧରଃ କୌପୀନଶାଟୀକହ୍ମାଧରଃ
ପିତୃମାତୃଗୁର୍ବାରାଧନପରଃ ପିଠରଖନିତ୍ରଶିକ୍ୟାଦିମାତ୍ରସାଧନପର ଏକତ୍ରାନ୍ନାଦନପରଃ
ଶ୍ୱେତୋର୍ଧ୍ୱପୁଷ୍ପଧାରୀ ତ୍ରିଦଣ୍ଡଃ ।

ବହୁଦକଃ ଶିଖାଦିକହ୍ମାଧରସ୍ତ୍ରିପୁଷ୍ପଧାରୀ କୁଟୀଚକବସ୍ତ୍ରବସମୋ ମଧୁକରବୃତ୍ତ୍ୟାଷ୍ଟକବଲାଶୀ ।
ହଂସୋ ଜଟାଧାରୀ ତ୍ରିପୁଷ୍ପୋର୍ଧ୍ୱପୁଷ୍ପଧାରୀ ଅସଂକ୍ଳୃପ୍ତମାଧୁକରାନ୍ନାଶୀ କୌପୀନଖଣ୍ଡତୁଣ୍ଡଧାରୀ ।
ପରମହଂସଃ ଶିଖାୟଜ୍ଞୋପବୀତରହିତଃ ପଞ୍ଚଗୃହେଷୁ କରପାତ୍ରୀ ଏକକୌପୀନଧାରୀ
ଶାଟୀମେକାମେକଂ ବୈଶବଂ ଦଣ୍ଡମେକଶାଟୀଧରୋ ବା ଭସ୍ମୋଜ୍ୱଳନପରଃ ସର୍ବତ୍ୟାଗୀ
ତୁରୀୟାତୀତୋ ଗୋମୁଖବୃତ୍ତ୍ୟା ଫଲାହାରୀ ଅନ୍ନାହାରୀ ଚେଦ୍ୱହତ୍ରୟେ ଦେହମାତ୍ରାବଶିଷ୍ଟୋ
ଦିଗମ୍ବରଃ କୁଶପବଳ୍ଲରୀରବୃତ୍ତିକଃ ।

ଅବଧୂତସ୍ତୁନିୟମଃ ପତିତାଭିଶସ୍ତ୍ରବର୍ଜନପୂର୍ବକଂ
ସର୍ବବର୍ଣ୍ଣେଷ୍ଠଜଗରବୃତ୍ତ୍ୟାଃଫହାରପରଃ ସ୍ୱରୂପାନୁସଂଧାନପରଃ ।
ଜଗତ୍ତାବଦିଦଂ ନାହଂ ସବୃକ୍ଷତୃଣପର୍ବତମ୍ ।
ୟଦ୍ୱାହ୍ୟଂ ଜତମତ୍ୟନ୍ତଂ ତସ୍ୟାଂ କଥମହଂ ବିଭୁଃ ॥ ୧୩ ॥

କାଲେନାଲ୍ଲେନ ବିଲୟା ଦେହୋ ନାହମଚେତନଃ ।
ଜତୟା କର୍ତ୍ତୃଶସ୍ତ୍ରାଲ୍ୟା କଳ୍ମସାନକ୍ଷଣସ୍ତୟା ॥ ୧୪ ॥

ଶୂନ୍ୟାକୃତିଃ ଶୂନ୍ୟଭବଃ ଶବୋ ନାହମଚେତନଃ ।
ତୃତୀୟା କ୍ଷଣବିନାଶିନୀ ପ୍ରାପ୍ୟୋଽପ୍ରାପ୍ୟୋଽୟମନ୍ୟଥା ॥ ୧୫ ॥

ଚିତ୍-ପ୍ରସାଦୋପଲବ୍ଧାତ୍ମା ସ୍ୱର୍ଗୋ ନାହମଚେତନଃ ।
ଲବ୍ଧାତ୍ମା ଜିହ୍ୱୟା ତୁଚ୍ଛୋ ଲୋଲୟା ଲୋଲସତ୍ତ୍ୱୟା ॥ ୧୬ ॥

ସ୍ୱଳ୍ପସ୍ୟନ୍ଦୋ ଦ୍ରବ୍ୟନିଷ୍ଠୋ ରସୋ ନାହମଚେତନଃ ।
ଦୃଶ୍ୟଦର୍ଶନୟୋର୍ଲୀନଂ କ୍ଷୟିକ୍ଷଣବିନାଶିନୋଃ ॥ ୧୭ ॥

କେବଳେ ଦ୍ରଷ୍ଟୃରି କ୍ଷୀଣଂ ରୂପଂ ନାହମଚେତନମ୍ ।
ନାସୟା ଗନ୍ଧଜତୟା କ୍ଷୟିଣୀ ପରିକଳ୍ପିତଃ ॥ ୧୮ ॥

ପେଲବୋ ନିୟତାକାରୋ ଗନ୍ଧୋ ନାହମଚେତନଃ ।
ନିର୍ମମୋଽମନନଃ ଶାନ୍ତୋ ଗତପଞ୍ଚେନ୍ଦ୍ରିୟଭ୍ରମଃ ॥ ୧୯ ॥

ଶୁଦ୍ଧଚେତନ ଏବାହଂ କଳାକଳନବର୍ଜିତଃ ।
ଚୈତ୍ୟବର୍ଜିତଚିନ୍ତାତ୍ରମହମେଷୋଽବଭାସକଃ ॥ ୨୦ ॥

ସବାହ୍ୟାଭ୍ୟନ୍ତରବ୍ୟାପୀ ନିଷ୍କଲୋଽହଂ ନିରଞ୍ଜନଃ ।
ନିର୍ବିକଳ୍ପଚିଦାଭାସ ଏକ ଆତ୍ମାଽସ୍ମି ସର୍ବଗଃ ॥ ୨୧ ॥

ମୟୈବ ଚେତନେନେମେ ସର୍ବେ ଘଟପଟାଦୟଃ ।
ସୂର୍ଯ୍ୟାନ୍ତା ଅବଭାସ୍ୟନ୍ତେ ଦୀପେନେବାତ୍ମତେଜସା ॥ ୨୨ ॥

ମୟୈବୈତାଃ ସ୍ଫୁରନ୍ତୀହ ବିଚିତ୍ରେନ୍ଦ୍ରିୟବୃତ୍ତୟଃ ।
ତେଜସାଃତ୍ରୃପ୍ରକାଶେନ ଯଥାଃଶ୍ଳିଷପଞ୍ଜୟଃ ॥ ୨୩ ॥

ଅନନ୍ତାନନ୍ଦସଂଭୋଗା ପରୋପଶମଶାଲିନୀ ।
ଶୁଦ୍ଧେୟଂ ଚିନ୍ତୟା ଦୃଷ୍ଟିର୍ଜୟତ୍ୟଶିଲଦୃଷ୍ଟିଷୁ ॥ ୨୪ ॥

ସର୍ବଭାବାନ୍ତରସ୍ଥାୟ ଚୈତ୍ୟମୁକ୍ତିଚିଦାତ୍ମନେ ।
ପ୍ରତ୍ୟକ୍-ଚୈତନ୍ୟରୂପାୟ ମହ୍ୟମେବ ନମୋ ନମଃ ॥ ୨୫ ॥

ବିଚିତ୍ରାଃ ଶକ୍ତୟଃ ସ୍ଵଚ୍ଛାଃ ସମା ଯା ନିର୍ବିକାରୟା ।
ଚିତା କ୍ରିୟନ୍ତେ ସମୟା କଲାକଲନମୁକ୍ତୟା ॥ ୨୬ ॥

କାଲତ୍ରୟମୁପେକ୍ଷିତ୍ର୍ୟା ହୀନାୟାଶ୍ଚୈତ୍ୟବନ୍ଧନୈଃ ।
ଚିତଶ୍ଚୈତ୍ୟମୁପେକ୍ଷିତ୍ର୍ୟାଃ ସମତୈବାବଶିଷ୍ୟତେ ॥ ୨୭ ॥

ସା ହି ବାଚାମଗମ୍ୟତ୍ଵାଦସଞ୍ଜାମିବ ଶାଶ୍ଵତୀମ୍ ।
ନୈରାତ୍ମସିଦ୍ଧାନ୍ତଦଶାମୁପୟାତୈବ ଶିଷ୍ୟତେ ॥ ୨୮ ॥

ଇହାନୀହାମୟୈରନ୍ତର୍ୟା ଚିଦାବଲିତା ମଲୈଃ ।
ସା ଚିନ୍ନୋପାଦିତୁଂ ଶକ୍ତା ପାଶବଜ୍ଞେବ ପକ୍ଷିଣୀ ॥ ୨୯ ॥

ଇଚ୍ଛାଦ୍ଵେଷସମୁଦ୍ଘେନ ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵମୋହେନ ଜନ୍ତବଃ ।
ଧରାବିବରମଗ୍ନାନାଂ କୀଟାନାଂ ସମତାଂ ଗତାଃ ॥ ୩୦ ॥

ଆତ୍ମନେଃସ୍ତୁ ନମୋ ମହ୍ୟମବିଚ୍ଛିନ୍ନଚିଦାତ୍ମନେ ।
ପରାମୃଷ୍ଟୋଽସ୍ଥି ଲବ୍ଧୋଽସ୍ଥି ପ୍ରୋଦିତୋଽସ୍ଥ୍ୟଚିରାଦହମ୍ ।
ଉଦ୍ଘୃତୋଽସ୍ଥି ବିକଲ୍ଲେଭ୍ୟା ଯୋଽସ୍ଥି ସୋଽସ୍ଥି ନମୋଽସ୍ତୁ ତେ ॥ ୩୧ ॥

ତୁଭ୍ୟଂ ମହ୍ୟମନନ୍ତାୟ ମହ୍ୟଂ ତୁଭ୍ୟଂ ଚିଦାତ୍ମନେ ।
ନମସ୍ତୁଭ୍ୟଂ ପରେଶାୟ ନମୋ ମହ୍ୟଂ ଶିବାୟ ଚ ॥ ୩୨ ॥

ତିଷ୍ଠନ୍ନପି ହି ନାସୀନୋ ଗଚ୍ଛନ୍ନପି ନ ଗଚ୍ଛତି ।
ଶାନ୍ତୋଽପି ବ୍ୟବହାରସ୍ଥଃ କୁର୍ବନ୍ନପି ନ ଲିପ୍ୟତେ ॥ ୩୩ ॥

ସୁଲଭଶ୍ଚାୟମତ୍ୟନ୍ତଂ ସୁଜ୍ଞେୟଶ୍ଚାପ୍ରବନ୍ଧୁବତ୍ ।
ଶରୀରପଦ୍ମକୁହରେ ସର୍ବେଷାମେବ ଷଟ୍ପଦଃ ॥ ୩୪ ॥

ନ ମେ ଭୋଗସ୍ଥିତୌ ବାଞ୍ଛା ନ ମେ ଭୋଗବିସର୍ଜନେ ।
ୟଦାୟାତି ତଦାୟାତୁ ଯତ୍-ପ୍ରୟାତି ପ୍ରୟାତୁ ତତ୍ ॥ ୩୫ ॥

ମନସା ମନସି ଛିନ୍ନେ ନିରହଂକାରତାଂ ଗତେ ।
ଭାବେନ ଗଲିତେ ଭାବେ ସ୍ୱପ୍ନସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟାମି କେବଲଃ ॥ ୩୬ ॥

ନିର୍ଭାବଂ ନିରହଂକାରଂ ନିର୍ମନସ୍କମନୀହିତମ୍ ।
କେବଲାୟୁନଶ୍ଚାତ୍ମନୋଽବ ତିଷ୍ଠତି ମେ ରିପୁଃ ॥ ୩୭ ॥

ତୃଷ୍ଣାରଦ୍ଭୁଗଣଂ ଛିତ୍ତ୍ୱା ମଚ୍ଛରୀରକପଞ୍ଜରାତ୍ ।
ନ ଜାନେ କ୍ୱ ଗତୋଢ୍ଘୀୟ ନିରହଂକାରପକ୍ଷିଣୀ ॥ ୩୮ ॥

ୟସ୍ୟ ନାହଂକୃତୋ ଭାବୋ ବୁଦ୍ଧିର୍ଯସ୍ୟ ନ ଲିପ୍ୟତେ ।
ୟଃ ସମଃ ସର୍ବଭୂତେଷୁ ଜୀବିତଂ ତସ୍ୟ ଶୋଭତେ ॥ ୩୯ ॥

ୟୋଽନ୍ତଃଶୀତଲୟା ବୁଦ୍ଧ୍ୟା ରାଗଦ୍ୱେଷବିମୁକ୍ତୟା ।
ସାକ୍ଷିବପୁଣ୍ୟତୀତଂ ହି ଜୀବିତଂ ତସ୍ୟ ଶୋଭତେ ॥ ୪୦ ॥

ଯେନ ସମ୍ୟକ୍ପରିଜ୍ଞାୟ ହେୟୋପାଦେୟମୁଦ୍-ଝତା ।
ଚିତ୍ରସ୍ୟାନ୍ତୋଽର୍ପିତଂ ଚିତ୍ରଂ ଜୀବିତଂ ତସ୍ୟ ଶୋଭତେ ॥ ୪୧ ॥

ଗ୍ରାହ୍ୟଗ୍ରାହକସଂବନ୍ଧେ କ୍ଷୀଣେ ଶାନ୍ତିରୁଦେତ୍ୟଲମ୍ ।
ସ୍ଥିତିମଭ୍ୟାଗତା ଶାନ୍ତିର୍ମୋକ୍ଷନାମାଭିଧୀୟତେ ॥ ୪୨ ॥

ଭୃଷ୍ଟବୀଜୋପମା ଭୂୟୋ ଜନ୍ମାଙ୍କୁରବିବର୍ଜିତା ।
ହୃଦି ଜୀବନ୍ତିମୁକ୍ତାନାଂ ଶୁଦ୍ଧା ଭବତି ବାସନା ॥ ୪୩ ॥

ପାବନୀ ପରମୋଦାରା ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱାନୁପାତିନୀ ।
ଆତ୍ମଧ୍ୟାନମୟୀ ନିତ୍ୟା ସୁଷୁପ୍ତିସ୍ଥେବ ତିଷ୍ଠତି ॥ ୪୪ ॥

ଚେତନଂ ଚିତ୍ତରିକ୍ତଂ ହି ପ୍ରତ୍ୟକ୍-ଚେତନମୁତ୍ୟତେ ।
ନିର୍ମନସ୍ତସ୍ତ୍ୱଭାବତ୍ୱାନୁ ତତ୍ର କଲନାମଲମ୍ ॥ ୪୫ ॥

ସା ସତ୍ୟତା ସା ଶିବତା ସାଽବସ୍ଥା ପାରମାତ୍ମିକୀ ।
ସର୍ବଜ୍ଞତା ସା ସଂତୃପ୍ତିର୍ନତୁ ଯତ୍ର ମନଃ କ୍ଷତମ୍ ॥ ୪୬ ॥

ପ୍ରଲପନ୍ତିସ୍ତୃଜନ୍-ଗୃହ୍ଣନ୍ତୁନ୍ନିଷନ୍ତିମିଷନ୍ତପି ।
ନିରସ୍ତମନନାନନ୍ଦଃ ସଂବିନ୍ନାତ୍ରପରୋଽସ୍ଥାୟମ୍ ॥ ୪୭ ॥

ମଲଂ ସଂବେଦ୍ୟମୁସ୍ତୃଜ୍ୟ ମନୋ ନିର୍ମୂଲୟନ୍ପରମ୍ ।
ଆଶାପାଶାନଲଂ ଛିତ୍ତ୍ୱା ସଂବିନ୍ନାତ୍ରପରୋଽସ୍ଥାୟମ୍ ॥ ୪୮ ॥

ଅଶୁଭାଶୁଭସଂକଳ୍ପଃ ସଂଶାନ୍ତୋଽସ୍ଥି ନିରାମୟଃ ।
ନଷ୍ଟେଷ୍ଟାନିଷ୍ଟକଲନଃ ସଂବିନ୍ନାତ୍ରପରୋଽସ୍ଥାୟମ୍ ॥ ୪୯ ॥

ଆତ୍ମତାପରତେ ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ନିର୍ବିଭାଗୋ ଜଗତ୍ସ୍ଥିତୌ ।
ବଦ୍ରସ୍ତମ୍ଭବଦାତ୍ମାନମବଲମ୍ବ୍ୟ ସ୍ଥିରୋଽସ୍ଥ୍ୟହମ୍ ॥ ୫୦ ॥

ନିର୍ମଲାୟାଂ ନିରାଶାୟାଂ ସ୍ବସଂବିତ୍ତୌ ସ୍ଥିତୋଽସ୍ଥ୍ୟହମ୍ ।
ଇହିତାନୀହିତୈର୍ମୁକ୍ତୋ ହେୟୋପାଦେୟବର୍ଜିତଃ ॥ ୫୧ ॥

କଦାଃକ୍ରସ୍ତୋଷମେଷ୍ୟାମି ସ୍ବପ୍ରକାଶପଦେ ସ୍ଥିତଃ ।
କଦୋପଶାନ୍ତମନନୋ ଧରଣୀଧରକନ୍ଦରେ ॥ ୫୨ ॥

ସମେଷ୍ୟାମି ଶିଳାସାମ୍ୟଂ ନିର୍ବିକଳ୍ମସମାଧିନା ।
ନିରଂଶଧ୍ୟାନବିଶ୍ରାନ୍ତିମୁକ୍ତସ୍ୟ ମମ ମସ୍ତକେ ॥ ୫୩ ॥

କଦା ତାଣ୍ଡ୍ୟଂ କରିଷ୍ୟନ୍ତି କୁଲାୟଂ ବନପୁତ୍ରିକାଃ ।
ସଂକଳ୍ପପାଦପଂ ତୃଷ୍ଣାଲତଂ ଛିନ୍ତ୍ବା ମନୋବନମ୍ ॥ ୫୪ ॥

ବିତତାଂ ଭୁବମାସାଦ୍ୟ ବିହରାତି ଯଥାସୁଖମ୍ ।
ପଦଂ ତଦନୁ ଯାତୋଽସ୍ଥି କେବଲୋଽସ୍ଥି ଜପାମ୍ୟହମ୍ ॥ ୫୫ ॥

ନିର୍ବାଣୋଽସ୍ଥି ନିରୀହୋଽସ୍ଥି ନିରଂଶୋଽସ୍ଥି ନିରୀଦ୍ଧିତଃ ।
ସ୍ବଚ୍ଛତୋର୍ଜିତତା ସତ୍ତ୍ବା ହୃଦ୍ୟତା ସତ୍ୟତା ଜ୍ଞାତା ॥ ୫୬ ॥

ଆନନ୍ଦିତୋପଶମତା ସଦା ପ୍ରମୁଦିତୋଦିତା ।
ପୂର୍ଣ୍ଣତୋଦାରତା ସତ୍ୟା କାନ୍ତିସତ୍ତ୍ବା ସଦୈକତା ॥ ୫୭ ॥

ଇତ୍ୟେବଂ ଚିନ୍ତୟନ୍ଭିକ୍ଷୁଃ ସ୍ବରୂପସ୍ଥିତିମଞ୍ଜସା ।
ନିର୍ବିକଳ୍ମସ୍ବରୂପଞ୍ଜୋ ନିର୍ବିକଳ୍ମୋ ବଭୂବ ହ ॥ ୫୮ ॥

ଆତୁରୋ ଜୀବତି ଚେକ୍ଚୁମସଂନ୍ୟାସଃ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଃ । ନ ଶୂଦ୍ରସ୍ତ୍ରୀପତିତୋଦକ୍ୟା ସଂଭାଷଣମ୍ ।
 ନ ଯୁତେର୍ଦେବପୂଜନୋସ୍ତବଦର୍ଶନମ୍ । ତସ୍ମାନ୍ନ ସଂନ୍ୟାସିନ ଏଷ ଲୋକଃ ।
 ଆତୁରକୁଟୀଚକୟୋର୍ଭୁଲୋକଭୁବଲୌକୌ । ବହୁଦକସ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗଲୋକଃ ।
 ହଂସସ୍ୟ ତପୋଲୋକଃ । ପରମହଂସସ୍ୟ ସତ୍ୟଲୋକଃ ।
 ତୁରୀୟାତୀତାବଧୂତୟୋଃ ସ୍ୱାତ୍ମନେ୍ୟବ କୈବଲ୍ୟଂ
 ସ୍ୱରୂପାନୁସଂଧାନେନ ଭ୍ରମରକୀଟନ୍ୟାୟବତ୍ ।
 ସ୍ୱରୂପାନୁସଂଧାନବ୍ୟତିରିକ୍ତାନ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରାଭ୍ୟାସ
 ଉଷ୍ମକୁଂକୁମଭାରବଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥଃ । ନ ଯୋଗଶାସ୍ତ୍ରପ୍ରବୃତ୍ତିଃ ।
 ନ ସାଂଖ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରାଭ୍ୟାସଃ । ନ ମନ୍ତ୍ରତନ୍ତ୍ରବ୍ୟାପାରଃ ।
 ନେତରଶାସ୍ତ୍ରପ୍ରବୃତ୍ତିର୍ଯତ୍ତେରସ୍ତ୍ରି ।
 ଅସ୍ତ୍ରି ଚେକ୍ଛବାଲଂକାରବହୁର୍ମାତାରବିଦ୍ୟାଦୂରଃ ।
 ନ ପରିବ୍ରାଣ୍ନାମସଂକୀର୍ତନପରୋ ଯୁଦ୍ୟହୁର୍ମ କରୋତି ତତ୍ତତ୍ତଫଳମନୁଭବତି ।
 ଏରଶ୍ଚତୈଲଫେନବସ୍ତର୍ବଂ ପରିତ୍ୟଜେତ୍ । ନ ଦେବତାପ୍ରସାଦଗ୍ରହଣମ୍ ।
 ନ ବାହ୍ୟଦେବାଭ୍ୟର୍ଚନଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ସ୍ୱବ୍ୟତିରିକ୍ତଂ ସର୍ବଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା
 ମଧୁକରବୃତ୍ତ୍ୟାଃଃହାରମାହରନ୍-କୃଣୀ ଭୂତ୍ୱା ମେଦୋବୃଦ୍ଧିମକୁର୍ବନ୍ନିହରେତ୍ ।
 ମାଧୁକରେଣ କରପାତ୍ରେଶାସ୍ୟପାତ୍ରେଣ ବା କାଲଂ ନୟେତ୍ ।
 ଆତ୍ମସଂମିତମାହାରମାହରେଦାତ୍ତବାନ୍ୟତିଃ ।
 ଆହାରସ୍ୟ ଚ ଭାଗୌ ଦ୍ୱୌ ତୃତୀୟମୁଦକସ୍ୟ ଚ ।
 ବାୟୋଃ ସଂଚରଣାର୍ଥାୟ ଚତୁର୍ଥମବଶେଷୟେତ୍ ॥ ୫୯ ॥
 ଭୈକ୍ଷେଣ ବର୍ତ୍ତୟେନ୍ନିତ୍ୟଂ ନୈକାନ୍ନାଶୀ ଭବେକ୍ଷୁଚିତ୍ ।
 ନିରୀକ୍ଷନ୍ତେ ତ୍ୱନ୍ନୁଦ୍ୱିଗ୍ନାସ୍ତଦ୍-ଗୃହଂ ଯତ୍ନତୋ ବ୍ରଜେତ୍ ॥ ୬୦ ॥
 ପଞ୍ଚି ସପ୍ତ ଗୃହାଣାଂ ତୁ ଭିକ୍ଷାମିକ୍ଷେକ୍ତିୟାବତାମ୍ ।
 ଗୋଦୋହମାତ୍ରମାକାତ୍-କ୍ଷେନ୍ନିଷ୍ପ୍ରାକ୍ତୋ ନ ପୁନର୍ବ୍ରଜେତ୍ ॥ ୬୧ ॥

ନକ୍ତାଦ୍ବରକ୍ଷୋପବାସ ଉପବାସାଦୟାଚିତଃ ।
ଅୟାଚିତାଦ୍ବରଂ ତୈକ୍ଷ୍ୟଂ ତସ୍ମାଦ୍-ତୈକ୍ଷେଣ ବର୍ଧୟେତ୍ ॥ ୬୭ ॥

ନୈବ ସବ୍ୟାପସବ୍ୟେନ ଭିକ୍ଷାକାଲେ ବିଶେଦ୍-ଗୃହାନ୍ ।
ନାତିକ୍ରାମେଦ୍-ଗୃହଂ ମୋହାଦ୍ୟତ୍ର ଦୋଷୋ ନ ବିଦ୍ୟତେ ॥ ୬୮ ॥

ଶ୍ରୋତ୍ରିୟାନ୍ ନ ଭିକ୍ଷେତ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭକ୍ତିବହିଷ୍କୃତମ୍ ।
ବ୍ରାତ୍ୟସ୍ୟାପି ଗୃହେ ଭିକ୍ଷେଚ୍ଛଦ୍ଧାଭକ୍ତିପୁରସ୍କୃତେ ॥ ୬୯ ॥

ମାଧୁକରମସଂକ୍ଳୃପ୍ତଂ ପ୍ରାକ୍ପ୍ରଣୀତମୟାଚିତମ୍ ।
ତାହ୍ନାଲିକଂ ଚୋପପନ୍ନଂ ତୈକ୍ଷ୍ୟଂ ପଞ୍ଚବିଧଂ ସ୍ମୃତମ୍ ॥ ୭୦ ॥

ମନଃସଂକଳ୍ପରହିତାଂସ୍ମାନ୍-ଗୃହାନ୍ପଞ୍ଚ ସପ୍ତ ବା ।
ମଧୁମକ୍ଷିକବହ୍ନୁତ୍ୱା ମାଧୁକରମିତି ସ୍ମୃତମ୍ ॥ ୭୧ ॥

ପ୍ରାତଃକାଲେ ଚ ପୂର୍ବେଦ୍ୟୁର୍ଯ୍ୟଦ୍-ଭକ୍ତୈଃ ପ୍ରାପିତଂ ମୁଦୁଃ ।
ତଦ୍-ତୈକ୍ଷ୍ୟଂ ପ୍ରାକ୍ପ୍ରଣୀତଂ ସ୍ୟାତ୍ସ୍ଥିତିଂ କୁର୍ଯ୍ୟାଦ୍ଧ୍ୟାପି ବା ॥ ୭୨ ॥

ଭିକ୍ଷାଚନସମୁଦ୍ୟୋଗାଦ୍ୟେନ କେନ ନିମନ୍ତ୍ରିତମ୍ ।
ଅୟାଚିତଂ ତୁ ତଦ୍-ତୈକ୍ଷ୍ୟଂ ଭୋକ୍ତବ୍ୟଂ ଚ ମୁମୁକ୍ଷୁଭିଃ ॥ ୭୩ ॥

ଉପସ୍ଥାନେନ ଯତ୍-ପ୍ରୋକ୍ତଂ ଭିକ୍ଷାର୍ଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣେନ ତତ୍ ।
ତାହ୍ନାଲିକମିତି ଖ୍ୟାତଂ ଭୋକ୍ତବ୍ୟଂ ଯତିଭିଃ ସ୍ତଦା ॥ ୭୪ ॥

ସିଦ୍ଧମନ୍ନଂ ଯଦାନୀତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣେନ ମଠଂ ପ୍ରତି ।
ଉପପନ୍ନମିତି ପ୍ରାଦୁର୍ମୁନୟ୍ମେ ମୋକ୍ଷକାତ୍-କ୍ଷିଣଃ ॥ ୭୫ ॥

ଚରେନ୍ନାଧୁକରଂ ଭୈଷଂ ଯୁତିର୍ମୈତ୍ରକୁଳାଦପି ।
ଏକାନ୍ନଂ ନତୁ ଭୁଞ୍ଜୀତ ବୃହସ୍ପତିସମାଦପି ।
ୟାଚିତାଃୟାଚିତାଭ୍ୟାଂ ଚ ଭିକ୍ଷାଭ୍ୟାଂ କଳ୍ପୟେନ୍ନିତମ୍ ॥ ୭୧ ॥

ନ ବାୟୁଃ ସ୍ୱର୍ଗଦୋଷେଣ ନାଗ୍ନିର୍ଦହନକର୍ମଣା ।
ନାପୋ ମୃତ୍ୟୁପୁରୀଷାଭ୍ୟାଂ ନାନ୍ନଦୋଷେଣ ମସ୍କରୀ ॥ ୭୨ ॥

ବିଧୁମେ ସନ୍ନମୁସଲେ ବ୍ୟଙ୍ଗାରେ ଭୁକ୍ତବଞ୍ଚନେ ।
କାଲେଽପରାହ୍-ଣେ ଭୂୟିଷ୍ଠେ ଭିକ୍ଷାଚରଣମାଚରେତ୍ ॥ ୭୩ ॥

ଅଭିଶତଂ ଚ ପତିତଂ ପାଷଣ୍ଡଂ ଦେବପୂଜକମ୍ ।
ବର୍ଜୟିତ୍ୱା ଚରେଦ୍-ଭୈଷଂ ସର୍ବବର୍ଣ୍ଣେଷୁ ଚାପଦି ॥ ୭୪ ॥

ଘୃତଂ ଶ୍ୱମୃତସଦୃଶଂ ମଧୁ ସ୍ୟାସ୍ତୁରୟା ସମମ୍ ।
ତୈଳଂ ସୂକରମୃତଂ ସ୍ୟାସ୍ତୃପଂ ଲଗୁନସଂମିତମ୍ ॥ ୭୫ ॥

ମାଷାପୂପାଦି ଗୋମାଂସଂ କ୍ଷୀରଂ ମୃତସମଂ ଭବେତ୍ ।
ତସ୍ମାତ୍ସର୍ବପ୍ରୟତ୍ନେନ ଘୃତାଦୀନ୍ନିର୍ଜୟେଦ୍ୟତିଃ ।
ଘୃତସୁପାଦିସଂଯୁକ୍ତମନ୍ନଂ ନାଦ୍ୟାକ୍ଳଦାଚନ ॥ ୭୬ ॥

ପାତ୍ରମସ୍ୟ ଭବେଦ୍ୱାଶିସ୍ତେନ ନିତ୍ୟଂ ଛିତିଂ ନୟେତ୍ ।
ପାଣିପାତ୍ରଶ୍ଚରନ୍ୟୋଗୀ ନାସକୃଦ୍-ଭୈକ୍ଷମାଚରେତ୍ ॥ ୭୭ ॥

ଆସ୍ୟେନ ତୁ ଯଦାହାରଂ ଗୋବନ୍-ମୃଗୟତେ ମୁନିଃ ।
ତଦା ସମଃ ସ୍ୟାତ୍ସର୍ବେଷୁ ସୋଽମୃତତ୍ୱାୟ କଳ୍ପତେ ॥ ୭୮ ॥

ଆଜ୍ୟଂ ରୂପିରମିବ ତ୍ୟଜେଦେକତ୍ରାନ୍ଂ ପଲଲମିବ ଗନ୍ଧଲେପନମଶୁଦ୍ଧଲେପନମିବ
କ୍ଷାରମନ୍ତ୍ୟଜମିବ ବସ୍ତ୍ରମୁଚ୍ଛିଷ୍ଟପାତ୍ରମିବାଭ୍ୟଙ୍ଗଂ ସ୍ତ୍ରୀସଙ୍ଗମିବ ମିତ୍ରାହ୍ଳାଦକଂ ମୃତମିବ
ସ୍ୱହାଂ ଗୋମାଂସମିବ ଜ୍ଞାତଚରଦେଶଂ ଚଣ୍ଡାଲବାଟିକାମିବ ଦ୍ରିୟମହିମିବ ସୁବର୍ଣ୍ଣଂ
କାଲକୂଟମିବ ସଭାସ୍ଥଳଂ ଶୁଶାନସ୍ଥଳମିବ ରାଜଧାନୀଂ କୁମ୍ଭୀପାକମିବ
ଶବପିଣ୍ଡବଦେକତ୍ରାନ୍ଂ ନ ଦେବତାର୍ଚନମ୍ ।
ପ୍ରପଞ୍ଚବୃତ୍ତିଂ ପରିତ୍ୟୟ ଗୀବନ୍ଧୁକ୍ଳେ ଭବେତ୍ ॥

ଆସନଂ ପାତ୍ରଲୋପଶ୍ଚ ସଂଚୟଃ ଶିଷ୍ୟସଂଚୟଃ ।
ଦିବାସ୍ତ୍ରାପୋ ବୃଥାଲାପୋ ଯତେର୍ବନ୍ଧକରାଣି ଷଟ୍ ॥ ୭୯ ॥

ବର୍ଷାଭ୍ୟୋଽନ୍ୟତ୍ର ଯତ୍ସ୍ଥାନମାସନଂ ତଦୁଦାହୃତମ୍ ।
ଉକ୍ଥାଲାବ୍-ବାଦିପାତ୍ରାଣାମେକସ୍ୟାପୀହ ସଂଗ୍ରହଃ ॥ ୮୦ ॥

ୟତେଃ ସଂବ୍ୟବହାରାୟ ପାତ୍ରଲୋପଃ ସ ଉଚ୍ୟତେ ।
ଗୃହୀତସ୍ୟ ତୁ ଦଣ୍ଡାଦେର୍ଦ୍ଧିତୀୟସ୍ୟ ପରିଗ୍ରହଃ ॥ ୮୧ ॥

କାଲାନ୍ତରୋପଭୋଗାର୍ଥଂ ସଂଚୟଃ ପରିକୀର୍ତ୍ତିତଃ ।
ଶୁଶୂଷାଲାଭପୂଜାର୍ଥଂ ଯଶୋର୍ଥଂ ବା ପରିଗ୍ରହଃ ॥ ୮୨ ॥

ଶିଷ୍ୟାଣାଂ ନତୁ କାରୁଣ୍ୟାଚ୍ଛିଷ୍ୟସଂଗ୍ରହ ଇରିତଃ ।
ବିଦ୍ୟା ଦିବା ପ୍ରକାଶତ୍ୱାଦବିଦ୍ୟା ରାତ୍ରିରୁଚ୍ୟତେ ॥ ୮୩ ॥

ବିଦ୍ୟାଭ୍ୟାସେ ପ୍ରମାଦୋ ଯଃ ସ ଦିବାସ୍ତ୍ରାପ ଉଚ୍ୟତେ ।
ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକୀଂ କଥାଂ ମୁକ୍ତା ଭିକ୍ଷାବାର୍ତ୍ତାଂ ବିନା ତଥା ॥ ୮୪ ॥

ଅନୁଗ୍ରହଂ ପରିପ୍ରଶ୍ନଂ ବୃଥାଜଲ୍ଲୋଽନ୍ୟ ଉଚ୍ୟତେ ।
ଏକାନ୍ଂ ମଦମାସୁର୍ଯ୍ୟଂ ଗନ୍ଧପୁଷ୍ପବିଭୂଷଣମ୍ ॥ ୮୫ ॥

ତାମୁଲାଭ୍ୟଞ୍ଜନେ କ୍ରୀଡା ଭୋଗାକାତ୍-କ୍ଷା ରସାୟନମ୍ ।
କଞ୍ଚନଂ କୁସୁନଂ ସ୍ୱପ୍ନି ଜ୍ୟୋତିଷ୍ଠ କ୍ରୟବିକ୍ରୟମ୍ ॥ ୮୭ ॥

କ୍ରିୟାକର୍ମବିବାଦଶ୍ଚ ଗୁରୁବାକ୍ୟବିଲଙ୍ଘନମ୍ ।
ସଂବିଷ୍ଟ ବିଗ୍ରହୋ ଯାନଂ ମଞ୍ଚିକଂ ଶୁକୁବସ୍ତକମ୍ ॥ ୮୮ ॥

ଶୁକ୍ରୋସ୍ତର୍ଗୋ ଦିବାସ୍ତାପୋ ଭିକ୍ଷାଧାରସ୍ତୁ ତୈଜସମ୍ ।
ବିଷଂ ଚୈବାୟୁଧଂ ବୀଜଂ ହିଂସାଂ ତୈଷ୍ଟ-ଶ୍ୟଂ ଚ ମୈଥୁନମ୍ ॥ ୮୯ ॥

ତ୍ୟକ୍ତଂ ସଂନ୍ୟାସୟୋଗେନ ଗୃହଧର୍ମାଦିକଂ ବ୍ରତମ୍ ।
ଗୋତ୍ରାଦିଚରଣଂ ସର୍ବଂ ପିତୃମାତୃକୁଲଂ ଧନମ୍ ।
ପ୍ରତିଷିଦ୍ଧାନି ଚୈତାନି ସେବମାନୋ ବ୍ରଜେଦଧଃ ॥ ୯୦ ॥

ସୁଜୀର୍ଣ୍ଣୋଽପି ସୁଜୀର୍ଣ୍ଣାସୁ ବିଦ୍ବାଂସ୍ତ୍ରୀଷୁ ନ ବିଶ୍ୱସେତ୍ ।
ସୁଜୀର୍ଣ୍ଣାସ୍ତପି କହ୍ନାସୁ ସଦ୍ଭାବେ ଜୀର୍ଣ୍ଣମମ୍ବରମ୍ ॥ ୯୧ ॥

ସ୍ଥାବରଂ ଜଙ୍ଗମଂ ବୀଜଂ ତୈଜସଂ ବିଷମାୟୁଧମ୍ ।
ଷଡେତାନି ନ ଗୃହଣୀୟାଦ୍ୟତିର୍ମୂଢ଼ପୁରୀଷବତ୍ ॥ ୯୨ ॥

ନୈବାଦଦୀତ ପାଥେୟଂ ଯୁତିଃ କିଂଚିଦନାପଦି ।
ପକ୍ୱମାପସ୍ନୁ ଗୃହଣୀୟାଦ୍ୟାବଦନ୍ନଂ ନ ଲଭ୍ୟତେ ॥ ୯୩ ॥

ନୀରୁଜଶ୍ଚ ଯୁବା ଚୈବ ଭିକ୍ଷୁର୍ନୀବସଥେ ବସେତ୍ ।
ପରାର୍ଥଂ ନ ପ୍ରତିଗ୍ରାହ୍ୟଂ ନ ଦଦ୍ୟାଜ୍ଜ କଥଂଚନ ॥ ୯୪ ॥

ଦୈନ୍ୟଭାବାତ୍ତୁ ଭୂତାନାଂ ସୌଭଗାୟ ଯୁତିଶ୍ଚରେତ୍ ।
ପକ୍ୱଂ ବା ଯଦି ବାଽପକ୍ୱଂ ଯାତମାନୋ ବ୍ରଜେଦଧଃ ॥ ୯୫ ॥

ଅନ୍ନପାନପରୋ ଭିକ୍ଷୁର୍ଭସ୍ମାଦୀନାଂ ପ୍ରତିଗ୍ରହୀ ।
ଆବିକଂ ବାଂନାବିକଂ ବା ତଥା ପଞ୍ଚପଟାନପି ॥ ୯୫ ॥

ପ୍ରତିଗୃହ୍ୟ ଯତିଶ୍ଚୈତାନ୍ପତତ୍ୟେବ ନ ସଂଶୟଃ ।
ଅଦୈତଂ ନାବମାଶ୍ରିତ୍ୟ ଜୀବନ୍ନୁକ୍ତତ୍ତମାପୁୟାତ୍ ॥ ୯୬ ॥

ବାଗ୍-ଦଣ୍ଡେ ମୌନମାତିଷ୍ଠେହ୍ନାୟଦଣ୍ଡେ ଦ୍ବଭୋଜନମ୍ ।
ମାନସେ ତୁ କୃତେ ଦଣ୍ଡେ ପ୍ରାଣାୟାମୋ ବିଧୀୟତେ ॥ ୯୭ ॥

କର୍ମଣା ବଧ୍ୟତେ ଜନ୍ତୁର୍ବିଦ୍ୟୟା ଚ ବିମୁଚ୍ୟତେ ।
ତସ୍ମାନ୍ନର୍ମ ନ କୁର୍ବନ୍ତି ଯତୟଃ ପାରଦର୍ଶିନଃ ॥ ୯୮ ॥

ରଥ୍ୟାୟାଂ ବଦୁବସ୍ତ୍ରାଣି ଭିକ୍ଷା ସର୍ବତ୍ର ଲଭ୍ୟତେ ।
ଭୂମିଃ ଶୟ୍ୟାଂସ୍ତ୍ରି ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣା ଯତୟଃ କେନ ଦୁଃଖିତାଃ ॥ ୯୯ ॥

ପ୍ରପଞ୍ଚମଖିଲଂ ଯସ୍ମୁ ଜ୍ଞାନାଗ୍ନୌ ଜୁହୁୟାଦ୍ୟତିଃ ।
ଆତ୍ମନ୍ୟଗ୍ନୀନ୍ସମାରୋପ୍ୟ ସୋଽଗ୍ନିହୋତ୍ରୀ ମହାୟତିଃ ॥ ୧୦୦ ॥

ପ୍ରବୃତ୍ତିର୍ଦ୍ଧିବିଧା ପ୍ରୋକ୍ତା ମାର୍ଜାରୀ ଚୈବ ବାନରୀ ।
ଜ୍ଞାନାଭ୍ୟାସବତାମୋତୁର୍ବାନରୀଭାକ୍ତମେବ ଚ ॥ ୧୦୧ ॥

ନାପୃଷ୍ଠଃ କସ୍ୟଚିଦ୍-ବ୍ରୁୟାନ୍ନ ଚାନ୍ୟାୟେନ ପୃଚ୍ଛତଃ ।
ଜାନନ୍ନପି ହି ମେଧାବୀ ଜତବଲ୍ଲୋକ ଆଚରେତ୍ ॥ ୧୦୨ ॥

ସର୍ବେଷାମେବ ପାପାନାଂ ସଙ୍ଘାତେ ସମୁପସ୍ଥିତେ ।
ତାରଂ ଦ୍ବାଦଶସାହସ୍ରମଭ୍ୟସେଚ୍ଛେଦନଂ ହି ତତ୍ ॥ ୧୦୩ ॥

ୟସ୍ମୁ ଦ୍ଵାଦଶସାହସ୍ରଂ ପ୍ରଣବଂ ଜପତେନ୍ଦ୍ରହମ୍ ।
ତସ୍ୟ ଦ୍ଵାଦଶଭିର୍ମାସୈଃ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରକାଶତେ ॥ ୧୦୪ ॥

ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥ ହରିଃ ଓଁ ତତ୍ତ୍ଵତ୍ ॥

॥ ଇତି ସଂନ୍ୟାସୋପନିଷସ୍ତୁ ଦ୍ଵିତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତୁ ମମାଜାନି ବାକ୍ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତମଥୋ ବଲମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଚ ।
ସର୍ବାଣି ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦଂ ମାହଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକୁର୍ମ୍ୟାଂ ମା ମା ବ୍ରହ୍ମ
ନିରାକରୋଦନିରାକରଣମସ୍ତୁ ନିରାକରଣଂ ମେସୁ ତଦାତ୍ମନି ନିରତେ ଯ ଉପନିଷସ୍ତୁ
ଧର୍ମାସ୍ତେ ମୟି ସନ୍ତ ତେ ମୟି ସନ୍ତ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ସଂନ୍ୟାସୋପନିଷସ୍ତମାପ୍ତା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

କୁଣ୍ଡିକା ଉପନିଷଦ

(Kundikopanisat / Kundikaa Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

କୁଣ୍ଡିକୋପନିଷଦ୍ / କୁଣ୍ଡିକା ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ କୁଣ୍ଡିକୋପନିଷଦ୍ ॥

କୁଣ୍ଡିକୋପନିଷଦ୍-ଖ୍ୟାତପରିବ୍ରାଜକସଂତତିଃ ।

ଯତ୍ ବିଶ୍ରାନ୍ତିମଗମତ୍ତ୍ରାମପଦମାଶ୍ରୟେ ॥

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତି ମମାଙ୍ଗାନି ବାକ୍ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତମଥୋ ବଲମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଚ ।
ସର୍ବାଣି ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦଂ ମାହଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକୁର୍ଯ୍ୟାଂ ମା ମା ବ୍ରହ୍ମ
ନିରାକରୋଦନିରାକରଣମସ୍ତୁନିରାକରଣଂ ମେସୁ ତଦାତ୍ମନି ନିରତେ ଯ ଉପନିଷସୁ
ଧର୍ମାସ୍ତେ ମୟି ସନ୍ତ ତେ ମୟି ସନ୍ତ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥
ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟାଶ୍ରମେ କ୍ଷୀଣେ ଗୁରୁଶୁଶ୍ରୂଷଣେ ରତଃ ।
ବେଦାନଧୀତ୍ୟାନୁଜ୍ଞାତ ଉଚ୍ୟତେ ଗୁରୁଶାଶ୍ରମୀ ॥ ୧ ॥

ଦାରମାହୃତ୍ୟ ସଦୃଶମଗ୍ନିମାଧ୍ୟାୟ ଶକ୍ତିତଃ ।
ବ୍ରାହ୍ମୀମିଷ୍ଠିଂ ଯଜେତ୍ସାମହୋରାତ୍ରେଣ ନିର୍ବପେତ୍ ॥ ୨ ॥

ସଂବିଭଜ୍ୟ ସୁତାନର୍ଥେ ଗ୍ରାମ୍ୟକାମାନ୍ନିସୃଜ୍ୟ ଚ ।
ସଂଚରନ୍ନନମାର୍ଗେଣ ଶୁଚୌ ଦେଶେ ପରିଭ୍ରମନ୍ ॥ ୩ ॥

ବାୟୁଭକ୍ଷୋଽମୁଭକ୍ଷୋ ବା ବିହିତୈଃ କନ୍ଦମୂଳକୈଃ ।
ସ୍ୱଶରୀରେ ସମାପ୍ୟାଥ ପୃଥିବ୍ୟାଂ ନାଶୁ ପାତୟେତ୍ ॥ ୪ ॥

ସହ ତେନୈବ ପୁରୁଷଃ କଥଂ ସଂନ୍ୟସ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ।
ସନାମଧେୟୋ ଯସ୍ମିଂସ୍ତୁ କଥଂ ସଂନ୍ୟସ୍ତ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୫ ॥

ତସ୍ମାତ୍ତ୍ୱଲବିଶୁଦ୍ଧାଙ୍ଗୀ ସଂନ୍ୟାସଂ ସଂହିତାତ୍ମନାମ୍ ।
ଅଗ୍ନିବର୍ଣ୍ଣଂ ବିନିଷ୍କ୍ରମ୍ୟ ବାନପ୍ରସ୍ଥଂ ପ୍ରପଦ୍ୟତେ ॥ ୬ ॥

ଲୋକବଦ୍-ଭାର୍ଯ୍ୟାଃସକ୍ତୋ ବନଂ ଗଚ୍ଛତି ସଂୟତଃ ।
ସଂତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ସଂସୃତିସୁଖମନୁତିଷ୍ଠତି କିଂ ମୁଧା ॥ ୭ ॥

କିଂବା ଦୁଃଖମନୁସ୍ମୃତ୍ୟ ଭୋଗାଂସ୍ତ୍ରାଜତି ଚୋଚ୍ଛିତାନ୍ ।
ଗର୍ଭବାସଭୟାଦ୍-ଭୀତଃ ଶୀତୋଷ୍ଣାଭ୍ୟାଂ ତଥୈବ ଚ ॥ ୮ ॥

ଗୁହ୍ୟଂ ପ୍ରବେଷୁମିଚ୍ଛାମି ପରଂ ପଦମନାମୟମିତି ।
ସଂନ୍ୟସ୍ୟାଗ୍ନିମପୁନରାବର୍ତ୍ତନଂ ଯନ୍ତୁତୁ୍ୟର୍ଜାୟ ମାବହମିତି ॥

ଅଥାଧ୍ୟାତ୍ମମନ୍ଥାଞ୍ଜିପେତ୍ । ଦୀକ୍ଷାମୁପେୟାହ୍ନାଷାୟବାସାଃ ।
କକ୍ଷୋପସ୍ଥଲୋମାନି ବର୍ଜୟେତ୍ । ଉର୍ଧ୍ୱବାହୁର୍ବିମୁକ୍ତମାର୍ଗୋ ଭବତି ।
ଅନିକେତଶ୍ଚରେଦ୍-ଭିକ୍ଷାଶୀ । ନିଦିଧ୍ୟାସନଂ ଦଧ୍ୟାତ୍ ।
ପବିତ୍ରଂ ଧାରୟେଦ୍ଭକ୍ତସଂରକ୍ଷଣାର୍ଥମ୍ । ତଦପି ଶ୍ଳୋକା ଭବନ୍ତି ।
କୁଣ୍ଡିକାଂ ଚମସଂ ଶିକ୍ୟଂ ତ୍ରିବିଷ୍ଟପମୁପାନହୌ ।
ଶୀତୋପଘାତିନୀଂ କନ୍ଥାଂ କୌପୀନାଚ୍ଛାଦନଂ ତଥା ॥ ୯ ॥

ପବିତ୍ରଂ ସ୍ନାନଶାଟୀଂ ଚ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗମେବ ଚ ।
ଅତୋଽତିରିକ୍ତଂ ଯଜ୍ଞିଂଚିସ୍ରର୍ବଂ ତଦୃଜ୍ଜୟେଦ୍ୟତିଃ ॥ ୧୦ ॥

ନଦୀପୁଲିନଶାୟୀ ସ୍ୟାଦ୍ଦେବାଗାରେଷୁ ବାହ୍ୟତଃ ।
ନାତ୍ୟର୍ଥଂ ସୁଖଦୁଃଖାଭ୍ୟାଂ ଶରୀରମୁପତାପୟେତ୍ ॥ ୧୧ ॥

ସ୍ନାନଂ ପାନଂ ତଥା ଶୌଚମଦ୍-ଭିଃ ପୂତାଭିରାଚରେତ୍ ।
ସ୍ତୁୟମାନୋ ନ ତୁଷ୍ୟେତ ନିନ୍ଦିତୋ ନ ଶପେୟରାନ୍ ॥ ୧୨ ॥

ଭିକ୍ଷାଦିବୈଦଲଂ ପାତ୍ରଂ ସ୍ନାନଦ୍ରବ୍ୟମବାରିତମ୍ ।
ଏବଂବୃତ୍ତିମୁପାସୀନୋ ଯତେନ୍ଦ୍ରିୟୋ ଜପେଯଦା ॥ ୧୩ ॥

ବିଶ୍ବାୟ ମନୁସଂଯୋଗଂ ମନସା ଭାବୟେନ୍ମୁଧୀଃ ।
ଆକାଶାଦ୍ଦାୟୁର୍ବାୟୋର୍ଜ୍ୟୋତିର୍ଜ୍ୟୋତିଷ ଆପୋଃଦ୍-ଭ୍ୟଃ ପୃଥିବୀ ।
ଏଷାଂ ଭୂତାନାଂ ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରପଦ୍ୟେ । ଅଜରମମରମକ୍ଷରମବ୍ୟୟଂ ପ୍ରପଦ୍ୟେ ।
ମୟାଖଣ୍ଡସୁଖାନ୍ମୋଧୌ ବହୁଧା ବିଶ୍ୱବୀଚୟଃ ।
ଉପଦ୍ୟନ୍ତେ ବିଲୀୟନ୍ତେ ମାୟାମାରୁତବିଭ୍ରମାତ୍ ॥ ୧୪ ॥

ନ ମେ ଦେହେନ ସଂବନ୍ଧୋ ମେଘେନେବ ବିହାୟସଃ ।
ଅତଃ କୁତୋ ମେ ତଦ୍ଦର୍ମା ଜାଗ୍ରସ୍ତପ୍ନସୁଷୁପ୍ତିଷୁ ॥ ୧୫ ॥

ଆକାଶବକ୍ତୃବିଦୂରଗୋଽହମାଦିତ୍ୟବଦ୍-ଭାସ୍ୟବିଲକ୍ଷଣୋଽହମ୍ ।
ଅହାୟ୍ବନ୍ନିତ୍ୟବିନିଷ୍ଠଲୋଽହମନ୍ମୋଧିବପ୍ତାରବିବର୍ଜିତୋଽହମ୍ ॥ ୧୬ ॥

ନାରାୟଣୋଽହଂ ନରକାନ୍ତକୋଽହଂ ପୁରାନ୍ତକୋଽହଂ ପୁରୁଷୋଽହମୀଶଃ ।
ଅଖଣ୍ଡବୋଧୋଽହମଶେଷସାକ୍ଷୀ ନିରୀଶ୍ୱରୋଽହଂ ନିରହଂ ଚ ନିର୍ମମଃ ॥ ୧୭ ॥

ତଦଭ୍ୟାସେନ ପ୍ରାଣାପାନୌ ସଂୟମ୍ୟ ତତ୍ର ଶ୍ଳୋକା ଭବନ୍ତି ॥
ବୃଷଣାପାନୟୋର୍ମଧ୍ୟେ ପାଣୀ ଆସ୍ଥାୟ ସଂଗ୍ରହେତ୍ ।
ସଂଦଶ୍ୟ ଶନକୈର୍ଜହ୍ନାଂ ଯବମାତ୍ରେ ବିନିର୍ଗତାମ୍ ॥ ୧୮ ॥

ମାଷମାତ୍ରାଂ ତଥା ଦୃଷ୍ଟିଂ ଶ୍ରୋତ୍ରେ ସ୍ଥାପ୍ୟ ତଥା ଭୂବି ।
ଶ୍ରବଣେ ନାସିକେ ଗନ୍ଧା ଯତଃ ସ୍ୱଂ ନ ଚ ସଂଗ୍ରହେତ୍ ॥ ୧୯ ॥

ଅଥ ଶୈବପଦଂ ଯତ୍ର ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ବ୍ରହ୍ମ ତପ୍ତରମ୍ ।
ତଦଭ୍ୟାସେନ ଲଭ୍ୟେତ ପୂର୍ବଜନ୍ମାର୍ଜିତାତ୍ମନାମ୍ ॥ ୨୦ ॥

ସଂଭୂତୈର୍ବାୟୁସଂଗ୍ରାବୈର୍ହୃଦୟଂ ତପ ଉଚ୍ୟତେ ।
ଉର୍ଧ୍ବଂ ପ୍ରପଦ୍ୟତେ ଦେହାଦ୍-ଭିତ୍ତ୍ୱା ମୂର୍ଧାନମବ୍ୟୟମ୍ ॥ ୨୧ ॥

ସ୍ୱଦେହସ୍ୟ ତୁ ମୂର୍ଧାନଂ ଯେ ପ୍ରାପ୍ୟ ପରମାଂ ଗତିମ୍ ।
ଭୂୟସ୍ତେ ନ ନିବର୍ତ୍ତନ୍ତେ ପରାବରବିଦୋ ଜନାଃ ॥ ୨୨ ॥

ନ ସାକ୍ଷିଣଂ ସାକ୍ଷ୍ୟଧର୍ମାଃ ସଂସ୍କୃଗନ୍ତୁ ବିଲକ୍ଷଣମ୍ ।
ଅବିକାରମୁଦାସୀନଂ ଗୃହଧର୍ମାଃ ପ୍ରଦୀପବତ୍ ॥ ୨୩ ॥

ଜଲେ ବାପି ସ୍ଥଳେ ବାପି ଲୁଠତ୍ୱେଷ ଜତାତ୍ମକଃ ।
ନାହଂ ବିଲିପ୍ୟ ତଦ୍ଧର୍ମେର୍ଘପର୍ମେର୍ନଭୋ ଯଥା ॥ ୨୪ ॥

ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଃସ୍ତ୍ୟାବିକାରୋଽସ୍ତି ନିଷ୍କଲୋଽସ୍ତି ନିରାକୃତିଃ ।
ନିର୍ବିକଲ୍ଲୋଽସ୍ତି ନିତ୍ୟୋଽସ୍ତି ନିରାଲମ୍ବୋଽସ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଦୟଃ ॥ ୨୫ ॥

ସର୍ବାତ୍ମକୋଽହଂ ସର୍ବୋଽହଂ ସର୍ବାତୀତୋଽହମଦ୍ଭୟଃ ।
କେବଲାଖଣ୍ଡବୋଧୋଽହଂ ସ୍ୱାନନ୍ଦୋଽହଂ ନିରନ୍ତରଃ ॥ ୨୬ ॥

ସ୍ୱମେବ ସର୍ବତଃ ପଶ୍ୟନ୍ମନ୍ୟମାନଃ ସ୍ୱମଦ୍ଭୟମ୍ ।
ସ୍ୱାନନ୍ଦମନୁଭୁଞ୍ଜାନୋ ନିର୍ବିକଲ୍ଲୋ ଭବାମ୍ୟହମ୍ ॥ ୨୭ ॥

ଗଚ୍ଛଂସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟନୁପବିଶଞ୍ଚୟାନୋ ବାଂନ୍ୟଥାପି ବା ।
ୟଥେଚ୍ଛୟା ବସେଦ୍ବିଦ୍ୱାନାତ୍ମାରାମଃ ସଦା ମୁନିଃ ॥ ୨୮ ॥ ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥

॥ ହରିଃ ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ॥

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତୁ ମମାଜାନି ବାକ୍ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତମଥୋ ବଲମିନ୍ଦିୟାଣି ଚ ।
ସର୍ବାଣି ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦଂ ମାହଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକୁର୍ଯ୍ୟାଂ ମା ମା ବ୍ରହ୍ମ
ନିରାକରୋଦନିରାକରଣମସ୍ତୁନିରାକରଣଂ ମେସୁ ତଦାତ୍ମନି ନିରତେ ଯୁ ଉପନିଷସୁ
ଧର୍ମାସ୍ତେ ମୟି ସନ୍ତ ତେ ମୟି ସନ୍ତ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି କୁଣ୍ଡିକୋପନିଷସମାପ୍ତା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ବ୍ରହ୍ମ ଉପନିଷଦ

(Brahmopanishat / Brahma Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ କୁମାର ଦାଶ

ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦ୍ / ବ୍ରହ୍ମ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦ୍ ॥

ବ୍ରହ୍ମକୈବଲ୍ୟଜାବାଲଃ ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱୋ ହଂସ ଆରୁଣି ।
ଗର୍ଭୋ ନାରାୟଣୋ ହଂସୋ ବିମୁନାଦଶିରଃ ଶିଖା ॥

ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହବୀର୍ଯ୍ୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ୱିନାବଧୀତମସ୍ତୁ ମା ବିଦ୍ୱିଷାବହୈ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ଓଁ ଶୌନକୋ ହ ବୈ ମହାଶାଲୋଽଙ୍ଗିରସଂ ଭଗବନ୍ତଂ ପିତୃଲୀଦମପୃଚ୍ଛତ୍ ।
ଦିବ୍ୟେ ବ୍ରହ୍ମପୁରେ ସଂପ୍ରତିଷ୍ଠିତା ଭବନ୍ତି , କଥଂ ସୃଜନ୍ତି , କସ୍ୟୈଷ ମହିମା
ବଭୂବ ଯୋ ହ୍ୟେଷ ମହିମା ବଭୂବ କ ଏଷଃ ।
ତସ୍ମୈ ସ ହୋବାଚ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାଂ ବରିଷ୍ଠାମ୍ ।
ପ୍ରାଣୋ ହ୍ୟେଷ ଆତ୍ମା , ଆତ୍ମନୋ ମହିମା ବଭୂବ ।
ଦେବାନାମାୟୁଃ , ସ ଦେବାନାଂ ନିଧନମନିଧନଂ ଦିବ୍ୟେ ବ୍ରହ୍ମପୁରେ ବିରଜଂ ନିଷ୍କଲଂ
ଶୁଭ୍ରମକ୍ଷରଂ ଯଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ବିଭାତି ସ ନିୟନ୍ତ୍ରତି , ମଧୁକରରାଜାନଂ ମାକ୍ଷିକବତ୍ ।
ୟଥା ମାକ୍ଷୀକୈକେନ ତନ୍ତୁନା ଜାଲଂ ବିକ୍ଷିପତି ତେନାପକର୍ଷତି ତଥୈବୈଷ ପ୍ରାଣୋ
ୟଦା ଯାତି ସଂସୃଷ୍ଟମାକୃଷ୍ୟ ।
ପ୍ରାଣଦେବତାସ୍ତାଃ ସର୍ବା ନାତ୍ୟଃ ସୁଷ୍ମପେ ଶ୍ୟେନାକାଶବଦ୍ୟଥା ଖଂ ଶ୍ୟେନମାଶ୍ରିତ୍ୟ
ୟାତି ସ୍ୱମାଲୟମେବଂ ସୁଷୁପ୍ତୋ ବ୍ରୂତେ ।
ୟଥୈବୈଷ ଦେବଦତ୍ତୋ ଯଶ୍ଟ୍ୟାପି ତାତ୍ୟମାନୋ ନ ଯତ୍ୟେବମିଷ୍ଟାପୂର୍ତ୍ତେଃ
ଶୁଭାଶୁଭୈର୍ନ ଲିପ୍ୟତେ ।

ୟଥା କୁମାରୋ ନିଷ୍କାମ ଆନନ୍ଦମୁପୟାତି ତଥୈବୈଷ ଦେବଦତ୍ତଃ ସ୍ୱପ୍ନ ଆନନ୍ଦମଭିୟାତି ।
ବେଦ ଏବ ପରଂ ଜ୍ୟୋତିଃ ।

ଜ୍ୟୋତିଷ୍କାମୋ ଜ୍ୟୋତିରାନନ୍ଦୟତେ , ଭୂୟସ୍ତେନୈବ ସ୍ୱପ୍ନାୟ ଗଚ୍ଛତି ଜଲୌକାବତ୍ ।

ୟଥା ଜଲୌକାଃ ଗ୍ରମଗ୍ରାଂ ନୟତ୍ୟାତ୍ମାନଂ ନୟତି ପରଂ ସଂଧୟ ।

ୟପୂର୍ଂ ନାପରଂ ତ୍ୟଜତି ସ ଜାଗ୍ରଦଭିଧୀୟତେ ।

ୟଥୈବୈଷ କପାଳାଷ୍ଟକଂ ସଂନୟତି , ତମେବ ସ୍ତନ ଇବ ଲମ୍ବତେ ବେଦଦେବୟୋନିଃ ।

ୟତ୍ର ଜାଗ୍ରତି ଶୁଭାଶୁଭଂ ନିରୁକ୍ତମସ୍ୟ ଦେବସ୍ୟ ସ ସଂପ୍ରସାରୋଽନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଖଗଃ କର୍କଟକଃ

ପୁଷ୍କରଃ ପୁରୁଷଃ ପ୍ରାଣୋ ହିଂସା ପରାପରଂ ବ୍ରହ୍ମ , ଆତ୍ମା ଦେବତା ବେଦୟତି ।

ୟ ଏବଂ ବେଦ ସ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ଧାମ କ୍ଷେତ୍ରଜ୍ଞମୁପୈତି ।

ଅଥାସ୍ୟ ପୁରୁଷସ୍ୟ ଚତ୍ୱାରି ସ୍ଥାନାନି ଭବନ୍ତି । ନାଭିର୍ହୃଦୟଂ କଣ୍ଠଂ ମୂର୍ଧେତି ।

ତତ୍ର ଚତୁଷ୍ପାଦଂ ବ୍ରହ୍ମ ବିଭାତି । ଜାଗରିତଂ ସ୍ୱପ୍ନଂ ସୁଷୁପ୍ତଂ ତୁରୀୟମିତି ।

ଜାଗରିତେ ବ୍ରହ୍ମା ସ୍ୱପ୍ନେ ବିଷ୍ଣୁଃ ସୁଷୁପ୍ତୌ ରୁଦ୍ରସ୍ତୁରୀୟଂ ପରମାକ୍ଷରମ୍ ।

ସ ଆଦିତ୍ୟଶ୍ଚ ବିଷ୍ଣୁଶ୍ଚେଶ୍ୱରଶ୍ଚ ସ ପୁରୁଷଃ ସ ପ୍ରାଣଃ ସ ଜୀବଃ ସୋଽଗ୍ନିଃ ସେଶ୍ୱରଶ୍ଚ

ଜାଗ୍ରତ୍ତେଷାଂ ମଧ୍ୟେ ଯପୂର୍ଂ ବ୍ରହ୍ମ ବିଭାତି ।

ସ୍ୱୟମମନସ୍କମଶ୍ରୋତ୍ରମପାଣିପାଦଂ ଜ୍ୟୋତିର୍ବର୍ଜିତମ୍ ।

ନ ତତ୍ର ଲୋକା ନଲୋକା ବେଦା ନବେଦା ଦେବା ନଦେବା ଯଜ୍ଞା ନୟଜ୍ଞା ମାତା

ନମାତା ପିତା ନପିତା ସୁଷା ନସୁଷା ଚାଣ୍ଡାଲୋ ନଚାଣ୍ଡାଲଃ ପୈଳ୍ଲସୋ ନପୈଳ୍ଲସଃ

ଶ୍ରମଣୋ ନଶ୍ରମଣଃ ପଶବୋ ନପଶବସ୍ତ୍ରାପସୋ ନତାପସ ଇତ୍ୟେକମେବ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ବିଭାତି ।

ହୃଦ୍ୟାକାଶେ ତଦ୍ୱିଜ୍ଞାନମାକାଶଂ ତସୁଷିରମାକାଶଂ ତଦ୍ୱେଦ୍ୟଂ ହୃଦ୍ୟାକାଶଂ ଯସ୍ମିନ୍ନିଦଂ

ସଂଚରତି ବିଚରତି ଯସ୍ମିନ୍ନିଦଂ ସର୍ବମୋତଂ ପ୍ରୋତଂ ସଂ ବିଭୋଃ ପ୍ରଜା ଜ୍ଞାୟେରନ୍ ।

ନ ତତ୍ର ଦେବା ଋଷୟଃ ପିତର ଇଶତେ ପ୍ରତିବୁଦ୍ଧଃ ସର୍ବବିଦିତି ।

ହୃଦିସ୍ଥା ଦେବତାଃ ସର୍ବା ହୃଦି ପ୍ରାଣାଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତାଃ ।

ହୃଦି ପ୍ରାଣଶ୍ଚ ଜ୍ୟୋତିଶ୍ଚ ତ୍ରିବୃହତ୍ଵଂ ଚ ଯନ୍ନହତ୍ ।

ହୃଦି ଚୈତନ୍ୟେ ତିଷ୍ଠତି । ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂ ପରମଂ ପବିତ୍ରଂ ପ୍ରଜାପତେର୍ଯସ୍ତହଜଂ ପୁରସ୍ତାତ୍ ।

ଆୟୁଷ୍ୟମଗ୍ରୟଂ ପ୍ରତିମୁଞ୍ଚି ଶୁଭ୍ରଂ ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂ ବଲମସ୍ତୁ ତେଜଃ ।

ସଶିଖଂ ବପନଂ କୃତ୍ୱା ବହିଃସୂତ୍ରଂ ତ୍ୟଜେଦ୍ବ୍ୟୁଧଃ ।

ୟଦକ୍ଷରଂ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ତସୂତ୍ରମିତି ଧାରୟେତ୍ ।

ସୂତନାସୂତ୍ରମିତ୍ୟାହୁଃ ସୂତ୍ରଂ ନାମ ପରଂ ପଦମ୍ ।

ତସୂତ୍ରଂ ବିଦିତଂ ଯେନ ସ ବିପ୍ରୋ ବେଦପାରଗଃ ।

ଯେନ ସର୍ବମିଦଂ ପ୍ରୋତଂ ସୂତ୍ରେ ମଶିଗଣା ଇବ ।

ତସୂତ୍ରଂ ଧାରୟେଦ୍ୟୋଗୀ ଯୋଗବିତ୍ତଦ୍ବର୍ଗବାନ୍ ।

ବହିଃସୂତ୍ରଂ ତ୍ୟଜେଦ୍ବିଦ୍ୱାନ୍ୟୋଗମୁଖମାସ୍ଥିତଃ ।

ବ୍ରହ୍ମଭାବମୟଂ ସୂତ୍ରଂ ଧାରୟେଦ୍ୟଃ ସ ଚେତନଃ ।

ଧାରଣାଉସ୍ୟ ସୂତ୍ରସ୍ୟ ନୋଚ୍ଛିଷ୍ଟୋ ନାଶୁଚିତ୍ତବେତ୍ ॥

ସୂତ୍ରମନ୍ତ୍ରର୍ଗତଂ ଯେଷାଂ ଜ୍ଞାନୟଜ୍ଞୋପବୀତିନାମ୍ ।

ତେ ବୈ ସୂତ୍ରବିଦୋ ଲୋକେ ତେ ଚ ଯଜ୍ଞୋପବୀତିନଃ ॥

ଜ୍ଞାନଶିଖିନୋ ଜ୍ଞାନନିଷ୍ଠା ଜ୍ଞାନୟଜ୍ଞୋପବୀତିନଃ ।

ଜ୍ଞାନମେବ ପରଂ ତେଷାଂ ପବିତ୍ରଂ ଜ୍ଞାନମୁତ୍ୟତେ ॥

ଅଗ୍ନୌରିବ ଶିଖା ନାନ୍ୟା ଯସ୍ୟ ଜ୍ଞାନମୟୀ ଶିଖା ।

ସ ଶିଖୀତ୍ୱ୍ୟତ୍ୟତେ ବିଦ୍ୱାନିତରେ କେଶଧାରିଣଃ ॥

କର୍ମଣ୍ୟଧିକୃତା ଯେ ତୁ ବୈଦିକେ ବ୍ରାହ୍ମଣାଦୟଃ ।

ତୈଃ ସଂଧାର୍ଯ୍ୟମିଦଂ ସୂତ୍ରଂ କ୍ରିୟାଙ୍ଗଂ ତଦ୍ଧି ବୈ ସୂତମ୍ ॥

ଶିଖା ଜ୍ଞାନମୟୀ ଯସ୍ୟ ଉପବୀତଂ ଚ ତନ୍ମୟମ୍ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟଂ ସକଲଂ ତସ୍ୟ ଇତି ବ୍ରହ୍ମବିଦୋ ବିଦୁଃ ॥

ଇଦଂ ଯୁଜ୍ଞୋପବୀତଂ ତୁ ପବିତ୍ରଂ ଯୁପୁରାୟଣମ୍ ।
ସ ବିଦ୍ଵାନ୍ୟଜ୍ଞୋପବୀତୀ ସ୍ୟାସ୍ତୁ ଯୁଜ୍ଞଃ ସ ଚ ଯୁଜ୍ଞବିତ୍ ॥

ଏକୋ ଦେବଃ ସର୍ବଭୂତେଷୁ ଗୃହଃ ସର୍ବବ୍ୟାପୀ ସର୍ବଭୂତାନ୍ତରାତ୍ମା ।
କର୍ମାଧ୍ୟକ୍ଷଃ ସର୍ବଭୂତାଧିବାସଃ ସାକ୍ଷୀ ଚେତା କେବଲୋ ନିର୍ଗୁଣଶ୍ଚ ॥

ଏକୋ ମନୀଷୀ ନିଷ୍ଠିୟାଣାଂ ବହୁନାମେକଂ ରୂପଂ ବହୁଧା ଯଃ କରୋତି ।
ତମାତ୍ମସ୍ତଂ ଯୋନ୍ନୁପଶ୍ୟନ୍ତି ଧୀରାସ୍ତେଷାଂ ଶାନ୍ତିଃ ଶାଶ୍ଵତୀ ନେତରେଷାମ୍ ॥

ଆତ୍ମାନମରଣିଂ କୃତ୍ଵା ପ୍ରଣବଂ ଚୋଞ୍ଚରାରଣିମ୍ ।
ଧ୍ୟାନନିର୍ମଥନାଭ୍ୟାସାଦେବଂ ପଶ୍ୟନ୍ନିଗୃହବତ୍ ॥

ତିଲେଷୁ ତୈଲଂ ଦଧନୀବ ସର୍ପିରାପଃ ସ୍ରୋତଃସ୍ଵରଣୀଷୁ ଚାଗ୍ନିଃ ।
ଏବମାତ୍ମାତ୍ମନି ଗୃହ୍ୟତେଃସୌ ସତ୍ୟେନୈନଂ ତପସା ଯୋନ୍ନୁପଶ୍ୟତି ॥

ଉର୍ଣ୍ଣନାଭିର୍ଯଥା ତନ୍ମୁନଃସୃଜତେ ସଂହରତ୍ୟପି ।
ଜାଗ୍ରସ୍ତପ୍ନେ ତଥା ଜୀବୋ ଗଚ୍ଛତ୍ୟାଗଚ୍ଛତେ ପୁନଃ ॥

ପଦ୍ମକୋଶପ୍ରତୀକାଶଂ ସୁଷିରଂ ଚାପ୍ୟଧୋମୁଖମ୍ ।
ହୃଦୟଂ ତଦ୍ଵିଜାନୀୟାଦ୍ଵିଶ୍ଵସ୍ୟାୟତନଂ ମହତ୍ ॥

ନେତ୍ରସ୍ତଂ ଜାଗ୍ରତଂ ବିଦ୍ୟାକ୍ଷଣେ ସ୍ଵପ୍ନଂ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଶେତ୍ ।
ସୁଷୁପ୍ତଂ ହୃଦୟସ୍ତଂ ତୁ ତୁରୀୟଂ ମୂର୍ତ୍ତି ସଂସ୍ଥିତମ୍ ॥

ୟଦାତ୍ମା ପ୍ରଜ୍ଞୟାତ୍ମାନଂ ସଂଧତ୍ଵେ ପରମାତ୍ମନି ।
ତେନ ସଂଧ୍ୟା ଧ୍ୟାନମେବ ତସ୍ମାତ୍ସଂଧ୍ୟାଭିବନ୍ଦନମ୍ ।
ନିରୋଦକା ଧ୍ୟାନସଂଧ୍ୟା ବାକ୍ସାୟକ୍ଲେଶବର୍ଜିତା ।
ସଂଧିନୀ ସର୍ବଭୂତାନାଂ ସା ସଂଧ୍ୟା ହ୍ୟେକଦଣ୍ଡିନୀମ୍ ॥

ଯତୋ ବାଚୋ ନିବର୍ତ୍ତନ୍ତେ ଅପ୍ରାପ୍ୟ ମନସା ସହ ।
ଆନୁନ୍ୟମେତଞ୍ଜୀବସ୍ୟ ଯଃ ଜ୍ଞାତ୍ୱା ମୁଚ୍ୟତେ ବୁଧଃ ॥

ସର୍ବବ୍ୟାପିନମାତ୍ମାନଂ କ୍ଷୀରେ ସର୍ପିରିବାର୍ପିତମ୍ ।
ଆତ୍ମବିଦ୍ୟାତପୋମୂଲଂ ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦ୍ୱରମ୍ ।
ସର୍ବାତ୍ମୈକତ୍ୱରୂପେଣ ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦ୍ୱରମିତି ॥

ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହବାୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ୱିନାବଧୀତମସ୍ତୁ ମା ବିଦ୍ୱିଷାବହୈ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦ୍ ସମାପ୍ତା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଅବଧୂତ ଉପନିଷଦ

(Abadhutopanisat / Abadhuta Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କୁମୁଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଶତପଥୀ

ଅବଧୂତୋପନିଷତ୍ / ଅବଧୂତ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ଅବଧୂତୋପନିଷତ୍ ॥

ଗୌଣମୁଖ୍ୟାବଧୂତାଲିହୃଦୟାମୁଜବର୍ତ୍ତ ଯତ୍ ।
ତତ୍ତ୍ୱେପଦଂ ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱଂ ସ୍ୱମାତ୍ରମବଶିଷ୍ୟତେ ॥

ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହବାୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ୱିନାବଧୀତମସ୍ତୁ ମା ବିଦ୍ୱିଷାବହୈ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥
ଅଥ ହ ସାଂକୃତିର୍ଭଗବନ୍ତମବଧୂତଂ ଦତ୍ତାତ୍ରେୟଂ ପରିସମେତ୍ୟ ପପ୍ରୁକ୍ତ
ଭଗବନ୍-କୋଽବଧୂତସ୍ୟ କା ସ୍ଥିତିଃ କିଂ ଲକ୍ଷ୍ମ କିଂ ସଂସରଣମିତି ।
ତଂ ହୋବାତ ଭଗବୋ ଦତ୍ତାତ୍ରେୟଃ ପରମକାରୁଣିକଃ ॥

ଅକ୍ଷରତ୍ୱାଦ୍ୱରେଣ୍ୟତ୍ୱାଦ୍ୱିତସଂସାରବନ୍ଧନାତ୍ ।
ତତ୍ତ୍ୱମସ୍ୟାଦିଲକ୍ଷ୍ୟତ୍ୱାଦବଧୂତ ଇତୀୟତେ ॥ ୧ ॥

ଯୋ ବିଲଙ୍ଘ୍ୟାଶ୍ରମାନୁଷ୍ଠାନାନ୍ତନ୍ୟେବ ସ୍ଥିତଃ ସଦା ।
ଅତିବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମୀ ଯୋଗୀ ଅବଧୂତଃ ସ କଥ୍ୟତେ ॥ ୨ ॥

ତସ୍ୟ ପ୍ରିୟଂ ଶିରଃ କୃତ୍ୱା ମୋଦୋ ଦକ୍ଷିଣପକ୍ଷକଃ ।
ପ୍ରମୋଦ ଉତ୍ତରଃ ପକ୍ଷ ଆନୟୋ ଗୋଷ୍ଠଦାୟତେ ॥ ୩ ॥

ଗୋପାଲସଦୃଶଂ ଶୀର୍ଷେ ନାପି ମଧ୍ୟେ ନ ତାପ୍ୟଧଃ ।
ବ୍ରହ୍ମ ପୁଚ୍ଛଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠେତି ପୁଚ୍ଛାକାରେଣ କାରୟେତ୍ ॥ ୪ ॥

ଏବଂ ଚତୁଷ୍ପଥଂ କୃତ୍ବା ତେ ଯାନ୍ତି ପରମାଂ ଗତିମ୍ ।
ନ କର୍ମଣା ନ ପ୍ରଜୟା ଧନେନ ତ୍ୟାଗେନୈକେ ଅମୃତତ୍ୱମାନଶୁଃ ॥ ୫ ॥

ସ୍ୱୈରଂ ସ୍ୱୈରବିହରଣଂ ତତ୍ତ୍ୱଂ ସରଣମ୍ । ସାମ୍ବରା ବା ଦିଗମ୍ବରା ବା ।
ନ ତେଷାଂ ଧର୍ମାଧର୍ମୌ ନ ମେଧ୍ୟାମେଧୌ ।
ସଦା ସାଂଗ୍ରହଣୋଷ୍ଠ୍ୟାଶ୍ୱମେଧମନ୍ତ୍ରୟାଗଂ ଯଜତେ ।
ସ ମହାମଣୋ ମହାୟୋଗଃ । କୃସ୍ନମେତଚ୍ଚିତ୍ରଂ କର୍ମ ।
ସ୍ୱୈରଂ ନ ବିଗାୟେନ୍ନୁହାବ୍ରତମ୍ । ନ ସ ମୃତବଲ୍ଲିପ୍ୟତେ ।
ୟଥା ରବିଃ ସର୍ବରସାନ୍ ପ୍ରଭୁଜ୍ଞତେ ହୃତାଶନଶ୍ଚାପି ହି ସର୍ବଭକ୍ଷଃ ।
ତଥୈବ ଯୋଗୀ ବିଷୟାନ୍ ଭୁଜ୍ଞତେ ନ ଲିପ୍ୟତେ ପୁଣ୍ୟପାପୈଶ୍ଚ ଶୁଦ୍ଧଃ ॥ ୬ ॥

ଆପୂର୍ଣ୍ଣମାଣମଚଳପ୍ରତିଷ୍ଠଂ ସମୁଦ୍ରମାପଃ ପ୍ରବିଶନ୍ତି ଯଦ୍ୱତ୍ ।
ତଦ୍ୱଜ୍ରାମା ଯଂ ପ୍ରବିଶନ୍ତି ସର୍ବେ ସ ଶାନ୍ତିମାପ୍ନୋତି ନ କାମକାମୀ ॥ ୭ ॥

ନ ନିରୋଧୋ ନ ତୋପୁଞ୍ଜିର୍ନ ବଞ୍ଚୋ ନ ଚ ସାଧକଃ ।
ନ ମୁମୁକ୍ଷୁର୍ନ ବୈ ମୁକ୍ତ ଇତ୍ୟେଷା ପରମାର୍ଥତା ॥ ୮ ॥

ଏହିକାମୁଷ୍ଟିକବ୍ରାତସିଦ୍ଧୈ ମୁକ୍ତେଷ୍ଚ ସିଦ୍ଧୟେ ।
ବହୁକୃତ୍ୟଂ ପୁରା ସ୍ୟାନ୍ନେ ତତ୍ତ୍ୱର୍ଥମଧୁନା କୃତମ୍ ॥ ୯ ॥

ତଦେବ କୃତକୃତ୍ୟତ୍ୱଂ ପ୍ରତିୟୋଗିପୁରଃସରମ୍ ।
(ଅନୁସଂଦଧେବାୟମେବଂ ତୃପ୍ୟତି ନିତ୍ୟଶଃ) ॥ ୧୦ ॥

ଦୁଃଖିନୋଽଜ୍ଞାଃ ସଂସରନ୍ତୁ କାମଂ ପୁତ୍ରାଦ୍ୟପେକ୍ଷୟା ।
ପରମାନନ୍ଦପୂର୍ଣ୍ଣୋଽହଂ ସଂସରାମି କିମିଚ୍ଛୟା ॥ ୧୧ ॥

ଅନୁତିଷ୍ଠନ୍ତୁ କର୍ମାଣି ପରଲୋକୟିୟାସବଃ ।
ସର୍ବଲୋକାତ୍ମକଃ କସ୍ମାଦନୁତିଷ୍ଠାମି କିଂ କଥମ୍ ॥ ୧୨ ॥

ବ୍ୟାତକ୍ଷତାଂ ତେ ଶାସ୍ତ୍ରାଣି ବେଦାନଧ୍ୟାପୟନ୍ତୁ ବା ।
ୟେଽତ୍ରାଧିକାରିଣୋ ମେ ତୁ ନାଧିକାରୋଽକ୍ରିୟତୃତଃ ॥ ୧୩ ॥

ନିଦ୍ରାଭିକ୍ଷେ ସ୍ନାନଶୌଚେ ନେଚ୍ଛାମି ନ କରୋମି ତ ।
ଦ୍ରଷ୍ଟାରଣ୍ଠେକ୍ଷ୍ମନ୍ତୁ କିଂ ମେ ସ୍ୟାଦନ୍ୟକଲ୍ପନାତ୍ ॥ ୧୪ ॥

ଗୁଞ୍ଜାପୁଞ୍ଜାଦି ଦହ୍ୟେତ ନାନ୍ୟାରୋପିତବହିନା ।
ନାନ୍ୟାରୋପିତସଂସାରଧର୍ମା ନୈବମହଂ ଭଜେ ॥ ୧୫ ॥

ଶୃଣୁନ୍ତିଜ୍ଞାତତତ୍ତ୍ବାସ୍ତେ ଜାନନ୍-କସ୍ମାକ୍ତୁଶୋମ୍ୟହମ୍ ।
ମନ୍ୟତ୍ରାଂ ସଂଶୟାପନ୍ନା ନ ମନ୍ୟେଽହମସଂଶୟଃ ॥ ୧୬ ॥

ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତେ ନିଦିଧ୍ୟାସେ କିଂ ଧ୍ୟାନମବିପର୍ଯ୍ୟୟେ ।
ଦେହାତ୍ମତ୍ତ୍ବବିପର୍ଯ୍ୟାସଂ ନ କଦାଚିଦ୍-ଭଜାମ୍ୟହମ୍ ॥ ୧୭ ॥

ଅହଂ ମନୁଷ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦିବ୍ୟବହାରୋ ବିନାପ୍ୟମୁମ୍ ।
ବିପର୍ଯ୍ୟାସଂ ଚିରାଭ୍ୟସ୍ତବାସନାତୋଽବକଲ୍ପତେ ॥ ୧୮ ॥

ଆରବ୍ଧକର୍ମାଣି କ୍ଷୀଣେ ବ୍ୟବହାରୋ ନିବର୍ତ୍ତତେ ।
କର୍ମକ୍ଷୟେ ତୃପ୍ତୌ ନୈବ ଶାମେଦ୍ୟାନସହସ୍ରତଃ ॥ ୧୯ ॥

ବିରଲତ୍ତଂ ବ୍ୟବହୃତେରିଷ୍ଟଂ ଚେନ୍ଦ୍ୟାନମସ୍ତୁ ତେ ।
ବାଧିକର୍ମବ୍ୟବହୃତିଂ ପଶ୍ୟନ୍ନାୟାମ୍ୟହଂ କୁତଃ ॥ ୨୦ ॥

ବିକ୍ଷେପୋ ନାସ୍ତି ଯସ୍ମାନ୍ନେ ନ ସମାଧିସ୍ତତୋ ମମ ।
ବିକ୍ଷେପୋ ବା ସମାଧିର୍ବା ମନସଃ ସ୍ୟାଦ୍ବିକାରିଣଃ ।
ନିତ୍ୟାନୁଭବରୂପସ୍ୟ କୋ ମେତ୍ରାନୁଭବଃ ପୃଥକ୍ ॥ ୨୧ ॥

କୃତଂ କୃତ୍ୟଂ ପ୍ରାପଣୀୟଂ ପ୍ରାପ୍ତମିତ୍ୟେବ ନିତ୍ୟଶଃ ।
ବ୍ୟବହାରୋ ଲୌକିକୋ ବା ଶାସ୍ତ୍ରୀୟୋ ବାଂନ୍ୟଥାପି ବା ।
ମମାକର୍ତ୍ତୃରଲେପସ୍ୟ ଯଥାରବ୍ୟଂ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତାମ୍ ॥ ୨୨ ॥

ଅଥବା କୃତକୃତ୍ୟେଽପି ଲୋକାନୁଗ୍ରହକାମ୍ୟାୟା ।
ଶାସ୍ତ୍ରୀୟେଶୈବ ମାର୍ଗେଣ ବର୍ତ୍ତେହଂ ମମ କା କ୍ଷତିଃ ॥ ୨୩ ॥

ଦେବାର୍ଚ୍ଚନସ୍ଥାନଶୌଚଭିକ୍ଷାଦୌ ବର୍ତ୍ତତାଂ ବପୁଃ ।
ତାରଂ ଜପତୁ ବାକ୍ତୃପୁଂଡ୍ରାମ୍ନାୟମସ୍ତକମ୍ ॥ ୨୪ ॥

ବିଷ୍ଣୁଂ ଧ୍ୟାୟତୁ ଧୀର୍ଯଦ୍ବା ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦେ ବିଲୀୟତାମ୍ ।
ସାକ୍ଷ୍ୟହଂ କିଂଚିଦପ୍ୟତ୍ର ନ କୁର୍ବେ ନାପି କାରୟେ ॥ ୨୫ ॥

କୃତକୃତ୍ୟତୟା ତୃପ୍ତଃ ପ୍ରାପ୍ତପ୍ରାପ୍ୟତୟା ପୁନଃ ।
ତୃପ୍ୟନ୍ନେବଂ ସ୍ଥମନସା ମନ୍ୟତେଽସୌ ନିରନ୍ତରମ୍ ॥ ୨୬ ॥

ଧନ୍ୟୋଽହଂ ଧନ୍ୟୋଽହଂ ନିତ୍ୟଂ ସ୍ବାତ୍ତ୍ୱାନମଞ୍ଜିସା ବେଦ୍ମି ।
ଧନ୍ୟୋଽହଂ ଧନ୍ୟୋଽହଂ ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦୋ ବିଭାତି ମେ ସ୍ପଷ୍ଟମ୍ ॥ ୨୭ ॥

ଧନ୍ୟୋଽହଂ ଧନ୍ୟୋଽହଂ ଦୁଃଖଂ ସାଂସାରିକଂ ନ ବୀକ୍ଷେଦ୍ୟ ।
ଧନ୍ୟୋଽହଂ ଧନ୍ୟୋଽହଂ ସ୍ୱସ୍ୟାଜ୍ଞାନଂ ପଲ୍ଲାୟିତଂ କ୍ୱାପି ॥ ୨୮ ॥

ଧନ୍ୟୋଽହଂ ଧନ୍ୟୋଽହଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଂ ମେ ନ ବିଦ୍ୟତେ କିଂଚିତ୍ ।
ଧନ୍ୟୋଽହଂ ଧନ୍ୟୋଽହଂ ପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟଂ ସର୍ବମତ୍ର ସଂପନ୍ନମ୍ ॥ ୨୯ ॥

ଧନ୍ୟୋଽହଂ ଧନ୍ୟୋଽହଂ ତୃପ୍ତେର୍ମେ କୋପ୍ରମା ଭବେଲ୍ଲୋକେ ।
ଧନ୍ୟୋଽହଂ ଧନ୍ୟୋଽହଂ ଧନ୍ୟୋ ଧନ୍ୟଃ ପୁନଃପୁନର୍ଧନ୍ୟଃ ॥ ୩୦ ॥

ଅହୋ ପୁଣ୍ୟମହୋ ପୁଣ୍ୟଂ ଫଳିତଂ ଫଳିତଂ ଦୃଢ଼ମ୍ ।
ଅସ୍ୟ ପୁଣ୍ୟସ୍ୟ ସଂପତ୍ତେରହୋ ବୟମହୋ ବୟମ୍ ॥ ୩୧ ॥

ଅହୋ ଜ୍ଞାନମହୋ ଜ୍ଞାନମହୋ ସୁଖମହୋ ସୁଖମ୍ ।
ଅହୋ ଶାସ୍ତ୍ରମହୋ ଶାସ୍ତ୍ରମହୋ ଗୁରୁରହୋ ଗୁରୁଃ ॥ ୩୨ ॥

ଇତି ଯୁ ଇଦମଧୀତେ ସୋଽପି କୃତକୃତ୍ୟୋ ଭବତି । ସୁରାପାନାତ୍-ପୂତୋ ଭବତି ।
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣସ୍ତେୟାତ୍-ପୂତୋ ଭବତି । ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟାତ୍-ପୂତୋ ଭବତି ।
କୃତ୍ୟାକୃତ୍ୟାତ୍-ପୂତୋ ଭବତି ।
ଏବଂ ବିଦିତ୍ୱା ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରପରୋ ଭୂୟାଦୋଽସତ୍ୟମିତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥ ୩୩ ॥

ହରିଃ ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ॥

ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହବାୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ୱିନାବଧୀତମସ୍ତୁ ମା ବିଦ୍ୱିଷାବହୈ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ଅବଧୂତୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

କଠରୁଦ୍ର ଉପନିଷଦ

(Katharudropanisat / Katharudra Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

କଠରୁଦ୍ରୋପନିଷଦ୍ / କଠରୁଦ୍ର ଉପନିଷଦ / କଠଶ୍ରୁତି ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ କଠରୁଦ୍ରୋପନିଷଦ୍ ॥

ପରିବ୍ରଜ୍ୟାଧର୍ମପୁରାଲଂକାରା ଯୁୟତଂ ଯୁୟଃ ।
ତଦହଂ କଠବିଦ୍ୟାର୍ଥଂ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପଦଂ ଭଜେ ॥

ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହବୀର୍ଯ୍ୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ବିନାବଧୀତମସ୍ତୁ ମା ବିଦ୍ବିଷାବହୈ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥

ଦେବା ହ ବୈ ଭଗବନ୍ତମବ୍ରୁବନ୍ନଧୀହି ଭଗବନ୍-ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାମ୍ ।
ସ ପ୍ରଜାପତିରବ୍ରବୀସୁଶିଖାନ୍-କେଶାନ୍ନିଷ୍ଠାଷ୍ୟ ବିସ୍ତୃଜ୍ୟ ଯୁଜ୍ଞୋପବୀତଂ
ନିଷ୍ଠାଷ୍ୟ ପୁତ୍ରଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ବା ତ୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମା ତ୍ବଂ ଯଜ୍ଞସ୍ତ୍ବଂ ବଷଟ୍କାରସ୍ତ୍ବମୋଂକାରସ୍ତ୍ବଂ
ସ୍ବାହା ତ୍ବଂ ସ୍ବଧା ତ୍ବଂ ଧାତା ତ୍ବଂ ବିଧାତା ତ୍ବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଃସୀତି ବଦେତ୍ ।
ଅଥ ପୁତ୍ରୋ ବଦତ୍ୟହଂ ବ୍ରହ୍ମାହଂ ଯୁଜ୍ଞୋଃହଂ ବଷଟ୍କାରୋଃହମୋଂକାରୋଃହଂ
ସ୍ବାହାହଂ ସ୍ବଧାହଂ ଧାତାହଂ ବିଧାତାହଂ ତ୍ବଷ୍ଟାହଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠାସ୍ମୀତି ।
ତାନ୍ୟେତାନ୍ୟନ୍ନୁବ୍ରଜନ୍ନାଶୁମାପାତୟେତ୍ ।
ଯଦଶୁମାପାତୟେତ୍-ପ୍ରଜାଂ ବିଚ୍ଛିନ୍ୟାତ୍ ।
ପ୍ରଦକ୍ଷିଣମାବୃତ୍ତ୍ୟୈତକ୍ୱେତଜ୍ଜାନବେକ୍ଷମାଶାଃ ପ୍ରତ୍ୟାୟନ୍ତି ।
ସ ସ୍ବର୍ଗ୍ୟା ଭବତି ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ବେଦମଧୀତ୍ୟ ବେଦୋକ୍ତାଚରିତବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟେ
ଦାରାନାହୃତ୍ୟ ପୁତ୍ରାନୁପାଦ୍ୟ ତାନନୁପାଧିଭିର୍ବିତତ୍ୟେଷ୍ଟା ଚ ଶକ୍ତିତୋ ଯୁଜ୍ଞେଃ ।
ତସ୍ୟ ସଂନ୍ୟାସୋ ଗୁରୁଭିରନୁଜ୍ଞାତସ୍ୟ ବାନ୍ଧବୈଷ୍ଣ୍ବ ।

ସୋଃରଣ୍ୟଂ ପରେତ୍ୟ ଦ୍ଵାଦଶରାତ୍ରଂ ପୟସାଗ୍ନିହୋତ୍ରଂ ଜୁହୁୟାତ୍ ।
 ଦ୍ଵାଦଶରାତ୍ରଂ ପୟୋଭକ୍ଷା ସ୍ୟାତ୍ ।
 ଦ୍ଵାଦଶରାତ୍ରସ୍ୟାନ୍ତେ ଅଗ୍ନୟେ ବୈଶ୍ଵାନରାୟ ପ୍ରଜାପତୟେ ଚ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଂ ଚରୁଂ
 ବୈଷ୍ଠବଂ ତ୍ରିକପାଲମଗ୍ନିଂ ସଂସ୍ଥିତାନି ପୂର୍ବାଣି ଦାରୁପାତ୍ରାଣ୍ୟଗ୍ନୌ ଜୁହୁୟାତ୍ ।
 ମୃଶ୍ମୟାନ୍ୟସ୍ତୁ ଜୁହୁୟାତ୍ । ତୈଜସାନି ଗୁରବେ ଦଦ୍ୟାତ୍ ।
 ମା ତ୍ଵଂ ମାମପହାୟ ପରାଗାଃ । ନାହଂ ତ୍ଵାମପହାୟ ପରାଗାମିତି ।
 ଗାର୍ହପତ୍ୟଦକ୍ଷିଣାଗ୍ନାହବନୀୟେଷ୍ଠରଶିଦେଶାଦ୍-ଭସ୍ମମୁଷ୍ଟିଂ ପିତ୍ରେଦିତ୍ୟେକେ ।
 ସଶିଖାନ୍-କେଶାନିଷ୍ଠାଷ୍ୟ ବିସ୍ତୃଜ୍ୟ ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂ ଭୃଷ୍ଣାହେତ୍ୟସ୍ତୁ ଜୁହୁୟାତ୍ ।
 ଅତ ଉର୍ଧ୍ଵମନଶନମପାଂ ପ୍ରବେଶମଗ୍ନିପ୍ରବେଶଂ ବୀରାଧ୍ଵାନଂ ମହାପ୍ରସ୍ଥାନଂ ବୃକ୍ଷାଶ୍ରମଂ ବା ଗଚ୍ଛେତ୍ ।
 ପୟସା ଯଂ ପ୍ରାଶ୍ନୀୟାସୋଃସ୍ୟ ସାୟଂହୋମଃ । ଯତ୍-ପ୍ରାତଃ ସୋଃୟଂ ପ୍ରାତଃ ।
 ଯଦର୍ଶେ ତଦର୍ଶନମ୍ । ଯଦୌର୍ଷ୍ଠମାସ୍ୟେ ତଦୌର୍ଷ୍ଠମାସ୍ୟମ୍ ।
 ଯଦ୍ଵସନ୍ତେ କେଶଶ୍ଚଶ୍ଚଲୋମନଶାନି ବାପୟେସୋଃସ୍ୟାଗ୍ନିଷ୍ଠୋମଃ ।
 ସଂନ୍ୟସ୍ୟାଗ୍ନିଂ ନ ପୁନରାବର୍ତ୍ତୟେନ୍ନୁତ୍ୟର୍ଜୟମାବହମିତ୍ୟଧ୍ୟାତ୍ମମନ୍ତ୍ରାନ୍ପଠେତ୍ ।
 ସ୍ଵସ୍ତି ସର୍ବଜୀବେଭ୍ୟ ଇତ୍ୟକ୍ଷାଃଽତ୍ଥାନମନନ୍ୟଂ ଧ୍ୟାୟନ୍ ତଦୂର୍ଧ୍ଵବାହୁର୍ବିମୁକ୍ତମାର୍ଗୋ ଭବେତ୍ ।
 ଅନିକେତଶ୍ଚରେତ୍ । ଭିକ୍ଷାଶୀ ଯଜ୍ଞିଂଚିନ୍ନାଦ୍ୟାତ୍ ।
 ଲବୈକଂ ନ ଧାବୟେଦ୍ଋଦ୍ଋସଂରକ୍ଷଣାର୍ଥଂ ବର୍ଷବର୍ଜମିତି । ତଦପି ଶ୍ଳୋକା ଭବନ୍ତି —

କୁଣ୍ଡିକାଂ ଚମସଂ ଶିକ୍ୟଂ ତ୍ରିବିଷ୍ଟପମୁପାନହୌ ।
 ଶୀତୋପଘାତିନୀଂ କନ୍ଥାଂ କୌପୀନାଛାଦନଂ ତଥା ॥ ୧ ॥

ପବିତ୍ରଂ ସ୍ନାନଶାତୀଂ ଚ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗମେବ ଚ ।
 ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂ ବେଦାଂଶ୍ଚ ସର୍ବଂ ତଦୂର୍ଜୟେଦ୍ୟତିଃ ॥ ୨ ॥

ସ୍ନାନଂ ପାନଂ ତଥା ଶୌଚମଦ୍-ଭିଃ ପୂତାଭିରାଚରେତ୍ ।
 ନଦୀପୁଲିନଶାୟୀ ସ୍ୟାଦେବାଗାରେଷୁ ବା ସ୍ଵପେତ୍ ॥ ୩ ॥

ନାତ୍ୟର୍ଥଂ ସୁଖଦୁଃଖାଭ୍ୟାଂ ଶରୀରମୁପତାପୟେତ୍ ।
ସ୍ତୁୟମାନୋ ନ ତୁଷେତ ନିନ୍ଦିତୋ ନ ଶପେୟରାନ୍ ॥ ୪ ॥

ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟେଣ ସଂତିଷ୍ଠେଦପ୍ରମାଦେନ ମସ୍ବରୀ ।
ଦର୍ଶନଂ ସ୍ବର୍ଗନଂ କେଲିଃ କୀର୍ତ୍ତନଂ ଗୁହ୍ୟଭାଷଣମ୍ ॥ ୫ ॥

ସଂକଲ୍ଲୋଧ୍ୟବସାୟଶ୍ଚ କ୍ରିୟାନିର୍ବୃତ୍ତିରେବ ଚ ।
ଏତନ୍ନୈଧୁନମଷ୍ଟାଙ୍ଗଂ ପ୍ରବଦନ୍ତି ମନୀଷିଣଃ ॥ ୬ ॥

ବିପରୀତଂ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟମନୁଷ୍ଠେୟଂ ମୁମୁକ୍ଷୁଭିଃ ।
ୟଞ୍ଜଗଦ୍-ଭାସକଂ ଭାନଂ ନିତ୍ୟଂ ଭାତି ସ୍ବତଃ ସ୍ମରତ୍ ॥ ୭ ॥

ସ ଏବ ଜଗତଃ ସାକ୍ଷୀ ସର୍ବାତ୍ମା ବିମଲାକୃତିଃ ।
ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସର୍ବଭୂତାନାଂ ପ୍ରଜ୍ଞାନଘନଲକ୍ଷଣଃ ॥ ୮ ॥

ନ କର୍ମଣା ନ ପ୍ରଜୟା ନ ଚାନ୍ୟେନାପି କେନଚିତ୍ ।
ବ୍ରହ୍ମବେଦନମାତ୍ରେଣ ବ୍ରହ୍ମାପ୍ନୋତ୍ୟେବ ମାନବଃ ॥ ୯ ॥

ତଦ୍ବିଦ୍ୟାବିଷୟଂ ବ୍ରହ୍ମ ସତ୍ୟଜ୍ଞାନସୁଖାଦ୍ବୟମ୍ ।
ସଂସାରେ ଚ ଗୁହ୍ୟବାଚ୍ୟେ ମାୟାଜ୍ଞାନାଦିସଂଜ୍ଞକେ ॥ ୧୦ ॥

ନିହିତଂ ବ୍ରହ୍ମ ଯୋ ବେଦ ପରମେ ବ୍ୟୋମ୍ନି ସଂଜ୍ଞିତେ ।
ସ୍ରୋତ୍ରଶ୍ରୁତେ ସକଲାନ୍-କାମାନ୍-କ୍ରମେଣୈବ ଦ୍ବିଜୋଽଗମଃ ॥ ୧୧ ॥

ପ୍ରତ୍ୟଗାତ୍ମାନମଜ୍ଞାନମାୟାଶକ୍ତେଷୁ ସାକ୍ଷିଣମ୍ ।
ଏକଂ ବ୍ରହ୍ମାହମସ୍ମୀତି ବ୍ରହ୍ମୈବ ଭବତି ସ୍ବୟମ୍ ॥ ୧୨ ॥

ବ୍ରହ୍ମଭୂତାତ୍ମନସ୍ତସ୍ମାଦେତସ୍ମାନ୍ନକ୍ତିମିତ୍ରିତାତ୍ ।
ଅପଞ୍ଚୀକୃତ ଆକାଶସଂଭୂତୋ ରଞ୍ଜସର୍ପବତ୍ ॥ ୧୩ ॥

ଆକାଶାଦ୍ଦାୟସଂଜ୍ଞସ୍ତୁ ସ୍ବର୍ଗୋଽପଞ୍ଚୀକୃତଃ ପୁନଃ ।
ବାୟୋରଗ୍ନିସ୍ତଥା ତାଗ୍ନୋରାପ ଅଦ୍-ଭ୍ୟୋ ବସୁନ୍ଧରା ॥ ୧୪ ॥

ତାନି ଭୂତାନି ସୁକ୍ଷ୍ମାଣି ପଞ୍ଚୀକୃତ୍ୟେଶ୍ବରସ୍ତଦା ।
ତେଭ୍ୟ ଏବ ବିସ୍ତୃଷ୍ଟଂ ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମାଶ୍ରାଦି ଶିବେନ ହ ॥ ୧୫ ॥

ବ୍ରହ୍ମାଶ୍ରସ୍ୟୋଦରେ ଦେବା ଦାନବା ଯୁକ୍ଷକିନ୍ନରାଃ ।
ମନୁଷ୍ୟାଃ ପଶୁପକ୍ଷ୍ୟାଦ୍ୟାସ୍ତତ୍ସର୍ମାନୁସାରତଃ ॥ ୧୬ ॥

ଅସ୍ଥିସ୍ନାୟାଦିରୂପୋଽୟଂ ଶରୀରଂ ଭାତି ଦେହିନାମ୍ ।
ୟୋଽୟମନୁମୟୋ ହ୍ୟାତ୍ମା ଭାତି ସର୍ବଶରୀରିଣଃ ॥ ୧୭ ॥

ତତଃ ପ୍ରାଣମୟୋ ହ୍ୟାତ୍ମା ବିଭିନ୍ନଶ୍ଚାକ୍ରରସ୍ଥିତଃ ।
ତତୋ ବିଜ୍ଞାନ ଆତ୍ମା ତୁ ତତୋଽନ୍ୟଶ୍ଚାକ୍ରରଃ ସ୍ଥିତଃ ॥ ୧୮ ॥

ଆନନ୍ଦମୟ ଆତ୍ମା ତୁ ତତୋଽନ୍ୟଶ୍ଚାକ୍ରରସ୍ଥିତଃ ।
ୟୋଽୟମନୁମୟଃ ସୋଽୟଂ ପୂର୍ଣ୍ଣଃ ପ୍ରାଣମୟେନ ତୁ ॥ ୧୯ ॥

ମନୋମୟେନ ପ୍ରାଣୋଽପି ତଥା ପୂର୍ଣ୍ଣଃ ସ୍ବଭାବତଃ ।
ତଥା ମନୋମୟୋ ହ୍ୟାତ୍ମା ପୂର୍ଣ୍ଣୋ ଜ୍ଞାନମୟେନ ତୁ ॥ ୨୦ ॥

ଆନନ୍ଦେନ ସଦା ପୂର୍ଣ୍ଣଃ ସଦା ଜ୍ଞାନମୟଃ ସୁଖମ୍ ।
ତଥାନନ୍ଦମୟଶ୍ଚାପି ବ୍ରହ୍ମଣୋଽନ୍ୟେନ ସାକ୍ଷିଣା ॥ ୨୧ ॥

ସର୍ବାନ୍ତରେଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ଚ ବ୍ରହ୍ମ ନାନ୍ୟେନ କେନଚିତ୍ ।
ୟଦିଦଂ ବ୍ରହ୍ମପୁଚ୍ଛାଶ୍ୟଂ ସତ୍ୟଜ୍ଞାନାଦ୍ୟୟାତ୍ମକମ୍ ॥ ୨୨ ॥

ସାରମେବ ରସଂ ଲବ୍ଧ୍ୱା ସାକ୍ଷାଦେହୀ ସନାତନମ୍ ।
ସୁଖୀ ଭବତି ସର୍ବତ୍ର ଅନ୍ୟଥା ସୁଖତା କୁତଃ ॥ ୨୩ ॥

ଅସତ୍ୟସ୍ଥିନ୍‌ପରାନନ୍ଦେ ସ୍ୱାତ୍ମଭୂତେଃଶିଳାତ୍ମନାମ୍ ।
କୋ ଜୀବତି ନରୋ ଜନ୍ତୁଃ କୋ ବା ନିତ୍ୟଂ ବିଚେଷ୍ଟତେ ॥ ୨୪ ॥

ତସ୍ମାତ୍ସର୍ବାତ୍ମନା ଚିତ୍ତେ ଭାସମାନୋ ହ୍ୟସୌ ନରଃ ।
ଆନନ୍ଦୟତି ଦୁଃଖାଦ୍ୟଂ ଜୀବାତ୍ମାନଂ ସଦା ଜନଃ ॥ ୨୫ ॥

ୟଦା ହ୍ୟେବୈଷ ଏତସ୍ମିନ୍ନଦୃଶ୍ୟତ୍ୱାଦିଲକ୍ଷଣେ ।
ନିର୍ଭେଦଂ ପରମାଦ୍ୱୈତଂ ବିନ୍ଦତେ ଚ ମହାୟତିଃ ॥ ୨୬ ॥

ତଦେବାଭୟମତ୍ୟନ୍ତକଲ୍ୟାଣଂ ପରମାମୃତମ୍ ।
ସଦୃପଂ ପରମଂ ବ୍ରହ୍ମ ତ୍ରିପରିଚ୍ଛେଦବର୍ଜିତମ୍ ॥ ୨୭ ॥

ୟଦା ହ୍ୟେବୈଷ ଏତସ୍ମିନ୍ନଳ୍ପମପ୍ୟନ୍ତରଂ ନରଃ ।
ବିଜାନାତି ତଦା ତସ୍ୟ ଭୟଂ ସ୍ୟାନ୍ନାତ୍ର ସଂଶୟଃ ॥ ୨୮ ॥

ଅସୌ୍ୟବାନନ୍ଦକୋଶେନ ସ୍ତମ୍ଭାନ୍ତା ବିଷ୍ଣୁପୂର୍ବକାଃ ।
ଭବନ୍ତି ସୁଖିନୋ ନିତ୍ୟଂ ତାରତମ୍ୟକ୍ରମେଣ ତୁ ॥ ୨୯ ॥

ତତ୍ତ୍ୱପୂର୍ବବିରକ୍ତସ୍ୟ ଶ୍ରୋତ୍ରିୟସ୍ୟ ପ୍ରସାଦିନଃ ।
ସ୍ୱରୂପଭୂତ ଆନନ୍ଦଃ ସ୍ୱୟଂ ଭାତି ପରେ ଯଥା ॥ ୩୦ ॥

ନିମିତ୍ତଂ କିଂଚିଦାଶ୍ରିତ୍ୟ ଖଲୁ ଶବ୍ଦଃ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ ।
ୟତୋ ବାତୋ ନିବର୍ତ୍ତନ୍ତେ ନିମିତ୍ତାନାମଭାବତଃ ॥ ୩୧ ॥

ନିର୍ବିଶେଷେ ପରାନନ୍ଦେ କଥଂ ଶବ୍ଦଃ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ ।
ତସ୍ମାଦେତନ୍ନନଃ ସୁକ୍ଷ୍ମଂ ବ୍ୟାବୃତଂ ସର୍ବଗୋଚରମ୍ ॥ ୩୨ ॥

ୟସ୍ମାନ୍ଛୋଦ୍ରତ୍ତ୍ୱଗନ୍ଧ୍ୟାଦିଖାଦିକର୍ମେନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଚ ।
ବ୍ୟାବୃତ୍ତାନି ପରଂ ପ୍ରାପ୍ତୁଂ ନ ସମର୍ଥାନି ତାନି ତୁ ॥ ୩୩ ॥

ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦମଦୃଶ୍ୟଂ ନିର୍ଗୁଣଂ ସତ୍ୟଚିଦ୍ଧନମ୍ ।
ବିଦିତ୍ୱା ସ୍ୱାତ୍ମରୂପେଣ ନ ବିଭେଦି କୁତଶ୍ଚନ ॥ ୩୪ ॥

ଏବଂ ଯସ୍ତୁ ବିଜାନାତି ସ୍ୱଗୁରୋରୁପଦେଶତଃ ।
ସ ସାଧୁସାଧୁକର୍ମଭ୍ୟାଂ ସଦା ନ ତପତି ପ୍ରଭୁଃ ॥ ୩୫ ॥

ତାପ୍ୟତାପକରୂପେଣ ବିଭାତମଖିଲଂ ଜଗତ୍ ।
ପ୍ରତ୍ୟଗାତ୍ମତୟା ଭାତି ଜ୍ଞାନାଦ୍ୱେଦାନ୍ତବାକ୍ୟଜାତ୍ ॥ ୩୬ ॥

ଶୁଦ୍ଧମୀଶ୍ୱରଚୈତନ୍ୟଂ ଜୀବଚୈତନ୍ୟମେବ ଚ ।
ପ୍ରମାତା ଚ ପ୍ରମାଣଂ ଚ ପ୍ରମେୟଂ ଚ ଫଳଂ ତଥା ॥ ୩୭ ॥

ଇତି ସପ୍ତବିଧଂ ପ୍ରୋକ୍ତଂ ଭିଦ୍ୟତେ ବ୍ୟବହାରତଃ ।
ମାୟୋପାଧିବିନିର୍ମୁକ୍ତଂ ଶୁଦ୍ଧମିତ୍ୟଭିଧୀୟତେ ॥ ୩୮ ॥

ମାୟାସଂବନ୍ଧତଶ୍ଚେଶୋ ଜୀବୋଽବିଦ୍ୟାବଶସ୍ତଥା ।
ଅନ୍ତଃକରଣସଂବନ୍ଧାତ୍-ପ୍ରମାତେତ୍ୟଭିଧୀୟତେ ॥ ୩୯ ॥

ତଥାତଦ୍ବୃତ୍ତିସଂବନ୍ଧାତ୍-ପ୍ରମାଣମିତି କଥାତେ ।
ଅଜ୍ଞାତମପି ଚୈତନ୍ୟଂ ପ୍ରମେୟମିତି କଥାତେ ॥ ୪୦ ॥

ତଥା ଜ୍ଞାତଂ ଚ ଚୈତନ୍ୟଂ ଫଳମିତ୍ୟଭିଧୀୟତେ ।
ସର୍ବୋପାଧିବିନିର୍ମୁକ୍ତଂ ସ୍ବାତ୍ତ୍ବାନଂ ଭାବୟେନ୍ନୁଧୀଃ ॥ ୪୧ ॥

ଏବଂ ଯେ ବେଦ ତତ୍ତ୍ୱେନ ବ୍ରହ୍ମଭୂୟାୟ କଳ୍ପତେ ।
ସର୍ବବେଦାନ୍ତସିଦ୍ଧାନ୍ତସାରଂ ବଚ୍ଛି ଯଥାର୍ଥତଃ ॥ ୪୨ ॥

ସ୍ୱୟଂ ମୃତ୍ୱା ସ୍ୱୟଂ ଭୂତ୍ୱା ସ୍ୱୟମେବାବଶିଷ୍ୟତେ ॥ ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥

ହରିଃ ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ॥

ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହବୀର୍ଯ୍ୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ୱିନାବଧୀତମସ୍ତୁ ମା ବିଦ୍ୱିଷାବହୈ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି କଠରୁଦ୍ରୋପନିଷସ୍ତମାପ୍ତା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଜାବାଲ ଉପନିଷଦ

(Jaabaalopanisat / Jaabaala Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ କୁମାର ଦାଶ

ଜାବାଲୋପନିଷତ୍ / ଜାବାଲ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ଜାବାଲୋପନିଷତ୍ ॥

ଜାବାଲୋପନିଷତ୍-ଖ୍ୟାତଂ ସଂନ୍ୟାସଜ୍ଞାନଗୋଚରମ୍ ।

ବସ୍ତୁତତ୍ତ୍ୱେପଦଂ ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ୱମାତ୍ରମବଶିଷ୍ୟତେ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣୁୟାମ ଦେବା ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷତ୍ରିୟଜତ୍ରାଃ ।

ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଗ୍ନୁସ୍ତନ୍ତୁଭିର୍ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ॥

ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୁଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।

ସ୍ୱସ୍ତି ନ ସ୍ତାର୍ଷେୟା ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ॥

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଅଥଃ ପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଓଁ ବୃହସ୍ପତିରୁବାଚ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟଂ ଯଦନୁ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରଂ

ଦେବାନାଂ ଦେବୟଜନଂ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ବ୍ରହ୍ମସଦନମ୍ ।

ଅବିମୁକ୍ତଂ ବୈ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରଂ ଦେବାନାଂ ଦେବୟଜନଂ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ବ୍ରହ୍ମସଦନମ୍ ।

ତସ୍ମାଦ୍ୟତ୍ର କୃତନ ଗଚ୍ଛତି ତଦେବ ମନ୍ୟେତ ତଦବିମୁକ୍ତମେବ ।

ଇଦଂ ବୈ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରଂ ଦେବାନାଂ ଦେବୟଜନଂ ସର୍ବେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ବ୍ରହ୍ମସଦନମ୍ ॥

ଅତ୍ର ହି ଜନ୍ତୋଃ ପ୍ରାଣେଷୁକ୍ରମମାଣେଷୁ ରୁଦ୍ରସ୍ତାରକଂ ବ୍ରହ୍ମ ବ୍ୟାତଷ୍ଟେ

ୟେନାସ୍ରାବମୃତୀଭୂତ୍ୱା ମୋକ୍ଷୀଭବତି ତସ୍ମାଦବିମୁକ୍ତମେବ ନିଷେବେତ ଅବିମୁକ୍ତଂ ନ

ବିମୁକ୍ତେଦେବମେବୈତଦ୍ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟଃ ॥ ୧॥

॥ ଇତି ଜାବାଲୋପନିଷସ୍ତୁ ପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଅଥଃ ଦ୍ଵିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥ ହୈନମତ୍ରିଃ ପପ୍ରୁକ୍ତ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟଂ ଯୁ ଏଷୋଽନନ୍ତୋଽବ୍ୟକ୍ତ
ଆତ୍ମା ତଂ କଥମହଂ ବିଜାନୀୟାମିତି ॥

ସ ହୋବାଚ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟଃ ସୋଽବିମୁକ୍ତ ଉପାସ୍ୟା ଯୁ
ଏଷୋଽନନ୍ତୋଽବ୍ୟକ୍ତ ଆତ୍ମା ସୋଽବିମୁକ୍ତେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଇତି ।
ସୋଽବିମୁକ୍ତଃ କସ୍ମିନ୍ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଇତି ବରଣାୟାଂ ନାଶ୍ୟାଂ ତ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଇତି ।
କା ବୈ ବରଣା କା ତ ନାସୀତି ସର୍ବାନିନ୍ଦ୍ରିୟକୃତାନ୍ନୋଷାନ୍ନାରୟତୀତି ତେନ ବରଣା ଭବତି
ସର୍ବାନିନ୍ଦ୍ରିୟକୃତାନ୍ପାପାନ୍ନାଶୟତୀତି ତେନ ନାସୀ ଭବତୀତି ॥

କତମଜାସ୍ୟ ସ୍ଥାନଂ ଭବତୀତି ।
ଭୁବୋର୍ଦ୍ଧ୍ଵାଶସ୍ୟ ତ ଯୁଃ ସଂଧିଃ ସ ଏଷ ଦୈର୍ଘ୍ୟଲୋକସ୍ୟ ପରସ୍ୟ ତ ସଂଧିର୍ଭବତୀତି ॥

ଏତଦ୍ଵୈ ସଂଧିଂ ସଂଧ୍ୟାଂ ବ୍ରହ୍ମବିଦ ଉପାସତ ଇତି ସୋଽବିମୁକ୍ତ ଉପାସ୍ୟ ଇତି ।
ସୋଽବିମୁକ୍ତଂ ଜ୍ଞାନମାଚକ୍ଷେ ଯୋ ବୈ ତଦେତଦେବଂ ବେଦେତି ॥ ୨॥

॥ ଇତି ଜାବାଲୋପନିଷସ୍ତୁ ଦ୍ଵିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଅଥଃ ତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥ ହୈନଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣ ଉତୁଃ କିଂ ଜପ୍ୟେନାମୃତତ୍ଵଂ ବ୍ରୁହୀତି ॥
ସ ହୋବାଚ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟଃ ଶତରୁଦ୍ରିୟେଣେତ୍ୟେତାନି ହ ବା
ଅମୃତନାମଧ୍ୟେୟାନ୍ୟେତୈର୍ହ ବା ଅମୃତୋ ଭବତୀତି ॥
ଏବମେବୈତଦ୍ୟାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟଃ ॥ ୩॥

॥ ଇତି ଜାବାଲୋପନିଷସ୍ତୁ ତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଅଥଃ ଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥ ହ ଜନକୋ ହ ବୈଦେହୋ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟମୁପସମେତ୍ୟାବାଚ

ଭଗବନ୍ ସଂନ୍ୟାସମନ୍ତୁବ୍ରୁହୀତି ॥

ସ ହୋବାଚ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟୋ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ସମାପ୍ୟ ଗୃହୀ ଭବେତ୍ ,

ଗୃହୀ ଭୃତ୍ଵା ବନୀ ଭବେତ୍ , ବନୀ ଭୃତ୍ଵା ପ୍ରବ୍ରଜେତ୍ ॥

ୟଦି ବେତରଥା ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟାଦେବ ପ୍ରବ୍ରଜେତ୍-ଗୃହାଦ୍ଵା ବନାଦ୍ଵା ॥

ଅଥ ପୁନରବ୍ରତୀ ବା ବ୍ରତୀ ବା ସ୍ନାତକୋବାଽସ୍ନାତକୋ ବା ଉତ୍ସନ୍ନାଗ୍ନିରନଗ୍ନିକୋ ବା

ୟଦହରେବ ବିରଜେତ୍ଵଦହରେବ ପ୍ରବ୍ରଜେତ୍ ॥

ତର୍ଲ୍ଲେକେ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟାମେବେଷ୍ଟିଂ କୁର୍ବନ୍ତି ॥

ତଦୁ ତଥା ନ କୁର୍ଯ୍ୟାଦାଗ୍ନେୟାମେବ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ॥

ଅଗ୍ନିର୍ହ ବୈ ପ୍ରାଣଃ ପ୍ରାଣମେବୈତୟା କରୋତି ପଶ୍ଚାତ୍ତ୍ରିଧାତବୀୟାମେବ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ॥

ଏତୟୈବ ତ୍ରୟୋ ଧାତବୋ ଯଦୁତ ସତ୍ତ୍ଵଂ ରଜସ୍ତମ ଇତି ॥

ଅୟଂ ତେ ଯୋନିଚୂଡ଼ିୟୋ ଯତୋ ଜାତୋ ଅରୋଚଥାଃ ॥

ତଂ ଜାନନ୍ନଗ୍ନ ଆରୋହାଥା ନୋ ବର୍ଧୟ ରୟିମ୍ ଇତ୍ୟନେନ ମନ୍ତ୍ରେଣାଗ୍ନିମାଜିଘ୍ରେତ୍ ॥

ଏଷ ବା ଅଗ୍ନେୟୋନିର୍ୟଃ ପ୍ରାଣଃ ପ୍ରାଣଂ ଗଚ୍ଛ ସ୍ଵାହେତ୍ୟେବମେବୈତଦାହ ॥

ଗ୍ରାମାଦଗ୍ନିମାହୃତ୍ୟ ପୂର୍ବବଦଗ୍ନିମାଦ୍ରାପୟେତ୍ ॥

ୟଦ୍ୟଗ୍ନିଂ ନ ବିନ୍ଦେଦୟୁ ଜୁହୁୟାତ୍ ॥

ଆପୋ ବୈ ସର୍ବା ଦେବତାଃ ।

ଓଁସର୍ବାଭ୍ୟୋ ଦେବତାଭ୍ୟୋ ଜୁହୋମି ସ୍ଵାହେତି ହୃତ୍ଵା ସମୁଜ୍ଞତ୍ୟ

ପ୍ରାଶ୍ନୀୟାସ୍ରାଜ୍ୟଂ ହବିରନାମୟଂ ମୋକ୍ଷମନ୍ତ୍ରସ୍ତୟୋବଂ ବିନ୍ଦେତ୍ ॥

ଏତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମୈତଦୁପାସିତବ୍ୟମ୍ ॥

ଏବମେବୈତଦ୍-ଭଗବନ୍ନୃତି ବୈ ଯୁଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟଃ ॥ ୪॥

॥ ଇତି ଜାବାଲୋପନିଷତ୍ତୁ ଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଅଥଃ ପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥ ହୈନମତ୍ରିଃ ପପ୍ରୁକ୍ତ ॥

ୟାଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟ ପୃକ୍ତାମି ତ୍ୱା ଯାଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟ ଅୟଞ୍ଜୋପବୀତୀ କଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ॥

ସ ହୋବାଚ ଯାଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟ ଇଦମେବାସ୍ୟ ତଦ୍ୟଞ୍ଜୋପବୀତଂ ଯୁ ଆତ୍ମା

ପ୍ରାଶ୍ୟାତମ୍ୟାୟଂ ବିଧିଃ ପରିବ୍ରାଜକାନାମ୍ ॥

ବୀରାଧ୍ୱାନେ ବାଂନାଶକେ ବାଂପାଂ ପ୍ରବେଶେ ବାଂଗ୍ନିପ୍ରବେଶେ ବା ମହାପ୍ରସ୍ଥାନେ

ବାଂଥ ପରିବ୍ରାତ୍ ବିବର୍ଣ୍ଣବାସା ମୁଣ୍ଡୋଽପରିଗ୍ରହଃ ଶୁଚିରଦ୍ରୋହୀ ଭୈକ୍ଷାଶୋ

ବ୍ରହ୍ମଭୂୟାୟ ଭବତି ॥

ୟଦ୍ୟାତୁରଃ ସ୍ୟାନ୍ନନସା ବାଚା ବା ସଂନ୍ୟସେତ୍ ॥

ଏଷ ପଞ୍ଚା ବ୍ରହ୍ମଣା ହାନୁବିଉସ୍ତେନୈତି ସଂନ୍ୟାସୀ ବ୍ରହ୍ମ ବିଦିତ୍ୟେବମେବୈଷ

ଭଗବନ୍ନିତି ବୈ ଯାଞ୍ଜିବଲ୍ଲ୍ୟ ॥ ୫॥

॥ ଇତି ଜାବାଲୋପନିଷସ୍ତୁ ପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଅଥଃ ଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ତତ୍ର ପରମହଂସା ନାମ

ସଂବର୍ତ୍ତକାରୁଣିଶ୍ୱେତକେତୁଦୁର୍ବାସଋଭୁନିଦାଘଜତଭରତଦତ୍ତାତ୍ରେୟାବୈବତକପ୍ରଭୃତୟୋଽବ୍ୟକ୍ତଲିଙ୍ଗା

ଅବ୍ୟକ୍ତାଚାରା ଅନୁନ୍ନତା ଉନ୍ନତବଦାଚରତ୍ତପ୍ତିଦଣ୍ଡଂ କମଣ୍ଡଲୁଂ

ଶିକ୍ୟଂ ପାତ୍ରଂ ଜଲପବିତ୍ରଂ ଶିଖାଂ ଯୁଞ୍ଜୋପବୀତଂ ଚେତ୍ୟେତସ୍ତର୍ବଂ

ଭୂଃ ସ୍ୱାହେତ୍ୟସ୍ତୁ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟାତ୍ମାନମନ୍ୱିକ୍ଷେତ୍ ॥

ଯଥା ଜାତରୂପଧରୋ ନିର୍ଦ୍ଦ୍ୟୋ ନିଷ୍ପରିଗ୍ରହସ୍ତତ୍ତ୍ବହ୍ରମାର୍ଗେ
ସମ୍ୟକ୍-ସଂପନ୍ନଃ ଶୁଦ୍ଧମାନସଃ ପ୍ରାଣସଂଧାରଣାର୍ଥଂ ଯଥୋକ୍ତକାଳେ ବିମୁକ୍ତୋ
ଭୈଷମାଚରନ୍ନୁଦରପାତ୍ରେଣ ଲାଭାଲାଭୌ ସମୌ ଭୂତ୍ୱା
ଶୂନ୍ୟାଗାରଦେବଗୃହତୃଣକୃତବଲ୍ଲୀକବୃକ୍ଷମୂଳକୁଲାର୍ଗିହୋତ୍ରନଦୀପୁଲିନଗିରିକୁହରକନ୍ଦର-
କୋଟରନିର୍ଘରସ୍ଥସ୍ତ୍ରଲେଷ୍ମନିକେତବାସ୍ୟପ୍ରୟତ୍ନୋ ନିର୍ମମଃ
ଶୁକ୍ଳଧ୍ୟାନପରାୟଣୋଽଧ୍ୟାତ୍ମନିଷ୍ଠୋଽଶୁଭକର୍ମନିର୍ମୂଳନପରଃ ସଂନ୍ୟାସେନ
ଦେହତ୍ୟାଗଂ କରୋତି ସ ପରମହଂସୋ ନାମ ସ ପରମହଂସୋ ନାମେତି ।। ୭।।

।। ଇତି ଜାବାଲୋପନିଷସ୍ତୁ ଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଓଁ ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍ ପୂର୍ଣ୍ଣମୁଦତ୍ୟତେ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମେବାବଶିଷ୍ୟତେ ।।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

।। ଇତି ଜାବାଲୋପନିଷସ୍ତମାପ୍ତା ।।



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଭିକ୍ଷୁକ ଉପନିଷଦ

(Bhikshukopanisat / Bhikshuka Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

ଭିକ୍ଷୁକୋପନିଷଦ୍ / ଭିକ୍ଷୁକ ଉପନିଷଦ୍



॥ ଅଥ ଭିକ୍ଷୁକୋପନିଷଦ୍ ॥

ଭିକ୍ଷୁଣାଂ ପଟଲଂ ଯତ୍ର ବିଶ୍ରାନ୍ତିମଗମୟତା ।
ତଦ୍ଭୈପଦଂ ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ଵଂ ବ୍ରହ୍ମମାତ୍ରଂ କରୋତୁ ମାମ୍ ॥

ଓଁ ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍ ପୂର୍ଣ୍ଣମୁଦତ୍ୟତେ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମେବାବଶିଷ୍ୟତେ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ଓଁ ଅଥ ଭିକ୍ଷୁଣାଂ ମୋକ୍ଷାର୍ଥନାଂ କୁଟୀରକବହୃଦକହଂସପରମହଂସାଶ୍ଵେତି ଚତ୍ଵାରଃ ।
କୁଟୀରକା ନାମ ଗୌତମଭରଦ୍ଵାଜୟାଜ୍ଞବଲ୍ଲ୍ୟବସିଷ୍ଠପ୍ରଭୃତୟୋଃଶ୍ଵୈ ଗ୍ରାସାଂଶ୍ଵରତ୍ଵୋ
ୟୋଗମାର୍ଗେ ମୋକ୍ଷମେବ ପ୍ରାର୍ଥୟତ୍ତେ ।

ଅଥ ବହୃଦକା ନାମ ତ୍ରିଦଶ୍ଚକମଶ୍ଚଲୁଗିଶାୟଞ୍ଜୋପବୀତକାଷାୟବସ୍ତ୍ରଧାରିଣୋ
ବ୍ରହ୍ମର୍ଷିଗୃହେ ମଧୁମାଂସଂ ବର୍ଜୟିତ୍ଵାଃଶ୍ଵୈ ଗ୍ରାସାନ୍-ଭୈକ୍ଷାଚରଣଂ କୃତ୍ଵା
ୟୋଗମାର୍ଗେ ମୋକ୍ଷମେବ ପ୍ରାର୍ଥୟତ୍ତେ ।

ଅଥ ହଂସା ନାମ ଗ୍ରାମ ଏକରାତ୍ରଂ ନଗରେ ପଞ୍ଚିରାତ୍ରଂ
କ୍ଷେତ୍ରେ ସପ୍ତରାତ୍ରଂ ତଦୁପରି ନ ବସେୟୁଃ ।
ଗୋମୃତ୍ରଗୋମୟାହାରିଣୋ ନିତ୍ୟଂ ଚାନ୍ଦ୍ରାୟଣପରାୟଣା
ୟୋଗମାର୍ଗେ ମୋକ୍ଷମେବ ପ୍ରାର୍ଥୟତ୍ତେ ।

ଅଥ ପରମହଂସା ନାମ
ସଂବର୍ତ୍ତକାରୁଣିଶ୍ଵେତକେତୁଜତଭରତଦତ୍ତାତ୍ରେୟଶୁକବାମଦେବହାରୀତକପ୍ରଭୃତୟୋଃଶ୍ଵୈ
ଗ୍ରାସାଂଶ୍ଵରତ୍ଵୋ ଯୋଗମାର୍ଗେ ମୋକ୍ଷମେବ ପ୍ରାର୍ଥୟତ୍ତେ ।

ବୃକ୍ଷମୂଳେ ଶୂନ୍ୟଗୃହେ ଶୁଶାନବାସିନୋ ବା ସ୍ବାମ୍ବରା ବା ଦିଗମ୍ବରା ବା ।
ନ ତେଷାଂ ଧର୍ମାଧର୍ମୌ ଲାଭାଲାଭୌ ଶୁଦ୍ଧାଶୁଦ୍ଧୌ ଦ୍ବୈତବର୍ଜିତା ସମଲୋଷ୍ଟାଶୁକାଞ୍ଚିନାଃ
ସର୍ବବର୍ଣ୍ଣେଷୁ ଭୈକ୍ଷାଚରଣଂ କୃତ୍ବା ସର୍ବତ୍ରାଦ୍ଭୈବେତି ପଶ୍ୟନ୍ତି ।
ଅଥ ଜାତରୂପଧରା ନିର୍ଦ୍ଦୟା ନିଷ୍ଠୁରିଗ୍ରହାଃ ଶୁକ୍ଳଧ୍ୟାନପରାୟଣା ଆତ୍ମନିଷ୍ଠାଃ
ପ୍ରାଣସଂଧାରଣାର୍ଥେ ଯଥୋକ୍ତକାଳେ ଭୈକ୍ଷମାଚରନ୍ତଃ
ଶୂନ୍ୟାଗାରଦେବଗୃହତୃଣକୂଟବଲ୍ଲୀକବୃକ୍ଷମୂଳକୁଳାଲଗାଲାଗ୍ନିହୋତ୍ରଗାଲାନଦୀପୁଲିନଗିରିକନ୍ଦରକୁହ
ରକୋଟରନିର୍ଝରସ୍ଥଣ୍ଡିଲେ ତତ୍ର ବ୍ରହ୍ମମାର୍ଗେ ସମ୍ୟକ୍ସଂପନ୍ନାଃ ଶୁଦ୍ଧମାନସାଃ ପରମହଂସାଚରଣେନ
ସଂନ୍ୟାସେନ ଦେହତ୍ୟାଗଂ କୁର୍ବନ୍ତି ତେ ପରମହଂସା ନାମେତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ।।

ଓଁ ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍ ପୂର୍ଣ୍ଣମୁଦତ୍ୟତେ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମେବାବଶିଷ୍ୟତେ ।।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

।। ଇତି ଭିକ୍ଷୁକୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ।।



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ତୁରିୟାତୀତ ଉପନିଷଦ

(Turiyatitopanisat / Turiyatita Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

ତୁରୀୟାତୀତୋପନିଷଦ୍ / ତୁରୀୟାତୀତ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ତୁରୀୟାତୀତୋପନିଷଦ୍ ॥

ଓଁ ତୁରୀୟାତୀତୋପନିଷଦ୍ଦେବ୍ୟଂ ଯୁପୁରମାକ୍ଷରମ୍ ।
ତତ୍ତୁରୀୟାତୀତଚିନ୍ତାତ୍ରଂ ସ୍ୱମାତ୍ରଂ ଚିନ୍ତୟେନ୍ନହମ୍ ॥ ୧ ॥
ତୁରୀୟାତୀତସଂନ୍ୟାସପରିବ୍ରାଜାକ୍ଷମାଲିକା ।
ଅବ୍ୟକ୍ତିକାକ୍ଷରଂ ପୂର୍ଣ୍ଣା ସୂର୍ଯ୍ୟାକ୍ଷ୍ୟଧ୍ୟାତୁକୁଣ୍ଡିକା ॥ ୨ ॥

ହରିଃ ଓଁ । ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍-ପୂର୍ଣ୍ଣମୁଦତ୍ୟତେ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମେବାବଶିଷ୍ୟତେ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ଅଥ ତୁରୀୟାତୀତାବଧୂତାନାଂ କୋଽୟଂ ମାର୍ଗସ୍ତେଷାଂ କା ସ୍ଥିତିରିତି
ପିତାମହୋ ଭଗବନ୍ତଂ ପିତରମାଦିନାରାୟଣଂ ପରିସମେତୋବାଚ ।
ତମାହ ଭଗବନ୍ନାରାୟଣୋ ଯୋଽୟମବଧୂତମାର୍ଗସ୍ଥୋ ଲୋକେ ଦୁର୍ଲଭତରୋ
ନତୁ ବାହୁଲ୍ୟୋ ଯଦ୍ୟେକୋ ଭବତି ସ ଏବ ନିତ୍ୟପୂତଃ ସ ଏବ ବୈରାଗ୍ୟମୂର୍ତ୍ତିଃ
ସ ଏବ ଜ୍ଞାନାକାରଃ ସ ଏବ ବେଦପୁରୁଷ ଇତି ଜ୍ଞାନିନୋ ମନ୍ୟନ୍ତେ ।
ମହାପୁରୁଷୋ ଯସ୍ତୁଚିତ୍ତଂ ମୟୋବାବତିଷ୍ଠତେ ।
ଅହଂ ଚ ତସ୍ମିନ୍ନେବାବସ୍ଥିତଃ ସୋଽୟମାଦୌ ତାବକ୍ରମେଣ କୁଟୀରକୋ
ବହୁଦକତ୍ତଂ ପ୍ରାପ୍ୟ ବହୁଦକୋ ହଂସତ୍ୱମବଲମ୍ବ୍ୟ ହଂସଃ ପରମହଂସୋ
ଭୂତ୍ୱା ସ୍ୱରୂପାନୁସଂଧାନେନ ସର୍ବପ୍ରପଞ୍ଚଂ ବିଦିତ୍ୱା ଦଣ୍ଡକମଣ୍ଡଳୁକଚିସ୍ତ୍ରକୌପୀନାଛାଦନଂ
ସ୍ୱବିଧ୍ୟୁକ୍ତକ୍ରିୟାଦିକଂ ସର୍ବମପ୍ୟୁ ସଂନ୍ୟସ୍ୟ ଦିଗମ୍ବରୋ ଭୂତ୍ୱା ବିବର୍ଣ୍ଣଜୀର୍ଣ୍ଣବଲ୍ଲଜାନପରିଗ୍ରହମପି

ସଂତ୍ୟଜ୍ୟ ତଦୁର୍ଧ୍ବମମନ୍ତ୍ରବଦାଚରନ୍-କ୍ଷୌରାଭ୍ୟଙ୍ଗସ୍ନାନୋର୍ଧ୍ବପୁଷ୍ପାଦିକଂ ବିହାୟ
 ଲୌକିକବୈଦିକମୟାପସଂହୃତ୍ୟ ସର୍ବତ୍ର ପୁଣ୍ୟାପୁଣ୍ୟବର୍ଜିତୋ ଜ୍ଞାନାଜ୍ଞାନମପି ବିହାୟ
 ଶୀତୋଷ୍ଣସୁଖଦୁଃଖମାନାବମାନଂ ନିର୍ଜିତ୍ୟ ବାସନାତ୍ରୟପୂର୍ବକଂ
 ନିନ୍ଦାଂନିନ୍ଦାଗର୍ବମସ୍ତରଦମ୍ଭଦର୍ପଦ୍ବେଷକାମକ୍ରୋଧଲୋଭମୋହହର୍ଷାମର୍ଷାସ୍ତୁୟାତ୍ତସଂରକ୍ଷଣାଦିକଂ
 ଦତ୍ତ୍ବା ସ୍ବବପୁଃ କୁଣ୍ଡଳାକାରମିବ ପଶ୍ୟନ୍ନୟତ୍ତେନାନିୟମେନ ଲାଭାଲାଭୌ ସମୌ
 କୃତ୍ବା ଗୋବୃତ୍ତ୍ୟା ପ୍ରାଣସଂଧାରଣଂ କୁର୍ବନ୍ୟତ୍-ପ୍ରାପ୍ତଂ ତେନୈବ ନିର୍ଲୋଲୁପଃ
 ସର୍ବବିଦ୍ୟାପାଣ୍ଡିତ୍ୟପ୍ରପଞ୍ଚଂ ଭସ୍ମୀକୃତ୍ୟ ସ୍ବରୂପଂ ଗୋପୟିତ୍ବା ଜ୍ୟେଷ୍ଠାଽଜ୍ୟେଷ୍ଠତ୍ବାନପଲ୍ଲାପକଃ
 ସର୍ବୋକ୍ଷୁଷ୍ଟତ୍ବସର୍ବାତ୍ମକତ୍ବାଦ୍ବୈତଂ କଲ୍ଲୟିତ୍ବା ମତ୍ତୋ ବ୍ୟତିରିକ୍ତଃ କଷ୍ଟିନ୍ନାନ୍ୟାଂସ୍ତ୍ରୀତି
 ଦେବଗୁହ୍ୟାଦିଧନମାତ୍ତନ୍ମୟସଂହୃତ୍ୟ ଦୁଃଖେନ ନୋଦ୍ବିଗ୍ନଃ ସୁଖେନ ନାନୁମୋଦକୋ ରାଗେ
 ନିଃସ୍ବହଃ ସର୍ବତ୍ର ଶୁଭାଶୁଭୟୋରନଭିସ୍ନେହଃ ସର୍ବେନ୍ଦ୍ରିୟୋପରମଃ
 ସ୍ବପୂର୍ବାପନ୍ନାଶ୍ରମାଚାରବିଦ୍ୟାଧର୍ମପ୍ରାଭବମନନ୍ତସ୍ଥରଂସ୍ତ୍ୟକ୍ତବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମାଚାରଃ
 ସର୍ବଦା ଦିବନକ୍ତ୍ରସମତ୍ତେନାସ୍ବପ୍ନଃ ସର୍ବଦା ସଂଚାରଶୀଲୋ ଦେହମାତ୍ରାବଶିଷ୍ଟୋ
 ଜଲସ୍ଥଲକମଣ୍ଡଲୁଃ ସର୍ବଦାଽନୁନ୍ନତ୍ତୋ ବାଲୋନ୍ମୁଖପିଶାଚବଦେକାକୀ ସଂଚରନ୍ନସଂଭାଷଣପରଃ
 ସ୍ବରୂପଧ୍ୟାନେନ ନିରାଲମ୍ବମବଲମ୍ବ୍ୟ ସ୍ବାତ୍ମନିଷ୍ଠାନୁକୂଲେନ ସର୍ବଂ ବିସ୍ମୃତ୍ୟ
 ତୁରୀୟାତୀତାବଧୂତବେଷେଣାଦ୍ବୈତନିଷ୍ଠାପରଃ ପ୍ରଣବାତ୍ମକତ୍ତେନ ଦେହତ୍ୟାଗଂ
 କରୋତି ଯଃ ସୋଽବଧୂତଃ ସ କୃତକୃତ୍ୟୋ ଭବତୀତୁ୍ୟପନିଷତ୍ ।। ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ।।

ଓଁ ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍-ପୂର୍ଣ୍ଣମୁଦତ୍ୟତେ ।
 ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣାମେବାଶିଷ୍ୟତେ ।।
 ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

।। ଇତି ତୁରୀୟାତୀତୋପନିଷସମାପ୍ତା ।।



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ଉପନିଷଦ

(Yagyavalkyopanisat / Yagyavalkya Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଡରଶୀସେନ ମେହେର

ଯୁକ୍ତିବିଜ୍ଞାନପଦିଷତ୍ / ଯୁକ୍ତିବିଜ୍ଞାନ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ଯୁକ୍ତିବିଜ୍ଞାନପଦିଷତ୍ ॥

ସଂନ୍ୟାସଜ୍ଞାନସଂପନ୍ନା ଯୁକ୍ତି ଯଦ୍ୱୈଷ୍ଟବଂ ପଦମ୍ ।

ତଦ୍ୱୈ ପଦଂ ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱଂ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପଦଂ ଭଜେ ॥

ଓଁ ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍-ପୂର୍ଣ୍ଣମୁଦତ୍ୟତେ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମେବାବଶିଷ୍ୟତେ ॥

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥

ଅଥ ଜନକୋ ହ ବୈଦେହୋ ଯୁକ୍ତିବିଜ୍ଞାନପ୍ରପଞ୍ଚମେତ୍ୟାବୀତ

ଭଗବନ୍-ସଂନ୍ୟାସମନ୍ତ୍ରବ୍ରହ୍ମୀତି କଥଂ ସଂନ୍ୟାସଲକ୍ଷଣମ୍ ।

ସ ହୋବାଚ ଯୁକ୍ତିବିଜ୍ଞାନା ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ସମାପ୍ୟ ଗୃହୀ ଭବେତ୍ ।

ଗୃହାଦ୍ୱନୀ ଭୂତ୍ୱା ପ୍ରବ୍ରଜେତ୍ ।

ଯଦି ବେତରଥା ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟାଦେବ ପ୍ରବ୍ରଜେତ୍-ଗୃହାଦ୍ୱା ବନାଦ୍ୱା ।

ଅଥ ପୁନର୍ବ୍ରତୀ ବାଃବ୍ରତୀ ବା ସ୍ନାତକୋ ବାଃସ୍ନାତକୋ ବା ଉତ୍ସନ୍ନାଗ୍ନିରନଗ୍ନିକୋ

ବା ଯଦହରେବ ବିରଜେତ୍ତଦହରେବ ପ୍ରବ୍ରଜେତ୍ ।

ତଦେକେ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟାମେବେଷ୍ଟିଂ କୁର୍ବନ୍ତି ।

ଅଥବା ନ କୁର୍ଯ୍ୟାଦାଗ୍ନେୟାମେବ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ । ଅଗ୍ନିର୍ହି ପ୍ରାଣଃ ।

ପ୍ରାଣମେବୈତୟା କରୋତି । ତ୍ରେଧାତବୀୟାମେବ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ।

ଏତୟୈବ ତ୍ରୟୋ ଧାତବୋ ଯଦୁତ ସତ୍ତ୍ୱଂ ରଜସ୍ତମ ଇତି ।

ଅୟଂ ତେ ଯୋନିରୂପିତୋ ଯତୋ ଜାତୋ ଅରୋଚଥାଃ ।

ତଂ ଜାନନ୍ନଗ୍ନ ଆରୋହାଥାନୋ ବର୍ଧୟା ରୟିମିତ୍ୟନେନ ମନ୍ତ୍ରେଣାଗ୍ନିମାଜିଘ୍ରେତ୍ ।

ଏଷ ବା ଅଗ୍ନେର୍ଯୋନିର୍ଯ୍ୟଃ ପ୍ରାଣଂ ଗଚ୍ଛ ସ୍ୱାଂ ଯୋନିଂ ଗଚ୍ଛ
ସ୍ୱାହେତ୍ୟେବମେବୈତଦାଗ୍ରାମାଦଗ୍ନିମାହୃତ୍ୟ ପୂର୍ବବଦଗ୍ନିମାଜିଘ୍ରେତ୍ ।
ୟଦଗ୍ନିଂ ନ ବିନ୍ଦେଦପୁ ଜୁହୁୟାଦାପୋ ବୈ ସର୍ବା ଦେବତାଃ ସର୍ବାଭ୍ୟୋ
ଦେବତାଭ୍ୟୋ ଜୁହୋମି ସ୍ୱାହେତି ସ୍ରାଜ୍ୟଂ ହବିରନାମୟମ୍ ।
ମୋକ୍ଷମନ୍ତ୍ରସ୍ତୟୋବଂ ବେଦ ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ତଦୁପାସିତବ୍ୟମ୍ ।
ଶିଖାଂ ଯୁଜ୍ଞୋପବୀତଂ ଛିତ୍ତ୍ୱା ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟେତି ତ୍ରିବାରମୁଚ୍ଚରେତ୍ ।
ଏବମେବୈତଦ୍-ଭଗବନ୍ନିତି ବୈ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟଃ ॥ ୧ ॥

ଅଥ ହୈନମତ୍ରିଃ ପପ୍ରଚ୍ଛ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟଂ ଯୁଜ୍ଞୋପବୀତୀ କଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ।
ସ ହୋବାଚ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ଇଦଂ ପ୍ରଣବମେବାସ୍ୟ ତଦ୍ୟଜ୍ଞୋପବୀତଂ ଯୁ ଆତ୍ମା ।
ପ୍ରାଣ୍ୟାତମ୍ୟାୟଂ ବିଧିରଥ ବା ପରିବ୍ରାଜିବର୍ଣ୍ଣବାସା ମୁଣ୍ଡୋଽପରିଗ୍ରହଃ
ଶୁଚିରଦ୍ରୋହୀ ଭୈକ୍ଷମାଣୋ ବ୍ରହ୍ମଭୂୟାୟ ଭବତି ।
ଏଷ ପଚ୍ଛାଃ ପରିବ୍ରାଜକାନାଂ ବୀରାଧୁନି ବାଂନାଶକେ ବାପାଂ ପ୍ରବେଶେ
ବାଗ୍ନିପ୍ରବେଶେ ବା ମହାପ୍ରସ୍ଥାନେ ବା ।
ଏଷ ପଚ୍ଛା ବ୍ରହ୍ମଣା ହାନୁବିଷ୍ଣୁସ୍ତେନେତି ସ ସଂନ୍ୟାସୀ ବ୍ରହ୍ମବିଦିତି ।
ଏବମେବୈଷ ଭଗବନ୍ନିତି ବୈ ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ।
ତତ୍ର ପରମହଂସା ନାମ ସଂବର୍ତ୍ତକାରୁଣିଶ୍ଚୈତକେତୁଦୂର୍ବାସଋଭୁନିଦାଘଦତ୍ତାତ୍ରେୟଶୁକବାମଦେବ--
ହାରୀତକପ୍ରଭୃତୟୋଽବ୍ୟକ୍ତଲିଙ୍ଗାଽବ୍ୟକ୍ତାଚାରା ଅନୁନ୍ନତ୍ତା
ଭନ୍ନତ୍ତବଦାଚରନ୍ତଃ ପରସ୍ତ୍ରୀପୁରପରାତ୍-ମୁଖାସ୍ତ୍ରିଦଣ୍ଡଂ କମଣ୍ଡଲୁଂ ଭୁକ୍ତପାତ୍ରଂ ଜଲପବିତ୍ରଂ ଶିଖାଂ
ୟୁଜ୍ଞୋପବୀତଂ ବହିରନ୍ତଶ୍ଚୈତ୍ୟେତସ୍ରର୍ବଂ ଭୂଃ ସ୍ୱାହେତ୍ୟପୁ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟାତ୍ମାନମନ୍ୱିକ୍ଷେତ୍ ।
ୟଥା ଜାତରୂପଧରା ନିର୍ଦ୍ଦୟା ନିଷ୍ଠରିଗ୍ରହାସ୍ତତ୍ତୁବ୍ରହ୍ମମାର୍ଗେ ସମ୍ୟକ୍ସଂପନ୍ନାଃ ଶୁଦ୍ଧମାନସାଃ
ପ୍ରାଣସଂଧାରଣାର୍ଥଂ ଯଥୋକ୍ତକାଳେ ବିମୁକ୍ତୋ ଭୈକ୍ଷମାଚରନ୍ନୁଦରପାତ୍ରେଣ
ଲାଭାଲାଭୌ ସମୌ ଭୂତ୍ୱା କରପାତ୍ରେଣ ବା କମଣ୍ଡଲୁଦକପୋ ଭୈକ୍ଷମାଚରନ୍ନୁଦରମାତ୍ରସଂଗ୍ରହଃ
ପାତ୍ରାନ୍ତରଶୂନ୍ୟୋ ଜଲସ୍ଥଲକମଣ୍ଡଲୁରବାଧକରହଃସ୍ଥଲନିକେତନୋ ଲାଭାଲାଭୌ ସମୌ ଭୂତ୍ୱା

ଶୂନ୍ୟାଗାରଦେବଗୃହତୃଣକୃତବଲ୍ଲୀକବୃକ୍ଷମୂଳକୁଳାଲଗାଲଗିହୋତ୍ରଶାଳାନଦୀ-
ପୁଲିନଗିରିକୁହରକୋଟରକନ୍ଦରନିର୍ଦ୍ଦରସ୍ଥସ୍ତ୍ରଲେଷ୍ମନିକେତନିବାସ୍ୟପ୍ରୟତ୍ନଃ
ଶୁଭାଶୁଭକର୍ମନିର୍ମୂଳନପରଃ ସଂନ୍ୟାସେନ ଦେହତ୍ୟାଗଂ କରୋତି ସ ପରମହଂସୋ ନାମେତି ।
ଆଶାମ୍ବରୋ ନନମସ୍କାରୋ ନଦାରପୁତ୍ରାଭିଳାଷୀ ଲକ୍ଷ୍ୟାଲକ୍ଷ୍ୟନିର୍ବର୍ତ୍ତକଃ
ପରିବ୍ରାଟ୍ ପରମେଶ୍ଵରୋ ଭବତି । ଅତ୍ରେତେ ଶ୍ଳୋକା ଭବନ୍ତି —

ଯୋ ଭବେତ୍-ପୂର୍ବସଂନ୍ୟାସୀ ତୁଲ୍ୟୋ ବୈ ଧର୍ମତୋ ଯୁଦି ।
ତସ୍ମୈ ପ୍ରଣାମଃ କର୍ତ୍ତବ୍ୟୋ ନେତରାୟ କଦାଚନ ।। ୧ ।।

ପ୍ରମାଦିନୋ ବହିଷ୍ଠିତାଃ ପିଶୁନାଃ କଲହୋସ୍ତକାଃ ।
ସଂନ୍ୟାସିନୋଽପି ଦୃଶ୍ୟନ୍ତେ ଦେବସଂଦୃଷିତାଶୟାଃ ।। ୨ ।।

ନାମାଦିଭ୍ୟଃ ପରେ ଭୂମି ସ୍ଵାରାଜ୍ୟେ ଚେତ୍ସ୍ଥିତୋଽଦୃୟେ ।
ପ୍ରଣମେହଂ ତଦାତୁଜ୍ଞୋ ନ କାର୍ଯ୍ୟଂ କର୍ମଣା ତଦା ।। ୩ ।।

ଈଶ୍ଵରୋ ଜୀବକଲୟା ପ୍ରବିଷ୍ଟୋ ଭଗବାନିତି ।
ପ୍ରଣମେଦଶ୍ଚବଦ୍-ଭୂମାବାଶ୍ଚତଶ୍ଚାଲଗୋଷରମ୍ ।। ୪ ।।

ମାଂସପାତ୍ରାଲିକାୟାସ୍ତୁ ଯନ୍ତ୍ରଲୋକେଽଙ୍ଗପଞ୍ଜରେ ।
ସ୍ନାୟୁସ୍ଥିଗ୍ରନ୍ଥିଶାଳିନୀଃ ସ୍ତ୍ରୀୟଃ କିମିବ ଶୋଭନମ୍ ।। ୫ ।।

ଦୃଢ଼ାଂସରକ୍ତବାଷ୍ପାମ୍ବୁ ପୃଥକ୍ପୃଥା ବିଲୋଚନେ ।
ସମାଲୋକୟ ରମ୍ୟଂ ଚେହିଂ ମୁଧା ପରିମୁହ୍ୟସି ।। ୬ ।।

ମେରୁଶୃଙ୍ଗତଟୋଲ୍ଲାସିଗଙ୍ଗାଜଳରୟୋପମା ।
ଦୃଷ୍ଟ୍ଵା ଯସ୍ମିନ୍ନୁନେ ମୁକ୍ତାହାରସ୍ୟୋଲ୍ଲାସଶାଳିତା ।। ୭ ।।

ଶୁଣାନେଷୁ ଦିଗନ୍ତେଷୁ ସ ଏବ ଲଳନାସ୍ତନଃ ।
ଶୁଭିରାସ୍ତାଦ୍ୟତେ କାଲେ ଲଘୁପିଣ୍ଡ ଇବାନ୍ୟଃ ॥ ୮ ॥

କେଶକଞ୍ଜଲଧାରିଣ୍ୟା ଦୁଃସ୍ବର୍ଗା ଲୋଚନପ୍ରିୟାଃ ।
ଦୁଷ୍ଟତାଗ୍ନିଶିଖା ନାୟୋ ଦହନ୍ତି ତୃଣବନ୍ଧୁରମ୍ ॥ ୯ ॥

ଜ୍ଵଳନା ଅତିଦୁରେଽପି ସରସା ଅପି ନୀରସାଃ ।
ସ୍ତ୍ରୀୟୋ ହି ନରକାଗ୍ନୀନାମିନ୍ଦନଂ ତାରୁ ଦାରୁଣମ୍ ॥ ୧୦ ॥

କାମନାମ୍ନା କିରାତେନ ବିକୀର୍ଣ୍ଣା ମୁରୁଚେତସଃ ।
ନାୟୋ ନରବିହଙ୍ଗାନାମଙ୍ଗବନ୍ଧନବାଗୁରାଃ ॥ ୧୧ ॥

ଜନ୍ମପଲ୍ଲବମସ୍ତ୍ରୀନାଂ ଚିତ୍ତକର୍ଦ୍ଦମଚାରିଣାମ୍ ।
ପୁଂସାଂ ଦୁର୍ବାସନାରଞ୍ଜୁର୍ନାରୀବତିଶପିଣ୍ଡିକା ॥ ୧୨ ॥

ସର୍ବେଷାଂ ଦୋଷରତ୍ନାନାଂ ସୁସମୁଦ୍ଭିକୟାନୟା ।
ଦୁଃଖଶୃଙ୍ଖଲୟା ନିତ୍ୟମଲମସ୍ତୁ ମମ ସ୍ତ୍ରୀୟା ॥ ୧୩ ॥

ୟସ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ତସ୍ୟ ଭୋଗେଚ୍ଛା ନିଃସ୍ତ୍ରୀକସ୍ୟ କ୍ବ ଭୋଗଭୁଃ ।
ସ୍ତ୍ରୀୟଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ଜଗତ୍ୟକ୍ତଂ ଜଗତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ସୁଖୀ ଭବେତ୍ ॥ ୧୪ ॥

ଅଲଭ୍ୟମାନସ୍ତନୟଃ ପିତରୌ କ୍ଲେଶୟେଜ୍ଜିରମ୍ ।
ଲବ୍ଧୋ ହେ ଗର୍ଭପାତେନ ପ୍ରସବେନ ଚ ବାଧତେ ॥ ୧୫ ॥

ଜାତସ୍ୟ ଗ୍ରହରୋଗାଦି କୁମାରସ୍ୟ ଚ ଧୂର୍ତ୍ତତା ।
ଉପନୀତେଽପ୍ୟବିଦ୍ୟାଦ୍ବମନ୍ମୁଦ୍ବାହଣ୍ଡ ପଣ୍ଡିତେ ॥ ୧୬ ॥

ୟୁନଶ୍ଚ ପରଦାରାଦି ଦାରିଦ୍ର୍ୟଂ ଚ କୁଟୁମ୍ବିନଃ ।
ପୁତ୍ରଦୁଃଖସ୍ୟ ନାସ୍ତ୍ୟକ୍ତୋ ଧନୀ ଚେନ୍-ମ୍ରିୟତେ ତଦା ॥ ୧୭ ॥

ନ ପାଣିପାଦତପଲୋ ନ ନେତ୍ରତପଲୋ ଯୁତିଃ ।
ନ ଚ ବାକ୍ତପଲଶ୍ୱେବ ବ୍ରହ୍ମଭୂତୋ ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟଃ ॥ ୧୮ ॥

ରିପୌ ବଜ୍ଞେ ସ୍ୱଦେହେ ଚ ସମୈକାତ୍ମ୍ୟଂ ପ୍ରପଶ୍ୟତଃ ।
ବିବେକିନଃ କୃତଃ କୋପଃ ସ୍ୱଦେହାବୟବେଷ୍ଟିବ ॥ ୧୯ ॥

ଅପକାରିଣି କୋପଶ୍ଳେକ୍ଳୋପେ କୋପଃ କଥଂ ନ ତେ ।
ଧର୍ମାର୍ଥକାମମୋକ୍ଷାଣାଂ ପ୍ରସନ୍ନଂ ପରିପଦ୍ଧିନି ॥ ୨୦ ॥

ନମୋଽସ୍ତୁ ମମ କୋପାୟ ସ୍ୱାଶ୍ୱୟଜ୍ଞାଲିନେ ଭୃଶମ୍ ।
କୋପସ୍ୟ ମମ ବୈରାଗ୍ୟଦାୟିନେ ଦୋଷବୋଧିନେ ॥ ୨୧ ॥

ୟତ୍ର ସୁପ୍ତା ଜନା ନିତ୍ୟଂ ପ୍ରବୁଦ୍ଧସ୍ତତ୍ର ସଂୟମୀ ।
ପ୍ରବୁଦ୍ଧା ଯତ୍ର ତେ ବିଦ୍ୱାନ୍ସୁଷୁପ୍ତିଂ ଯାତି ଯୋଗିରାଟ୍ ॥ ୨୨ ॥

ଚିଦିହାସ୍ତୀତି ଚିନ୍ତାତ୍ରମିଦଂ ଚିନ୍ତୟମେବ ଚ ।
ଚିତ୍ତଂ ଚିଦହମେତେ ଚ ଲୋକାଶ୍ଚିଦିତି ଭାବୟ ॥ ୨୩ ॥

ୟତୀନାଂ ତଦ୍ୱପାଦେୟଂ ପାରହଂସ୍ୟଂ ପରଂ ପଦମ୍ ।
ନାତଃ ପରତରଂ କିଂଚିଦ୍ୱିଦ୍ୟତେ ମୁନିପୁଞ୍ଜବଃ ॥ ୨୪ ॥ ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥

ଓଁ ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍-ପୂର୍ଣ୍ଣମୁଦତ୍ୟତେ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମେବାବଶିଷ୍ୟତେ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥ ହରିଃ ଓଁ ତତ୍ତ୍ୱତ୍ ॥

॥ ଇତି ଯୁକ୍ତିବଲ୍ଲୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଶାତ୍ୟାୟନୀୟ ଉପନିଷଦ

(Shaatyaaanyaniyopanisat / Shaatyaaanyaniya Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ କୁମାର ପରିଡ଼ା

ଶାଟ୍ୟାୟନୀୟୋପନିଷଦ୍ / ଶାଟ୍ୟାୟନୀୟ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ଶାଟ୍ୟାୟନୀୟୋପନିଷଦ୍ ॥

ଶାଟ୍ୟାୟନୀବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାଖଣ୍ଡାକାରସୁଖାକୃତି ।
ୟତିବୃନ୍ଦଦ୍ୱାଗାରଂ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପଦଂ ଭଜେ ॥

ଓଁ ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍-ପୂର୍ଣ୍ଣମୁଦତ୍ୟତେ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମେବାବଶିଷ୍ୟତେ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥
ମନ ଏବ ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ କାରଣଂ ବନ୍ଧମୋକ୍ଷୟେଃ ।
ବନ୍ଧାୟ ବିଷୟାସକ୍ତଂ ମୁକ୍ତ୍ୟେ ନିର୍ବିଷୟଂ ସୁତମ୍ ॥ ୧ ॥

ସମାସକ୍ତଂ ସଦା ଚିତ୍ତଂ ଜନ୍ତୋର୍ବିଷୟଗୋଚରରେ ।
ୟଦ୍ୟେବଂ ବ୍ରହ୍ମଣି ସ୍ୟାତ୍ତତ୍ତ୍ୱୋ ନ ମୁଚ୍ୟେତ ବନ୍ଧନାତ୍ ॥ ୨ ॥

ବିଷ୍ଣୁମେବ ହି ସଂସାରସ୍ତତ୍-ପ୍ରୟତ୍ନେନ ଶୋଧୟେତ୍ ।
ୟତିଃସ୍ତନ୍ନୟୋ ଭବତି ଗୁହ୍ୟମେତସ୍ତନାତନମ୍ ॥ ୩ ॥

ନାବେଦବିନ୍ନୁନୁତେ ତଂ ବୃହତ୍ ନାବ୍ରହ୍ମବିପୁରମଂ ପ୍ରେତି ଧାମ ।
ବିଷ୍ଣୁକ୍ରାନ୍ତଂ ବାସୁଦେବଂ ବିଜାନନ୍ତିପ୍ରୋ ବିପ୍ରତ୍ ॥ ଗଚ୍ଛତେ ତତ୍ତ୍ୱଦର୍ଶୀ ॥ ୪ ॥

ଅଥାହ ଯପୁରଂ ବ୍ରହ୍ମ ସନାତନଂ ଯେ ଶ୍ରୋତ୍ରିୟା ଅକାମହତା ଅଧୀୟୁଃ ।
ଶାନ୍ତୋ ଦାନ୍ତ ଉପରତସ୍ତ୍ରୁତିଷ୍ଠୟେନ୍ନୁଚାନୋ ହ୍ୟଭିଜଞ୍ଜୈ ସମାନଃ ॥ ୫ ॥

ତ୍ୟକ୍ତେଷଣୋ ହ୍ୟନ୍ତଶସ୍ତ୍ରଂ ବିଦିତ୍ୱା ମୌନୀ ବସେଦାଶ୍ରମେ ଯତ୍ର କୁତ୍ର ।
ଅଥାଶ୍ରମଂ ଚରମଂ ସଂପ୍ରବିଶ୍ୟ ଯଥୋପପତ୍ତିଂ ପଞ୍ଚମାତ୍ରାଂ ଦଧାନଃ ॥ ୭ ॥

ତ୍ରିଦଣ୍ଡମୁପବୀତଂ ଚ ବାସଃ କୌପୀନବେଷ୍ଟନମ୍ ।
ଶିକ୍ୟଂ ପବିତ୍ରମିତ୍ୟେତଦ୍ବିଭୂତ୍ୟାଦ୍ୟାବଦାୟୁଷମ୍ ॥ ୮ ॥

ପଞ୍ଚେତାସ୍ତୁ ଯତେର୍ମାତ୍ରାସ୍ତା ମାତ୍ରା ବ୍ରହ୍ମଣେ ଶୁଭାଃ ।
ନ ତ୍ୟଜେଦ୍ୟାବଦୁକ୍ତାନ୍ତିରକ୍ତେଽପି ନିଶନେସ୍ତହ ॥ ୮ ॥

ବିଷ୍ଣୁଲିଙ୍ଗଂ ଦ୍ୱିଧା ପ୍ରୋକ୍ତଂ ବ୍ୟକ୍ତମବ୍ୟକ୍ତମେବ ଚ ।
ତୟୋରେକମପି ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ପତତ୍ୟେବ ନ ସଂଶୟଃ ॥ ୯ ॥

ତ୍ରିଦଣ୍ଡଂ ବୈଷ୍ଣବଂ ଲିଙ୍ଗଂ ବିପ୍ରାଣାଂ ମୁକ୍ତିସାଧନମ୍ ।
ନିର୍ବାଣଂ ସର୍ବଧର୍ମାଣାମିତି ବେଦାନୁଶାସନମ୍ ॥ ୧୦ ॥

ଅଥ ଖଲୁ ସୌମ୍ୟ କୁଟୀଚକୋ ବହୁଦକୋ ହଂସଃ ପରମହଂସ
ଇତ୍ୟେତେ ପରିବ୍ରାଜକାଶ୍ଚତୁର୍ବିଧା ଭବନ୍ତି ।
ସର୍ବ ଏତେ ବିଷ୍ଣୁଲିଙ୍ଗିନଃ ଶିଖିନୋପବୀତିନଃ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତା ଆତ୍ମାନମାତ୍ମନା ବ୍ରହ୍ମ ଭାବୟନ୍ତଃ
ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ରପୋପାସନରତା ଜପୟମବନ୍ତେ ନିୟମବନ୍ତଃ ସୁଶୀଳିନଃ ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକା ଭବନ୍ତି ।
ତଦେତଦୃଚାରୁକ୍ତମ୍ —

କୁଟୀଚକୋ ବହୁଦକଶ୍ଚାପି ହଂସଃ ପରମହଂସ ଇତି ବୃତ୍ତ୍ୟା ଚ ଭିନ୍ନଃ ।
ସର୍ବ ଏତେ ବିଷ୍ଣୁଲିଙ୍ଗଂ ଦଧାନା ବୃତ୍ତ୍ୟା ବ୍ୟକ୍ତଂ ବହିରକ୍ତଶ୍ଚ ନିତ୍ୟମ୍ ।
ପଞ୍ଚୟଜ୍ଞା ବେଦଶିରଃପ୍ରବିଷ୍ଟାଃ କ୍ରିୟାବନ୍ତୋଽମୀ ସଂଗତା ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାମ୍ ।
ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ବୃକ୍ଷଂ ବୃକ୍ଷମୂଳଂ ଶ୍ରୀତାସଃ ସଂନ୍ୟସ୍ତପୁଷ୍ପା ରସମେବାଶୁବାନାଃ ।
ବିଷ୍ଣୁକ୍ରୀଡ଼ା ବିଷ୍ଣୁରତୟୋ ବିମୁକ୍ତା ବିଷ୍ଣୁାତ୍ମକା ବିଷ୍ଣୁମେବାପିୟନ୍ତି ॥ ୧୧ ॥

ତ୍ରିସଂନ୍ଧ୍ୟଂ ଶକ୍ତିତଃ ସ୍ନାନଂ ତର୍ପଣଂ ମାର୍ଜନଂ ତଥା ।
ଉପସ୍ଥାନଂ ପଞ୍ଚୟଜ୍ଞାନ-କୁର୍ଯ୍ୟାଦାମରଣାନ୍ତିକମ୍ ॥ ୧୨ ॥

ଦଶଭିଃ ପ୍ରଣବୈଃ ସପ୍ତବ୍ୟାହୃତିଭିଷ୍ଟତୁଷ୍ଟଦା ।
ଗାୟତ୍ରୀଜପୟଜ୍ଞଶ୍ଚ ତ୍ରିସଂନ୍ଧ୍ୟଂ ଶିରସା ସହ ॥ ୧୩ ॥

ୟୋଗୟଜ୍ଞଃ ସଦୈକାଗ୍ର୍ୟଭକ୍ତ୍ୟା ସେବା ହରେର୍ଗୁରୋଃ ।
ଅହିଂସା ତୁ ତପୋୟଜ୍ଞୋ ବାହ୍ମନଃକାୟକର୍ମଭିଃ ॥ ୧୪ ॥

ନାନୋପନିଷଦଭ୍ୟାସଃ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟୋ ଯଜ୍ଞ ଇରିତଃ ।
ଓମିତ୍ୟାହ୍ନାନମବ୍ୟଗ୍ରୋ ବ୍ରହ୍ମଣ୍ୟଗ୍ନୌ ହୁହୋତି ଯତ୍ ॥ ୧୫ ॥

ଜ୍ଞାନୟଜ୍ଞଃ ସ ବିଜ୍ଞେୟଃ ସର୍ବୟଜ୍ଞୋଽମୋଽଗମଃ ।
ଜ୍ଞାନଦଣ୍ଡା ଜ୍ଞାନଶିଖା ଜ୍ଞାନୟଜ୍ଞୋପବୀତିନଃ ॥ ୧୬ ॥

ଶିଖା ଜ୍ଞାନମୟୀ ଯସ୍ୟ ଉପବୀତଂ ଚ ତନ୍ମୟମ୍ ।
ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟଂ ସକଳଂ ତସ୍ୟ ଇତି ବେଦାନୁଶାସନମ୍ ॥ ୧୭ ॥

ଅଥ ଖଲୁ ସୋମୈଂତେ ପରିବ୍ରାଜକା ଯଥା ପ୍ରାଦୁର୍ଭବନ୍ତି ତଥା ଭବନ୍ତି ।
କାମକ୍ରୋଧଲୋଭମୋହଦମ୍ଭଦର୍ପାସୁୟାମମତ୍ତାହଂକାରାଦୀଂସ୍ତ୍ରୀତୀର୍ଯ୍ୟ
ମାନାବମାନୌ ନିନ୍ଦାସୁତୀ ଚ ବର୍ଜୟିତ୍ୱା ବୃକ୍ଷ ଇବ ତିଷ୍ଠାସେତ୍ ।
ଛିଦ୍ୟମାନୋ ନ ବ୍ରୁୟାତ୍ । ତଦୈବଂ ବିଦ୍ୱାଂସ ଇହୈବାମୃତା ଭବନ୍ତି ।
ତଦେତଦୃତାତ୍ମ୍ୟକ୍ତମ୍ —

ବହୁପୁତ୍ରମନୁମୋଦୟିତ୍ୱାନବେକ୍ଷ୍ୟମାଣୋ ଦୃଢ୍ଵସହଃ ପ୍ରଶାନ୍ତଃ ।
ପ୍ରାଚୀମୁଦୀଚୀଂ ବା ନିର୍ବର୍ତ୍ତୟଂଶ୍ଚରେତ ପାତ୍ରୀ ଦଣ୍ଡୀ ଯୁଗମାତ୍ରାବଲୋକୀ ।
ଶିଖୀ ମୁଷ୍ଟୀ ଚୋପବୀତୀ କୁରୁମ୍ନୀ ଯାତ୍ରାମାତ୍ରଂ ପ୍ରତିଗୃହ୍ଣନ୍ନନୁଷ୍ୟାତ୍ ॥ ୧୮ ॥

ଅୟାଚିତଂ ଯାଚିତଂ ବୋତ ଶୈଷଂ ମୃଦାର୍ବଲୀବୁଫଳପର୍ଣ୍ଣପାତ୍ରମ୍ ।
କ୍ଷୀଣଂ କ୍ଷୌମଂ ତୃଣଂ କଞ୍ଚାଜିନେ ଚ ପର୍ଣ୍ଣମାଛାଦନଂ ସ୍ୟାଦହତଂ ବା ବିମୁକ୍ତଃ ॥ ୧୯ ॥

ରତୁସନ୍ଧୌ ମୁଣ୍ଡୟେନ୍ନୁଶ୍ଚମାତ୍ରଂ ନାଧୋ ନାକ୍ଷଂ ଜାତୁ ଶିଖାଂ ନ ବାପୟେତ୍ ।
ଚତୁରୋ ମାସାନ୍ନୁବଶୀଲତଃ ସ୍ୟାସ୍ତ ଯାବସ୍ତପ୍ତୋଽନ୍ତରାତ୍ନା ପୁରୁଷୋ ବିଶ୍ବରୂପଃ ।
ଅନ୍ୟାନଥାଶ୍ଚୌ ପୁନରୁଦ୍ଧିତେଽସ୍ମିନ୍ସକର୍ମଲିପୁର୍ବିହରେଦ୍ବା ବସେଦ୍ବା ॥ ୨୦ ॥

ଦେବାଗ୍ନ୍ୟଗାରେ ତରୁମୂଳେ ଗୁହାୟାଂ ବସେଦସଙ୍ଗୋଽଲକ୍ଷିତଶୀଲବୃତ୍ତଃ ।
ଅନିନ୍ଦନୋ ଜ୍ୟୋତିରିବୋପଶାନ୍ତୋ ନ ଚୋଦ୍ଧିଜେଦୁଦ୍ଧିଜେଦ୍ୟତ୍ର କୁତ୍ର ॥ ୨୧ ॥

ଆତ୍ମାନଂ ଚେଦ୍ଧିଜାନୀୟାଦୟମସ୍ମୀତି ପୁରୁଷଃ ।
କିମିଚ୍ଛନ୍-କସ୍ୟ କାମାୟ ଶରୀରମନୁସଂହରେତ୍ ॥ ୨୨ ॥

ତମେବ ଧୀରୋ ବିଜ୍ଞାୟ ପ୍ରଜ୍ଞାଂ କୁର୍ବୀତ ବ୍ରାହ୍ମଣଃ ।
ନାନୁଧ୍ୟାୟାଦ୍ବହୁଞ୍ଜିବାନ୍ନାତୋ ବିଗ୍ନାପନଂ ହି ତତ୍ ॥ ୨୩ ॥

ବାଲ୍ୟେନୈବ ହି ତିଷ୍ଠାସେନ୍ନିର୍ବିଦ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମବେଦନମ୍ ।
ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଚ ବାଲ୍ୟଂ ଚ ନିର୍ବିଦ୍ୟ ମୁନିରାତ୍ମବାନ୍ ॥ ୨୪ ॥

ୟଦା ସର୍ବେ ପ୍ରମୁଚ୍ୟନ୍ତେ କାମା ଯେଽସ୍ୟ ହୃଦି ଶ୍ରିତାଃ ।
ଅଥ ମର୍ତ୍ତ୍ୟୋଽମୃତୋ ଭବତ୍ୟତ୍ର ବ୍ରହ୍ମ ସମଶ୍ରୁତେ ॥ ୨୫ ॥

ଅଥ ଖଲୁ ସୋମେୟଦଂ ପରିବ୍ରାଜ୍ୟଂ ନୈଷ୍ଠିକମାତ୍ମଧର୍ମଂ
ୟୋ ବିଜହାତି ସ ବୀରହା ଭବତି । ସ ବ୍ରହ୍ମହା ଭବତି । ସ ଭୃଶହା ଭବତି ।
ସ ମହାପାତକୀ ଭବତି । ଯ ଇମାଂ ବୈଷ୍ଣବୀଂ ନିଷ୍ଠାଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟତି ସ ସ୍ତେନୋ ଭବତି ।
ସ ଗୁରୁତଲ୍ଲଗୋ ଭବତି । ସ ମିତ୍ରଧୁଗ୍ଭବତି ।
ସ କୃତୟ୍ନୋ ଭବତି । ସ ସର୍ବସ୍ଥାଲ୍ଲୋକାତ୍-ପ୍ରତ୍ୟୁତୋ ଭବତି ।

ତଦେତଦୃତାତ୍ମ୍ୟକ୍ରମ୍ —

ସ୍ତେନଃ ସୁରାପୋ ଗୁରୁତଲ୍ଲଗାମୀ ମିତ୍ରଧୁରେତେ ନିଷ୍ଠୁତେୟାନ୍ତି ଶୁଦ୍ଧିମ୍ ।
ବ୍ୟକ୍ରମବ୍ୟକ୍ରଂ ବା ବିଧୃତଂ ବିଷ୍ଣୁଲିଙ୍ଗଂ ତ୍ୟଜନ୍ ଶୁଦ୍ଧ୍ୟେଦଶିଲୈରାତ୍ମଭାସା ॥ ୨୬ ॥

ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ବିଷ୍ଣୋର୍ଲିଙ୍ଗମନ୍ତର୍ବହିର୍ବା ଯଃ ସ୍ୱାଶ୍ରମଂ ସେବତେ ନାଶ୍ରମଂ ବା ।
ପ୍ରତ୍ୟାପତ୍ତିଂ ଭଜତେ ବାଃତିମୁଦୋ ନୈଷାଂ ଗତିଃ କଲ୍ପକୋଟ୍ୟାପି ଦୃଷ୍ଟା ॥ ୨୭ ॥

ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ସର୍ବାଶ୍ରମାନ୍ନୀରୋ ବସେନ୍ନୋକ୍ଷାଶ୍ରମେ ଚିରମ୍ ।
ମୋକ୍ଷାଶ୍ରମାପୁରିଭ୍ରଷ୍ଟୋ ନ ଗତିସ୍ତସ୍ୟ ବିଦ୍ୟତେ ॥ ୨୮ ॥

ପାରିବ୍ରାଜ୍ୟଂ ଗୃହୀତ୍ୱା ତୁ ଯଃ ସ୍ୱଧର୍ମେ ନ ତିଷ୍ଠତି ।
ତମାରୁଦ୍ଧରୂପଂ ବିଦ୍ୟାଦିତି ବେଦାନୁଶାସନମ୍ ॥ ୨୯ ॥

ଅଥ ଖଲୁ ସୋମେ୍ୟମଂ ସନାତନମାତ୍ମଧର୍ମଂ ବୈଷ୍ଣବୀଂ
ନିଷ୍ଠାଂ ଲବ୍ଧ୍ୱା ଯସ୍ତ୍ରାମଦୂଷୟନ୍ନୃତେ ସ ବଶୀ ଭବତି ।
ସ ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକୋ ଭବତି । ସ ଲୋକଜ୍ଞୋ ଭବତି । ସ ବେଦାନ୍ତଜ୍ଞୋ ଭବତି ।
ସ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞୋ ଭବତି । ସ ସର୍ବଜ୍ଞୋ ଭବତି । ସ ସ୍ୱରାତ୍ ଭବତି ।
ସ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ଭଗବନ୍ତମାପ୍ନୋତି । ସ ପିତୃନ୍ସଂବନ୍ଧିନୋ
ବାନ୍ଧବାନ୍ସୁହୃଦୋ ମିତ୍ରାଣି ଚ ଭବାଦୁତ୍ତରୟତି । ତଦେତଦୃତାତ୍ମ୍ୟକ୍ରମ୍ —
ଶତଂ କୁଲାନାଂ ପ୍ରଥମଂ ବଭୂବ ତଥା ପରାଶାଂ ତ୍ରିଶତଂ ସମଗ୍ରମ୍ ।
ଏତେ ଭବନ୍ତି ସୁକୃତସ୍ୟ ଲୋକେ ଯେଷାଂ କୁଲେ ସଂନ୍ୟସତୀହ ବିଦ୍ୱାନ୍ ॥ ୩୦ ॥

ତ୍ରିଂଶପୂର୍ବାସ୍ତ୍ରିଂଶଦପର୍ବାସ୍ତ୍ରିଂଶକ ପରତଃ ପରାନ୍ ।
ଭବାରୟତି ଧର୍ମିଷ୍ଠଃ ପରିବ୍ରାଜିତି ବୈ ଶୁଚିଃ ॥ ୩୧ ॥

ସଂନ୍ୟସ୍ତମିତି ଯୋ ବ୍ରହ୍ମାକ୍ଷୟସ୍ତପ୍ରାଣବାନପି ।
ତାରିତାଃ ପିତରସ୍ତେନ ଇତି ବେଦାନୁଶାସନମ୍ ॥ ୩୨ ॥

ଅଥ ଖଲୁ ସୋମେମଂ ସନାତନମାତ୍ମଧର୍ମଂ ବୈଷ୍ଣବୀଂ ନିଷ୍ଠାଂ ନାସମାପ୍ୟ ପ୍ରବୁଧ୍ନାତ୍ ।
ନାନୁତାନାୟ ନାନାତ୍ମବିଦେ ନାବୀତରାଗାୟ ନାବିଶୁଦ୍ଧାୟ ନାନୁପସନ୍ନାୟ
ନାପ୍ରୟତମାନସାୟେତି ହ ସ୍ଥାବୁଃ । ତଦେତଦୃଚାତ୍ମ୍ୟକ୍ତମ୍ —
ବିଦ୍ୟା ହ ବୈ ବ୍ରାହ୍ମଣମାଜଗାମ ଗୋପାୟ ମାଂ ଶେବଧିଷ୍ଠେଃହମସ୍ମି ।
ଅସୁୟକାୟାନ୍ତଜବେ ଶଠାୟ ମା ମା ବୁଧ୍ନା ବୀର୍ଯ୍ୟବତୀ ତଥା ସ୍ୟାମ୍ ॥ ୩୩ ॥

ୟମେବ ବିଦ୍ୟାଶ୍ରୁତମପ୍ରମତ୍ତଂ ମେଧାବିନଂ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟୋପପନ୍ନମ୍ ।
ଅସ୍ମା ଇମାମୁପସନ୍ନାୟ ସମ୍ୟକ୍ ପରୀକ୍ଷ୍ୟ ଦଦ୍ୟାଦ୍ଦୈଷ୍ଠବୀମାତ୍ମନିଷ୍ଠାମ୍ ॥ ୩୪ ॥

ଅଧ୍ୟାପିତା ଯେ ଗୁରୁଂ ନାଦ୍ରିୟନ୍ତେ ବିପ୍ରା ବାଚା ମନସା କର୍ମଣା ବା ।
ୟଥୈବ ତେନ ନ ଗୁରୁର୍ଭୋଜନୀୟସ୍ତଥୈବ ଚାନଂ ନ ଭୁନକ୍ତି ଶ୍ରୁତଂ ତତ୍ ॥ ୩୫ ॥

ଗୁରୁରେବ ପରୋ ଧର୍ମୋ ଗୁରୁରେବ ପରା ଗତିଃ ।
ଏକାକ୍ଷରପ୍ରଦାତାରଂ ଯୋ ଗୁରୁଂ ନାଭିନନ୍ଦତି ।
ତସ୍ୟ ଶ୍ରୁତଂ ତଥା ଜ୍ଞାନଂ ସୁବତ୍ୟାମଘଚାମୁବତ୍ ॥ ୩୬ ॥

ୟସ୍ୟ ଦେବେ ପରା ଭକ୍ତିର୍ଯଥା ଦେବେ ତଥା ଗୁରୌ ।
ସ ବ୍ରହ୍ମବିପୁରଂ ପ୍ରେୟାଦିତି ବେଦାନୁଶାସନମ୍ ॥ ୩୭ ॥ ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥

ଓଁ ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍-ପୂର୍ଣ୍ଣମୁଦତ୍ୟତେ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମେବାବଶିଷ୍ୟତେ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥ ହରିଃ ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ॥

॥ ଇତି ଶାନ୍ତ୍ୟାୟନୀୟୋପନିଷସୁମାତ୍ରା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଆଶ୍ରମ ଉପନିଷଦ

(Ashramopanisat / Ashrama Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

ଆଶ୍ରମୋପନିଷଦ୍ / ଆଶ୍ରମ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ଆଶ୍ରମୋପନିଷଦ୍ ॥

ସର୍ବାଶ୍ରମାଃ ସମଭବନ୍ ଯସ୍ମାନ୍ନୋଃସ୍ ଉନାଦନଃ ।
କୈବଲ୍ୟାବାପ୍ତୟେ ଭୂୟାସ୍ତଦାଚାରରତାନ୍ତହି ତାନ୍ ॥ ୧॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷତିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଂସସ୍ତନୁଭିର୍ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୁଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାଶ୍ୟୋ ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥

ଅଥାତଶ୍ଚତ୍ୱାର ଆଶ୍ରମାଃ ଷୋଡଶଭେଦା ଭବନ୍ତି ।
ତତ୍ର ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣଶ୍ଚତୁର୍ବିଧା ଭବନ୍ତି ଗାୟତ୍ରୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଃ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟୋ ବୃହନ୍ନିତି ।
ୟ ଉପନୟନାଦୁର୍ଧ୍ୱଂ ତ୍ରିରାତ୍ରମକ୍ଷାରଲବଣାଶୀ ଗାୟତ୍ରୀମନ୍ତ୍ରେ ସ ଗାୟତ୍ରଃ ।
ୟୋଃଷ୍ଟାତତ୍ପାରିଂଶଦୃଷୀଣି ବେଦବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ଚରେତ୍-ପ୍ରତିବେଦଂ
ଦ୍ୱାଦଶ ବା ଯୁବଦ୍-ଗ୍ରହଣାନ୍ତଂ ବା ବେଦସ୍ୟ ସ ବ୍ରାହ୍ମଣଃ ।
ସ୍ୱଦାରନିରତ ଋତୁକାଳାଭିଗାମୀ ସଦା ପରଦାରବର୍ଜୀ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଃ ।
ଅଥବା ଚତୁର୍ବିଂଶତିବର୍ଷାଣି ଗୁରୁକୁଲବାସୀ ବ୍ରାହ୍ମଣୋଃଷ୍ଟାତତ୍ପାରିଂଶଦୃଷ୍ଟବାସୀ ଚ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଃ ।
ଆ ପ୍ରାୟଶ୍ଚାତ୍ମରୋରପରିତ୍ୟାଗୀ ନୈଷ୍ଠିକୋ ବୃହନ୍ନିତି ॥ ୧॥

ଗୃହସ୍ଥା ଅପି ଚତୁର୍ବିଧା ଭବନ୍ତି —

ବାର୍ତ୍ତାକବୃତ୍ତୟଃ ଶାଳୀନବୃତ୍ତୟୋ ଯାୟାବରା ଘୋରସଂନ୍ୟାସିକାଶ୍ଚେତି ।

ତତ୍ର ବାର୍ତ୍ତାକବୃତ୍ତୟଃ କୃଷିଗୋରକ୍ଷବାଣିଜ୍ୟମଗର୍ହିତମୁପଯୁଜ୍ଞାନାଃ

ଶତସଂବସ୍ରରାତ୍ରିଃ କ୍ରିୟାଭିର୍ଯଜନ୍ତୁ ଆତ୍ମାନଂ ପ୍ରାର୍ଥୟନ୍ତେ ।

ଶାଳୀନବୃତ୍ତୟୋ ଯଜନ୍ତୋ ନ ଯାଜୟନ୍ତୋଽଧୀୟାନା ନାଧ୍ୟାପୟନ୍ତୋ ଦଦତୋ ନ

ପ୍ରତିଗୃହ୍ଣନ୍ତଃ ଶତସଂବସ୍ରରାତ୍ରିଃ କ୍ରିୟାଭିର୍ଯଜନ୍ତୁ ଆତ୍ମାନଂ ପ୍ରାର୍ଥୟନ୍ତେ ।

ଯାୟାବରା ଯଜନ୍ତୋ ଯାଜୟନ୍ତୋଽଧୀୟାନା ଅଧ୍ୟାପୟନ୍ତୋ ଦଦତଃ ପ୍ରତିଗୃହ୍ଣନ୍ତଃ

ଶତସଂବସ୍ରରାତ୍ରିଃ କ୍ରିୟାଭିର୍ଯଜନ୍ତୁ ଆତ୍ମାନଂ ପ୍ରାର୍ଥୟନ୍ତେ ।

ଘୋରସଂନ୍ୟାସିକା ଭଞ୍ଜତପରିପୂତାଭିରଦ୍-ଭିଃ କାର୍ଯ୍ୟଂ କୁର୍ବନ୍ତଃ

ପ୍ରତିଦିବସମାହୃତୋଞ୍ଜିବୃତ୍ତିମୁପଯୁଜ୍ଞାନାଃ ଶତସଂବସ୍ରରାତ୍ରିଃ

କ୍ରିୟାଭିର୍ଯଜନ୍ତୁ ଆତ୍ମାନଂ ପ୍ରାର୍ଥୟନ୍ତେ ॥ ୨॥

ବାନପ୍ରସ୍ଥା ଅପି ଚତୁର୍ବିଧା ଭବନ୍ତି ବୈଶାମସା ଭଦ୍ରମୁରା ବାଲଶିଲ୍ୟାଃ ଫେନପାଶ୍ଚେତି ।

ଅତ୍ର ବୈଶାମସା ଅକୃଷ୍ଣପଚୌଷଧିବନସ୍ତତିଭିର୍ଗ୍ରାମବହୁଷ୍ଟତାଭିରଗ୍ନିପରିଚରଣଂ

କୃତ୍ୱା ପଞ୍ଚମହାୟଜ୍ଞକ୍ରିୟାଂ ନିର୍ବର୍ତ୍ତୟନ୍ତୁ ଆତ୍ମାନଂ ପ୍ରାର୍ଥୟନ୍ତେ ।

ଭଦ୍ରମୁରାଃ ପ୍ରାତରୁଦ୍ଧାୟ ଯାଂ ଦିଶମଭିପ୍ରେକ୍ଷନ୍ତେ

ତଦାହୃତୋଦୁମ୍ବରବଦରନୀବାରଣ୍ୟାମାକୈରଗ୍ନିପରିଚରଣଂ କୃତ୍ୱା

ପଞ୍ଚମହାୟଜ୍ଞକ୍ରିୟାଂ ନିର୍ବର୍ତ୍ତୟନ୍ତୁ ଆତ୍ମାନଂ ପ୍ରାର୍ଥୟନ୍ତେ ।

ବାଲଶିଲ୍ୟା ଜଟାଧରାଶ୍ଚୀରଚର୍ମବଲ୍ଲପରିବୃତାଃ କାର୍ତ୍ତିକ୍ୟାଂ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସ୍ୟାଂ

ପୁଷ୍ୟଫଲମୁସ୍ମଜନ୍ତଃ ଶେଷାନଶ୍ଚୌ ମାସାନ୍ ବୃତ୍ତ୍ୟୁପାର୍ଜନଂ କୃତ୍ୱାଽଗ୍ନିପରିଚରଣଂ

କୃତ୍ୱା ପଞ୍ଚମହାୟଜ୍ଞକ୍ରିୟାଂ ନିର୍ବର୍ତ୍ତୟନ୍ତୁ ଆତ୍ମାନଂ ପ୍ରାର୍ଥୟନ୍ତେ ।

ଫେନପା ଭନ୍ନତ୍ତକାଃ ଶୀର୍ଣ୍ଣପର୍ଣ୍ଣଫଲଭୋଜିନୋ ଯତ୍ର ଯତ୍ର ବସନ୍ତୋଽଗ୍ନିପରିଚରଣଂ

କୃତ୍ୱା ପଞ୍ଚମହାୟଜ୍ଞକ୍ରିୟାଂ ନିର୍ବର୍ତ୍ତୟନ୍ତୁ ଆତ୍ମାନଂ ପ୍ରାର୍ଥୟନ୍ତେ ॥ ୩॥

ପରିବ୍ରାଜକା ଅପି ଚତୁର୍ବିଧା ଭବନ୍ତି ———

କୁଟୀରରା ବହୁଦକା ହଂସାଃ ପରମହଂସାଶ୍ରେତି ।

ତତ୍ର କୁଟୀରରାଃ ସ୍ୱପୁତ୍ରଗୃହେଷୁ ଭିକ୍ଷାରୟଂ ଚରନ୍ତି ଆତ୍ମାନଂ ପ୍ରାର୍ଥୟନ୍ତି ।

ବହୁଦକାସ୍ତ୍ରୈଦଶ୍ଚକମଣ୍ଡଲୁଶିକ୍ୟପକ୍ଷଜଲପବିତ୍ରପାତ୍ରପାଦୁକାସନଶିଖାୟୁଜ୍ଞୋପବୀତକୌପୀନ—

କାଷାୟବେଷଧାରିଣଃ ସାଧୁବୃତ୍ତେଷୁ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେଷୁ ଭିକ୍ଷାରୟଂ ଚରନ୍ତି ଆତ୍ମାନଂ ପ୍ରାର୍ଥୟନ୍ତି ।

ହଂସା ଏକଦଶୁଧରାଃ ଶିଖାବର୍ଜିତା ଯୁଜ୍ଞୋପବୀତଧାରିଣଃ ଶିକ୍ୟକମଣ୍ଡଲୁହସ୍ତା

ଗ୍ରାମୈକରାତ୍ରବାସିନୋ ନଗରେ ତୀର୍ଥେଷୁ ପଞ୍ଚିରାତ୍ରଂ ବସନ୍ତି

ଏକରାତ୍ରଦ୍ୱିରାତ୍ରକୃଚ୍ଛ୍ରଚାନ୍ଦ୍ରାୟଣାଦି ଚରନ୍ତି ଆତ୍ମାନଂ ପ୍ରାର୍ଥୟନ୍ତି ।

ପରମହଂସା ନଦଶୁଧରା ମୁଣ୍ଡାଃ କନ୍ଥାକୌପୀନବାସସୋଽବ୍ୟକ୍ତଲିଙ୍ଗା ଅବ୍ୟକ୍ତାଚାରା ଅନୁନ୍ନତା

ଉନ୍ନତବଦାଚରନ୍ତିସ୍ତ୍ରୈଦଶ୍ଚକମଣ୍ଡଲୁଶିକ୍ୟପକ୍ଷଜଲପବିତ୍ରପାତ୍ରପାଦୁକାସନଶିଖାୟୁଜ୍ଞୋପବୀତାନାଂ

ତ୍ୟାଗିନଃ ଶୂନ୍ୟାଗାରଦେବଗୃହବାସିନୋ ନ ତେଷାଂ ଧର୍ମୋ ନାଧର୍ମୋ

ନ ଚାନୃତଂ ସର୍ବଂସହାଃ ସର୍ବସମାଃ ସମଲୋଷ୍ଟାଶ୍ଚକାଞ୍ଚିନା

ୟଥୋପପନ୍ନଚାତୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ୍ୟଭିକ୍ଷାରୟଂ ଚରନ୍ତି ଆତ୍ମାନଂ ମୋକ୍ଷୟନ୍ତି ଆତ୍ମାନଂ

ମୋକ୍ଷୟନ୍ତି ଇତି ॥ ୪॥ ଓଁ ତତ୍ତ୍ୱଦିତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥

ଓଁ ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍-ପୂର୍ଣ୍ଣମୁଦତ୍ୟତେ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣାମେବାଶିଷ୍ୟତେ ॥

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ଅଧର୍ବଣୀୟାଶ୍ରମୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ ଉପନିଷଦ

(Naradaparibrajakopanisat / Naradaparibrajaka Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ନାରଦପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷଦ୍ / ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ନାରଦପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷଦ୍ ॥

ପାରିବ୍ରାଜ୍ୟଧର୍ମପୁଣ୍ୟଲଙ୍କାରା ଯତ୍-ପ୍ରବୋଧତଃ ।

ଦଶପ୍ରଣବଲକ୍ଷ୍ୟାର୍ଥଂ ଯାନ୍ତି ତଂ ରାମମାଗ୍ରୟେ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷତିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।

ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଂସସ୍ତନୁଭିର୍ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।

ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୂଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।

ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାର୍ଷ୍ୟା ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ॥

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ପ୍ରଥମୋପଦେଶଃ ॥

ପରିବ୍ରାଟ୍ରିଶିଖୀ ସୀତାରୂତାନିର୍ବାଣମଶ୍ରୁଲମ୍ ।

ଦକ୍ଷିଣା ଶରତଂ ସ୍ନାତ୍ଵଂ ମହାନାରାୟଣାଦ୍ବୟମ୍ ॥

ଅଥ କଦାଚିପୁରିବ୍ରାଜକାଭରଣୋ ନାରଦଃ ସର୍ବଲୋକସଂଚାରଂ କୁର୍ବନ୍ନୁପୂର୍ବପୁଣ୍ୟସ୍ଥଳାନି

ପୁଣ୍ୟତୀର୍ଥାନି ତୀର୍ଥୀକୁର୍ବନ୍ନବଲୋକ୍ୟ ଚିତ୍ତଶୁଦ୍ଧିଂ ପ୍ରାପ୍ୟ ନିର୍ବେରଃ ଶାନ୍ତୋ ଦାନ୍ତଃ ସର୍ବତୋ

ନିର୍ବେଦମାସାଦ୍ୟ ସ୍ୱରୂପାନୁସଂଧାନମନୁସଂଧାୟ ନିୟମାନନ୍ଦବିଶେଷଗଣ୍ୟଂ ମୁନିଜନୈରୁପସଂକୀର୍ଣ୍ଣଂ

ନୈମିଷାରଣ୍ୟଂ ପୁଣ୍ୟସ୍ଥଳମବଲୋକ୍ୟ ସରିଗମପଧନିସଂକ୍ଳେବୈରାଗ୍ୟବୋଧକରୈଃ

ସ୍ୱରବିଶେଷୈଃ ପ୍ରାପଞ୍ଚିକପରାତ୍-ମୁଖୈର୍ହରିକଥାଲାପୈଃ ସ୍ଥାବରଜଙ୍ଗମନାମକୈ-

ର୍ତ୍ତଗବଦ୍-ଭକ୍ତିବିଶେଷୈର୍ନରମୃଗକିଂପୁରୁଷାମରକିଂନରାୟାରୋଗଶାନ୍ତସଂମୋହୟନ୍ନାଗତଂ

ବ୍ରହ୍ମାତ୍ମଜଂ ଭଗବଦ୍-ଭକ୍ତଂ ନାରଦମବଲୋକ୍ୟ ଦ୍ୱାଦଶବର୍ଷସତ୍ରୟାଗୋପସ୍ଥିତାଃ

ଶୁଭ୍ରାଧ୍ୟାୟନସଂପନ୍ନାଃ ସର୍ବଜ୍ଞାସ୍ତପୋନିଷ୍ଠାପରାଶ୍ଚ ଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟସଂପନ୍ନାଃ ଶୌନକାଦିମହର୍ଷୟଃ

ପ୍ରତ୍ୟୁଦ୍ଧାନଂ କୃତ୍ୱା ନତ୍ୱା ଯଥୋଚିତାତିଥ୍ୟପୂର୍ବକମୁପବେଶୟିତ୍ୱା ସ୍ୱୟଂ ସର୍ବେଽପ୍ୟପବିଷ୍ଟା ଭୋ
 ଭଗବନ୍ ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର କଥଂ ମୁକ୍ତ୍ୟପାୟୋଽସ୍ଥାକଂ ବକ୍ତବ୍ୟଂ ଇତ୍ୟୁକ୍ତସ୍ତାନ୍ ସ ହୋବାଚ ନାରଦଃ
 ସକ୍ତଲଭବୋପନୀତଃ ସମ୍ୟଗୁପନୟନପୂର୍ବକଂ ଚତୁଷ୍ଟତ୍ୱାରିଂଶସ୍ରଂସ୍କାରସଂପନ୍ନଃ
 ସ୍ୱାଭିମତେକଗୁରୁସମୀପେ ସ୍ୱଶାଖାଧ୍ୟୟନପୂର୍ବକଂ ସର୍ବବିଦ୍ୟାଭ୍ୟାସଂ କୃତ୍ୱା
 ଦ୍ୱାଦଶବର୍ଷଶୁଶ୍ରୁଷାପୂର୍ବକଂ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ପଞ୍ଚବିଂଶତିବସ୍ରଂ ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟଂ
 ପଞ୍ଚବିଂଶତିବସ୍ରଂ ବାନପ୍ରସ୍ଥାଶ୍ରମଂ ତଦ୍ୱିଧିବକ୍ତ୍ରମାନ୍ନିର୍ବତ୍ୟ ଚତୁର୍ବିଧବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ଷଡ୍ୱିଧଂ
 ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟଂ ଚତୁର୍ବିଧଂ ବାନପ୍ରସ୍ଥଧର୍ମଂ ସମ୍ୟଗଭ୍ୟାସ୍ୟ ତଦୁଚିତଂ କର୍ମ ସର୍ବଂ ନିର୍ବତ୍ୟ
 ସାଧନଚତୁଷ୍ଟୟସଂପନ୍ନଃ ସର୍ବସଂସାରୋପରି ମନୋବାଙ୍କାୟ କର୍ମଭିର୍ଯଥାଶାନିବୃତ୍ତସ୍ତଥା
 ବାସନୈଷଣୋପୟି ନିର୍ବେରଃ ଶାନ୍ତୋ ଦାନ୍ତଃ ସଂନ୍ୟାସୀ
 ପରମହଂସାଶ୍ରମେଶାସ୍ତଲିତସ୍ତସ୍ତରୂପଧ୍ୟାନେନ ଦେହତ୍ୟାଗଂ କରୋତି ସ ମୁକ୍ତୋ ଭବତି
 ସ ମୁକ୍ତୋ ଭବତୀତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ।। ୧ ।।

।। ଇତି ନାରଦପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷସ୍ତୁପଥମୋପଦେଶଃ ।। ୧।।

।। ଦ୍ୱିତୀୟୋପଦେଶଃ ।।

ଅଥ ହୈନଂ ଭଗବନ୍ତଂ ନାରଦଂ ସର୍ବେ ଶୌନକାଦୟଃ ପପ୍ରଚ୍ଛୁର୍ତ୍ତେ ଭଗବନ୍
 ସଂନ୍ୟାସବିଧିଂ ନୋ ବ୍ରୁହୀତି ତାନବଲ୍ଲୋକ୍ୟ ନାରଦସ୍ତସ୍ତରୂପଂ ସର୍ବଂ ପିତାମହମୁଖେନୈବ
 ଜ୍ଞାତୁମୁଚିତମିତ୍ୟୁକ୍ତ୍ୱା ସତ୍ରୟାଗପୂର୍ତ୍ତ୍ୟନନ୍ତରଂ ତୈଃ ସହ ସତ୍ୟଲୋକଂ ଗତ୍ୱା
 ବିଧିବଦ୍-ବ୍ରହ୍ମନିଷ୍ଠାପରଂ ପରମେଷ୍ଠିନଂ ନତ୍ୱା ସ୍ତୁତ୍ୱା ଯଥୋଚିତଂ ତଦାଜ୍ଞୟା
 ତୈଃ ସହୋପବିଶ୍ୟ ନାରଦଃ ପିତାମହମୁବାଚ ଗୁରୁସ୍ତ୍ୱଂ ଜନକସ୍ତ୍ୱଂ ସର୍ବବିଦ୍ୟାରହସ୍ୟଜ୍ଞଃ
 ସର୍ବଜ୍ଞସ୍ତ୍ୱମତୋ ମତ୍ତୋ ମଦିଷ୍ଠଂ ରହସ୍ୟମେକଂ ବକ୍ତବ୍ୟଂ ତ୍ୱଦ୍ୱିନା ମଦଭିମତରହସ୍ୟଂ
 ବକ୍ତୁଂ କଃ ସମର୍ଥଃ ।
 କିମିତି ଚେତ୍ ପାରିବ୍ରାଜ୍ୟସ୍ତରୂପକ୍ରମଂ ନୋ ବ୍ରୁହୀତି ନାରଦେନ ପ୍ରାର୍ଥିତଃ ପରମେଷ୍ଠି
 ସର୍ବତଃ ସର୍ବାନବଲ୍ଲୋକ୍ୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତମାତ୍ରଂ ସମାଧିନିଷ୍ଠୋ ଭୂତ୍ୱା ସଂସାରାର୍ତନିବୃତ୍ୟନ୍ୱେଷଣ
 ଇତି ନିଷ୍ଠିତ୍ୟ ନାରଦମବଲ୍ଲୋକ୍ୟ ତମାହ ପିତାମହଃ ।

ପୁରା ମତ୍-ପୁତ୍ର ପୁରୁଷସୁକ୍ତୋପନିଷଦ୍ରହସ୍ୟପ୍ରକାରଂ ନିରତିଶୟାକାରାବଲମ୍ବିନା
 ବିରାଟ୍ପୁରୁଷେଶୋପଦିଷ୍ଟଂ ରହସ୍ୟଂ ତେ ବିବିତ୍ୟୋତ୍ୟତେ ତନ୍ତ୍ରମମତିରହସ୍ୟଂ
 ବାଢମବହିତୋ ଭୃତ୍ୱା ଶୂନ୍ୟତାଂ ଭୋ ନାରଦ ବିଧିବଦାଦାବନ୍ନୁପନୀତୋପନୟନାନନ୍ତରଂ
 ତସ୍କୁଲପ୍ରସୂତଃ ପିତୃମାତୃବିଧେୟଃ ପିତୃସମୀପାଦନ୍ୟତ୍ର ସସ୍ରଂପ୍ରଦାୟସ୍ତଂ ଶ୍ରଦ୍ଧାବନ୍ତଂ
 ସକ୍ତୁଲଭବଂ ଶ୍ରୋତ୍ରିୟଂ ଶାସ୍ତ୍ରବାସ୍ତଲ୍ୟଂ ଗୁଣବନ୍ତମକୁଟିଲଂ ସଦ୍ବିରୁମାସାଦ୍ୟ ନତ୍ୱା
 ଯଥୋପୟୋଗଶୁଶ୍ରୁଷାପୂର୍ବକଂ ସ୍ନାତ୍ରିମତଂ ବିଜ୍ଞାପ୍ୟ ଦ୍ୱାଦଶବର୍ଷସେବାପୁରଃସରଂ
 ସର୍ବବିଦ୍ୟାଭ୍ୟାସଂ କୃତ୍ୱା ତଦନୁଜ୍ଞୟା ସ୍ୱକୁଳାନୁରୂପାମଭିମତକନ୍ୟାଂ ବିବାହ୍ୟ
 ପଞ୍ଚବିଂଶତିବସରଂ ଗୁରୁକୁଲବାସଂ କୃତ୍ୱାଥ ଗୁର୍ବନୁଜ୍ଞୟା ଗୃହସ୍ଥୋଚିତକର୍ମ
 କୁର୍ବନ୍ନୌର୍ତ୍ତାହ୍ନଶ୍ୟାନିବୃତ୍ତିମେତ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗଶବ୍ଦଈକାମଃ ପୁତ୍ରମେକମାସାଦ୍ୟ
 ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟାଚିତପଞ୍ଚବିଂଶତିବସରଂ ତୀର୍ତ୍ତା ତତଃ ପଞ୍ଚବିଂଶତିବସରପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ
 ତ୍ରିଷବଶମୁଦକସ୍ତର୍ଗନପୂର୍ବକଂ ଚତୁର୍ଥକାଲମେକବାରମାହାରମାହରନ୍ନୟମେକ
 ଏବ ବନସ୍ଥୋ ଭୃତ୍ୱା ପୁରଗ୍ରାମପ୍ରାକ୍ତନସଂଚାରଂ ବିହାୟ ନିକିର ବିରହିତତଦାଶ୍ରିତକର୍ମୋଚିତକୃତ୍ୟଂ
 ନିର୍ବର୍ତ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟଶ୍ରବଣବିଷୟବୈତୃଷ୍ଣ୍ୟମେତ୍ୟ ଚତ୍ୱାରିଂଶସ୍ରଂକାରସଂପନ୍ନଃ ସର୍ବତୋ
 ବିରକ୍ତଶ୍ଚିତ୍ତଶୁଦ୍ଧିମେତ୍ୟାଶାସୁୟେଷ୍ୟାହଂକାରଂ ଦର୍ଶ୍ୱା ସାଧନଚତୁଷ୍ଟୟସଂପନ୍ନଃ
 ସଂନ୍ୟସ୍ତୁମର୍ତ୍ତତୀତ୍ୱ୍ୟପନିଷତ୍ || ୯ ||

|| ଇତି ନାରଦପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷସ୍ତୁତ୍ୱିତୀୟୋପଦେଶଃ || ୯ ||

॥ ଭୃତୀୟୋପଦେଶଃ ॥

ଅଥ ହୈନଂ ନାରଦଃ ପିତାମହଂ ପପ୍ରୁକ୍ଷ ଭଗବନ୍ କେନ ସଂନ୍ୟାସାଧିକାରୀ
ବେତ୍ୟେବମାଦୌ ସଂନ୍ୟାସାଧିକାରିଣଂ ନିରୂପ୍ୟ ପଶ୍ଚାତ୍ସଂନ୍ୟାସବିଧିରୂପ୍ୟତେ ଅବହିତଃ ଶୃଣୁ ।
ଅଥ ଷଷ୍ଠଃ ପତିତୋଽଙ୍ଗବିକଲଃ ସ୍ତ୍ରିଣୋ ବଧିରୋଽର୍ଦ୍ଧକୋ ମୂଳଃ ପାଷଣ୍ଡଶ୍ଚକ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗୀ
ବୈଖାନସହରଦ୍ବିଜୌ ଭୃତକାଧ୍ୟାପକଃ ଶିପିବିଷ୍ଣୋଽନଗ୍ନିକୋ ବୈରାଗ୍ୟବନ୍ତୋଽପ୍ୟେତେ
ନ ସଂନ୍ୟାସାର୍ହାଃ ସଂନ୍ୟସ୍ତା ଯୁଦ୍ୟଧି ମହାବାକ୍ୟୋପଦେଶେନାଧିକାରିଣଃ
ପୂର୍ବସଂନ୍ୟାସୀ ପରମହଂସାଧିକାରୀ ॥

— ପରେଶୈବାତ୍ମନଶ୍ଚାପି ପରସ୍ୟୈବାତ୍ମନା ତଥା ।
ଅଭୟଂ ସମବାପ୍ନୋତି ସ ପରିବ୍ରାଜିତି ସ୍ମୃତିଃ ॥ ୧ ॥

ଷଷ୍ଠୋଽଥ ବିକଲୋଽପ୍ୟକ୍ଷୋ ବାଲକଶ୍ଚାପି ପାତକୀ ।
ପତିତଶ୍ଚ ପରଦ୍ବାରୀ ବୈଖାନସହରଦ୍ବିଜୌ ॥ ୨ ॥

ଚକ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗୀ ଚ ପାଷଣ୍ଡୀ ଶିପିବିଷ୍ଣୋଽପ୍ୟନଗ୍ନିକଃ ।
ଦ୍ବିତ୍ରିବାରେଣ ସଂନ୍ୟସ୍ତୋ ଭୃତକାଧ୍ୟାପକୋଽପି ଚ ।
ଏତେ ନାର୍ହନ୍ତି ସଂନ୍ୟାସମାତୁରେଣ ବିନା କ୍ରମନ୍ ॥ ୩ ॥

ଆତୁରକାଲଃ କଥମାର୍ଯ୍ୟସଂମତଃ ॥

— ପ୍ରାଣସ୍ୟୋକ୍ରମଣାସନ୍ନକାଲସ୍ତ୍ବାତୁରସଂଜ୍ଞକଃ ।
ନେତରସ୍ତ୍ବାତୁରଃ କାଲୋ ମୁକ୍ତିମାର୍ଗପ୍ରବର୍ତ୍ତକଃ ॥ ୪ ॥

ଆତୁରେଽପି ଚ ସଂନ୍ୟାସେ ତତ୍ତନ୍ନୁନ୍ନପୁରଃସରମ୍ ।
ମନ୍ଥାବୃତ୍ତିଂ ଚ କୃତ୍ୱୈବ ସଂନ୍ୟସେଦ୍ବିଧିବଦୁଧଃ ॥ ୫ ॥

ଆତୁରେଽପି କ୍ରମେ ବାପି ପ୍ରେଷଭେଦୋ ନ କୁତ୍ରଚିତ୍ ।
ନ ମନ୍ତ୍ରଂ କର୍ମରହିତଂ କର୍ମ ମନ୍ତ୍ରମପେକ୍ଷତେ ॥ ୭ ॥

ଅକର୍ମ ମନ୍ତ୍ରରହିତଂ ନାତୋ ମନ୍ତ୍ରଂ ପରିତ୍ୟଜେତ୍ ।
ମନ୍ତ୍ରଂ ବିନା କର୍ମ କୁର୍ଯ୍ୟାଦ୍-ଭସ୍ମନ୍ୟାହୁତିବଦ୍-ଭବେତ୍ ॥ ୮ ॥

ବିଧ୍ୟୁକ୍ତକର୍ମସଂକ୍ଷେପାସ୍ତ୍ରଂ ନ୍ୟାସସ୍ତ୍ୱାତୁରଃ ସ୍ମୃତଃ ।
ତସ୍ମାଦାତୁରସଂନ୍ୟାସେ ମନ୍ତ୍ରାବୃତ୍ତିବିଧିର୍ମୁନେ ॥ ୮ ॥

ଆହିତାଗ୍ନିର୍ବିରକ୍ତଶ୍ଳେଘେଶାନ୍ତରଗତୋ ଯଦି ।
ପ୍ରାଜାପତ୍ୟେଷ୍ଟିମଘ୍ନେବ ନିର୍ବୃତ୍ୟେବାଥ ସଂନ୍ୟସେତ୍ ॥ ୯ ॥

ମନସା ବାଥ ବିଧ୍ୟୁକ୍ତମନ୍ତ୍ରାବୃତ୍ତ୍ୟାଥ ବା ଜଲେ ।
ଶୁଦ୍ୟନ୍ନୁଷ୍ଠାନମାର୍ଗେଣ କର୍ମାନୁଷ୍ଠାନମେବ ବା ॥ ୧୦ ॥

ସମାପ୍ୟ ସଂନ୍ୟସେଦ୍ଦ୍ୱିଦ୍ୱାନ୍ନୋ ତେପ୍ଲାତିତ୍ୟମାପୁୟାତ୍ ॥ ୧୧ ॥

ୟଦା ମନସି ସଂଜାତଂ ବୈତୃଷ୍ଣ୍ୟଂ ସର୍ବବସ୍ତୁଷୁ ।
ତଦା ସଂନ୍ୟାସମିଚ୍ଛେତ ପତିତଃ ସ୍ୟାଦ୍ୱିପର୍ଯ୍ୟୟେ ॥ ୧୨ ॥

ବିରକ୍ତଃ ପ୍ରବ୍ରଜେନ୍ନୀମାନ୍-ସରକ୍ତସ୍ତୁ ଗୃହେ ବସେତ୍ ।
ସରାଗୋ ନରକଂ ଯାତି ପ୍ରବ୍ରଜନ୍-ହି ଦ୍ୱିଜାଧମଃ ॥ ୧୩ ॥

ୟସ୍ୟୈତାନି ସୁଗୁପ୍ତାନି ଜିହ୍ୱୋପସ୍ଥୋଦରଂ କରଃ ।
ସଂନ୍ୟସେଦକୃତୋଦ୍ୱାହୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟବାନ୍ ॥ ୧୪ ॥

ସଂସାରମେବ ନିଃସାରଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ସାରଦିଦୃକ୍ଷୟା ।
ପ୍ରବ୍ରଜତ୍ୟକୃତୋଦ୍ୱାହଃ ପରଂ ବୈରାଗ୍ୟମାଶ୍ରୀତଃ ॥ ୧୫ ॥

ପ୍ରବୃତ୍ତିଲକ୍ଷଣଂ କର୍ମ ଜ୍ଞାନଂ ସଂନ୍ୟାସଲକ୍ଷଣମ୍ ।
ତସ୍ମାଦ୍ଜ୍ଞାନଂ ପୁରସ୍କୃତ୍ୟ ସଂନ୍ୟସେଦିହ ବୁଦ୍ଧିବାନ୍ ॥ ୧୬ ॥

ଯଦା ତୁ ବିଦିତଂ ତତ୍ତ୍ଵଂ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ସନାତନମ୍ ।
ତଦୈକଦଣ୍ଡଂ ସଂଗୃହ୍ୟ ସୋପବୀତାଂ ଶିଖାଂ ତ୍ୟଜେତ୍ ॥ ୧୭ ॥

ପରମାତ୍ମନି ଯୋ ରକ୍ତୋ ବିରକ୍ତୋଽପରମାତ୍ମନି ।
ସର୍ବେଷଣାବିନିର୍ମୁକ୍ତଃ ସ ଧୈଷ୍ଠ୍ୟଂ ଭୋକ୍ତୁମର୍ହତି ॥ ୧୮ ॥

ପୂଜିତୋ ବନ୍ଧିତଶ୍ଚୈବ ସୁପ୍ରସନ୍ନୋ ଯଥା ଭବେତ୍ ।
ତଥା ଚେତ୍ତାତ୍ୟମାନସୁ ତଦା ଭବତି ଧୈଷ୍ଠତ୍ତ୍ଵକ୍ ॥ ୧୯ ॥

ଅହମେବାକ୍ଷରଂ ବ୍ରହ୍ମ ବାସୁଦେବାଖ୍ୟମଦ୍ଵୟମ୍ ।
ଇତି ଭାବୋ ଧ୍ରୁବୋ ଯସ୍ୟ ତଦା ଭବତି ଧୈଷ୍ଠତ୍ତ୍ଵକ୍ ॥ ୨୦ ॥

ୟସ୍ମିନ୍‌ଶାନ୍ତିଃ ଶମଃ ଶୌଚଂ ସତ୍ୟଂ ସନ୍ତୋଷ ଆର୍ଜବମ୍ ।
ଅକିଂଚନମଦମ୍ଭସ୍ତ୍ଵ ସ କୈବଲ୍ୟାଶ୍ରମେ ବସେତ୍ ॥ ୨୧ ॥

ଯଦା ନ କୁରୁତେ ଭାବଂ ସର୍ବଭୂତେଷୁ ପାପକମ୍ ।
କର୍ମଣା ମନସା ବାଚା ତଦା ଭବତି ଧୈଷ୍ଠତ୍ତ୍ଵକ୍ ॥ ୨୨ ॥

ଦଶଲକ୍ଷଣକଂ ଧର୍ମମନୁତିଷ୍ଠନ୍‌ସମାହିତଃ ।
ବେଦାନ୍ତାନ୍ନିଧିବଚ୍ଛତ୍ତ୍ଵା ସଂନ୍ୟସ୍ତେଦନୃଣୋ ଦ୍ଵିଜଃ ॥ ୨୩ ॥

ଧୃତିଃ କ୍ଷମା ଦମୋଽସ୍ତେୟଂ ଶୌଚମିନ୍ଦ୍ରିୟନିଗ୍ରହଃ ।
ଧୀର୍ବିଦ୍ୟା ସତ୍ୟମକ୍ରୋଧୋ ଦଶକଂ ଧର୍ମଲକ୍ଷଣମ୍ ॥ ୨୪ ॥

ଅତୀତାନୁ ସ୍ଵରେଦ୍-ଭୋଗାନୁ ତଥାନାଗତାନପି ।
ପ୍ରାପ୍ତାଂଶୁ ନାମିନନ୍ଦେଦ୍ୟଃ ସ କୈବଲ୍ୟାଶ୍ରମେ ବସେତ୍ ॥ ୨୫ ॥

ଅନ୍ତଃସ୍ଥାନୀନ୍ଦ୍ରିୟାଣ୍ୟନ୍ତର୍ବହିଷ୍ଠାନ୍ଦ୍ରିୟାନ୍-ବହିଃ ।
ଶକ୍ନୋତି ଯଃ ସଦା କର୍ତୁଂ ସ କୈବଲ୍ୟାଶ୍ରମେ ବସେତ୍ ॥ ୨୬ ॥

ପ୍ରାଣେ ଗତେ ଯଥା ଦେହଃ ସୁଖଂ ଦୁଃଖଂ ନ ବିନ୍ଧତି ।
ତଥା ଚେତ୍-ପ୍ରାଣୟୁକ୍ତୋଽପି ସ କୈବଲ୍ୟାଶ୍ରମେ ବସେତ୍ ॥ ୨୭ ॥

କୌପୀନୟୁଗଳଂ କନ୍ଧା ଦଣ୍ଡ ଏକଃ ପରିଗ୍ରହଃ ।
ୟତେଃ ପରମହଂସସ୍ୟ ନାପିକଂ ତୁ ବିଧୀୟତେ ॥ ୨୮ ॥

ୟଦି ବା କୁରୁତେ ରାଗାଦପିକସ୍ୟ ପରିଗ୍ରହମ୍ ।
ରୌରବଂ ନରକଂ ଗତ୍ଵା ତିର୍ଯ୍ୟଗ୍ୟାନିଷ୍ଠୁ ଜାୟତେ ॥ ୨୯ ॥

ବିଶୀର୍ଣ୍ଣାନ୍ୟମଲାନ୍ୟେବ ତେଲାନି ଗ୍ରଥିତାନି ତୁ ।
କୃତ୍ଵା କନ୍ଧାଂ ବହିର୍ବାସୋ ଧାରୟେଜ୍ଞାତୁରଞ୍ଜିତମ୍ ॥ ୩୦ ॥

ଏକବାସା ଅବାସା ବା ଏକଦୃଷ୍ଟିରଲୋଲୁପଃ ।
ଏକ ଏବ ଚରେନ୍ନିତ୍ୟଂ ବର୍ଷାସ୍ତେକତ୍ର ସଂବସେତ୍ ॥ ୩୧ ॥

କୁରୁମ୍ଭଂ ପୁତ୍ରଦାରାଂଶୁ ବେଦାଙ୍ଗାନି ଚ ସର୍ବଶଃ ।
ୟଞ୍ଜଂ ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂ ଚ ତ୍ୟକ୍ତ୍ଵା ଗୃହଶ୍ଚରେଦ୍ୟତିଃ ॥ ୩୨ ॥

କାମଃ କ୍ରୋଧସ୍ତଥା ଦର୍ପୋ ଲୋଭମୋହାଦୟଶ୍ଚ ଯେ ।
ତାଂସ୍ତୁ ଦୋଷାନ୍-ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ପରିବ୍ରାଣ୍ଟିର୍ମମୋ ଭବେତ୍ ॥ ୩୩ ॥

ରାଗଦୈଷବିୟୁକ୍ତାନ୍ତା ସମଲୋଷ୍ଟାଶ୍ଚକାଞ୍ଚିନଃ ।
ପ୍ରାଣିହିଂସାନିବୃତ୍ତଶ୍ଚ ମୁନିଃ ସ୍ୟାଂସୂର୍ବନିୟୁତଃ ॥ ୩୪ ॥

ଦମ୍ଭାହଂକାରନିର୍ମୁକ୍ତୋ ହିଂସାପୈଶୁନ୍ୟବର୍ଜିତଃ ।
ଆତ୍ମଜ୍ଞାନଗୁଣୋପେତୋ ଯତିର୍ମୋକ୍ଷମବାପୁୟାତ୍ ॥ ୩୫ ॥

ଇନ୍ଦ୍ରିୟାଣାଂ ପ୍ରସଙ୍ଗେନ ଦୋଷମୂଳତ୍ୟସଂଶୟଃ ।
ସଂନିୟମ୍ୟ ତୁ ତାନ୍ୟେବ ତତଃ ସିଦ୍ଧିଂ ନିଗଚ୍ଛତି ॥ ୩୬ ॥

ନ ଜାତୁ କାମଃ କାମାନାମୁପଭୋଗେନ ଶାମ୍ୟତି ।
ହବିଷା କୃଷ୍ଣବର୍ତ୍ତେବ ଭୂୟ ଏବାଭିବର୍ଧତେ ॥ ୩୭ ॥

ଶୁଦ୍ଧା ସ୍ୱଷ୍ଟା ଚ ଭୁକ୍ତା ଚ ଦୃଷ୍ଟା ଘ୍ରାତ୍ୱା ଚ ଯୋ ନରଃ ।
ନ ହୃଷ୍ୟତି ଗ୍ଲାୟତି ବା ସ ବିଜ୍ଞେୟୋ ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟଃ ॥ ୩୮ ॥

ୟସ୍ୟ ବାତ୍-ମନସୀ ଶୁଦ୍ଧେ ସମ୍ୟଗ୍-ଗୁପ୍ତେ ଚ ସର୍ବଦା ।
ସ ବୈ ସର୍ବମବାପ୍ନୋତି ବେଦାନ୍ତୋପଗତଂ ଫଲମ୍ ॥ ୩୯ ॥

ସଂମାନାଦ୍-ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ନିତ୍ୟମୁଦ୍ୱିଜେତ ବିଷାଦିବ ।
ଅମୃତସ୍ୟେବ ଚାକାତ୍-କ୍ଷେଦବମାନସ୍ୟ ସର୍ବଦା ॥ ୪୦ ॥

ସୁଖଂ ହ୍ୟବମତଃ ଶେତେ ସୁଖଂ ଚ ପ୍ରତିବୁଧ୍ୟତେ ।
ସୁଖଂ ଚରତି ଲୋକେଽସ୍ତନ୍ନବମନ୍ତ୍ରା ବିନଶ୍ୟତି ॥ ୪୧ ॥

ଅତିବାଦାଂସ୍ତ୍ରୁତିକ୍ଷେତ ନାବମନ୍ୟେତ କଂଚନ ।
ନ ଚେମଂ ଦେହମାଶ୍ରିତ୍ୟ ବୈରଂ କୁର୍ବୀତ କେନଚିତ୍ ॥ ୪୨ ॥

କୁଧ୍ୟାତ୍ମଂ ନ ପ୍ରତିକୁଧ୍ୟୋଦାକୁଷ୍ଠଃ କୁଶଲଂ ବଦେତ୍ ।
ସପ୍ତଦ୍ୱାରାବକୀର୍ଣ୍ଣାଂ ଚ ନ ବାଚମନୃତାଂ ବଦେତ୍ ॥ ୪୩ ॥

ଅଧ୍ୟାତ୍ମରତିରାସୀନୋ ନିରପେକ୍ଷୋ ନିରାଶିଷଃ ।
ଆତ୍ମନୈବ ସହାୟୋନ ସୁଖାର୍ଥୀ ବିଚରେଦିହ ॥ ୪୪ ॥

ଇନ୍ଦ୍ରିୟାଣାଂ ନିରୋଧେନ ରାଗଦ୍ୱେଷକ୍ଷୟେଣ ଚ ।
ଅହିଂସୟା ଚ ଭୂତାନାମମୃତତ୍ୱାୟ କଳ୍ପତେ ॥ ୪୫ ॥

ଅସ୍ଥିସ୍ଥୁଣଂ ସ୍ନାୟୁବନ୍ଧଂ ମାଂସଶୋଣିତଲେପିତମ୍ ।
ଚର୍ମାବନନ୍ଧଂ ଦୁର୍ଗନ୍ଧି ପୂର୍ଣ୍ଣଂ ମୃତ୍ତପୁରୀଷୟୋଃ ॥ ୪୬ ॥

ଜରାଶୋକସମାବିଷ୍ଟଂ ରୋଗାୟତନମାତୁରମ୍ ।
ରଜସ୍ୱଲମନିତ୍ୟଂ ଚ ଭୂତାବାସମିମଂ ତ୍ୟଜେତ୍ ॥ ୪୭ ॥

ମାଂସାସ୍ତକ୍ପୟୁବିଶ୍ମତସ୍ନାୟୁମଜ୍ଜାସ୍ଥିସଂହତୌ ।
ଦେହେ ଚେତ୍-ପ୍ରୀତିମାନୁଜୋ ଭବିତା ନରକେଽପି ସଃ ॥ ୪୮ ॥

ସା କାଲପୁତ୍ରପଦବୀ ସା ମାହାବୀତିବାଗୁରା ।
ସାସିପତ୍ରବନଶ୍ରେଣୀ ଯା ଦେହେଽହମିତି ସ୍ଥିତିଃ ॥ ୪୯ ॥

ସା ତ୍ୟାଜ୍ୟା ସର୍ବୟତ୍ନେନ ସର୍ବନାଶେଽପ୍ୟପସ୍ଥିତେ ।
ସ୍ତୁଷ୍ଟବ୍ୟା ସା ନ ଭବ୍ୟେନ ସଶୂମାଂସେବ ପୁଲ୍-କସୀ ॥ ୫୦ ॥

ପ୍ରିୟେଷୁ ସ୍ୱେଷୁ ସୁକୃତମପ୍ରିୟେଷୁ ଚ ଦୁଷ୍ଟତମ୍ ।
ବିସୃଜ୍ୟ ଧ୍ୟାନୟୋଗେନ ବ୍ରହ୍ମାପ୍ୟତି ସନାତନମ୍ ॥ ୫୧ ॥

ଅନେନ ବିଧିନା ସର୍ବାଂସ୍ତ୍ରୀକ୍ଷ୍ଣା ସଙ୍ଗାନ୍‌ଗନୈଃ ଶନୈଃ ।
ସର୍ବଦ୍ବନ୍ଦ୍ୱୈର୍ବିନିର୍ମୁକ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମଣ୍ୟବାବତିଷ୍ଠତେ ॥ ୫୨ ॥

ଏକ ଏବ ଚରେନ୍ନିତ୍ୟଂ ସିଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥମସହାୟକଃ ।
ସିଦ୍ଧିମେକସ୍ୟ ପଶ୍ୟନ୍‌ହି ନ ଜହାତି ନ ହୀୟତେ ॥ ୫୩ ॥

କପାଳଂ ବୃକ୍ଷମୁଲାନି କୁତେଲାନ୍ୟସହାୟତା ।
ସମତା ଚୈବ ସର୍ବସ୍ଥିନ୍ନୈତନ୍ମୁକ୍ତସ୍ୟ ଲକ୍ଷଣମ୍ ॥ ୫୪ ॥

ସର୍ବଭୂତହିତଃ ଶାନ୍ତସ୍ତ୍ରୀଦଣ୍ଡୀ ସକମଣ୍ଡଲୁଃ ।
ଏକାରାମଃ ପରିବ୍ରଜ୍ୟ ଭିକ୍ଷାର୍ଥଂ ଗ୍ରାମମାବିଶେତ୍ ॥ ୫୫ ॥

ଏକୋ ଭିକ୍ଷୁର୍ଯଥୋକ୍ତଃ ସ୍ୟାଦ୍‌ବାବେବ ମିଥୁନଂ ସ୍ମୃତମ୍ ।
ତ୍ରୟୋ ଗ୍ରାମଃ ସମାଖ୍ୟାତ ଉର୍ଧ୍ବଂ ତୁ ନଗରାୟତେ ॥ ୫୬ ॥

ନଗରଂ ନହି କର୍ତ୍ତବ୍ୟଂ ଗ୍ରାମୋ ବା ମିଥୁନଂ ତଥା ।
ଏତଦ୍ବ୍ରୟଂ ପ୍ରକୁର୍ବାଣଃ ସ୍ୱଧର୍ମାଜ୍ୟବତେ ଯତିଃ ॥ ୫୭ ॥

ରାଜବାର୍ତ୍ତାଦିତେଷାଂ ସ୍ୟାଦ୍‌ଭିକ୍ଷାବାର୍ତ୍ତା ପରସ୍ପରମ୍ ।
ସ୍ନେହପୈଶୁନ୍ୟମାତ୍ସର୍ଯ୍ୟଂ ସଂନିକର୍ଷାନ୍ନ ସଂଶୟଃ ॥ ୫୮ ॥

ଏକାକୀ ନିଃସ୍ୱହସ୍ତିଷ୍ଠେନ୍ନ ହି କେନ ସହାଲପେତ୍ ।
ଦଦ୍ୟାନ୍ନାରାୟଣେତ୍ୟେବ ପ୍ରତିବାକ୍ୟଂ ସଦା ଯତିଃ ॥ ୫୯ ॥

ଏକାକୀ ଚିତ୍ରୟେଦ୍‌ବ୍ରହ୍ମ ମନୋବାଙ୍କାୟକର୍ମଭିଃ ।
ମୃତ୍ୟୁଂ ଚ ନାଭିନୟେତ ଜୀବିତଂ ବା କଥଂଚନ ॥ ୬୦ ॥

କାଲମେବ ପ୍ରତୀକ୍ଷେତ ଯୁବଦାୟୁଃ ସମାପ୍ୟତେ ।
ନାଭିନକ୍ଷେତ ମରଣଂ ନାଭିନକ୍ଷେତ ଜୀବିତମ୍ ।
କାଲମେବ ପ୍ରତୀକ୍ଷେତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶଂ ଭୃତକୋ ଯୁଥା ॥ ୬୧ ॥

ଅଜିହ୍ଵଃ ଷଷ୍ଠକଃ ପଞ୍ଚୁରକ୍ଷୋ ବଧିର ଏବ ଚ ।
ମୁଷ୍ଠି ମୁତ୍ୟତେ ଭିକ୍ଷୁଃ ଷଡ୍ଭିରେତୈର୍ନ ସଂଶୟଃ ॥ ୬୨ ॥

ଇଦମିଷ୍ଠମିଦଂ ନେତି ଯୋଃଶ୍ଵନୁପି ନ ସଞ୍ଜତି ।
ହିତଂ ସତ୍ୟଂ ମିତଂ ବକ୍ତି ତମଜିହ୍ଵଂ ପ୍ରଚକ୍ଷତେ ॥ ୬୩ ॥

ଅଦ୍ୟଜାତାଂ ଯୁଥା ନାରୀଂ ତଥା ଷୋଡଶବାର୍ଷିକୀମ୍ ।
ଶତବର୍ଷାଂ ଚ ଯୋ ଦୃଷ୍ଟା ନିର୍ବିକାରଃ ସ ଷଷ୍ଠକଃ ॥ ୬୪ ॥

ଭିକ୍ଷାର୍ଥମଟନଂ ଯୁସ୍ୟ ବିଶୁଦ୍ଧକରଣାୟ ଚ ।
ଯୋଜନାନୁ ପରଂ ଯାତି ସର୍ବଥା ପଞ୍ଚୁରେବ ସଃ ॥ ୬୫ ॥

ତିଷ୍ଠତୋ ବ୍ରଜତୋ ବାପି ଯୁସ୍ୟ ଚକ୍ଷୁର୍ନ ଦୂରଗମ୍ ।
ଚତୁର୍ଯୁଗାଂ ଭୁବଂ ମୁକ୍ତା ପରିବ୍ରାଟ୍ ସୋଽନ୍ଧ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୬୬ ॥

ହିତାହିତଂ ମନୋରାମଂ ବଚଃ ଶୋକାବହଂ ତୁ ଯତ୍ ।
ଶୁଦ୍ଧାପି ନ ଶୃଣୋତୀବ ବଧିରଃ ସ ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତିତଃ ॥ ୬୭ ॥

ସାନ୍ନିଧ୍ୟେ ବିଷୟାଣାଂ ଯୁଃ ସମର୍ଥୋ ବିକଲେନ୍ଦ୍ରିୟଃ ।
ସୁପ୍ରବଦ୍ଧର୍ତ୍ତତେ ନିତ୍ୟଂ ସ ଭିକ୍ଷୁର୍ମୁଷ୍ଠ ଉଚ୍ୟତେ ॥ ୬୮ ॥

ନଟାଦିପ୍ରେକ୍ଷଣଂ ଦ୍ୟୁତଂ ପ୍ରମଦାସୁହୃଦଂ ତଥା ।
ଭକ୍ଷ୍ୟଂ ଭୋଜ୍ୟମୁଦକ୍ୟାଂ ଚ ଷଶ୍ଵ ପଶ୍ୟେନ୍ନଦାତନ ॥ ୬୯ ॥

ରାଗଂ ଦୈଷଂ ମଦଂ ମାୟାଂ ଦ୍ରୋହଂ ମୋହଂ ପରାତ୍ମସୁ ।
ଷତେତାନି ଯୁତିର୍ନିତ୍ୟଂ ମନସାପି ନ ଚିତ୍ତୟେତ୍ ॥ ୭୦ ॥

ମଞ୍ଚିକଂ ଶୁକ୍ଳବସ୍ତ୍ରଂ ଚ ସ୍ତ୍ରୀକଥାଲୌଲ୍ୟମେବ ଚ ।
ଦିବା ସ୍ବାପଂ ଚ ଯାନଂ ଚ ଯୁତୀନାଂ ପାତନାନି ଷତ୍ ॥ ୭୧ ॥

ଦୂରୟାତ୍ରାଂ ପ୍ରୟତ୍ନେନ ବର୍ଜୟେଦାତୁଚିତ୍ତକଃ ।
ସଦୋପନିଷଦଂ ବିଦ୍ୟାମଭ୍ୟସେନ୍ନୁକ୍ତିହୈତୁକୀମ୍ ॥ ୭୨ ॥

ନ ତୀର୍ଥସେବୀ ନିତ୍ୟଂ ସ୍ୟାନ୍ନୋପବାସପରୋ ଯୁତିଃ ।
ନ ଚାଧ୍ୟୟନଶୀଳଃ ସ୍ୟାନ୍ନ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନପରୋ ଭବେତ୍ ॥ ୭୩ ॥

ଅପାପମଶଠଂ ବୃତ୍ତମଜିହ୍ଵଂ ନିତ୍ୟମାଚରେତ୍ ।
ଇନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ସମାହୃତ୍ୟ କୁର୍ମୋଽଙ୍ଗାନୀବ ସର୍ବଶଃ ॥ ୭୪ ॥

କ୍ଷୀଣେନ୍ଦ୍ରିୟମନୋବୃତ୍ତିର୍ନିରାଶୀର୍ନିଷ୍ଠରିଗ୍ରହଃ ।
ନିର୍ଦ୍ଦ୍ୟୁକ୍ତୋ ନିର୍ନମସ୍କାରୋ ନିଃସ୍ଵପାକାର ଏବ ଚ ॥ ୭୫ ॥

ନିର୍ମମୋ ନିରହଂକାରୋ ନିରପେକ୍ଷୋ ନିରାଶିଷଃ ।
ବିବିକ୍ତଦେଶସଂସକ୍ତୋ ମୁଚ୍ୟତେ ନାତ୍ର ସଂଶୟ ଇତି ॥ ୭୬ ॥

—ଅପ୍ରମତ୍ତଃ କର୍ମଭକ୍ତିଜ୍ଞାନସଂପନ୍ନଃ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ରୋ ବୈରାଗ୍ୟମେତ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଗୃହୀ ବାନପ୍ରସ୍ଥୋ ବା
ମୁଖ୍ୟବୃତ୍ତିକା ଚେଦ୍-ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ସମାପ୍ୟ ଗୃହୀ ଭବେଦ୍-ଗୃହାଦ୍ୟନୀ ଭୂତ୍ଵା ପ୍ରବ୍ରଜେଦ୍ୟଦି ବେତରଥା
ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟାଦେବ ପ୍ରବ୍ରଜେଦ୍-ଗୃହାଦ୍ଵା ବନାଦ୍ଵାଽଥ ପୁନରବ୍ରତୀ ବା ବ୍ରତୀ ବା ସ୍ନାତକୋ ବାଽସ୍ନାତକୋ
ବୋସ୍ତନ୍ନାଗ୍ନିରନଗ୍ନିକୋ ବା ଯଦହରେବ ବିରଜେତ୍ତଦହରେବ ପ୍ରବ୍ରଜେତ୍ତଦ୍ଦିକେ
ପ୍ରାଜାପତ୍ୟାମେବେଷ୍ଟିଂ କୁର୍ବନ୍ତ୍ୟଥବା ନ କୁର୍ଯ୍ୟାଦାଗ୍ନେୟାମେବ କୁର୍ଯ୍ୟାଦଗ୍ନିର୍ହି ପ୍ରାଶଃ
ପ୍ରାଶମେବୈତୟା କରୋତି ତସ୍ମାତ୍ତ୍ରେଧାତବୀୟାମେବ କୁର୍ଯ୍ୟାଦେତୟୈବ ତ୍ରୟୋ ଧାତବୋ
ୟଦୁତ ସତ୍ତ୍ଵଂ ରଜସ୍ତମ ଇତି ॥

ଅୟଂ ତେ ଯୋନିରୂପିୟୋ ଯୁତୋ ଜାତୋ ଅରୋଚଥାଃ ।
 ତଂ ଜାନନୁଗ୍ନ ଆରୋହାଥାନୋ ବର୍ଧୟା ରୟିମିତ୍ୟନେନ ମନ୍ତ୍ରେଣାଗ୍ନିମାଜିଘ୍ରେଦେଷ
 ବା ଅଗ୍ନେୟୋନିର୍ୟଃ ପ୍ରାଣଃ ପ୍ରାଣଂ ଗଚ୍ଛ ସ୍ବାଂ ଯୋନିଂ ଗଚ୍ଛ
 ସ୍ବାହେତ୍ୟେବମେବୈତଦାହବନୀୟାଦଗ୍ନିମାହୃତ୍ୟ ପୂର୍ବବଦଗ୍ନିମାଜିଘ୍ରେଦ୍ୟଦଗ୍ନିଂ ନ ବିନ୍ଧେଦପ୍ନୁ
 ଭୁଦୁୟାଦାପୋ ବୈ ସର୍ବା ଦେବତାଃ ସର୍ବାଭ୍ୟୋ ଦେବତାଭ୍ୟୋ ଭୁହୋମି ସ୍ବାହେତି
 ହୁତ୍ଵୋଧୃତ୍ୟ ତଦୁଦକଂ ପ୍ରାଶ୍ନୀୟାସ୍ରାଜ୍ୟଂ ହବିରନାମୟଂ ମୋଦମିତି ଶିଖାଂ ଯୁଜ୍ଞୋପବୀତଂ
 ପିତରଂ ପୁତ୍ରଂ କଲତ୍ରଂ କର୍ମ ତାଧ୍ୟୟନଂ ମନ୍ତ୍ରାନ୍ତରଂ ବିସ୍ଵଜ୍ୟୈବ
 ପରିବ୍ରଜତ୍ୟାତ୍ମବିନ୍ତୋକ୍ଷମନ୍ତ୍ରେଷ୍ଟ୍ରେଧାତବୀୟୈର୍ବିଧେସ୍ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ତଦୁପାସିତବ୍ୟମେବୈତଦିତି ॥

ପିତାମହଂ ପୁନଃ ପପ୍ରୁକ୍ଷ ନାରଦଃ କଥମୟୁଜ୍ଞୋପବୀତୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ॥

ତମାହ ପିତାମହଃ ।
 ସଶିଖଂ ବପନଂ କୃତ୍ଵା ବହିଃସୂତ୍ରଂ ତ୍ୟଜେଦୁଧଃ ।
 ଯଦକ୍ଷରଂ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ତସୂତ୍ରମିତି ଧାରୟେତ୍ ॥ ୭୭ ॥

ସୂତନାସୂତ୍ରମିତ୍ୟାହୁଃ ସୂତ୍ରଂ ନାମ ପରଂ ପଦମ୍ ।
 ତସୂତ୍ରଂ ବିଦିତଂ ଯେନ ସ ବିପ୍ରୋ ବେଦପାରଗଃ ॥ ୭୮ ॥

ଯେନ ସର୍ବମିଦଂ ପ୍ରୋତଂ ସୂତ୍ରେ ମଶିଗଣା ଇବ ।
 ତସୂତ୍ରଂ ଧାରୟେଦ୍ୟୋଗୀ ଯୋଗବିତ୍ତଦ୍ଵର୍ଶନଃ ॥ ୭୯ ॥

ବହିଃସୂତ୍ରଂ ତ୍ୟଜେଦ୍ଵିଦ୍ଵାନ୍ୟୋଗମୁଖମମାସ୍ଥିତଃ ।
 ବ୍ରହ୍ମଭାବମିଦଂ ସୂତ୍ରଂ ଧାରୟେଦ୍ୟଃ ସଚେତନଃ ।
 ଧାରଣାଉସ୍ୟ ସୂତ୍ରସ୍ୟ ନୋଛିଷ୍ଟୋ ନାଶୁଚିତ୍ତବେତ୍ ॥ ୮୦ ॥

ସୂତ୍ରମନ୍ତ୍ରଗତଂ ଯେଷାଂ ଜ୍ଞାନୟୁଜ୍ଞୋପବୀତିନାମ୍ ।
 ତେ ବୈ ସୂତ୍ରବିଦୋ ଲୋକେ ତେ ତ ଯୁଜ୍ଞୋପବୀତିନଃ ॥ ୮୧ ॥

ଜ୍ଞାନଶିଖା ଜ୍ଞାନନିଷ୍ଠା ଜ୍ଞାନଯୁକ୍ତୋପବୀତିନଃ ।

ଜ୍ଞାନମେବ ପରଂ ତେଷାଂ ପବିତ୍ରଂ ଜ୍ଞାନମୁତ୍ୟତେ ॥ ୮୨ ॥

ଅଗ୍ନେରିବ ଶିଖା ନାନ୍ୟା ଯୁସ୍ୟ ଜ୍ଞାନମୟୀ ଶିଖା ।

ସ ଶିଖୀତୁ୍ୟତ୍ୟତେ ବିଦ୍ବାନ୍ନେତରେ କେଶଧାରିଣଃ ॥ ୮୩ ॥

କର୍ମଣ୍ୟଧିକୃତା ଯେ ତୁ ବୈଦିକେ ବ୍ରାହ୍ମଣାଦୟଃ ।

ତୈର୍ବିଧାର୍ଯ୍ୟମିଦଂ ସ୍ବତ୍ରଂ କ୍ରିୟାଙ୍ଗଂ ତଦ୍ଧି ବୈ ସ୍ବତମ୍ ॥ ୮୪ ॥

ଶିଖା ଜ୍ଞାନମୟୀ ଯୁସ୍ୟ ଉପବୀତଂ ଚ ତନ୍ନୟମ୍ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟଂ ସକଲଂ ତସ୍ୟ ଇତି ବ୍ରହ୍ମବିଦୋ ବିଦୁରିତି ॥ ୮୫ ॥

—ତଦେତଦ୍ଦିଜ୍ଞାୟ ବ୍ରାହ୍ମଣଃ ପରିବ୍ରଜ୍ୟ ପରିବ୍ରାତେକଶାଟୀ ମୁଣ୍ଡୋଽପରିଗ୍ରହଃ

ଶରୀରକ୍ଲେଶାସହିଷ୍ଠୁଷ୍ଟେଦଧବା ଯଥାବିଧିଷ୍ଟେଜ୍ଞାତରୂପଧରୋ ଭୂତ୍ବା

ସପୁତ୍ରମିତ୍ରକଲତ୍ରାପ୍ରବନ୍ଧାଦୀନି ସ୍ବାଧ୍ୟାୟଂ ସର୍ବକର୍ମଣି ସଂନ୍ୟସ୍ୟାୟଂ

ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଂ ଚ ସର୍ବଂ କୌପୀନଂ ଦଣ୍ଡମାଚ୍ଛାଦନଂ ଚ ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ଦୃଢ଼ସହିଷ୍ଠୁର୍ନ

ଶୀତଂ ନ ଗୋଷ୍ଠଂ ନ ସୁଖଂ ନ ଦୁଃଖଂ ନ ନିଦ୍ରା ନ ମାନାବମାନେ ଚ ଷଡୂର୍ମବର୍ଜିତୋ

ନିନ୍ଦାହଂକାରମସ୍ତରଗର୍ବଦମ୍ବେର୍ଷ୍ୟାସୁୟେଚ୍ଛାଦ୍ବେଷସୁଖଦୁଃଖକାମକ୍ରୋଧଲୋଭମୋହାଦୀନ୍ନିସୃଜ୍ୟ

ସ୍ବପ୍ନଃ ଶବାକାରମିବ ସ୍ବତ୍ବା ସ୍ବବ୍ୟତିରିକ୍ତଂ ସର୍ବମନ୍ତର୍ବହିରମନ୍ୟମାନଃ

କସ୍ୟାପି ବନ୍ଧନମକୃତ୍ବା ନ ନମସ୍କାରୋ ନ ସ୍ବାହାକାରୋ ନ ସ୍ବଧାକାରୋ ନ

ନିନ୍ଦାସ୍ତୁତିର୍ଯ୍ୟାଦୃଚ୍ଛିକୋ ଭବେଦ୍ୟଦୃଚ୍ଛାଲାଭସଂତୁଷ୍ଟଃ ସୁବର୍ଣ୍ଣାଦୀନ୍ ପରିଗ୍ରହେନ୍ନାବାହନଂ

ନ ବିସର୍ଜନଂ ନ ମନ୍ତ୍ରଂ ନାମନ୍ତ୍ରଂ ନ ଧ୍ୟାନଂ ନୋପାସନଂ ନ ଲକ୍ଷ୍ୟଂ ନାଲକ୍ଷ୍ୟଂ

ନ ପୃଥକ୍ ନାପୃଥକ୍ ନ ତ୍ବନ୍ୟତ୍ର ସର୍ବତ୍ରାନିକେତଃ ସ୍ଥିରମତିଃ

ଶୂନ୍ୟାଗାରବୃକ୍ଷମୂଳଦେବଗୃହତୃଣକୂଟକୁଲାଲଶାଲାଗ୍ନିହୋତ୍ର—

ଶାଲାଗ୍ନିଦିଗନ୍ତରନଦୀତଟପୁଲିନଭୃଗୃହକନ୍ଦରନିର୍ଘରସ୍ଥଣ୍ଡିଲେଷୁ ବନେ ବା

ଶ୍ଵେତକେତୁରତ୍ନନିଦାଘରଷଭଦ୍ରୁର୍ବାସଃସଂବର୍ତ୍ତକଦତ୍ତାତ୍ରେୟରେବତକ--
 ବଦବ୍ୟକ୍ତଲିଙ୍ଗୋଽବ୍ୟକ୍ତାତାରୋ ବାଲୋନ୍ମୁଖପିଶାଚବଦନୁନ୍ମୁଖୋନ୍ମୁଖ--
 ବଦାଚରଂସ୍ତ୍ରଦଣ୍ଡଂ ଶିକ୍ୟଂ ପାତ୍ରଂ କମଣ୍ଡଲୁଂ କଟିସୂତ୍ରଂ କୌପୀନଂ ଚ ତସୂର୍ବଂ
 ଭୃଷ୍ଣାହେତ୍ୟସ୍ତୁ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ କଟିସୂତ୍ରଂ ଚ କୌପୀନଂ ଦଣ୍ଡଂ ବସ୍ତ୍ରଂ କମଣ୍ଡଲୁଂ
 ସର୍ବମସ୍ତୁ ବିସୃଜ୍ୟାଥ ଜାତରୂପଧରଶ୍ଚରେଦାତ୍ତାନମନ୍ତିଛେଦ୍ୟଥା ଜାତରୂପଧରେ।
 ନିର୍ଦ୍ଦ୍ୟନ୍ତେ ନିଷ୍ଠୁରିଗ୍ରହସ୍ତତ୍ତ୍ଵବ୍ରହ୍ମମାର୍ଗେ ସମ୍ୟକ୍ ସଂପନ୍ନଃ ଶୁଦ୍ଧମାନସଃ ପ୍ରାଣସଂଧାରଣାର୍ଥଂ
 ଯଥୋକ୍ତକାଲେ କରପାତ୍ରେଶାନ୍ୟେନ ବା ଯୁଚିତାହାରମାହରନ୍ ଲାଭାଲାଭେ ସମୋ
 ଭୃତ୍ ନିର୍ମମଃ ଶୁକ୍ଳଧ୍ୟାନପରାୟଣୋଽଧ୍ୟାତ୍ମନିଷ୍ଠଃ ଶୁଭାଶୁଭକର୍ମନିର୍ମୂଲନପରଃ
 ସଂନ୍ୟସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦୈକବୋଧସ୍ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମାହମସ୍ମାତି ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବମନୁସ୍ମରନ୍ଭ୍ରମରକୀଟନ୍ୟାୟେନ
 ଶରୀରତ୍ରୟମୁସ୍ତୃଜ୍ୟ ସଂନ୍ୟାସେନୈବ ଦେହତ୍ୟାଗଂ କରୋତି ସ କୃତକୃତ୍ୟା
 ଭବତୀତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ।।

।। ଇତି ନାରଦପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷସ୍ମତ୍ତୃତୀୟୋପଦେଶଃ ।। ୩।।

॥ ଚତୁର୍ଥୋପଦେଶଃ ॥

ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ଲୋକାଂଶ୍ଚ ବେଦାଂଶ୍ଚ ବିଷୟାନିନ୍ଦିୟାଣି ଚ ।
ଆତ୍ମନ୍ୟେବ ସ୍ଥିତୋ ଯସ୍ତୁ ସ ଯାତି ପରମାଂ ଗତିମ୍ ॥ ୧ ॥

ନାମଗୋତ୍ରାଦିବରଣଂ ଦେଶଂ କାଳଂ ଶୁଭଂ କୁଳମ୍ ।
ବୟୋ ବୃତ୍ତଂ ବ୍ରତଂ ଶୀଳଂ ଖ୍ୟାପୟେନ୍ନୈବ ସଦ୍ୟତିଃ ॥ ୨ ॥

ନ ସଂଭାଷେତ୍ସ୍ତ୍ରିୟଂ କାଂଚିତ୍-ପୂର୍ବଦୃଷ୍ଟାଂ ଚ ନ ସ୍ମରେତ୍ ।
କଥାଂ ଚ ବର୍ଜୟେତ୍ତାସାଂ ନ ପଶ୍ୟେଲ୍ଲିଖିତାମପି ॥ ୩ ॥

ଏତଚ୍ଚତୁଷ୍ଟୟଂ ମୋହାତ୍ସ୍ୱୀଣାମାଚରତୋ ଯୁତେଃ ।
ଚିତ୍ତଂ ବିକ୍ରିୟତେଽବଶ୍ୟଂ ତଦ୍ବିକାରାତ୍-ପ୍ରଶଶ୍ୟତି ॥ ୪ ॥

ତୃଷ୍ଣା କ୍ରୋଧୋଽନୃତଂ ମାୟା ଲୋଭମୋହୌ ପ୍ରିୟାପ୍ରିୟେ ।
ଶିଳ୍ପଂ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନୟୋଗଶ୍ଚ କାମୋ ରାଗପରିଗ୍ରହଃ ॥ ୫ ॥

ଅହଂକାରୋ ମମତ୍ତ୍ୱଂ ଚ ଚିକିତ୍ସା ଧର୍ମସାହସମ୍ ।
ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତଂ ପ୍ରବାସଶ୍ଚ ମନ୍ତ୍ରୌଷଧପରାଶିଷଃ ॥ ୬ ॥

ପ୍ରତିଷିଦ୍ଧାନି ଚୈତାନି ସେବମାନୋ ବ୍ରଜେଦଧଃ ।
ଆଗଚ୍ଛ ଗଚ୍ଛ ତିଷ୍ଠେତି ସ୍ୱାଗତଂ ସୁହୃଦୋଽପି ବା ॥ ୭ ॥

ସନ୍ନ୍ୟାସନଂ ଚ ନ ବ୍ରହ୍ମାନ୍ତୁନିର୍ମୋକ୍ଷପରାୟଣଃ ।
ପ୍ରତିଗ୍ରହଂ ନ ଗୃହ୍ଣୀୟାନ୍ନୈବ ଚାନ୍ୟଂ ପ୍ରଦାପୟେତ୍ ॥ ୮ ॥

ପ୍ରେରୟେଦ୍ୱା ତୟା ଭିକ୍ଷୁଃ ସ୍ୱପ୍ନେଽପି ନ କଦାଚନ ।
ଜାୟାଭ୍ରାତୃସୁତାଦୀନାଂ ବନ୍ଧୁନାଂ ଚ ଶୁଭାଶୁଭମ୍ ॥ ୯ ॥

ଶୁଦ୍ଧା ଦୃଷ୍ଟା ନ କମ୍ପେତ ଶୋକହର୍ଷୌ ତ୍ୟଜେଦ୍ୟତିଃ ।
ଅହିଂସା ସତ୍ୟମସ୍ତେୟବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟାପରିଗ୍ରହାଃ ॥ ୧୦ ॥

ଅନୌଜତ୍ୟମଦୀନତ୍ତଂ ପ୍ରସାଦଃ ଘୈର୍ଯ୍ୟମାର୍ଜବମ୍ ।
ଅସ୍ନେହୋ ଗୁରୁଶୁଶ୍ରୂଷା ଶ୍ରଦ୍ଧା କ୍ଷାନ୍ତିର୍ଦମଃ ଶମଃ ॥ ୧୧ ॥

ଉପେକ୍ଷା ଧୈର୍ଯ୍ୟମାଧୂର୍ଯ୍ୟେ ତିତିକ୍ଷା କରୁଣା ତଥା ।
ହ୍ରୀସ୍ତଥା ଜ୍ଞାନବିଜ୍ଞାନେ ଯୋଗୋ ଲଘୁଶନଂ ଧୃତିଃ ॥ ୧୨ ॥

ଏଷ ସ୍ୱଧର୍ମୋ ବିଶ୍ୟାତୋ ଯତୀନାଂ ନିୟତାତ୍ମନାମ୍ ।
ନିର୍ଦ୍ଦ୍ୟୁକ୍ତୋ ନିତ୍ୟସତ୍ତ୍ୱସ୍ଥଃ ସର୍ବତ୍ର ସମଦର୍ଶନଃ ॥ ୧୩ ॥

ତୁରୀୟଃ ପରମୋ ହଂସଃ ସାକ୍ଷାନୁରାୟଣୋ ଯତିଃ ।
ଏକରାତ୍ରଂ ବସେଦ୍-ଗ୍ରାମେ ନଗରେ ପଞ୍ଚିରାତ୍ରକମ୍ ॥ ୧୪ ॥

ବର୍ଷାଭ୍ୟୋଽନ୍ୟତ୍ର ବର୍ଷାସୁ ମାସାଂଶ୍ଚ ଚତୁରୋ ବସେଦ୍ ।
ଦ୍ୱିରାତ୍ରଂ ବା ବସେଦ୍-ଗ୍ରାମେ ତ୍ରିଷ୍ଟୟମି ବସେଦ୍ୱଦା ॥ ୧୫ ॥

ରାଗାଦୟଃ ପ୍ରସଞ୍ଜେରଂସ୍ତେନାସୌ ନାରକୀ ଭବେଦ୍ ।
ଗ୍ରାମାନ୍ତେ ନିର୍ଜନେ ଦେଶେ ନିୟତାତ୍ମାଽନିକେତନଃ ॥ ୧୬ ॥

ପର୍ଯ୍ୟଟେହୀଟବଦ୍-ଭୂମୌ ବର୍ଷାସ୍ତେକତ୍ର ସଂବସେଦ୍ ।
ଏକବାସା ଅବାସା ବା ଏକଦୃଷ୍ଟିରଲୋଲୁପଃ ॥ ୧୭ ॥

ଅଦୃଷୟନ୍ସତାଂ ମାର୍ଗଂ ଧ୍ୟାନୟୁକ୍ତୋ ମହୀଂ ଚରେଦ୍ ।
ଶୁଚୌ ଦେଶେ ସଦା ତ୍ରିଷୁଃ ସ୍ୱଧର୍ମମନୁପାଲୟନ୍ ॥ ୧୮ ॥

ପର୍ଯ୍ୟଟେତ ସଦା ଯୋଗୀ ବୀକ୍ଷୟନ୍ ସୁଧାତଲମ୍ ।
ନ ରାତ୍ରୋ ନ ଚ ମଧ୍ୟାହ୍ନେ ସଂଧ୍ୟାୟୋର୍ନେବ ପର୍ଯ୍ୟଟନ୍ ॥ ୧୯ ॥

ନ ଶୂନ୍ୟେ ନ ଚ ଦୁର୍ଗେ ବା ପ୍ରାଣିବାଧାକରେ ନ ଚ ।
ଏକରାତ୍ରଂ ବସେଦ୍-ଗ୍ରାମେ ପଞ୍ଚନେ ତୁ ଦିନତ୍ରୟମ୍ ॥ ୨୦ ॥

ପୁରେ ଦିନଦ୍ୱୟଂ ଭିକ୍ଷୁର୍ନଗରେ ପଞ୍ଚିରାତ୍ରକମ୍ ।
ବର୍ଷାସ୍ୱେକତ୍ର ତିଷ୍ଠେତ ସ୍ଥାନେ ପୁଣ୍ୟଜଲାବୃତେ ॥ ୨୧ ॥

ଆତ୍ମବସ୍ତର୍ବଭୂତାନି ପଶ୍ୟନ୍ ଭିକ୍ଷୁଃ କ୍ଷୁରେନ୍ନହୀମ୍ ।
ଅନ୍ଧବକ୍ତୁଞ୍ଜିବଜ୍ଜେବ ବଧିରୋନ୍ମୁଖମୁକବତ୍ ॥ ୨୨ ॥

ସ୍ନାନଂ ତ୍ରିଷବଣଂ ପ୍ରୋକ୍ତଂ ବହୁଦକବନସ୍ଥୟୋଃ ।
ହଂସେ ତୁ ସକୃଦେବ ସ୍ୟାପୂରହଂସେ ନ ବିଦ୍ୟତେ ॥ ୨୩ ॥

ମୌନଂ ଯୋଗାସନଂ ଯୋଗସ୍ଥିତିର୍ଯୋକାନ୍ତଶୀଲତା ।
ନିଃସ୍ୱହୃଦ୍ ସମତ୍ତଂ ଚ ସପ୍ତେତାନ୍ନୈକଦଣ୍ଡିନାମ୍ ॥ ୨୪ ॥

ପରହଂସାଶ୍ରମସ୍ଥୋ ହି ସ୍ନାନାଦେରବିଧାନତଃ ।
ଅଶେଷତିଉବୃତ୍ତୀନାଂ ତ୍ୟାଗଂ କେବଲମାଚରେତ୍ ॥ ୨୫ ॥

ଦୃଢ଼ାଂସରୂପିରସ୍ନାୟୁମଜ୍ଜାମେଦୋସ୍ଥିସଂହତୌ ।
ବିଶୁଦ୍ଧପୂୟେ ରମତାଂ କ୍ରିମୀଣାଂ କିୟଦନ୍ତରମ୍ ॥ ୨୬ ॥

କୃ ଶରୀରମଶେଷାଣାଂ ଶ୍ଳେଷ୍ମାଦୀନାଂ ମହାତୟଃ ।
କୃ ତାଙ୍ଗଶୋଭା ସୌଭାଗ୍ୟକମନୀୟାଦୟୋ ଗୁଣାଃ ॥ ୨୭ ॥

ମାଂସାସ୍ତକ୍ପୟସ୍ବିଶ୍ବତ୍ରସ୍ନାୟୁମଜ୍ଜାସ୍ଥିସଂହତୌ ।
ଦେହେ ଚେତ୍-ପ୍ରୀତିମାନୁଭୋ ଭବିତା ନରକେଽପି ସଃ ॥ ୨୮ ॥

ସ୍ତ୍ରୀଶାମବାଚ୍ୟଦେଶସ୍ୟ କ୍ଲିନ୍ନନାତୀବ୍ରଣସ୍ୟ ଚ ।
ଅଭେଦେଽପି ମନୋଭେଦାଢ୍ଵଜନଃ ପ୍ରାୟେଶ ବଞ୍ଚ୍ୟତେ ॥ ୨୯ ॥

ଚର୍ମଖଣ୍ଡଂ ଦ୍ବିଧା ଭିନ୍ନମପାନୋଦ୍ଧାରଧୂପିତମ୍ ।
ୟେ ରମନ୍ତି ନମସ୍ତେଭ୍ୟଃ ସାହସ୍ରଂ କିମତଃ ପରମ୍ ॥ ୩୦ ॥

ନ ତସ୍ୟ ବିଦ୍ୟତେ କାର୍ଯ୍ୟଂ ନ ଲିଙ୍ଗଂ ବା ବିପକ୍ଷିତଃ ।
ନିର୍ମମୋ ନିର୍ଭୟଃ ଶାନ୍ତୋ ନିର୍ଦ୍ଦୟୋଽବଶ୍ୟତୋଜନଃ ॥ ୩୧ ॥

ମୁନିଃ କୌପୀନବାସାଃ ସ୍ୟାନ୍ନଗ୍ନୋ ବା ଧ୍ୟାନତପୁରଃ ।
ଏବଂ ଜ୍ଞାନପରୋ ଯୋଗୀ ବ୍ରହ୍ମଭୂୟାୟ କଳ୍ପତେ ॥ ୩୨ ॥

ଲିଙ୍ଗେ ସତ୍ୟପି ଖଲୁସ୍ଥିତ୍ଜ୍ଞାନମେବ ହି କାରଣମ୍ ।
ନିର୍ମୋକ୍ଷାୟେହ ଭୂତାନାଂ ଲିଙ୍ଗଗ୍ରାମୋ ନିରର୍ଥକଃ ॥ ୩୩ ॥

ୟନ୍ନ ସକ୍ତଂ ନ ଚାସକ୍ତଂ ନାଶ୍ଚୂତଂ ନ ବହୁଶ୍ଚୂତମ୍ ।
ନ ସୁବୃତ୍ତଂ ନ ଦୁର୍ବୃତ୍ତଂ ବେଦ କକ୍ଷିସ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣଃ ॥ ୩୪ ॥

ତସ୍ମାଦଲିଙ୍ଗୋ ଧର୍ମଜ୍ଞୋ ବ୍ରହ୍ମବୃତ୍ତମନୁବ୍ରତମ୍ ।
ଗୁହ୍ୟର୍ମାଶ୍ରିତୋ ବିଦ୍ଵାନଜ୍ଞାତଚରିତଂ ଚରେତ୍ ॥ ୩୫ ॥

ସଂଦିଗ୍ଧଃ ସର୍ବଭୂତାନାଂ ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମବିବର୍ଜିତଃ ।
ଅନ୍ଧବଜ୍ରତବଜାପି ମୂକବଜ ମହୀଂ ଚରେତ୍ ॥ ୩୬ ॥

ତଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ବା ଶାନ୍ତମନସଂ ସ୍ବହୟନ୍ତି ଦିବୌକସଃ ।
ଲିଙ୍ଗାଭାବାତ୍ତୁ କୈବଲ୍ୟମିତି ବ୍ରହ୍ମାନୁଶାସନମିତି ॥ ୩୭ ॥

ଅଥ ନାରଦଃ ପିତାମହଂ ସଂନ୍ୟାସବିଧିଂ ନୋ ବ୍ରୁହୀତି ପପ୍ରୁଃ ।
 ପିତାମହସ୍ତଥେତ୍ୟଙ୍ଗୀକୃତ୍ୟାତୁରେ ବା କ୍ରମେ ବାପି
 ତୁରୀୟାଶ୍ରମସ୍ତୀକାରାର୍ଥଂ କୃତ୍ତ୍ୱାୟତ୍ସିଦ୍ଧିପୂର୍ବକମଷ୍ଟଶ୍ରାବଂ
 କୁର୍ଯ୍ୟାଦେବର୍ଷଦିବ୍ୟମନୁଷ୍ୟଭୂତପିତୃମାତ୍ରାତ୍ରେତ୍ୟଷ୍ଟଶ୍ରାବାନି କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ।
 ପ୍ରଥମଂ ସତ୍ୟବସୁସଂଜ୍ଞକାନ୍ତିଶ୍ଚାନ୍ଦେବାନ୍ଦେବଶ୍ରାବେ ବ୍ରହ୍ମବିଷ୍ଣୁମହେଶ୍ୱରାନୃଷିଶ୍ରାବେ
 ଦେବର୍ଷକ୍ଷତ୍ରିୟର୍ଷମନୁଷ୍ୟର୍ଷୀନ୍ ଦିବ୍ୟଶ୍ରାବେ ବସୁରୁଦ୍ରାଦିତ୍ୟରୂପାନୁଷ୍ୟଶ୍ରାବେ
 ସନକସନନ୍ଦନସନକୁମାରସନସୁଜାତାନ୍ଭୂତଶ୍ରାବେ ପୃଥିବ୍ୟାଦିପଞ୍ଚମହାଭୂତାନି
 ଚକ୍ଷୁରାଦିକରଣାନି ଚତୁର୍ବିଧଭୂତଶ୍ରାମାନ୍ପିତୃଶ୍ରାବେ ପିତୃପିତାମହପ୍ରପିତାମହାନ୍ନାତୃଶ୍ରାବେ
 ମାତୃପିତାମହୀପ୍ରପିତାମହୀରାତ୍ନଶ୍ରାବେ ଆତ୍ମପିତୃପିତାମହାଞ୍ଜୀବପିତୃକଣ୍ଠେପିତରଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା
 ଆତ୍ମପିତାମହପ୍ରପିତାମହାନିତି ସର୍ବତ୍ର ଯୁଗ୍ମକୃତ୍ୟା ବ୍ରାହ୍ମଣାନର୍ଚ୍ଚୟେଦେକାଧିପକ୍ଷେଷ୍ଟାଧିପକ୍ଷେ
 ବା ସ୍ୱଶାଖାନୁଗତମନ୍ତ୍ରେରଷ୍ଟଶ୍ରାବାନ୍ୟଷ୍ଟଦିନେଷୁ ବା ଏକଦିନେ ବା ପିତୃୟାଗୋକ୍ତବିଧାନେନ
 ବ୍ରାହ୍ମଣାନଭ୍ୟର୍ଚ୍ୟ ମୁକ୍ତ୍ୟନ୍ତଃ ଯଥାବିଧି ନିର୍ବର୍ତ୍ୟ ପିଣ୍ଡପ୍ରଦାନାନି ନିର୍ବର୍ତ୍ୟ
 ଦକ୍ଷିଣାତାମୁଲୈସ୍ତ୍ରୋଷୟିତ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣନ୍-ପ୍ରେଷୟିତ୍ୱା ଶେଷକର୍ମସିଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥଂ ସପ୍ତକେଶାନୁସୃଜ୍ୟ
 --'ଶେଷକର୍ମପ୍ରସିଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥଂ କେଶାନୁସପ୍ତାଷ୍ଟଧା ଦ୍ୱିଜଃ ।
 ସଂକ୍ଷିପ୍ୟ ବାପୟେତ୍-ପୂର୍ବଂ କେଶଶୁଶୁନଖାନି ଚ' ଇତି ସପ୍ତକେଶାନୁସଂରକ୍ଷ୍ୟ
 କକ୍ଷୋପସ୍ଥବର୍ଜଂ କ୍ଷୌରପୂର୍ବକଂ ସ୍ନାତ୍ୱା ସାୟଂସଂଧ୍ୟାବନ୍ଦନଂ ନିର୍ବର୍ତ୍ୟ ସହସ୍ରଗାୟତ୍ରୀଂ
 ଜପ୍ତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମୟଜ୍ଞଂ ନିର୍ବର୍ତ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନାଗ୍ନିମୁପସ୍ଥାପ୍ୟ ସ୍ୱଶାଖୋପସଂହରଣଂ କୃତ୍ୱା
 ତଦୁକ୍ତପ୍ରକାରେଶାଜ୍ୟାଦୁତିମାଜ୍ୟଭାଗାନ୍ତଃ ଦୁତ୍ୱାଦୁତିବିଧିଂ ସମାପ୍ୟାତ୍ମାଦିଭିସ୍ତ୍ରିବାରଂ
 ସକ୍ତୁପ୍ରାଶନଂ କୃତ୍ୱାଚମନପୂର୍ବକମଗ୍ନିଂ ସଂରକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ୱୟମଗ୍ନେରୁତ୍ତରତଃ କୃଷ୍ଣାଜିନୋପରି
 ଘ୍ରିତ୍ୱା ପୁରାଣଶ୍ରବଣପୂର୍ବକଂ ଜାଗରଣଂ କୃତ୍ୱା ଚତୁର୍ଥୟାମାନ୍ତେ ସ୍ନାତ୍ୱା ତଦଗ୍ନୌ ଚତୁଃ
 ଶ୍ରପୟିତ୍ୱା ପୁରୁଷସୁକ୍ତେନାନୁସ୍ୟ ଷୋଡଶାଦୁତିର୍ଦ୍ଧୂତ୍ୱା ବିରଜାହୋମଂ କୃତ୍ୱା ଅଧୀତମ୍ୟ
 ସଦକ୍ଷିଣଂ ବସ୍ତ୍ରଂ ସୁବର୍ଣ୍ଣପାତ୍ରଂ ଧେନୁଂ ଦତ୍ତ୍ୱା ସମାପ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମୋଦ୍ୱାସନଂ କୃତ୍ୱା ।
 ସଂ ମା ସିଞ୍ଚନ୍ତୁ ମରୁତଃ ସମିନ୍ଦ୍ରଃ ସଂବୃହସ୍ୱତିଃ ।
 ସଂ ମାୟମଗ୍ନିଃ ସିଞ୍ଚିତ୍ୱାୟୁଷା ଚ ଧନେନ ଚ ବଲେନ ଚାୟୁଷ୍ମନ୍ତଃ କରୋତୁ ମେ ଇତି ।

ଯା ତେ ଅଗ୍ନେ ଯଜ୍ଞିୟା ତନୁସ୍ତୟେହ୍ୟାରୋହାତ୍ମନାତ୍ମାନମ୍ ।
 ଅଛା ବସୁନି କୃଶ୍ଣନ୍ସ୍ତେ ନୟା ପୁରୁଣି ।
 ଯଜ୍ଞୋ ଭୃତ୍ୱା ଯଜ୍ଞିମାସୀଦ ସ୍ୱାଂ ଯୋନିଂ ଜାତବେଦୋ ଭୁବ ଆଜାୟମାନଃ ସ ଯୟ
 ଏଧୀତ୍ୟନେନାଗ୍ନିମାତ୍ମନ୍ୟାରୋପ୍ୟ ଧ୍ୟାତ୍ୱାଗ୍ନିଂ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣନମସ୍କାରପୂର୍ବକମୁଦ୍ୱାସ୍ୟ
 ପ୍ରାତଃସଂଧ୍ୟାମୁପାସ୍ୟ ସହସ୍ରଗାୟତ୍ରୀପୂର୍ବକଂ ସୂର୍ଯ୍ୟୋପସ୍ଥାନଂ କୃତ୍ୱା
 ନାଭିଦୟୋଦକମୁପବିଶ୍ୟାଷ୍ଟଦିକ୍ପାଲକାର୍ଯ୍ୟପୂର୍ବକଂ
 ଗାୟତ୍ର୍ୟୁଦ୍ୱାସନଂ କୃତ୍ୱା ସାବିତ୍ରୀଂ ବ୍ୟାହୃତିଷ୍ଠ ପ୍ରବେଶୟିତ୍ୱା ।
 ଅହଂ ବୃକ୍ଷସ୍ୟ ରେରିବ । କୀର୍ତ୍ତିଃ ପୃଷ୍ଠଂ ଗିରେରିବ । ଉର୍ଧ୍ୱପବିତ୍ରୋ ବାଜିନୀବସ୍ତମୃତମସ୍ତି ।
 ଦ୍ରବିଣଂ ମେ ସବର୍ଚ୍ଚସଂ ସୁମେଧା ଅମୃତୋକ୍ଷିତଃ । ଇତି ତ୍ରିଶଙ୍କୋର୍ବେଦାନୁବଚନମ୍ ।
 ଯଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରସାମୃଷଭୋ ବିଶ୍ୱରୂପଃ । ଛନ୍ଦୋଭ୍ୟୋଽଧ୍ୟମୃତାସ୍ରଂବଭୁବ ।
 ସ ମେ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ମେଧୟା ଯୁଗୋତୁ । ଅମୃତସ୍ୟ ଦେବଧାରଣୋ ଭୂୟାସଂ ।
 ଶରୀରଂ ମେ ବିଚର୍ଷଣଂ । ଜିହ୍ୱା ମେ ମଧୁମଉମା । କର୍ଣ୍ଣାଭ୍ୟାଂ ଭୂରି ବିଶ୍ରବଂ ।
 ବ୍ରହ୍ମଣଃ କୋଶୋଽସି ମେଧୟାପିହିତଃ । ଶ୍ରୁତଂ ମେ ଗୋପାୟ ।
 ଦାରେଷଣାୟାଶ୍ଚ ବିଋଷଣାୟାଶ୍ଚ ଲୋକେଷଣାୟାଶ୍ଚ ବ୍ୟୁଦ୍ଧିତୋଽହଂ
 ଓଁ ଭୂଃ ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟା ଓଁ ଭୁବଃ ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟା ଓଁ ସୁବଃ ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟା
 ଓଁ ଭୂର୍ଭୁବଃସୁବଃ ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟେତି ମନ୍ତ୍ରମଧ୍ୟମତାଲଜଧ୍ୱନିଭିର୍ମନସା
 ବାତୋଜାୟାଭୟଂ ସର୍ବଭୂତେଭ୍ୟୋ ମଉଃ ସର୍ବଂ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ ସ୍ୱହେତ୍ୟନେନ ଜଲଂ
 ପ୍ରାଣ୍ୟ ପ୍ରାତ୍ୟାଂ ଦିଶି ପୂର୍ଣ୍ଣାଞ୍ଜଳିଂ ପ୍ରକ୍ଷିପ୍ୟାଂସ୍ୱାହେତି ଶିଖାମୁତ୍-ପାଠ୍ୟ ।
 ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂ ପରମଂ ପବିତ୍ରଂ ପ୍ରଜାପତେର୍ଯ୍ୟହୁଜଂ ପୁରସ୍ତାତ୍ ।
 ଆୟୁଷ୍ୟମଗ୍ର୍ୟାଂ ପ୍ରତିମୁଞ୍ଚି ଶୁଭ୍ରଂ ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂ ବଲମସ୍ତୁ ତେଜଃ ।
 ଯଜ୍ଞୋପବୀତ ବହିର୍ନ ନିବସେସ୍ତମନ୍ତଃ ପ୍ରବିଶ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ହ୍ୟଜସ୍ରଂ ପରମଂ ପବିତ୍ରଂ ଯଶୋ
 ବଲଂ ଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟଂ ମେଧାଂ ପ୍ରୟଜ୍ଞେତି ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂ ଛିତ୍ତ୍ୱା ଉଦକାଞ୍ଜଳିନା ସହ ।
 ଓଁ ଭୂଃ ସମୁଦ୍ରଂ ଗଚ୍ଛ ସ୍ୱାହେତ୍ୟସ୍ତୁ ଭୁବୁୟାତ୍ ।
 ଓଁ ଭୂଃ ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟା । ଓଁ ଭୁବଃ ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟା ।

ଓଁ ସୁବଃ ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟେତି ତ୍ରିରୁକ୍ତା ତ୍ରିବାରମଭିମନ୍ୟା ତଞ୍ଜଲଂ
 ପ୍ରାଣ୍ୟାତମ୍ୟ ଓଁ ଭୁଃ ସ୍ବାହେତ୍ୟସ୍ତୁ ବସ୍ତଂ କଟିସ୍ତୁତମପି ବିସ୍ତୃଜ୍ୟ
 ସର୍ବକର୍ମନିର୍ବର୍ତ୍ତକୋଽହମିତି ସ୍ତୁତ୍ବା ଜାତରୂପଧରୋ ଭୂତ୍ବା
 ସ୍ବରୂପାନୁସଂଧାନପୂର୍ବକମୂର୍ଧ୍ନବାହୁରୁଦୀତୀଂ ଗଚ୍ଛେତ୍-ପୂର୍ବବଦ୍ବିଦ୍ବସ୍ତଂନ୍ୟାସୀ
 ତେଦ୍ଭୁରୋଃ ସକାଶାତ୍-ପ୍ରଣବମହାବାକ୍ୟୋପଦେଶଂ ପ୍ରାପ୍ୟ ଯଥାସୁଖଂ ବିହରନ୍ନୁତ୍ତଃ
 କଶ୍ଚିନ୍ନାନେୟା ବ୍ୟତିରିକ୍ତ ଇତି ଫଲପତ୍ରୋଦକାହାରଃ ପର୍ବତବନଦେବତାଲୟେଷୁ
 ସଂଚରେସ୍ତଂନ୍ୟସ୍ୟାଥ ଦିଗମ୍ବରଃ ସକଲସଂଚାରକଃ ସର୍ବଦାନନ୍ଦସ୍ବାନୁଭବୈକପୂର୍ଣ୍ଣହୃଦୟଃ
 କର୍ମାତିଦୂରଲାର୍ଭଃ ପ୍ରାଣାୟାମପରାୟଣଃ ଫଲରସତ୍ତ୍ବକ୍ତ୍ବମୂଲୋଦକୈର୍ମୌକ୍ଷାର୍ଥୀ
 ଗିରିକନ୍ଦରେଷୁ ବିସ୍ତୃଜେଦ୍ଦେହଂ ସ୍ଥରଂସ୍ଥାରକମ୍ ।
 ବିବିଦିଷାସଂନ୍ୟାସୀ ତେଚ୍ଛତପଥଂ ଗତ୍ବାରାୟାଦିଭିର୍ବିପ୍ରେସ୍ତ୍ରିଷ୍ଠ ତିଷ୍ଠ ମହାଭାଗ
 ଦଣ୍ଡଂ ବସ୍ତ୍ରଂ କମଣ୍ଡଲୁଂ ଗୃହାଣ ପ୍ରଣବ ମହାବାକ୍ୟଗ୍ରହଣାର୍ଥଂ
 ଗୁରୁନିକଟମାଗଚ୍ଛେତ୍ୟାତାୟୈର୍ଦଣ୍ଡକଟିସ୍ତୁତକୌପୀନଂ ଶାତୀମେକାଂ କମଣ୍ଡଲୁଂ
 ପାଦାଦିମସ୍ତକପ୍ରମାଣମବ୍ରଣଂ ସମଂ ସୌମ୍ୟମକାକପୃଷ୍ଠଂ ସଲକ୍ଷଣଂ ବୈଶବଂ
 ଦଣ୍ଡମେକମାତମନପୂର୍ବକଂ ସଖା ମା ଗୋପାୟୈତଃ ସଖାୟୋଽସୀନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ
 ବଜ୍ରୋଽସି ବାର୍ତ୍ତଘ୍ନଃ ଶର୍ମ ମେ ଭବ ଯସ୍ବାପଂ ତନ୍ନିବାରୟେତି ଦଣ୍ଡଂ ପରିଗ୍ରହେଦ୍ଭଗନ୍ନୀବନଂ
 ଜୀବନାଧାରଭୂତଂ ମା ତେ ମା ମନ୍ଥୟସ୍ବ ସର୍ବଦା ସର୍ବସୌମ୍ୟେତି ପ୍ରଣବପୂର୍ବକଂ କମଣ୍ଡଲୁଂ
 ପରିଗୃହ୍ୟ କୌପୀନାଧାରଂ କଟିସ୍ତୁତମୋମିତି ଗୁହ୍ୟାଚ୍ଛାଦକଂ କୌପୀନମୋମିତି
 ଶୀତବାତୋଷ୍ଠତ୍ରାଣକରଂ ଦେହୈକରକ୍ଷଣମୋମିତି
 କଟିସ୍ତୁତକୌପୀନବସ୍ତ୍ରମାତମନପୂର୍ବକଂ ଯୋଗପଟ୍ଟାଭିଷିକ୍ତୋ ଭୂତ୍ବା କୃତାର୍ଥୋଽହମିତି
 ମତ୍ତ୍ବା ସ୍ବାଶ୍ରମାଚାରପରୋ ଭବେଦିତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ।। ୩୮ ।।

।। ଇତି ନାରଦପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷସ୍ତୁତତୁର୍ଥୋପଦେଶଃ ।। ୪ ।।

॥ ପଞ୍ଚମୋପଦେଶଃ ॥

ଅଥ ହୈନଂ ପିତାମହଂ ନାରଦଃ ପପ୍ରୁକ୍ଷ ଭଗବନ୍ ସର୍ବକର୍ମନିବର୍ତକଃ
ସଂନ୍ୟାସ ଇତି ତ୍ୱୟୈବୋକ୍ତଃ ପୁନଃ ସ୍ୱାଶ୍ରମାଚାରପରୋ ଭବେଦିତ୍ୟତ୍ୟତେ ।
ତତଃ ପିତାମହ ଉବାଚ ।

ଶରୀରସ୍ୟ ଦେହିନୋ ଜାଗ୍ରସ୍ୱପ୍ନସୁଷୁପ୍ତିତୁରୀୟାବସ୍ଥାଃ ସନ୍ତି ତଦଧୀନାଃ
କର୍ମଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟପ୍ରବର୍ତକାଃ ପୁରୁଷା ଜନ୍ତବସ୍ତଦନୁକୂଳାଚାରାଃ ସନ୍ତି
ତଥୈବ ଚେଦ୍-ଭଗବନ୍ ସଂନ୍ୟାସାଃ କତିଭେଦାସ୍ତଦନୁଷ୍ଠାନଭେଦାଃ
କୀଦୃଶାସ୍ତତ୍ତୋଽସ୍ଥାକଂ ବକ୍ତୁମର୍ହସୀତି ।

ତଥେତ୍ୟଙ୍ଗୀକୃତ୍ୟ ତୁ ପିତାମହେନ ସଂନ୍ୟାସଭେଦୈରାଚାରଭେଦଃ
କଥମିତି ଚେତ୍ତତ୍ତତ୍ତ୍ୱେକ ଏବ ସଂନ୍ୟାସଃ ଅଜ୍ଞାନେନାଶକ୍ତିବଶାନ୍ନର୍ମଲୋପଶ୍ଚ
ତ୍ୱୈବିଧ୍ୟମେତ୍ୟ ବୈରାଗ୍ୟସଂନ୍ୟାସୋ ଜ୍ଞାନସଂନ୍ୟାସୋ ଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟସଂନ୍ୟାସଃ
କର୍ମସଂନ୍ୟାସଶ୍ଚେତି ଚାତୁର୍ବିଧ୍ୟମୁପାଗତସ୍ତଦ୍ୟଥେତି ଦୁଷ୍ଟମଦନାଭାବାଚ୍ଚେତି
ବିଷୟବୈତୃଷ୍ଣ୍ୟମେତ୍ୟ ପ୍ରାକ୍ପୁଣ୍ୟକର୍ମବଶାନ୍ନସଂନ୍ୟାସଃ ସ ବୈରାଗ୍ୟସଂନ୍ୟାସୀ
ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞାନାପ୍ତାପପୁଣ୍ୟଲୋକାନୁଭବଶ୍ରବଣାତ୍-ପ୍ରପଞ୍ଚୋପରତଃ
କ୍ରୋଧେର୍ଷ୍ୟାସ୍ତ୍ୟୁହଂକାରାଭିମାନାତ୍ତୁଳ୍ୟସର୍ବସଂସାରଂ ନିର୍ବୃତ୍ୟ
ଦାରେଷଶାଧନେଷଶାଲୋକେଷଶାତ୍ତୁଳ୍ୟଦେହବାସନାଂ ଶାସ୍ତ୍ରବାସନାଂ
ଲୋକବାସନାଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ବମନାନୁମିବ ପ୍ରକୃତୀୟଂ ସର୍ବମିଦଂ ହେୟଂ ମତ୍ତ୍ୱା
ସାଧନଚତୁଷ୍ଟୟସଂପନ୍ନୋ ଯଃ ସଂନ୍ୟସତି ସ ଏବ ଜ୍ଞାନସଂନ୍ୟାସୀ ।
କ୍ରମେଣ ସର୍ବମଭ୍ୟସ୍ୟ ସର୍ବମନୁଭୂୟ ଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟାଭ୍ୟାଂ ସ୍ୱରୂପାନୁସଂଧାନେନ
ଦେହମାତ୍ରାବଶିଷ୍ଟଃ ସଂନ୍ୟସ୍ୟ ଜାତରୂପଧରୋ ଭବତି ସ ଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟସଂନ୍ୟାସୀ ।
ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ସମାପ୍ୟ ଗୃହୀ ଭୂତ୍ୱା ବାନପ୍ରସ୍ଥାଶ୍ରମମେତ୍ୟ
ବୈରାଗ୍ୟଭାବେଽପ୍ୟାଶ୍ରମକ୍ରମାନୁସାରେଣ ଯଃ ସଂନ୍ୟସ୍ୟତି ସ କର୍ମସଂନ୍ୟାସୀ ।
ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟେଣ ସଂନ୍ୟସ୍ୟ ସଂନ୍ୟାସାଦ୍ଭାତରୂପଧରୋ ବୈରାଗ୍ୟସଂନ୍ୟାସୀ ।
ବିଦ୍ୱସ୍ତ୍ରାନ୍ୟାସୀ ଜ୍ଞାନସଂନ୍ୟାସୀ ବିବିଦିଷାସଂନ୍ୟାସୀ କର୍ମସଂନ୍ୟାସୀ ।

କର୍ମସଂନ୍ୟାସୋଽପି ଦ୍ଵିବିଧଃ ନିମିତ୍ତସଂନ୍ୟାସୋଽନିମିତ୍ତସଂନ୍ୟାସଶ୍ଚେତି ।
 ନିମିତ୍ତସ୍ଵାତ୍ମରଃ । ଅନିମିତ୍ତଃ କ୍ରମସଂନ୍ୟାସଃ ।
 ଆତ୍ମରଃ ସର୍ବକର୍ମଲୋପଃ ପ୍ରାଣସ୍ୟୋକ୍ରମଶକାଲସଂନ୍ୟାସଃ ସନିମିତ୍ତସଂନ୍ୟାସଃ ।
 ଦୃଢ଼ାଙ୍ଗୋ ଭୂତ୍ଵା ସର୍ବଂ କୃତକଂ ନଶ୍ଵରମିତି ଦେହାଦିକଂ ସର୍ବଂ ହେୟଂ ପ୍ରାପ୍ୟ ।
 ହଂସଃ ଶୁଚିଷଦ୍ଵସ୍ତୁରନ୍ତରିକ୍ଷସଜ୍ଞୋତା ବେଦିଷଦତିଥିର୍ଭୁରୋଶସତ୍ ।
 ନୃଷଦ୍ଵରସଦୃତସଦ୍ଘୋମସଦବ୍-ଜା ଗୋଜା ଋତଜା ଅଦ୍ରିଜା ଋତଂ ବୃହତ୍ ।
 ବ୍ରହ୍ମବ୍ୟତିରିକ୍ତଂ ସର୍ବଂ ନଶ୍ଵରମିତି ନିଶ୍ଚିତ୍ୟାଥୋ କ୍ରମେଣ ଯୁଃ ସଂନ୍ୟସ୍ୟତି
 ସ ସଂନ୍ୟାସୋଽନିମିତ୍ତସଂନ୍ୟାସଃ । ସଂନ୍ୟାସଃ ଷଡ୍ବିଧୋ ଭବତି ।
 କୁଟୀଚକୋ ବହୁଦକୋ ହଂସଃ ପରମହଂସଃ ତୁରୀୟାତୀତୋଽବଧୂତଶ୍ଚେତି ।
 କୁଟୀଚକଃ ଶିଖାୟୁଜ୍ଞୋପବୀତୀ ଦଣ୍ଡକମଣ୍ଡଲୁଧରଃ କୌପୀନକହ୍ନାଧରଃ
 ପିତୃମାତୃଗୁର୍ବାରାଧନପରଃ ପିଠରଖନିତ୍ରଶିକ୍ୟାଦିମନ୍ତ୍ରସାଧନପରଃ
 ଏକତ୍ରାନ୍ନାଦନପରଃ ଶ୍ଵେତୋର୍ଧ୍ଵପୁଷ୍ପଧାରୀ ତ୍ରିଦଣ୍ଡଃ ।
 ବହୁଦକଃ ଶିଖାଦିକହ୍ନାଧରସ୍ତ୍ରିପୁଷ୍ପଧାରୀ କୁଟୀଚକବସ୍ତ୍ରର୍ବସମୋ
 ମଧୁକରବୃତ୍ତ୍ୟାଷ୍ଟକବଲାଶୀ ହଂସୋ ଜଟାଧାରୀ ତ୍ରିପୁଷ୍ପୋର୍ଧ୍ଵପୁଷ୍ପଧାରୀ
 ଅସଂକ୍ଳୃପ୍ତମାଧୁକରାନ୍ନାଶୀ କୌପୀନଖଣ୍ଡତୁଣ୍ଡଧାରୀ ।
 ପରମହଂସଃ ଶିଖାୟୁଜ୍ଞୋପବୀତରହିତଃ ପଞ୍ଚିଗୃହେଷ୍ଠେକରାତ୍ରାନ୍ନାଦନପରଃ
 କରପାତ୍ରୀ ଏକକୌପୀନଧାରୀ ଶାଟୀମେକାମେକଂ ବୈଶବଂ
 ଦଣ୍ଡମେକଶାଟୀଧରୋ ବା ଭସ୍ମୋଞ୍ଜୁଲନପରଃ ସର୍ବତ୍ୟାଗୀ ।
 ତୁରୀୟାତୀତୋ ଗୋମୁଖଃ ଫଳାହାରୀ ।
 ଅନ୍ନାହାରୀ ଚେଦ୍-ଗୃହତ୍ରୟେ ଦେହମାତ୍ରାବଶିଷ୍ଟୋ ଦିଗମ୍ବରଃ କୁଶପବଳ୍ଲରୀରବୃତ୍ତିକଃ ।
 ଅବଧୂତସ୍ତୁନିୟମୋଽଭିଶସ୍ତପତିତବର୍ଜନପୂର୍ବକଂ
 ସର୍ବବର୍ଣ୍ଣେଷ୍ଠଜଗରବୃତ୍ତ୍ୟାହାରପରଃ ସ୍ଵରୂପାନୁସନ୍ଧାନପରଃ ।

ଆତୁରୋ ଜୀବତି ଚେକ୍ରମସଂନ୍ୟାସଃ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଃ କୁଟୀଚକବହୁଦକହଂସାନାଂ
 ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟାଶ୍ରମାଦିତୁରୀୟାଶ୍ରମବତ୍ କୁଟୀଚକାଦୀନାଂ ସଂନ୍ୟାସବିଧିଃ ।
 ପରମହଂସାଦିତ୍ରୟାଣାଂ ନ କଟୀସୂତ୍ରଂ ନ କୌପୀନଂ ନ ବସ୍ତ୍ରଂ ନ କମଣ୍ଡଲୁର୍ନ ଦଣ୍ଡଃ ।
 ସାର୍ବବର୍ଣ୍ଣେକଭୈକ୍ଷାଟନପରତ୍ତଂ ଜାତରୂପଧରତ୍ତଂ ବିଧିଃ ।
 ସଂନ୍ୟାସକାଲେଫ୍ୟଲଂବୁଦ୍ଧିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତମଧୀତ୍ୟ ତଦନନ୍ତରଂ କଟୀସୂତ୍ରଂ କୌପୀନଂ
 ଦଣ୍ଡଂ ବସ୍ତ୍ରଂ କମଣ୍ଡଲୁଂ ସର୍ବମପ୍ୟୁ ବିସୃଜ୍ୟାଥ ଜାତରୂପଧରଶ୍ଚରେନ୍ନ
 କହ୍ନାବେଶୋ ନାଧ୍ୟେତବ୍ୟୋ ନ ଶ୍ରୋତବ୍ୟମନ୍ୟକ୍ରିଚିତ୍-ପ୍ରଣବାଦନ୍ୟଂ
 ନ ତର୍କଂ ପଠେନ୍ନ ଶବ୍ଦମପି ବୃହଜ୍ଜବାନ୍ନାଧ୍ୟାପୟେନ୍ନ ମହଦ୍ବାତୋବିଶ୍ଳାପନଂ
 ଗିରା ପାଶ୍ୟାଦିନା ସଂଭାଷଣଂ ନାନ୍ୟସ୍ଥାଦ୍ବା ବିଶେଷେଣ ନ ଶୂଦ୍ରସ୍ତ୍ରୀପତିତୋଦକ୍ୟା
 ସଂଭାଷଣଂ ନ ଯତେର୍ଦେବପୂଜା ନୋସ୍ତବଦର୍ଶନଂ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରାବୃତ୍ତିଃ ।
 ପୁନର୍ଯତିବିଶେଷଃ ।
 କୁଟୀଚକସୈକତ୍ର ଭିକ୍ଷା ବହୁଦକସ୍ୟାସଂକ୍ଳୃପ୍ତଂ ମାଧୁକରଂ ହଂସସ୍ୟାଷ୍ଟଗୃହେଷ୍ଠକବଲଂ
 ପରମହଂସସ୍ୟ ପଞ୍ଚଗୃହେଷ୍ଠ କରପାତ୍ରଂ ଫଳାହାରୋ ଗୋମୁଖଂ
 ତୁରୀୟାତୀତସ୍ୟାବଧୂତସ୍ୟାଜଗରବୃତ୍ତିଃ ସାର୍ବବର୍ଣ୍ଣକେଷୁ ଯତିର୍ନୈକରାତ୍ରଂ
 ବସେନ୍ନ କସ୍ୟାପି ନମେତୁରୀୟାତୀତାବଧୂତୟୋର୍ନ ଜ୍ୟେଷ୍ଠୋ ଯୋ ନ ସ୍ବରୂପଜଃ ।
 ସ ଜ୍ୟେଷ୍ଠୋଽପି କନିଷ୍ଠୋ ହସ୍ତାଭ୍ୟାଂ ନଦ୍ୟୁତ୍ତରଣଂ ନ କୁର୍ଯ୍ୟନ୍ନ ବୃକ୍ଷମାରୋହେନ୍ନ
 ଯାନାଦିରୂଢୋ ନ କ୍ରୟବିକ୍ରୟପରୋ ନ କିଂଚିଦ୍ବିନିମୟପରୋ ନ ଦାମ୍ଭିକୋ
 ନାନୃତବାଦୀ ନ ଯତେଃ କିଂଚିହ୍ନର୍ତବ୍ୟମସ୍ତ୍ୟସ୍ତ୍ରି ତେହ୍ରାଂକର୍ଯ୍ୟମ୍ ।
 ତସ୍ମାନ୍ନନନାଦୌ ସଂନ୍ୟାସିନାମଧିକାରଃ ।
 ଆତୁରକୁଟୀଚକୟୋର୍ଭୁଲ୍ଲୋକୋ ବହୁଦକସ୍ୟ ସ୍ବର୍ଗଲୋକୋ ହଂସସ୍ୟ
 ତପୋଲୋକଃ ପରମହଂସସ୍ୟ ସତ୍ୟଲୋକସ୍ତୁରୀୟାତୀତାବଧୂତୟୋଃ ସ୍ବାତ୍ମନ୍ୟେବ
 କୈବଲ୍ୟଂ ସ୍ବରୂପାନୁସନ୍ଧାନେନ ଭ୍ରମରକୀଟନ୍ୟାୟବତ୍ ।
 ଯଃ ଯଃ ବାପି ସ୍ମରନ୍ଭାବଂ ତ୍ୟଜତ୍ୟନ୍ତେ କଲେବରମ୍ ।
 ତଂ ତମେବ ସମାପ୍ନୋତି ନାନ୍ୟଥା ଶୁତିଶାସନମ୍ ।

ତଦେବଂ ଜ୍ଞାତ୍ବା ସ୍ୱରୂପାନୁସଂଧାନଂ ବିନାନ୍ୟଥାଚାରପରେ।
 ନ ଭବେଦ୍ୱଦାତାରବଶାତ୍ତଲ୍ଲୋକପ୍ରାପ୍ତିର୍ଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟସଂପନ୍ନସ୍ୟ।
 ସ୍ୱସ୍ତିନ୍ନେବ ମୁକ୍ତିରିତି ନ ସର୍ବତ୍ରାଚାରପ୍ରସକ୍ତିସ୍ତଦାଚାରଃ ।
 ଜାଗ୍ରସ୍ୱପ୍ନସୁଷୁପ୍ତିଷ୍ଟେକଶରୀରସ୍ୟ ଜାଗ୍ରଜ୍ଞାଲେ ବିଶ୍ୱଃ ସ୍ୱପ୍ନକାଲେ ତୈଜସଃ
 ସୁଷୁପ୍ତିକାଲେ ପ୍ରାଜ୍ଞଃ ଅବସ୍ଥାଭେଦାଦବସ୍ଥେଶ୍ୱରଭେଦଃ କାର୍ଯ୍ୟଭେଦାହାରଶଭେଦସ୍ତାସୁ
 ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶକାରଣାନାଂ ବାହ୍ୟବୃତ୍ତୟୋଃତ୍ତର୍ବୃତ୍ତୟସ୍ତେଷାମୁପାଦାନକାରଣମ୍ ।
 ବୃତ୍ତୟଶ୍ଚତ୍ୱାରଃ ମନୋବୁଦ୍ଧିରହଂକାରଶ୍ଚିତ୍ତଂ ଚେତି ।
 ତତ୍ତଦ୍ୱୃତ୍ତିବ୍ୟାପାରଭେଦେନ ପୃଥଗାଚାରଭେଦଃ ।
 ନେତ୍ରସ୍ଥଂ ଜାଗରିତଂ ବିଦ୍ୟାହ୍ମଣ୍ଡେ ସ୍ୱପ୍ନଂ ସମାବିଶତ୍ ।
 ସୁଷୁପ୍ତଂ ହୃଦୟସ୍ଥଂ ତୁ ତୁରୀୟଂ ମୂର୍ତ୍ତି ସଂସ୍ଥିତମ୍ ।
 ତୁରୀୟମକ୍ଷରମିତି ଜ୍ଞାତ୍ବା ଜାଗରିତେ ସୁଷୁପ୍ତ୍ୟବସ୍ଥାପନ୍ନ ଇବ ଯଦ୍ୟଚ୍ଛୃତଂ ଯଦ୍ୟଦୃଷ୍ଟଂ
 ତତ୍ତତ୍ସର୍ବମବିଜ୍ଞାତମିବ ଯେ ବସେତ୍ତସ୍ୟ ସ୍ୱପ୍ନାବସ୍ଥାୟାମପି ତାଦୃଗବସ୍ଥା ଭବତି ।
 ସ ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତ ଇତି ବଦନ୍ତି । ସର୍ବଶୃତ୍ୟର୍ଥପ୍ରତିପାଦନମପି ତସ୍ୟୈବ ମୁକ୍ତିରିତି ।
 ଭିକ୍ଷୁର୍ନୈହିକାମୁଷ୍ଟିକାପେକ୍ଷଃ । ଯଦ୍ୟପେକ୍ଷାସ୍ତି ତଦନୁରୂପୋ ଭବତି ।
 ସ୍ୱରୂପାନୁସନ୍ଧାନବ୍ୟତିରିକ୍ତାନ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରାଭ୍ୟାସୈରୁଷ୍ଟାକୁଞ୍ଜମଭାରବଦ୍ୱ୍ୟର୍ଥୋ
 ନ ଯୋଗଶାସ୍ତ୍ରପ୍ରବୃତ୍ତିର୍ନ ସାଙ୍ଖ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରାଭ୍ୟାସୋ ନ ମନ୍ତ୍ରତନ୍ତ୍ରବ୍ୟାପାରଃ ।
 ଇତରଶାସ୍ତ୍ରପ୍ରବୃତ୍ତିର୍ଯତେରସ୍ତି ଚେଚ୍ଛବାଲଂକାରବର୍ଜନକାରବଦତିବିଦୂରକର୍ମାଚାରବିଦ୍ୟାଦୂରୋ
 ନ ପ୍ରଣବକୀର୍ତ୍ତନପରୋ ଯଦ୍ୟହ୍ନର୍ମ କରୋତି ତତ୍ତତ୍ଫଳମନୁଭବତି ଏରଶ୍ଚତୈଲଫେନବଦତଃ
 ସର୍ବଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ତତ୍-ପ୍ରସକ୍ତଂ ମନୋଦଣ୍ଡଂ କରପାତ୍ରଂ ଦିଗମ୍ବରଂ ହୃଷ୍ଟା ପରିବ୍ରଜେଦ୍-ଭିକ୍ଷୁଃ ।
 ବାଲୋନ୍ମୁଖପିଶାତବନ୍ଧୁରଣଂ ଜୀବିତଂ ବା ନ କାତ୍-କ୍ଷେତ
 କାଲମେବ ପ୍ରତୀକ୍ଷେତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶଭୂତକନ୍ୟାୟେନ ପରିବ୍ରାଜିତି ।
 ତିତିକ୍ଷାଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟଶମାଦିଗୁଣବର୍ଜିତଃ ।
 ଭିକ୍ଷାମାତ୍ରେଣ ଜୀବି ସ୍ୟାନ୍ନ ଯତିର୍ଯତିବୃତ୍ତିଃ ॥ ୧ ॥

ନ ଦଣ୍ଡଧାରଣେନ ନ ମୁଣ୍ଡନେନ ନ ବେଷେଣ ନ ଦମ୍ଭାଚାରେଣ ମୁକ୍ତିଃ ।
ଜ୍ଞାନଦଣ୍ଡୋ ଧୃତୋ ଯେନ ଏକଦଣ୍ଡଃ ସ ଉଚ୍ୟତେ ।
କାଷ୍ଠଦଣ୍ଡୋ ଧୃତୋ ଯେନ ସର୍ବାଣି ଜ୍ଞାନବର୍ଜିତଃ ।
ସ ଯାତି ନରକାଘୋରାନୁହାରୌରବସଂଜ୍ଞିତାନ୍ ॥ ୨ ॥

ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସୁକରୀବିଷ୍ଣୁସମା ଗୀତା ମହର୍ଷିଭିଃ ।
ତସ୍ମାଦେନାଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ କୀଟବପୁର୍ଯ୍ୟଚେଦ୍ୟତିଃ ॥ ୩ ॥

ଅୟାଚିତଂ ଯଥାଲାଭଂ ଭୋଜନାଛାଦନଂ ଭବେତ୍ ।
ପରେଚ୍ଛୟା ଚ ଦିଗ୍ଘାସାଃ ସ୍ନାନଂ କୁର୍ଯ୍ୟାପରେଚ୍ଛୟା ॥ ୪ ॥

ସ୍ୱପ୍ନେଽପି ଯୋ ହି ଯୁକ୍ତଃ ସ୍ୟାଞ୍ଜାଗ୍ରତୀବ ବିଶେଷତଃ ।
ଇଦୃକ୍-ଚେଷ୍ଟଃ ସ୍ମୃତଃ ଶ୍ରେଷ୍ଠୋ ବରିଷ୍ଠୋ ବ୍ରହ୍ମବାଦିନାମ୍ ॥ ୫ ॥

ଅଲାଭେ ନ ବିଷାଦୀ ସ୍ୟାଲ୍ଲାଭେ ଚୈବ ନ ହର୍ଷୟେତ୍ ।
ପ୍ରାଣୟାତ୍ରିକମାତ୍ରଃ ସ୍ୟାନ୍ନାତ୍ରାସଙ୍ଗାଦ୍ବିନିର୍ଗତଃ ॥ ୬ ॥

ଅଭିପୂଜିତଲାଭାଂଶୁ ଜୁଗୁପ୍ସେତୈବ ସର୍ବଶଃ ।
ଅଭିପୂଜିତଲାଭୈସ୍ତୁ ଯତିର୍ମୁକ୍ତୋଽପି ବଧ୍ୟତେ ॥ ୭ ॥

ପ୍ରାଣୟାତ୍ରାନିମିତ୍ତଂ ଚ ବ୍ୟଙ୍ଗାରେ ଭୁକ୍ତବଢ୍ଢନେ ।
କାଳେ ପ୍ରଶସ୍ତେ ବର୍ଣ୍ଣାନାଂ ଭିକ୍ଷାର୍ଥଂ ପର୍ଯ୍ୟଚେଦ୍-ଗୃହାନ୍ ॥ ୮ ॥

ପାଣିପାତ୍ରଶ୍ଚରନ୍ୟୋଗୀ ନାସକୃଦ୍-ଭୈକ୍ଷମାତରେତ୍ ।
ତିଷ୍ଠନ୍-ଭୁଞ୍ଜ୍ୟାନ୍ନରନ୍-ଭୁଞ୍ଜ୍ୟାନ୍ନଧ୍ୟୋନାତମନଂ ତଥା ॥ ୯ ॥

ଅବିବକୃତମର୍ଯ୍ୟଦା ଭବନ୍ତି ବିଶାଦାଶୟାଃ ।
ନିୟତିଂ ନ ବିମୁଞ୍ଚନ୍ତି ମହାନ୍ତୋ ଭାସ୍କରା ଇବ ॥ ୧୦ ॥

ଆସ୍ୟେନ ତୁ ଯଦାହାରଂ ଗୋବନ୍ଧୁଗୟାୟାମୁନିଃ ।
ତଦା ସମଃ ସ୍ୟାସୁର୍ବେଷୁ ସୋଽମୃତତ୍ୱାୟ କଲ୍ମଷେ ॥ ୧୧ ॥

ଅନିନ୍ଦ୍ୟଂ ବୈ ବ୍ରଜଢ୍ବେହଂ ନିନ୍ଦ୍ୟଂ ଗେହଂ ତୁ ବର୍ଜୟେତ୍ ।
ଅନାବୃତେ ବିଶେଦ୍ଧାରି ଗେହେ ନୈବାବୃତେ ବ୍ରଜେତ୍ ॥ ୧୨ ॥

ପାଂସୁନା ଚ ପ୍ରତିଛନ୍ନଶୂନ୍ୟାଗାରପ୍ରତିଶ୍ରୟଃ ।
ବୃକ୍ଷମୂଲନିକେତୋ ବା ତ୍ୟକ୍ତସର୍ବପ୍ରିୟାପ୍ରିୟଃ ॥ ୧୩ ॥

ୟତ୍ରାସ୍ତମିତଶାୟୀ ସ୍ୟାନ୍ନିରଗ୍ନିରନିକେତନଃ ।
ୟଥାଲଘ୍ବୋପଜୀବୀ ସ୍ୟାନ୍ନୁନିର୍ଦାତ୍ତୋ ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟଃ ॥ ୧୪ ॥

ନିଷ୍ପ୍ରମ୍ୟ ବନମାସ୍ତାୟ ଜ୍ଞାନୟଜ୍ଞୋ ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟଃ ।
କାଲକାତ୍-କ୍ଷୀ ଚରନ୍ନେବ ବ୍ରହ୍ମଭୂୟାୟ କଲ୍ମଷେ ॥ ୧୫ ॥

ଅଭୟଂ ସର୍ବଭୂତେଭ୍ୟା ଦତ୍ତା ଚରତି ଯେ ମୁନିଃ ।
ନ ତସ୍ୟ ସର୍ବଭୂତେଭ୍ୟା ଭୟମୁପଦ୍ୟତେ କ୍ବଚିତ୍ ॥ ୧୬ ॥

ନିର୍ମାନଶ୍ଚାନହଂକାରୋ ନିର୍ଦ୍ଦୟଶ୍ଚିନ୍ତନସଂଶୟଃ ।
ନୈବ କ୍ବଧ୍ୟାତି ନ ଦ୍ବେଷ୍ଟି ନାନୃତଂ ଭାଷତେ ଗିରା ॥ ୧୭ ॥

ପୁଣ୍ୟାୟତନଚାରୀ ଚ ଭୂତାନାମବିହିଂସକଃ ।
କାଲେ ପ୍ରାପ୍ତେ ଭବଦ୍-ଭୈଷଂ କଲ୍ମ୍ୟତେ ବ୍ରହ୍ମଭୂୟସେ ॥ ୧୮ ॥

ବାନପ୍ରସ୍ଥଗୃହସ୍ଥାଭ୍ୟାଂ ନ ସଂସୃଜ୍ୟେତ କର୍ତ୍ତ୍ବିଚିତ୍ ।
ଅଜ୍ଞାତଚର୍ଯ୍ୟଂ ଲିଘ୍ବେତ ନ ଚୈନଂ ହର୍ଷ ଆବିଶେତ୍ ॥ ୧୯ ॥

ଅଧ୍ୱା ସୂର୍ଯ୍ୟେଣ ନିର୍ଦିଷ୍ଟଃ କୀଟବଦ୍ୱିତରେନ୍ନହୀମ୍ ।
ଆଶୀର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତାନି କର୍ମାଣି ହିଂସାୟୁକ୍ତାନି ଯାନି ଚ ॥ ୨୦ ॥

ଲୋକସଂଗ୍ରହୟୁକ୍ତାନି ନୈବ କୁର୍ଯ୍ୟାନ୍ କାରୟେତ୍ ।
ନାସଚ୍ଛାତ୍ରେଷୁ ସଞ୍ଜେତ ନୋପଜୀବେତ ଜୀବିକାମ୍ ।
ଅତିବାଦାଂସ୍ତ୍ୟଜେଉର୍କାନପକ୍ଷଂ କଂଚନ ନାଶ୍ରୟେତ୍ ॥ ୨୧ ॥

ନ ଶିଷ୍ୟାନନ୍ନୁବଧ୍ନାତ ଗ୍ରହାନ୍ନୈବାଭ୍ୟସେଦ୍ୱହୁନ୍ ।
ନ ବ୍ୟାଖ୍ୟାମୁପୟୁଞ୍ଜୀତ ନାରମ୍ଭାନାରଭେକ୍ଷୁଚିତ୍ ॥ ୨୨ ॥

ଅବ୍ୟକ୍ତଲିଙ୍ଗୋଽବ୍ୟକ୍ତାର୍ଥୋ ମୁନିରୁନ୍ନୁଭବାଲବତ୍ ।
କବିର୍ମୂକବଦାତ୍ମାନଂ ତଦୃଷ୍ଟ୍ୟା ଦର୍ଶୟେନ୍ନୃଣାମ୍ ॥ ୨୩ ॥

ନ କୁର୍ଯ୍ୟାନ୍ ବଦେହିଂଚିନ୍ ଧ୍ୟାୟେନ୍ନାଧ୍ୟସାଧୁ ବା ।
ଆତ୍ମାରାମୋଽନୟା ବୃତ୍ତ୍ୟା ବିଚରେଦ୍ଭୂତବନ୍ଧୁନିଃ ॥ ୨୪ ॥

ଏକଶ୍ଚରେନ୍ନହୀମେତାଂ ନିଃସଙ୍ଗଃ ସଂୟତେନ୍ଦ୍ରିୟଃ ।
ଆତ୍ମକ୍ରୀତ ଆତ୍ମରତିରାତ୍ମବାନ୍ସମଦର୍ଶନଃ ॥ ୨୫ ॥

ବୁଧୋ ବାଲକବକ୍ରୀତେକ୍ଷୁଶଲୋ ଜତବଜରେତ୍ ।
ବଦେଦୁନ୍ନୁଭବଦ୍ୱିଦ୍ୱାନ୍ ଗୋଚର୍ଯ୍ୟାଂ ନୈଗମଶ୍ଚରେତ୍ ॥ ୨୬ ॥

କ୍ଷିପ୍ରୋଽବମାନିତୋଽସଦ୍-ଭିଃ ପ୍ରଲଘ୍ୱୋଽସ୍ତୁୟିତୋଽପି ବା ।
ତାତିତଃ ସଂନିରୁଦ୍ଧୋ ବା ବୃତ୍ତ୍ୟା ବା ପରିହାପିତଃ ॥ ୨୭ ॥

ବିଷ୍ଣୁତୋ ମୁଦ୍ରିତୋ ବାଜ୍ଞୈର୍ବହୁଧୈବଂ ପ୍ରକଳ୍ପିତଃ ।
ଶ୍ରେୟସ୍କାମଃ କୃଚ୍ଛଗତ ଆତ୍ମନାତ୍ମାନମୁଦରେତ୍ ॥ ୨୮ ॥

ସଂମାନନଂ ପରାଂ ହାନିଂ ଯୋଗର୍ଦ୍ଧେଃ କୁରୁତେ ଯୁତଃ ।
ଜନେନାବମତୋ ଯୋଗୀ ଯୋଗସିଦ୍ଧିଂ ଚ ବିନତି ॥ ୭୯ ॥

ତଥା ଚରେତ ବୈ ଯୋଗୀ ସତାଂ ଧର୍ମମଦୃଷୟନ୍ ।
ଜନା ଯଥାବମନେଃରନ୍-ଗଚ୍ଛେୟୁର୍ନୈବ ସଙ୍ଗତିମ୍ ॥ ୩୦ ॥

ଜରାୟୁଜାଣ୍ଡଜାଦୀନାଂ ବାଙ୍ମନଃକାୟକର୍ମଭିଃ ।
ୟୁକ୍ତଃ କୁର୍ବୀତ ନ ଦ୍ରୋହଂ ସର୍ବସଙ୍ଗାଂଶ୍ଚ ବର୍ଜୟେତ୍ ॥ ୩୧ ॥

କାମକ୍ରୋଧୌ ତଥା ଦର୍ପଲୋଭମୋହାଦୟଶ୍ଚ ଯେ ।
ତାଂସ୍ତୁ ଦୋଷାନ୍ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ପରିବ୍ରାତ୍ ଭୟବର୍ଜିତଃ ॥ ୩୨ ॥

ଭୈକ୍ଷାଗନଂ ଚ ମୌନିତ୍ୱଂ ତପୋ ଧ୍ୟାନଂ ବିଶେଷତଃ ।
ସମ୍ୟଗ୍ଜ୍ଞାନଂ ଚ ବୈରାଗ୍ୟଂ ଧର୍ମୋଽୟଂ ଭିକ୍ଷୁକେ ମତଃ ॥ ୩୩ ॥

କାଷାୟବାସାଃ ସତତଂ ଧ୍ୟାନଯୋଗପରାୟଣଃ ।
ଗ୍ରାମାନ୍ତେ ବୃକ୍ଷମୂଳେ ବା ବସେଦେବାଲୟେଽପି ବା ॥ ୩୪ ॥

ଭୈକ୍ଷେଣ ବର୍ତ୍ତୟେନ୍ନିତ୍ୟଂ ନୈକାନ୍ନାଶୀ ଭବେନ୍ନୁଚିତ୍ ।
ଚିତ୍ତଶୁଦ୍ଧିର୍ଭବେଦ୍ୟାବତ୍ତାବନ୍ନିତ୍ୟଂ ଚରେୟୁଧୀଃ ॥ ୩୫ ॥

ତତଃ ପ୍ରବ୍ରଜ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧାତ୍ମା ସଂଚରେଦ୍ୟତ୍ର କୁତ୍ରଚିତ୍ ।
ବହିରନ୍ତଶ୍ଚ ସର୍ବତ୍ର ସଂପଶ୍ୟନ୍ତି ଜନାର୍ଦ୍ଦନମ୍ ॥ ୩୬ ॥

ସର୍ବତ୍ର ବିଚରେନ୍ନୌନୀ ବାୟୁବଦ୍ଧୀତକଲ୍ମଷଃ ।
ସମଦୁଃଖସୁଖଃ କ୍ଷାନ୍ତୋ ହସ୍ତପ୍ରାପ୍ତଂ ଚ ଭକ୍ଷୟେତ୍ ॥ ୩୭ ॥

ନିର୍ବେରେଣ ସମଂ ପଶ୍ୟନ୍ତିଜଗୋଃଶ୍ଚମୃଗାଦିଷୁ ।
ଭାବୟନ୍ତୁନସା ବିଷ୍ଣୁଂ ପରମାତ୍ମାନମୀଶ୍ବରମ୍ ॥ ୩୮ ॥

ଚିନ୍ତୟନ୍ ପରମାନନ୍ଦଂ ବ୍ରହ୍ମୈବାହମିତି ସ୍ମରନ୍ ।
ଜ୍ଞାତ୍ୱୈବଂ ମନୋଦଣ୍ଡଂ ଧୃତ୍ୱା ଆଶାନିବୃତ୍ତୋ ଭୃତ୍ୱା ଆଶାମୁରଧରୋ ଭୃତ୍ୱା
ସର୍ବଦା ମନୋବାକ୍ସାୟକର୍ମଭିଃ ସର୍ବସଂସାରମୁସ୍ତୃଜ୍ୟ ପ୍ରପଞ୍ଚାବାତ୍-ମୁଖଃ
ସ୍ୱରୂପାନୁସନ୍ଧାନେନ ଭ୍ରମରକୀଟନ୍ୟାୟେନ ମୁକ୍ତୋ ଭବତୀତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥ ୩୯ ॥

॥ ଇତି ନାରଦପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷସ୍ତୁପଞ୍ଚମୋପଦେଶଃ ॥ ୫ ॥

|| ଷଷ୍ଠୋପଦେଶଃ ||

ଅଥ ନାରଦଃ ପିତାମହମୁବାଚ ||

ଭଗବନ୍ ତଦଭ୍ୟାସବଶାତ୍ ଭ୍ରମକୀଟନ୍ୟାୟବଉଦଭ୍ୟାସଃ କଥମିତି ।

ତମାହ ପିତାମହଃ ।

ସତ୍ୟବାଗ୍ଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟାଭ୍ୟାଂ ବିଶିଷ୍ଟଦେହାବଶିଷ୍ଟୋ ବସେତ୍ ।

ଜ୍ଞାନଂ ଶରୀରଂ ବୈରାଗ୍ୟଂ ଜୀବନଂ ବିଦ୍ଧି ଶାନ୍ତିଦାତ୍ରୀ ନେତ୍ରେ ମନୋ ମୁଖଂ ବୁଦ୍ଧିଃ କଲ୍ମା

ପଞ୍ଚବିଂଶତିତତ୍ତ୍ୱାନ୍ୟବୟା ଅବସ୍ଥା ପଞ୍ଚମହାଭୂତାନି କର୍ମ ଭକ୍ତିଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟଂ ଶାଶ୍ୱା

ଜାଗ୍ରସ୍ୱପ୍ନସୁଷୁପ୍ତିତୁରୀୟାଶ୍ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶକରଣାନି ପଙ୍କସ୍ତମ୍ଭାକାରାଣୀତି ।

ଏବମପି ନାବମତିପଙ୍କଂ କର୍ଣ୍ଣଧାର ଇବ ଯନ୍ତ୍ରେବ ଗଜଂ ସ୍ୱରୁଦ୍ଧ୍ୟା ବଶୀକୃତ୍ୟ ସ୍ୱବ୍ୟତିରିକ୍ତଂ

ସର୍ବଂ କୃତକଂ ନଶ୍ୱରମିତି ମତ୍ତା ବିରକ୍ତଃ ପୁରୁଷଃ ସର୍ବଦା ବ୍ରହ୍ମାହମିତି

ବ୍ୟବହରେନ୍ନାନ୍ୟକ୍ରିଂତିଦ୍ୱେଦିତବ୍ୟଂ ସ୍ୱବ୍ୟତିରେକେଶ ।

ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତୋ ବସେନ୍ନୃତକୃତ୍ୟୋ ଭବତି ।

ନ ନାହଂ ବ୍ରହ୍ମେତି ବ୍ୟବହରେହିଂତୁ ବ୍ରହ୍ମାହମସ୍ମୀତ୍ୟଜସ୍ରଂ ଜାଗ୍ରସ୍ୱପ୍ନସୁଷୁପ୍ତିଷୁ ।

ତୁରୀୟାବସ୍ଥାଂ ପ୍ରାପ୍ୟ ତୁରୀୟାତୀତତ୍ତ୍ୱଂ ବ୍ରଜେଦିବା ଜାଗ୍ରନ୍ନକ୍ତଂ ସ୍ୱପ୍ନଂ ସୁଷୁପ୍ତମର୍ଧରାତ୍ରଂ

ଗତମିତ୍ୟେକାବସ୍ଥାୟାଂ ଚତସ୍ରୋଽବସ୍ଥାସ୍ତ୍ୱେକୈକକରଣାଧୀନାନାଂ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶକରଣାନାଂ

ବ୍ୟାପାରଶ୍ଚକ୍ଷୁରାଦୀନାମ୍ ।

ଚକ୍ଷୁଷୋ ରୂପଗ୍ରହଣଂ ଶ୍ରୋତ୍ରୟୋଃ ଶବ୍ଦଗ୍ରହଣଂ ଜିହ୍ୱାୟା ରସାସ୍ୱାଦନଂ

ଦ୍ରାଶସ୍ୟ ଗନ୍ଧଗ୍ରହଣଂ ବଚସୋ ବାଗ୍ୟାପାରଃ ପାଣେରାଦାନଂ ପାଦୟୋଃ

ସଂଚାରଃ ପାୟୋରୁଚିର୍ଗ୍ଗ ଉପସ୍ଥସ୍ୟାନନ୍ଦଗ୍ରହଣଂ ହୃଦଃ ସ୍ପର୍ଶଗ୍ରହଣମ୍ ।

ତଦଧୀନା ଚ ବିଷୟଗ୍ରହଣବୁଦ୍ଧିଃ ବୁଦ୍ଧ୍ୟା ବୁଦ୍ଧ୍ୟତି

ଚିତ୍ତେନ ଚେତୟତ୍ୟହଂକାରେଣାହଂକରୋତି ।

ବିସୃଜ୍ୟ ଜୀବ ଏତାନ୍ନେହାଭିମାନେନ ଜୀବୋ ଭବତି ।

ଗୃହାଭିମାନେନ ଗୃହସ୍ଥ ଇବ ଶରୀରେ ଜୀବଃ ସଂଚରତି ।

ପ୍ରାଗ୍-ଦଲେ ପୁଣ୍ୟାବୃତ୍ତିରାଗ୍ନେୟାଂ ନିଦ୍ରାଲସ୍ୟୋଂ ଦକ୍ଷିଣାୟାଂ
 କ୍ରୌର୍ଯ୍ୟବୁଦ୍ଧିର୍ନୈରୃତ୍ୟାଂ ପାପବୁଦ୍ଧିଃ ପଶ୍ଚିମେ କ୍ରୀଡାରତିର୍ବାୟାଂ
 ଗମନେ ବୁଦ୍ଧିରୁତ୍ତରେ ଶାନ୍ତିରୀଶାନେଽଜ୍ଞାନଂ କର୍ଣ୍ଣକାୟାଂ ବୈରାଗ୍ୟାଂ
 କେସରେଷ୍ଠାତ୍ମଚିତ୍ତା ଇତ୍ୟେବଂ ବକ୍ତ୍ରଂ ଜ୍ଞାତ୍ବା ଜୀବଦବସ୍ଥାଂ ପ୍ରଥମଂ ଜାଗ୍ରଦ୍ବିତୀୟଂ
 ସ୍ୱପ୍ନଂ ତୃତୀୟଂ ସୁଷୁପ୍ତଂ ଚତୁର୍ଥଂ ତୁରୀୟଂ ଚତୁର୍ଭିର୍ବିରହିତଂ ତୁରୀୟାତୀତମ୍ ।
 ବିଶ୍ୱତୈଜସପ୍ରାଜ୍ଞତତସ୍ତତ୍ତେଦୈରେକ ଏବ ଏକୋ ଦେବଃ
 ସାକ୍ଷୀ ନିର୍ଗୁଣଶ୍ଚ ତଦ୍ ବ୍ରହ୍ମାହମିତି ବ୍ୟାହରେତ୍ ।
 ନୋ ଚେଦ୍ଭାଗ୍ରଦବସ୍ଥାୟାଂ ଜାଗ୍ରଦାଦିତତସ୍ତୋଽବସ୍ଥାଃ ସ୍ୱପ୍ନେ
 ସ୍ୱପ୍ନାଦିତତସ୍ତୋଽବସ୍ଥାଃ ସୁଷୁପ୍ତେ ସୁଷୁପ୍ତାଦିତତସ୍ତୋଽବସ୍ଥାଃ
 ତୁରୀୟେ ତୁରୀୟାଦିତତସ୍ତୋଽବସ୍ଥାଃ ନ ତ୍ୱେବଂ ତୁରୀୟାତୀତସ୍ୟ ନିର୍ଗୁଣସ୍ୟ ।
 ସ୍ଥୁଲସୂକ୍ଷ୍ମକାରଣରୂପୈର୍ବିଶ୍ୱତୈଜସପ୍ରାଜ୍ଞେଶ୍ୱରୈଃ ସର୍ବାବସ୍ଥାସୁ ସାକ୍ଷୀ ତ୍ୱେକ ଏବାବତିଷ୍ଠତେ ।
 ଉତ ତତସ୍ତୋ ଦ୍ରଷ୍ଟା ତତସ୍ତୋ ନ ଦ୍ରଷ୍ଟା ଦ୍ରଷ୍ଟୃତ୍ୱାନ୍ନ ଦ୍ରଷ୍ଟୈବ
 କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱଭୋକ୍ତୃତ୍ୱାହଂକାରାଦିଭିଃ ସ୍ୱଷ୍ଟୋ ଜୀବଃ ଜୀବେତରୋ ନ ସ୍ୱଷ୍ଟଃ ।
 ଜୀବୋଽପି ନ ସ୍ୱଷ୍ଟ ଇତି ଚେନ୍ନ । ଜୀବାଭିମାନେନ କ୍ଷେତ୍ରାଭିମାନଃ ।
 ଶରୀରାଭିମାନେନ ଜୀବତ୍ୱମ୍ । ଜୀବତ୍ୱଂ ଘଟାକାଶମହାକାଶବଦ୍ୱ୍ୟବଧାନେଽସ୍ତ୍ରି ।
 ବ୍ୟବଧାନବଶାଦେବ ହଂସଃ ସୋଽହମିତି
 ମନ୍ତ୍ରେଶୋକ୍ତ୍ୱାସନିଃଶ୍ୱାସବ୍ୟପଦେଶେନାନୁସନ୍ଧାନଂ କରୋତି ।
 ଏବଂ ବିଜ୍ଞାୟ ଶରୀରାଭିମାନଂ ତ୍ୟଜେନ୍ନ ଶରୀରାଭିମାନୀ ଭବତି ।
 ସ ଏବ ବ୍ରହ୍ମେତୁ୍ୟତ୍ୟତେ ।
 ତ୍ୟକ୍ତସଙ୍ଗୋ ଜିତକ୍ରୋଧୋ ଲୟାହାରୋ ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟଃ ।
 ପିଧାୟ ବୁଦ୍ଧ୍ୟା ଦ୍ୱାରାଶି ମନୋ ଧ୍ୟାନେ ନିବେଶୟେତ୍ ॥ ୧ ॥

ଶୂନ୍ୟେଷ୍ଟେବାବକାଶେଷୁ ଗୁହାସୁ ଚ ବନେଷୁ ।
 ନିତ୍ୟୟୁକ୍ତଃ ସଦା ଯୋଗୀ ଧ୍ୟାନଂ ସମ୍ୟଗୁପକ୍ରମେତ୍ ॥ ୨ ॥

ଆତିଥ୍ୟଶ୍ରାଦ୍ଧୟଜ୍ଞେଷୁ ଦେବୟାତ୍ରୋତ୍ତରାବେଷୁ ଚ ।
ମହାଜନେଷୁ ସିଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥୀ ନ ଗଚ୍ଛେଦ୍ୟୋଗବିକ୍ରାନ୍ତିତ୍ ॥ ୩ ॥

ୟଥୈନମବମନ୍ୟନ୍ତେ ଜନାଃ ପରିଭବନ୍ତି ଚ ।
ତଥା ଯୁକ୍ତଶ୍ଚରେଦ୍ୟୋଗୀ ସତାଂ ବର୍ତ୍ତ୍ତ ନ ଦୂଷୟେତ୍ ॥ ୪ ॥

ବାଗ୍-ଦଣ୍ଡଃ କର୍ମଦଣ୍ଡଶ୍ଚ ମନୋଦଣ୍ଡଶ୍ଚ ତେ ତ୍ରୟଃ ।
ୟସ୍ୟୈତେ ନିୟତା ଦଣ୍ଡାଃ ସ ତ୍ରିଦଣ୍ଡୀ ମହାୟତିଃ ॥ ୫ ॥

ବିଧୂମେ ଚ ପ୍ରଶାନ୍ତାଗ୍ନୌ ଯୁୟୁ ମାଧୁକରୀଂ ଚରେତ୍ ।
ଗୃହେ ଚ ବିପ୍ରମୁଖ୍ୟାନାଂ ଯୁତିଃ ସର୍ବୋତ୍ତମଃ ସ୍ମୃତଃ ॥ ୬ ॥

ଦଣ୍ଡଭିକ୍ଷାଂ ଚ ଯଃ କୁର୍ମ୍ୟାସ୍ତଥମେ ବ୍ୟସନଂ ବିନା ।
ୟସ୍ତ୍ରିଷ୍ଠତି ନ ବୈରାଗ୍ୟଂ ଯାତି ନୀଚୟତିର୍ହ ସଃ ॥ ୭ ॥

ୟସ୍ମିନ୍-ଗୃହେ ବିଶେଷେଣ ଲଭେଦ୍-ଭିକ୍ଷାଂ ଚ ବାସନାତ୍ ।
ତତ୍ର ନୋ ଯାତି ଯୋ ଭୂୟଃ ସ ଯତିର୍ନୈତରଃ ସ୍ମୃତଃ ॥ ୮ ॥

ୟଃ ଶରୀରେନ୍ଦ୍ରିୟାଦିଭ୍ୟୋ ବିହୀନଂ ସର୍ବସାକ୍ଷିଣମ୍ ।
ପାରମାର୍ଥକବିଜ୍ଞାନଂ ସୁଖାତ୍ମାନଂ ସ୍ବୟଂପ୍ରଭମ୍ ॥ ୯ ॥

ପରତତ୍ତ୍ବଂ ବିଜାନାତି ସୋଽତିବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମୀ ଭବେତ୍ ।
ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମାଦୟୋ ଦେହେ ମାୟୟା ପରିକଳ୍ପିତାଃ ॥ ୧୦ ॥

ନାତ୍ମନୋ ବୋଧରୂପସ୍ୟ ମମ ତେ ସନ୍ତି ସର୍ବଦା ।
ଇତି ଯୋ ବେଦ ବେଦାନ୍ତୈଃ ସୋଽତିବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମୀ ଭବେତ୍ ॥ ୧୧ ॥

ଯୁସ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମାଚାରୋ ଗଲିତଃ ସ୍ବାତ୍ତ୍ୱଦର୍ଶନାତ୍ ।
ସ ବର୍ଣ୍ଣାନାଶ୍ରମାନ୍ସର୍ବାନତୀତ୍ୟ ସ୍ବାତ୍ତ୍ୱନି ସ୍ଥିତଃ ॥ ୧୨ ॥

ଯୋଃତୀତ୍ୟ ସ୍ବାଶ୍ରମାନ୍ବର୍ଣ୍ଣାନାତ୍ତନ୍ୟେବ ସ୍ଥିତଃ ପୁମାନ୍ ।
ସୋଃତିବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମୀ ପ୍ରୋକ୍ତଃ ସର୍ବବେଦାର୍ଥବେଦିଭିଃ ॥ ୧୩ ॥

ତସ୍ମାଦନ୍ୟଗତା ବର୍ଣ୍ଣା ଆଶ୍ରମା ଅପି ନାରଦ ।
ଆତ୍ମନ୍ୟାରୋପିତାଃ ସର୍ବେ ଭ୍ରାତୃ୍ୟା ତେନାତ୍ମବେଦିନା ॥ ୧୪ ॥

ନ ବିଧିର୍ନିଷେଧଶ୍ଚ ନ ବର୍ଜ୍ୟାବର୍ଜ୍ୟକଲ୍ଲନା ।
ବ୍ରହ୍ମବିଜ୍ଞାନିନାମସ୍ତ୍ରୁ ତଥା ନାନ୍ୟକ ନାରଦ ॥ ୧୫ ॥

ବିରଜ୍ୟ ସର୍ବଭୂତେଭ୍ୟ ଆ ବିରିଚ୍ଛିପଦାଦପି ।
ଘୃଣାଂ ବିପାଠ୍ୟ ସର୍ବସ୍ଥିନ୍ପୁତ୍ରମିତ୍ରାଦିକେଷ୍ୱପି ॥ ୧୬ ॥

ଶ୍ରଦ୍ଧାଲୁର୍ମୁକ୍ତିମାର୍ଗେଷୁ ବେଦାନ୍ତଜ୍ଞାନଲିପ୍ତୟା ।
ଉପାୟନକରୋ ଭୃତ୍ତା ଗୁରୁଂ ବ୍ରହ୍ମବିଦଂ ବ୍ରଜେତ୍ ॥ ୧୭ ॥

ସେବାଭିଃ ପରିତୋଷ୍ୟେନଂ ଚିରକାଲଂ ସମାହିତଃ ।
ସଦା ବେଦାନ୍ତବାକ୍ୟାର୍ଥଂ ଶୁଶ୍ରୂୟାସୁସମାହିତଃ ॥ ୧୮ ॥

ନିର୍ମମୋ ନିରହଂକାରଃ ସର୍ବସଙ୍ଗବିବର୍ଜିତଃ ।
ସଦା ଶାନ୍ତ୍ୟାଦିଯୁକ୍ତଃ ସନ୍ନାତ୍ମନ୍ୟାତ୍ମାନମୀକ୍ଷତେ ॥ ୧୯ ॥

ସଂସାରଦୋଷଦୃଷ୍ଟ୍ୟେବ ବିରକ୍ତିର୍ଜାୟତେ ସଦା ।
ବିରକ୍ତସ୍ୟ ତୁ ସଂସାରାସ୍ରାନ୍ୟାସଃ ସ୍ୟାନ୍ନ ସଂଶୟଃ ॥ ୨୦ ॥

ମୁମୁକ୍ଷୁଃ ପରହଂସାଖ୍ୟଃ ସାକ୍ଷାନ୍ନୌକ୍ଷିକସାଧନମ୍ ।
ଅଭ୍ୟସେଦ୍-ବ୍ରହ୍ମବିଜ୍ଞାନଂ ବେଦାନ୍ତଶ୍ରବଣାଦିନା ॥ ୨୧ ॥

ବ୍ରହ୍ମବିଜ୍ଞାନଲାଭାୟ ପରହଂସସମାହୃୟଃ ।
ଶାନ୍ତିଦାତ୍ତ୍ୟାଦିଭିଃ ସର୍ବେଃ ସାଧନୈଃ ସହିତୋ ଭବେତ୍ ॥ ୨୨ ॥

ବେଦାନ୍ତାଭ୍ୟାସନିରତଃ ଶାନ୍ତୋ ଦାନ୍ତୋ ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟଃ ।
ନିର୍ଭୟୋ ନିର୍ମମୋ ନିତ୍ୟୋ ନିର୍ଦ୍ଦୟୋ ନିଷ୍ଠୁରିଗ୍ରହଃ ॥ ୨୩ ॥

ଜୀର୍ଣ୍ଣକୌପୀନବାସାଃ ସ୍ୟାନ୍ନୁଷ୍ଠୀ ନଗ୍ନୋଽଥ ବା ଭବେତ୍ ।
ପ୍ରାଜ୍ଞୋ ବେଦାନ୍ତବିଦ୍ୟୋଗୀ ନିର୍ମମୋ ନିରହଂକୃତିଃ ॥ ୨୪ ॥

ମିତ୍ରାଦିଷୁ ସମୋ ମୈତ୍ରଃ ସମସ୍ତେଷ୍ଠେବ ଜନ୍ତୁଷୁ ।
ଏକୋ ଜ୍ଞାନୀ ପ୍ରଶାନ୍ତାତ୍ମା ସ ସନ୍ତରତି ନେତରଃ ॥ ୨୫ ॥

ଗୁରୁଣାଂ ଚ ହିତେ ଯୁକ୍ତସ୍ତୁତ ସଂବସରଂ ବସେତ୍ ।
ନିୟମେଷୁପମତ୍ତସୁ ଯମେଷୁ ଚ ସଦା ଭବେତ୍ ॥ ୨୬ ॥

ପ୍ରାପ୍ୟ ଚାନ୍ତେ ତତଶ୍ଚୈବ ଜ୍ଞାନଯୋଗମନୁଷ୍ଠମମ୍ ।
ଅବିରୋଧେନ ଧର୍ମସ୍ୟ ସଂଚରେତ୍-ପୃଥିବୀମିମାମ୍ ॥ ୨୭ ॥

ତତଃ ସଂବସରସ୍ୟାନ୍ତେ ଜ୍ଞାନଯୋଗମନୁଷ୍ଠମମ୍ ।
ଆଶ୍ରମତ୍ରୟମୁତ୍ତମ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତଶ୍ଚ ପରମାଶ୍ରମମ୍ ॥ ୨୮ ॥

ଅନୁଜ୍ଞାପ୍ୟ ଗୁରୁଂଶ୍ଚୈବ ଚରେଦି ପୃଥିବୀମିମାମ୍ ।
ତ୍ୟକ୍ତସଙ୍ଗୋ ଜିତକ୍ରୋଧୋ ଲଘ୍ୱାହାରୋ ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟଃ ॥ ୨୯ ॥

ଦ୍ଵାବିମୌ ନ ବିରଜ୍ୟେତେ ବିପରୀତେନ କର୍ମଣା ।
ନିରାରମ୍ଭୋ ଗୃହସ୍ଥଶ୍ଚ କାର୍ଯ୍ୟବାଂଶ୍ଚୈବ ଭିକ୍ଷୁକଃ ॥ ୩୦ ॥

ମାଦ୍ୟତି ପ୍ରମଦାଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ଵା ସୁରାଂ ପୀତ୍ଵା ଚ ମାଦ୍ୟତି ।
ତସ୍ମାଦ୍ଦୃଷ୍ଟବିଷାଂ ନାରୀଂ ଦୂରତଃ ପରିବର୍ଜୟେତ୍ ॥ ୩୧ ॥

ସଂଭାଷଣଂ ସହ ସ୍ତ୍ରୀଭିରାଲୀପଃ ପ୍ରେକ୍ଷଣଂ ତଥା ।
ନୃତ୍ତଂ ଗାନଂ ସହାସଂ ଚ ପରିବାଦାଂଶ୍ଚ ବର୍ଜୟେତ୍ ॥ ୩୨ ॥

ନ ସ୍ନାନଂ ନ ଜପଃ ପୂଜା ନ ହୋମୋ ନୈବ ସାଧନମ୍ ।
ନାଗ୍ନିକାର୍ଯ୍ୟାଦିକାର୍ଯ୍ୟଂ ଚ ନୈତସ୍ୟାସ୍ତ୍ରୀହ ନାରଦ ॥ ୩୩ ॥

ନାର୍ଚନଂ ପିତୃକାର୍ଯ୍ୟଂ ଚ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରା ବ୍ରତାନି ଚ ।
ଧର୍ମାଧର୍ମାଦିକଂ ନାସ୍ତି ନ ବିଧିଲୌକିକୀ କ୍ରିୟା ॥ ୩୪ ॥

ସଂତ୍ୟଜେହ୍ମବର୍କମାଣି ଲୋକାଚାରଂ ଚ ସର୍ବଶଃ ।
କୃମୀକୀଟପତଙ୍ଗାଶ୍ଚ ତଥା ଯୋଗୀ ବନସ୍ତତୀନ୍ ॥ ୩୫ ॥

ନ ନାଶୟେଦ୍ଦୁଧୋ ଜୀବନ୍ଦ୍ଵରମାର୍ଥମତିର୍ଯ୍ୟୁତିଃ ।
ନିତ୍ୟମନ୍ତ୍ରମୁଖଃ ସ୍ଵଚ୍ଛଃ ପ୍ରଶାନ୍ତାତ୍ମା ସ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣଧୀଃ ॥ ୩୬ ॥

ଅନ୍ତଃସଙ୍ଗପରିତ୍ୟାଗୀ ଲୋକେ ବିହର ନାରଦ ।
ନାରାଜକେ ଜନପଦେ ଚରତ୍ୟେକଚରୋ ମୁନିଃ ॥ ୩୭ ॥

ନିଃସ୍ତୁତିର୍ନିର୍ନମସ୍କାରୋ ନିଃସ୍ଵଧାକାର ଏବ ଚ ।
ଚଲାଚଲନିକେତଶ୍ଚ ଯତିର୍ଯ୍ୟାଦୃଚ୍ଛିକୋ ଭବେଦିତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥

॥ ଇତି ନାରଦପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷସ୍ତୁଷଷ୍ଠୋପଦେଶଃ ॥ ୬॥

|| ସପ୍ତମୋପଦେଶଃ ||

ଅଥ ଯତେର୍ନିୟମଃ କଥମିତି ପୃଷ୍ଠଂ ନାରଦଂ ପିତାମହଃ ପୁରସ୍କୃତ୍ୟ ବିରକ୍ତଃ ସନ୍ୟା
 ବର୍ଷାସୁ ଧ୍ରୁବଶୀଲୋଃଷ୍ଠୌ ମାସ୍ୟେକାକୀ ଚରନ୍ନେକତ୍ର ନିବସେଦ୍-ଭିକ୍ଷୁର୍ଭୟାସ୍ତାରଙ୍ଗବଦେକତ୍ର
 ନ ତିଷ୍ଠେସ୍ତ୍ରଗମନନିରୋଧଗ୍ରହଣଂ ନ କୁର୍ଯ୍ୟାଦ୍ଭୟାଭ୍ୟାଂ ନଦ୍ୟୁତ୍ତରଣଂ ନ କୁର୍ଯ୍ୟାନ୍
 ବୃକ୍ଷାରୋହଣମପି ନ ଦେବୋସ୍ତ୍ରବଦର୍ଶନଂ କୁର୍ଯ୍ୟାନ୍ନୈକତ୍ରାଶୀ ନ ବାହ୍ୟଦେବାର୍ଚ୍ଚନଂ
 କୁର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ୍ରବ୍ୟତିରିକ୍ତଂ ସର୍ବଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ୱା ମଧୁକରବୃତ୍ତ୍ୟାହାରମହାରନ୍-କୃଣୋ
 ଭୃତ୍ୱା ମେଦୋବୃଦ୍ଧିମକୁର୍ବନ୍ନାଜ୍ୟଂ ରୂପିରମିବ ତ୍ୟଜେଦେକତ୍ରାନ୍ନଂ ପଲଲମିବ
 ଗନ୍ଧଲେପନମଶୁଦ୍ଧିଲେପନମୈବ କ୍ଷାରମକ୍ତ୍ୟଜମିବ ବସ୍ତ୍ରମୁଚ୍ଛିଷ୍ଟପାତ୍ରମିବାଭ୍ୟଙ୍ଗଂ
 ସ୍ତ୍ରୀସଙ୍ଗମିବ ମିତ୍ରାହ୍ଲାଦକଂ ମୃତ୍ତମିବ ସ୍ୱହାଂ ଗୋମାଂସମିବ ଜ୍ଞାତଚରଦେଶଂ
 ଚଣ୍ଡାଲବାଟିକାମିବ ସ୍ତ୍ରୀୟମହିମିବ ସୁବର୍ଣ୍ଣଂ କାଲକୁଟମିବ ସଭାସ୍ଥଳଂ ସ୍ଥାନସ୍ଥଳମିବ
 ରାଜଧାନୀଂ କୁମ୍ଭୀପାକମିବ ଶବପିଣ୍ଡବଦେକତ୍ରାନ୍ନଂ ନ ଦେହାନ୍ତରଦର୍ଶନଂ ପ୍ରପଞ୍ଚବୃତ୍ତିଂ
 ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ସ୍ୱଦେଶମୁସ୍ତ୍ରଜ୍ୟ ଜ୍ଞାତଚରଦେଶଂ ବିହାୟ ବିସ୍ତୃତପଦାର୍ଥଂ ପୁନଃ ପ୍ରାପ୍ତହର୍ଷ ଇବ
 ସ୍ୱମାନନ୍ଦମନୁସ୍ମରନ୍ସ୍ୱଶରୀରାଭିମାନଦେଶବିସ୍ମରଣଂ ମତ୍ତା ସ୍ୱଶରୀରଂ ଶବମିବ ହେୟମୁପଗମ୍ୟ
 କାରାଗୃହବିନିର୍ମୁକ୍ତତୋରବତ୍-ପୁତ୍ରାପ୍ତବନ୍ଧୁଭବସ୍ଥଳଂ ବିହାୟ ଦୂରତୋ ବସେଦ୍ || ୧||

ଅୟତ୍ନେନ ପ୍ରାପ୍ତମାହରନ୍-ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବଧ୍ୟାନାନୁସନ୍ଧାନପରୋ ଭୃତ୍ୱା ସର୍ବକର୍ମନିର୍ମୁକ୍ତଃ
 କାମକ୍ରୋଧଲୋଭମୋହମଦମାସ୍ତ୍ୟାଦିକଂ ଦକ୍ଷ୍ମା ତ୍ରିଗୁଣାତୀତଃ ଷଡୁର୍ମିରହିତଃ
 ଷଡ୍ଭାବବିକାରଶୂନ୍ୟଃ ସତ୍ୟବାକ୍-ଶୁଚିରଦ୍ରୋହୀ ଗ୍ରାମ ଏକରାତ୍ରଂ ପଞ୍ଚନେ ପଞ୍ଚିରାତ୍ରଂ
 କ୍ଷେତ୍ରେ ପଞ୍ଚିରାତ୍ରଂ ତୀର୍ଥେ ପଞ୍ଚିରାତ୍ରମନିକେତଃ ସ୍ଥିରମତିର୍ନାନୃତବାଦୀ ଗିରିକନ୍ଦରେଷୁ
 ବସେଦେକ ଏବ ଦୈ ବା ଚରେତ୍ ଗ୍ରାମଂ ତ୍ରିଭିର୍ନଗରଂ ଚତୁର୍ଭିର୍ଗ୍ରାମମିତ୍ୟେକଶ୍ଚରେତ୍ ।
 ଭିକ୍ଷୁଶ୍ଚତୁର୍ଦଶକରଣାନାଂ ନ ତତ୍ରାବକାଶଂ ଦଦ୍ୟାଦବିଚ୍ଛିନ୍ନଜ୍ଞାନାଦ୍ୱୈରାଗ୍ୟସଂପତ୍ତିମନୁଭୂୟ
 ମତ୍ତୋ ନ କଶ୍ଚିନ୍ନାନ୍ୟୋ ବ୍ୟତିରିକ୍ତ ଇତ୍ୟାତ୍ମନ୍ୟାଲୋଚ୍ୟ ସର୍ବତଃ ସ୍ୱରୂପମେବ
 ପଶ୍ୟଞ୍ଜୀବନ୍ନୁକ୍ତିମବାପ୍ୟ ପ୍ରାରବ୍ଧପ୍ରତିଭାସନାଶପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ଚତୁର୍ବିଧଂ ସ୍ୱରୂପଂ ଜ୍ଞାତ୍ୱା
 ଦେହପତନପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ସ୍ୱରୂପାନୁସଂଧାନେନ ବସେଦ୍ || ୨||

ତ୍ରିଷବଣସ୍ନାନଂ କୁଟୀରକସ୍ୟ ବହୁଦକସ୍ୟ ଦ୍ଵିବାରଂ ହଂସସୈକବାରଂ ପରମହଂସସ୍ୟ
ମାନସସ୍ନାନଂ ତୁରୀୟାତୀତସ୍ୟ ଭସ୍ମସ୍ନାନମବଧୂତସ୍ୟ ବାୟବ୍ୟସ୍ନାନଂ ।
ଉର୍ଧ୍ଵପୁଣ୍ଡ୍ରଂ କୁଟୀରକସ୍ୟ ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରଂ ବହୁଦକସ୍ୟ ଉର୍ଧ୍ଵପୁଣ୍ଡ୍ରଂ ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରଂ ହଂସସ୍ୟ ଭସ୍ମୋଞ୍ଜୁଲନଂ
ପରମହଂସସ୍ୟ ତୁରୀୟାତୀତସ୍ୟ ତିଲକପୁଣ୍ଡ୍ରମବଧୂତସ୍ୟ ନ କିଂଚିତ୍ ।
ତୁରୀୟାତୀତାବଧୂତୟୋଃ ଋତୁକ୍ଷୌରଂ କୁଟୀରକସ୍ୟ ଋତୁଦ୍ଵୟକ୍ଷୌରଂ ବହୁଦକସ୍ୟ ନ
କ୍ଷୌରଂ ହଂସସ୍ୟ ପରମହଂସସ୍ୟ ଚ ନ କ୍ଷୌରମ୍ । ଅସ୍ତି ଚେଦୟନକ୍ଷୌରମ୍ ।
ତୁରୀୟାତୀତାବଧୂତୟୋଃ ନ କ୍ଷୌରମ୍ ।
କୁଟୀରକସୈକାନ୍ତଂ ମାଧୁକରଂ ବହୁଦକସ୍ୟ ହଂସପରମହଂସୟୋଃ କରପାତ୍ରଂ
ତୁରୀୟାତୀତସ୍ୟ ଗୋମୁଖଂ ଅବଧୂତସ୍ୟାଜଗରବୃତ୍ତିଃ ।
ଶାତିଦ୍ଵୟଂ କୁଟୀରକସ୍ୟ ବହୁଦକସୈକଶାତୀ ହଂସସ୍ୟ ଖଣ୍ଡଂ ଦିଗମ୍ବରଂ
ପରମହଂସସ୍ୟ ଏକକୌପୀନଂ ବା ତୁରୀୟାତୀତାବଧୂତୟୋର୍ଜାତରୂପଧରତ୍ଵଂ
ହଂସପରମହଂସୟୋରଜିନଂ ନ ତ୍ଵନ୍ୟେଷାମ୍ ॥ ୩॥

କୁଟୀରକବହୁଦକୟୋର୍ଦେବାର୍ଚ୍ଚନଂ ହଂସପରମହଂସୟୋର୍ମାନସାର୍ଚ୍ଚନଂ
ତୁରୀୟାତୀତାବଧୂତୟୋଃ ସୋହଂଭାବନା ।
କୁଟୀରକବହୁଦକୟୋର୍ମନ୍ତ୍ରଜପାଧିକାରୋ
ହଂସପରମହଂସୟୋର୍ଧ୍ୟାନାଧିକାରସ୍ତୁରୀୟାତୀତାବଧୂତୟୋର୍ନ
ତ୍ଵନ୍ୟାଧିକାରସ୍ତୁରୀୟାତୀତାବଧୂତୟୋର୍ମହାବାକ୍ୟୋପଦେଶାଧିକାରଃ ପରମହଂସସ୍ୟାପି ।
କୁଟୀରକବହୁଦକହଂସାନାଂ ନାନ୍ୟସ୍ୟୋପଦେଶାଧିକାରଃ ।
କୁଟୀରକବହୁଦକୟୋର୍ମାନୁଷ୍ଠପ୍ରଣବଃ ହଂସପରମହଂସୟୋରାନ୍ତରପ୍ରଣବଃ
ତୁରୀୟାତୀତାବଧୂତୟୋର୍ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବଃ ।
କୁଟୀରକବହୁଦକୟୋଃ ଶ୍ରବଣଂ ହଂସପରମହଂସୟୋର୍ମନନଂ ତୁରୀୟାତୀତାବଧୂତୟୋର୍ନିଦିଧ୍ୟାସଃ ।
ସର୍ବେଷାମାତ୍ମନୁସନ୍ଧାନଂ ବିଧିରିତ୍ୟେବ ମୁମୁକ୍ଷୁଃ ସର୍ବଦା ସଂସାରତାରକଂ ତାରକମନୁସ୍ମରଞ୍ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତୋ
ବସେଦଧିକାରବିଶେଷେଣ କୈବଲ୍ୟପ୍ରାପ୍ତ୍ୟପାୟମନ୍ତିଷ୍ୟେଦ୍ୟତିରିତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥ ୪॥

॥ ଇତି ନାରଦପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷସ୍ତୁସପ୍ତମୋପଦେଶଃ ॥ ୭॥

|| ଅଷ୍ଟମୋପଦେଶ ||

ଅଥ ହୈନଂ ଭଗବନ୍ତଂ ପରମେଷ୍ଠିନଂ ନାରଦଃ ପପ୍ରଚ୍ଛ ସଂସାରତାରକଂ ପ୍ରସନ୍ନୋ ବ୍ରହ୍ମୀତି ।

ତଥେତି ପରମେଷ୍ଠୀ ବଚ୍ଛୁମୁପଚକ୍ରମେ ଓମିତି ବ୍ରହ୍ମେତି ବ୍ୟଷ୍ଟିସମଷ୍ଟିପ୍ରକାରେଣ ।

କା ବ୍ୟଷ୍ଟିଃ କା ସମଷ୍ଟିଃ ସଂହାରପ୍ରଣବଃ

ସୃଷ୍ଟିପ୍ରଣବଶ୍ଚାନ୍ତର୍ବହିଷ୍ଠୋଭୟାତ୍ମକତ୍ବାତ୍ରିବିଧୋ ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବଃ ।

ଅନ୍ତଃପ୍ରଣବୋ ବ୍ୟାବହାରିକପ୍ରଣବଃ । ବାହ୍ୟପ୍ରଣବ ଆର୍ଷପ୍ରଣବଃ ।

ଉଭୟାତ୍ମକୋ ବିରାଟ୍ପ୍ରଣବଃ । ସଂହାରପ୍ରଣବୋ ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବ ଅର୍ଧମାତ୍ରାପ୍ରଣବଃ ।

ଓମିତିବ୍ରହ୍ମ । ଓମିତ୍ୟେକାକ୍ଷରମନ୍ତ୍ରଃପ୍ରଣବଂ ବିଦି । ସ ଚାଷ୍ଟଧା ଭିଦ୍ୟତେ ।

ଅକାରୋକାରମକାରାର୍ଧମାତ୍ରାନାଦବିନ୍ଦୁକଲ୍ୟାଣକ୍ରିଷ୍ଣେତି ।

ତତ୍ର ଚତ୍ବାର ଅକାରଶ୍ଚାୟୁତାବୟବାନ୍ନିତ ଉକାରଃ ସହସ୍ରାବୟବାନ୍ନିତୋ

ମକାରଃ ଶତାବୟବୋପେତୋଽର୍ଧମାତ୍ରାପ୍ରଣବୋଽନନ୍ତାବୟବାକାରଃ ।

ସଗୁଣୋ ବିରାଟ୍ପ୍ରଣବଃ ସଂହାରୋ ନିର୍ଗୁଣପ୍ରଣବ ଉଭୟାତ୍ମକୋପୃଥିପ୍ରଣବୋ ଯୁଥାପୁତୋ

ବିରାଟ୍ପୁତଃ ପୁତସଂହାରୋ ବିରାଟ୍ପ୍ରଣବଃ ଷୋଡଶମାତ୍ରାତ୍ମକଃ ଷଡ୍ରିଂଶତ୍ସ୍ତ୍ରୀତୀତଃ ।

ଷୋଡଶମାତ୍ରାତ୍ମକତ୍ବଂ କଥମିତ୍ୟୁତ୍ୟତେ ।

ଅକାରଃ ପ୍ରଥମୋକାରୋ ଦ୍ଵିତୀୟା ମକାରସ୍ତୃତୀୟାର୍ଧମାତ୍ରା ଚତୁର୍ଥୀ ନାଦଃ

ପଞ୍ଚମୀ ବିନ୍ଦୁଃ ଷଷ୍ଠୀ କଲା ସପ୍ତମୀ କଲାତୀତାଷ୍ଠମୀ ଶାନ୍ତିର୍ନବମୀ

ଶାନ୍ତ୍ୟତୀତା ଦଶମୀ ଉନ୍ନନ୍ଦ୍ୟେକାଦଶୀ ମନୋନ୍ମନୀ ଦ୍ଵାଦଶୀ

ପୁରୀ ତ୍ରୟୋଦଶୀ ମଧ୍ୟମା ଚତୁର୍ଦଶୀ ପଞ୍ଚାଶ୍ରୀ ପଞ୍ଚଦଶୀ ପରା ।

ଷୋଡଶୀ ପୁନଶ୍ଚତୁଃଷଷ୍ଠିମାତ୍ରା

ପ୍ରକୃତିପୁରୁଷଦ୍ଵୈବିଧ୍ୟମାସାଦ୍ୟାଷ୍ଟାବିଂଶତ୍ୟୁତ୍ତରଭେଦମାତ୍ରାସ୍ଵରୂପମାସାଦ୍ୟ

ସଗୁଣନିର୍ଗୁଣତ୍ଵମୁପେତ୍ୟେକୋଽପି ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବଃ ସର୍ବାଧାରଃ ପରଂଜ୍ୟୋତିରେଷ

ସର୍ବେଶ୍ଵରୋ ବିଭୁଃ ସର୍ବଦେବମୟଃ ସର୍ବପ୍ରପଞ୍ଚାଧାରଗର୍ଭିତଃ || ୧ ||

ସର୍ବାକ୍ଷରମୟଃ କାଲଃ ସର୍ବାଗମମୟଃ ଶିବଃ ।

ସର୍ବଶ୍ଚୂତ୍ୟୁତ୍ତମୋ ମୃଗ୍ୟଃ ସକଲୋପନିଷନ୍ମୟଃ || ୨ ||

ଭୂତଂ ଭବ୍ୟଂ ଭବିଷ୍ୟଦ୍ୟତ୍ରିକାଲୋଦିତମବ୍ୟୟମ୍ ।
ତଦପ୍ୟୋଂକାରମେବାୟଂ ବିଦି ମୋକ୍ଷପ୍ରଦାୟକମ୍ ॥ ୩ ॥

ତମେବାହ୍ନାନମିତ୍ୟେତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମଣଘ୍ନେନ ବର୍ଣ୍ଣିତମ୍ ।
ତଦେକମମୃତମଜରମନୁଭୂୟ ତଥୋମିତି ॥ ୪ ॥

ସଶରୀରଂ ସମାରୋପ୍ୟ ତନ୍ନୟତ୍ଵଂ ତଥୋମିତି ।
ତ୍ରିଶରୀରଂ ତମାହ୍ନାନଂ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ବିନିଷ୍ଠିନୁ ॥ ୫ ॥

ପରଂ ବ୍ରହ୍ମାନୁସଂଦଧ୍ୟାଦ୍ବିଶ୍ଵାଦୀନାଂ କ୍ରମଃ କ୍ରମାତ୍ ।
ସ୍ଥୂଳସୂକ୍ଷ୍ମସୂକ୍ଷ୍ମାକ୍ଷ ସ୍ଥୂଳସୂକ୍ଷ୍ମଭୂକ୍ ପରମ୍ ॥ ୬ ॥

ଏକତ୍ଵାନନ୍ଦଭୋଗାତ୍ ସୋଽୟମାହ୍ନାତୁରୁର୍ବିଧଃ ।
ଚତୁଷ୍ଟାଙ୍ଗାଗରିତଃ ସ୍ଥୂଳଃ ସ୍ଥୂଳପ୍ରଜ୍ଞୋ ହି ବିଶ୍ଵଭୂକ୍ ॥ ୭ ॥

ଏକୋନବିଂଶତିମୁଖଃ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗଃ ସର୍ବଗଃ ପ୍ରଭୁ ।
ସ୍ଥୂଳଭୂକ୍ ଚତୁରାହ୍ନାଥ ବିଶ୍ଵୋ ବୈଶ୍ଵାନରଃ ପୁମାନ୍ ॥ ୮ ॥

ବିଶ୍ଵଜିତ୍-ପ୍ରଥମଃ ପାଦଃ ସ୍ଵପ୍ନସ୍ଥାନଗତଃ ପ୍ରଭୁଃ ।
ସୁକ୍ଷ୍ମପ୍ରଜ୍ଞଃ ସ୍ଵତୋଽଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଏକୋ ନାନ୍ୟଃ ପରଂତପ ॥ ୯ ॥

ସୁକ୍ଷ୍ମଭୂକ୍ ଚତୁରାହ୍ନାଥ ତୈଜସୋ ଭୂତରାତୟମ୍ ।
ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭଃ ସ୍ଥୂଳୋଽନ୍ତର୍ଦ୍ଧିତୀୟଃ ପାଦ ଭବ୍ୟତେ ॥ ୧୦ ॥

କାମଂ କାମୟତେ ଯାବଦ୍ୟତ୍ର ସୁପ୍ତୋ ନ କଂଚନ ।
ସ୍ଵପ୍ନଂ ପଶ୍ୟତି ନୈବାତ୍ର ତସ୍ମିଷ୍ଠପ୍ରମପି ସ୍ଵଚମ୍ ॥ ୧୧ ॥

ଏକୀଭୂତଃ ସୁଷୁପ୍ତସ୍ତଃ ପ୍ରଜ୍ଞାନଘନବାନ୍ସୁଖୀ ।
ନିତ୍ୟାନନ୍ଦମୟୋଽପ୍ୟାହ୍ନା ସର୍ବଜୀବାନ୍ତରସ୍ଥିତଃ ॥ ୧୨ ॥

ତଥାପ୍ୟାନନ୍ଦଭୁକ୍ ତେତୋମୁଖଃ ସର୍ବଗତୋଽବ୍ୟୟଃ ।
ଚତୁରାତ୍ମେଶ୍ଵରଃ ପ୍ରାଜ୍ଞସ୍ତୃତୀୟଃ ପାଦସଂକ୍ଷିତଃ ॥ ୧୩ ॥

ଏଷ ସର୍ବେଶ୍ଵରଶ୍ଳେଷ ସର୍ବଜ୍ଞଃ ସୁକ୍ଷ୍ମଭାବନଃ ।
ଏଷୋଽତ୍ତର୍ଯ୍ୟାମେ୍ୟସ ଯୋନିଃ ସର୍ବସ୍ୟ ପ୍ରଭବାପ୍ୟୟୌ ॥ ୧୪ ॥

ଭୂତାନାଂ ତ୍ରୟମପ୍ୟେତସ୍ରର୍ବୋପରମବାଧକମ୍ ।
ତସୁଷୁପ୍ତଂ ହି ଯସୁପ୍ତଂ ମାୟାମାତ୍ରଂ ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତିତମ୍ ॥ ୧୫ ॥

ଚତୁର୍ଥଶ୍ଚତୁରାତ୍ମାପି ସଚ୍ଚିଦେକରସୋ ହ୍ୟୟମ୍ ।
ତୁରୀୟାବସିତତ୍ଵାତ୍ ଏକୈକତ୍ଵନୁସାରତଃ ॥ ୧୬ ॥

ଜ୍ଞାତାନୁଜ୍ଞାତନୁଜ୍ଞାତୃବିକଲ୍ପଜ୍ଞାନସାଧନମ୍ ।
ବିକଲ୍ପତ୍ରୟମତ୍ରାପି ସୁଷୁପ୍ତଂ ସ୍ଵପ୍ନମାତ୍ତରମ୍ ॥ ୧୭ ॥

ମାୟାମାତ୍ରଂ ବିଦିତ୍ଵୈବଂ ସଚ୍ଚିଦେକରସୋ ହ୍ୟୟମ୍ ।
ବିଭକ୍ତୋ ହ୍ୟୟମାଦେଶୋ ନ ସ୍ଥୂଳପ୍ରଜ୍ଞମନ୍ୱହମ୍ ॥ ୧୮ ॥

ନ ସୁକ୍ଷ୍ମପ୍ରଜ୍ଞମତ୍ୟନ୍ତଂ ନ ପ୍ରଜ୍ଞଂ ନ କୃତିନ୍ନୁନେ ।
ନୈବାପ୍ରଜ୍ଞଂ ନୋଭୟତଃପ୍ରଜ୍ଞଂ ନ ପ୍ରଜ୍ଞମାତ୍ତରମ୍ ॥ ୧୯ ॥

ନାପ୍ରଜ୍ଞମପି ନ ପ୍ରଜ୍ଞାଘନଂ ଚାଦୃଷ୍ଟମେବ ଚ ।
ତଦଲକ୍ଷଣମଗ୍ରାହ୍ୟଂ ଯଦ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟମତିକ୍ରାମବ୍ୟପଦେଶ୍ୟମେକାତ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟସାରଂ
ପ୍ରପଞ୍ଚୋପଶମଂ ଶିବଂ ଶାନ୍ତମଦ୍ୱୈତଂ ଚତୁର୍ଥଂ ମନ୍ୟନ୍ତେ ସ ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବଃ
ସ ବିଜ୍ଞେୟୋ ନାପରସ୍ପୁରୀୟଃ ସର୍ବତ୍ର ଭାନୁବନ୍ଧୁମୁଷ୍ଣଶାମାଧାରଃ
ସ୍ଵୟଂଜ୍ୟୋତିର୍ବ୍ରହ୍ମାକାଶଃ ସର୍ବଦା ବିରାଜତେ ପରଂବ୍ରହ୍ମତ୍ଵାଦିତ୍ୟପନିଷତ୍ ॥ ୨୦ ॥

॥ ଇତି ନାରଦପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷସୁଅଷ୍ଟମୋପଦେଶଃ ॥ ୮ ॥

|| ନବମୋପଦେଶଃ ||

ଅଥ ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱରୂପଂ କଥମିତି ନାରଦଃ ପପ୍ରଚ୍ଛ ।

ତଂ ହୋବାଚ ପିତାମହଃ କିଂ ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱରୂପମିତି ।

ଅନ୍ୟୋଽସାବନ୍ୟୋଽହମସ୍ମୀତି ଯେ ବିଦୁଃସ୍ତେ ପଶବୋ ନ ସ୍ୱଭାବପଶବସ୍ତମେବଂ
ଜ୍ଞାତ୍ୱା ବିଦ୍ୱାନ୍-ମୃତ୍ୟୁମୁଖାତ୍-ପ୍ରମୁଚ୍ୟତେ ନାନ୍ୟଃ ପତ୍ତ୍ୱା ବିଦ୍ୟତେଽୟନାୟ ।

କାଲଃ ସ୍ୱଭାବୋ ନିୟତିର୍ଯ୍ୟଦୃଚ୍ଛା ଭୂତାନି ଯୋନିଃ ପୁରୁଷ ଇତି ଚିନ୍ତ୍ୟମ୍ ।

ସଂଯୋଗ ଏଷାଂ ନତ୍ୱାତ୍ମଭାବାଦାତ୍ମା ହ୍ୟନୀଶଃ ସୁଖଦୁଃଖହେତୋଃ ॥ ୧ ॥

ତେ ଧ୍ୟାନଯୋଗାନୁଗତା ଅପଶ୍ୟନ୍ନେବାତ୍ମଶକ୍ତିଂ ସ୍ୱଗୁଣୈର୍ନିଗୁହ୍ୟମ୍ ।

ୟଃ କାରଣାନି ନିଖିଲାନି ତାନି କାଳାତ୍ମୟକ୍ରାନ୍ତ୍ୟଧିଷ୍ଠିତ୍ୟେକଃ ॥ ୨ ॥

ତମେକସ୍ମିନ୍ସ୍ତ୍ରିବୃତଂ ଷୋଡଶାକ୍ତଂ ଶତାର୍ଧାରଂ ବିଂଶତିପ୍ରତ୍ୟରାତିଃ ।

ଅଷ୍ଟକୈଃ ଷଡ୍ଭିର୍ବିଶ୍ୱରୂପୈକପାଶଂ ତ୍ରିମାର୍ଗଭେଦଂ ଦ୍ୱିନିମିତ୍ତୈକମୋହମ୍ ॥ ୩ ॥

ପଞ୍ଚସ୍ରୋତୋମୁଂ ପଞ୍ଚୟୋନ୍ମ୍ୟଗ୍ରବକ୍ତ୍ରାଂ ପଞ୍ଚପ୍ରାଣୋର୍ମିଂ ପଞ୍ଚବୁଦ୍ଧ୍ୟାଦିମୂଲ୍ୟମ୍ ।

ପଞ୍ଚାବର୍ତ୍ତାଂ ପଞ୍ଚଦୁଃଖୌଘବେଗାଂ ପଞ୍ଚଶଦ୍-ଭେଦାଂ ପଞ୍ଚପର୍ବାମଧୀମଃ ॥ ୪ ॥

ସର୍ବାଜୀବେ ସର୍ବସଂସ୍ଥେ ବୃହତ୍ତେ ତସ୍ମିନ୍-ହଂସୋ ଭ୍ରାମ୍ୟତେ ବ୍ରହ୍ମଚକ୍ରେ ।

ପୃଥଗାତ୍ମାନଂ ପ୍ରେରିତାରଂ ଚ ମତ୍ୱା ଭୁଷ୍ଣସ୍ତତସ୍ତେନାମୃତତ୍ୱମେତି ॥ ୫ ॥

ଉଦ୍ଧୀଥମେତପୂରମଂ ତୁ ବ୍ରହ୍ମ ତସ୍ମିନ୍-ସ୍ୱୟଂ ସ୍ୱପ୍ରତିଷ୍ଠାକ୍ଷରଂ ଚ ।

ଅତ୍ରାକ୍ତରଂ ବେଦବିଦୋ ବିଦିତ୍ୱା ଲୀନାଃ ପରେ ବ୍ରହ୍ମଣି ତପୁରାୟଣାଃ ॥ ୬ ॥

ସଂଯୁକ୍ତମେତତ୍-କ୍ଷରମକ୍ଷରଂ ଚ ବ୍ୟକ୍ତାବ୍ୟକ୍ତଂ ଭରତେ ବିଶ୍ୱମୀଶଃ ।

ଅନୀଶଶ୍ଚାତ୍ମା ବଧ୍ୟତେ ଭୋକ୍ତୃଭାବାଜ୍ଜ୍ଞାତ୍ୱା ଦେବଂ ମୁଚ୍ୟତେ ସର୍ବପାଶୈଃ ॥ ୭ ॥

ଜ୍ଞାଜ୍ଞୌ ଦ୍ଵାବଜାବୀଶାନୀଶାବଜା ହ୍ୟେକା ଭୋକ୍ତୃଭୋଗାର୍ଥଯୁକ୍ତା ।
ଅନନ୍ତଶ୍ଚାତ୍ମା ବିଶ୍ଵରୂପୋ ହ୍ୟକର୍ତ୍ତା ତ୍ରୟଂ ଯଦା ବିମତେ ବ୍ରହ୍ମ ହ୍ୟେତତ୍ ॥ ୮ ॥

କ୍ଷରଂ ପ୍ରଧାନମମୃତାକ୍ଷରଂ ହରଃ କ୍ଷରାତ୍ମାନାବୀଶତେ ଦେବ ଏକଃ ।
ତସ୍ୟାଭିଧ୍ୟାନାଦ୍ୟୋଜନାଉତ୍ସୁଭାବାଦ୍-ଭୂୟଶ୍ଚାନ୍ତେ ବିଶ୍ଵମାୟାନିବୃତ୍ତିଃ ॥ ୯ ॥

ଜ୍ଞାତ୍ଵା ଦେବଂ ମୃତ୍ୟୁତେ ସର୍ବପାଶୈଃ କ୍ଷୀଣୈଃ କ୍ଲେଶୈର୍ଜନ୍ମମୃତ୍ୟୁପ୍ରହାଣିଃ ।
ତସ୍ୟାଭିଧ୍ୟାନାତ୍ରିତୟଂ ଦେହଭେଦେ ବିଶ୍ଵୈଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟଂ କେବଲ ଆତ୍ମକାମଃ ॥ ୧୦ ॥

ଏତଜ୍ଜ୍ଞେୟଂ ନିତ୍ୟମେବାତ୍ମସଂସ୍ଥଂ ନାତଃ ପରଂ ବେଦିତବ୍ୟଂ ହି କିଂଚିତ୍ ।
ଭୋକ୍ତା ଭୋଗ୍ୟଂ ପ୍ରେରିତାରଂ ଚ ମତ୍ତା ସର୍ବଂ ପ୍ରୋକ୍ତଂ ତ୍ରିବିଧଂ ବ୍ରହ୍ମ ହ୍ୟେତତ୍ ॥ ୧୧ ॥

ଆତ୍ମବିଦ୍ୟାତପୋମୂଳଂ ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷପୁରମ୍ ।
ୟ ଏବଂ ବିଦିତ୍ଵା ସ୍ଵରୂପମେବାନୁଚିନ୍ତୟଂସ୍ତତ୍
କୋ ମୋହଃ କଃ ଶୋକ ଏକତ୍ଵମନୁପଶ୍ୟତଃ ॥ ୧୨ ॥

ତସ୍ମାବିରାଡ୍ଭୂତଂ ଭବ୍ୟଂ ଭବିଷ୍ୟଦ୍-ଭବତ୍ୟନଶ୍ଵରସ୍ଵରୂପମ୍ ।
ଅଶୋରଶୀୟାନ୍ନୁହତୋ ମହୀୟାନାତ୍ମାସ୍ୟ ଜନ୍ତୋର୍ନିହିତୋ ଗୁହାୟମ୍ ।
ତମକ୍ରତୁଂ ପଶ୍ୟତି ବୀତଶୋକୋ ଧାତୁଃ ପ୍ରସାଦାନ୍ନୁହିମାନମୀଶମ୍ ॥ ୧୩ ॥

ଅପାଣିପାଦୋ ଜବନୋ ଗ୍ରହୀତା ପଶ୍ୟତ୍ୟଚକ୍ଷୁଃ ସ ଶୁଶୋତ୍ୟକର୍ଣ୍ଣଃ ।
ସ ବେତ୍ତି ବେଦ୍ୟଂ ନ ଚ ତସ୍ୟାସ୍ତି ବେତ୍ତା ତମାହୁରଗ୍ର୍ୟଂ ପୁରୁଷଂ ମହାତ୍ମମ୍ ॥ ୧୪ ॥

ଅଶରୀରଂ ଶରୀରେଷ୍ଠନବସ୍ଥେଷ୍ଠବସ୍ଥିତମ୍ ।
ମହାତ୍ମଂ ବିଭୁମାତ୍ମାନଂ ମତ୍ତା ଧୀରୋ ନ ଶୋଚତି ॥ ୧୫ ॥

ସର୍ବସ୍ୟ ଧାତାରମଚିନ୍ତ୍ୟଶକ୍ତିଂ ସର୍ବାଗମାତ୍ମାର୍ଥବିଶେଷବେଦ୍ୟମ୍ ।
ପରାପୁରଂ ପରମଂ ବେଦିତବ୍ୟଂ ସର୍ବାବସାନେ ସକୃଦ୍ଘେଦିତବ୍ୟମ୍ ॥ ୧୬ ॥

କବିଂ ପୁରାଣଂ ପୁରୁଷୋତ୍ତମୋତ୍ତମଂ ସର୍ବେଶ୍ବରଂ ସର୍ବଦେବୈରୁପାସ୍ୟମ୍ ।
ଅନାଦିମଧ୍ୟାନ୍ତମନନ୍ତମବ୍ୟୟଂ ଶିବାରୂପାନ୍ମୋରୁହଗର୍ଭଭୂଧରମ୍ ॥ ୧୭ ॥

ସ୍ବେନାବୃତଂ ସର୍ବମିଦଂ ପ୍ରପଞ୍ଚଂ ପଞ୍ଚାତ୍ମକଂ ପଞ୍ଚସୁ ବର୍ତ୍ତମାନମ୍ ।
ପଞ୍ଚୀକୃତାନନ୍ତଭବପ୍ରପଞ୍ଚଂ ପଞ୍ଚୀକୃତସ୍ବାବୟବୈରସଂବୃତମ୍ ।
ପରାପୂର୍ଂ ଯନ୍ନୁହତୋ ମହାନ୍ତଂ ସ୍ବରୂପତେଜୋମୟଶାଶ୍ବତଂ ଶିବମ୍ ॥ ୧୭ ॥

ନାବିରତୋ ଦୁଷ୍ଟରିତାନାଶାନ୍ତୋ ନାସମାହିତଃ ।
ନାଶାନ୍ତମନସୋ ବାପି ପ୍ରଜ୍ଞାନେନୈନମାପୁୟାତ୍ ॥ ୧୮ ॥

ନାନ୍ତଃପ୍ରଜ୍ଞଂ ନ ବହିଃପ୍ରଜ୍ଞଂ ନ ସ୍ଥୂଳଂ ନ ସ୍ଥୂଳଂ ନ ଜ୍ଞାନଂ ନାଜ୍ଞାନଂ
ନୋଭୟତଃପ୍ରଜ୍ଞମଗ୍ରାହ୍ୟମବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟଂ ସ୍ବାନ୍ତଃସ୍ଥିତଃ ସ୍ବୟମେବେତି ଯ ଏବଂ ବେଦ
ସ ମୁକ୍ତୋ ଭବତି ସ ମୁକ୍ତୋ ଭବତୀତ୍ୟାହ ଭଗବାନ୍ପିତାମହଃ ।
ସ୍ବସ୍ବରୂପଜ୍ଞଃ ପରିବ୍ରାଟ୍ ପରିବ୍ରାତେକାକୀ ଚରତି ଭୟତ୍ରସ୍ତସାରଙ୍ଗବଞ୍ଚିଷ୍ଠତି ।
ଗମନବିରୋଧଂ ନ କରୋତି ।
ସ୍ବଶରୀରବ୍ୟତିରିକ୍ତଂ ସର୍ବଂ ତ୍ୟକ୍ତ୍ବା ଷଟ୍ପଦବୃତ୍ତ୍ୟା ସ୍ଥିତ୍ବା ସ୍ବରୂପାନୁସନ୍ଧାନଂ
କୁର୍ବନ୍ସର୍ବମନନ୍ୟବୁଦ୍ଧ୍ୟା ସ୍ବସ୍ଥିନ୍ନେବ ମୁକ୍ତୋ ଭବତି ।
ସ ପରିବ୍ରାଟ୍ ସର୍ବକ୍ରିୟାକାରକନିବର୍ତ୍ତକୋ ଗୁରୁଶିଷ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରାଦିବିନିର୍ମୁକ୍ତଃ
ସର୍ବସଂସାରଂ ବିସୃଜ୍ୟ ତାମୋହିତଃ ପରିବ୍ରାଟ୍ କଥଂ ନିର୍ଧନିକଃ ସୁଖୀ
ଧନବାଞ୍ଛଜ୍ଞାନାଜ୍ଞାନୋଭୟତୀତଃ ସୁଖଦୁଃଖାତୀତଃ ସ୍ବୟଂଜ୍ୟୋତିଃ
ପ୍ରକାଶଃ ସର୍ବବେଦ୍ୟଃ ସର୍ବଜ୍ଞଃ ସର୍ବସିଦ୍ଧିଦଃ ସର୍ବେଶ୍ବରଃ ସୋଽହମିତି ।
ତଦ୍ବିଷ୍ଣୋଃ ପରମଂ ପଦଂ ଯତ୍ର ଗତ୍ବା ନ ନିବର୍ତ୍ତନ୍ତେ ଯୋଗିନଃ ।
ସୂର୍ଯ୍ୟୋ ନ ତତ୍ର ଭାତି ନ ଶଶାଙ୍କୋଽପି ନ ସ ପୁନରାବର୍ତ୍ତତେ
ନ ସ ପୁନରାବର୍ତ୍ତତେ ତଲ୍ଲୈବଲ୍ୟମିତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥

॥ ଇତି ନାରଦପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷସ୍ତୁନବମୋପଦେଶଃ ॥ ୯॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷତିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଂସସ୍ତନୁଭିର୍ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୂଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାଶ୍ୟୋଃ ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ନାରଦପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପରମହଂସ ଉପନିଷଦ

(Paramasamsopanisat / Paramasamsa Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

ପରମହଂସୋପନିଷତ୍ / ପରମହଂସ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ପରମହଂସୋପନିଷତ୍ ॥

ପରମହଂସୋପନିଷଦ୍ବେଦ୍ୟାପାରସୁଖାକୃତି ।

ତ୍ରେପାଦଶ୍ରୀରାମତତ୍ତ୍ବଂ ସ୍ବମାତ୍ରମିତି ଚିନ୍ତୟେ ॥

ଓଁ ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍ ପୂର୍ଣ୍ଣମୁଦତ୍ୟତେ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମେବାବଶିଷ୍ୟତେ ॥

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥

ଅଥ ଯୋଗିନାଂ ପରମହଂସାନାଂ କୋଽୟଂ ମାର୍ଗସ୍ତେଷାଂ କା

ସ୍ଥିତିରିତି ନାରଦୋ ଭଗବନ୍ତମୁପଗତ୍ୟୋବାଚ । ତଂ ଭଗବାନାହ ।

ଯୋଽୟଂ ପରମହଂସମାର୍ଗୋ ଲୋକେ ଦୁର୍ଲଭତରୋ ନ ତୁ ବାହୁଲ୍ୟା

ୟଦ୍ୟେକୋ ଭବତି ସ ଏବ ନିତ୍ୟପୁତସ୍ତଃ ସ ଏବ ବେଦପୁରୁଷ ଇତି ବିଦୁଷୋ

ମନ୍ୟନ୍ତେ ମହାପୁରୁଷୋ ଯଜିତ୍ଵଂ ତସ୍ରର୍ବଦା ମୟୋବାବତିଷ୍ଠତେ ତସ୍ମାଦହଂ

ଚ ତସ୍ମିନ୍ନେବାବସ୍ଥାୟତେ ।

ଅଥୌ ସ୍ବପୁତ୍ରମିତ୍ରକଲତ୍ରବନ୍ଧ୍ବାଦୀଞ୍ଜିଶାୟଜ୍ଞୋପବୀତେ ସ୍ବାଧ୍ୟାୟଂ ଚ

ସର୍ବକର୍ମାଣି ସଂନ୍ୟସ୍ୟାୟଂ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଂ ଚ ହିତ୍ବା କୌପୀନଂ ଦଣ୍ଡମାଚ୍ଛାଦନଂ ଚ

ସ୍ବଶରୀରୋପତୋଗାର୍ଥାୟ ଚ ଲୋକସ୍ୟୋପକାରାର୍ଥାୟ ଚ ପରିଗ୍ରହେତ୍ ।

ତଚ୍ଚ ନ ମୁଖ୍ୟୋଽସ୍ତି କୋଽୟଂ ମୁଖ୍ୟ ଇତି ଚେଦୟଂ ମୁଖ୍ୟଃ ।

ନ ଦଣ୍ଡଂ ନ ଶିଖଂ ନ ଯୁଜ୍ଞୋପବୀତଂ ନ ଚାଛାଦନଂ ଚରତି ପରମହଂସୋ
 ନ ଶିତଂ ନ ଗୋଷ୍ଠଂ ନ ସୁଖଂ ନ ଦୁଃଖଂ ନ ମାନାବମାନେ ଚ ଷଡୁର୍ମିବର୍ଜଂ
 ନିନ୍ଦାଗର୍ବମସ୍ତରଦମ୍ଭଦର୍ପେଚ୍ଛାଦୈଷସୁଖଦୁଃଖକାମକ୍ରୋଧଲୋଭମୋହହର୍ଷାସ୍ତୟାହଂକାରାଦୀଂଶୁ
 ହିତ୍ବା ସ୍ୱବପୁଃ କୁଶପମିବ ଦୃଷ୍ୟତେ ଯତସ୍ତଦ୍ୱପୁରପଞ୍ଚସ୍ତଂ
 ସଂଶୟବିପରୀତମିଥ୍ୟାଜ୍ଞାନାନାଂ ଯୋ ହେତୁସ୍ତେନ
 ନିତ୍ୟାନିବୃତ୍ତସ୍ତନ୍ନିତ୍ୟବୋଧସ୍ତସ୍ତୟମେବାବସ୍ଥିତିସ୍ତଂ
 ଶାନ୍ତମଚଳମଦ୍ଭୟାନନ୍ଦବିଜ୍ଞାନଘନ ଏବାସ୍ଥି ।
 ତଦେବ ମମ ପରମଧାମ ତଦେବ ଶିଖା ଚ ତଦେବୋପବୀତଂ ଚ ।
 ପରମାତ୍ମାତ୍ମନୋରେକତ୍ୱଜ୍ଞାନେନ ତୟୋର୍ଭେଦ ଏବ ବିଭଗ୍ନଃ ସା ସଂଧ୍ୟା ॥
 ସର୍ବାନ୍-କାମାନ୍-ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ଅଦ୍ୱୈତେ ପରମସ୍ଥିତିଃ ।
 ଜ୍ଞାନଦଣ୍ଡୋ ଧୃତୋ ଯେନ ଏକଦଣ୍ଡଃ ସ ଉଚ୍ୟତେ ॥
 କାଷ୍ଠଦଣ୍ଡୋ ଧୃତୋ ଯେନ ସର୍ବାଶି ଜ୍ଞାନବର୍ଜିତଃ ।
 (ତିତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟଶମାଦିଗୁଣବର୍ଜିତଃ । ଭିକ୍ଷାମାତ୍ରେଣ ଯୋ ଜୀବେତ୍ସ ପାପୀ ଯତିବୃତ୍ତିହା ।)
 ସ ଯାତି ନରକାନ୍ଧୋରାନ୍ନହାରୌରବସଂଜ୍ଞକାନ୍ ।
 ଇଦମନ୍ତରଂ ଜ୍ଞାତ୍ୱା ସ ପରମହଂସ ଆଶାମ୍ବରୋ ନନମସ୍କାରୋ
 ନସ୍ୱଧାକାରୋ ନ ନିନ୍ଦା ନ ସୁତିର୍ଯ୍ୟାଦୃଚ୍ଛିକୋ ଭବେଦ୍-ଭିକ୍ଷୁଃ ।
 ନାବାହନଂ ନ ବିସର୍ଜନଂ ନ ମନ୍ତ୍ରଂ ନ ଧ୍ୟାନଂ ନୋପାସନଂ
 ଚ ନ ଲକ୍ଷ୍ୟଂ ନାଲକ୍ଷ୍ୟଂ ନ ପୃଥକ୍-ନାପୃଥଗହଂ ନ ନ ତ୍ୱଂ ନ
 ସର୍ବଂ ଚାନିକେତସ୍ଥିତିରେବ ଭିକ୍ଷୁଃ ସୌବର୍ଣ୍ଣାଦୀନାଂ ନୈବ
 ପରିଗ୍ରହେନ୍ନ ଲୋକଂ ନାବଲୋକଂ ଚ ଚାବାଧକଃ କ ଇତି
 ଚେଦ୍-ବାଧକୋଽସ୍ତେଷବ ଯସ୍ମାଦ୍-ଭିକ୍ଷୁର୍ହିରଣ୍ୟଂ ରସେନ ଦୃଷ୍ଟଂ
 ଚ ସ ବ୍ରହ୍ମହା ଭବେଦ୍ୟସ୍ମାଦ୍-ଭିକ୍ଷୁର୍ହିରଣ୍ୟଂ ରସେନ ସ୍ପୃଷ୍ଟଂ
 ତେସ୍ତ ପୌଲ୍ଲସୋ ଭବେଦ୍ୟସ୍ମାଦ୍-ଭିକ୍ଷୁର୍ହିରଣ୍ୟଂ ରସେନ ଗ୍ରାହ୍ୟଂ ଚ ସ
 ଆତ୍ମହା ଭବେଦ୍ୱସ୍ମାଦ୍-ଭିକ୍ଷୁର୍ହିରଣ୍ୟଂ ରସେନ ନ ଦୃଷ୍ଟଂ ଚ ସ୍ପୃଷ୍ଟଂ ଚ ନ ଗ୍ରାହ୍ୟଂ ଚ ।

ସର୍ବେ କାମା ମନୋଗତା ବ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ୍ତେ ଦୁଃଖେ ନୋଦ୍ଭିଗ୍ନଃ ସୁଖେ ନ ସ୍ବହା
ତ୍ୟାଗୋ ରାଗେ ସର୍ବତ୍ର ଶୁଭାଶୁଭୟୋରନଭିସ୍ନେହୋ ନ ଦ୍ବେଷ୍ଟି ନ ମୋଦଂ ଚ ।
ସର୍ବେଷାମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣାଂ ଗତିରୂପରମତେ ଯୁ ଆତ୍ମନ୍ୟେବାବସ୍ଥୀୟତେ ।
ୟତ୍-ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦୈକବୋଧସ୍ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମବାହମସ୍ଥୀତି କୃତକୃତ୍ୟୋ ଭବତି କୃତକୃତ୍ୟୋ ଭବତି ॥

ଓଁ ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାତ୍ ପୂର୍ଣ୍ଣମୁଦତ୍ୟତେ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମାଦାୟ ପୂର୍ଣ୍ଣମେବାବଶିଷ୍ୟତେ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀପରମହଂସୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକ ଉପନିଷଦ

(Paramahamsaparibrajakopanishat / Paramahamsa-paribrajaka Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀମତୀ ସସ୍ମିତା ମହାପାତ୍ର

ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷତ୍ / ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷତ୍ ॥

ପାରିବ୍ରାଜ୍ୟଧର୍ମବଦ୍ଭୋ ଯଜ୍ଞଜ୍ଞାନାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମତାଂ ଯୟଃ ।

ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରଣବୈକାର୍ଥଂ ତୁର୍ଯ୍ୟତୁର୍ଯ୍ୟଂ ହରିଂ ଭଜେ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷଭିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।

ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଂସସ୍ତନୁଭିର୍ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟଃ ।

ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୂଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।

ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାଶ୍ୟୋଃ ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ॥

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥

ଅଥ ପିତାମହଃ ସ୍ୱପିତରମାଦିନାରାୟଣମୁପସମେତ୍ୟ ପ୍ରଣମ୍ୟ ପପ୍ରଚ୍ଛ

ଭଗବଂସ୍ତୁନ୍ମୁଖାଦ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମଧର୍ମକ୍ରମଂ ସର୍ବଂ ଶୁତଂ ବିଦିତମବଗତମ୍ ।

ଇଦାନୀଂ ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକଲକ୍ଷଣଂ ବେଦିତୁମିଚ୍ଛାମି –

କଃ ପରିବ୍ରଜନାଧିକାରୀ, କୀଦୃଶଂ ପରିବ୍ରାଜକଲକ୍ଷଣଂ,

କଃ ପରମହଂସଃ, ପରିବ୍ରାଜକତ୍ୱଂ କଥଂ, ତତ୍ସର୍ବଂ ମେ ବ୍ରୁହୀତି ।

ସ ହୋବାଚ ଭଗବାନାଦିନାରାୟଣଃ ।

ସଦ୍ବିଚାରସମୀପେ ସକଲବିଦ୍ୟାପରିଶ୍ରମଜ୍ଞୋ ଭୂତ୍ୱା ବିଦ୍ୱାନ୍ସର୍ବମୈହିକାମୁଷ୍ଟିକସୁଖଶ୍ରମଂ

ଜ୍ଞାତ୍ୱୈଷଣାତ୍ରୟବାସନାତ୍ରୟମମତ୍ତାହଂକାରାଦିକଂ ବମନାନୁମିବ ହେୟମଧିଗମ୍ୟ

ମୋକ୍ଷମାର୍ଗେକସାଧନୋ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ସମାପ୍ୟ ଗୃହୀ ଭବେତ୍ ।

ଗୃହାଦ୍ୱନୀ ଭୂତ୍ୱା ପ୍ରବ୍ରଜେତ୍ ।

ଯଦି ବେତରଥା ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟାଦେବ ପ୍ରବ୍ରଜେନ୍ଦୁହାଦ୍ବା ବନାଦ୍ବା ।
 ଅଥ ପୁନରବ୍ରତୀ ବା ବ୍ରତୀ ବା ସ୍ନାତକୋ ବାଃସ୍ନାତକୋ ବୋସ୍ନାଗ୍ନିରନଗ୍ନିକୋ
 ବା ଯଦହରେବ ବିରଜେଉଦହରେବ ପ୍ରବ୍ରଜେଦିତି ବୁଝା ସର୍ବସଂସାରେଷୁ
 ବିରକ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଗୃହୀ ବାନପ୍ରସ୍ଥୋ ବା ପିତରଂ ମାତରଂ କଲତ୍ରପୁତ୍ରମାପ୍ରବନ୍ଧୁବର୍ଗଂ
 ତଦଭାବେ ଶିଷ୍ୟଂ ସହବାସିନଂ ବାଃନୁମୋଦୟିତ୍ବା ତର୍ଜିକେ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟାମେବେଷ୍ଟିଂ
 କୁର୍ବନ୍ତି ତଦୁ ତଥା ନ କୁର୍ଯାତ୍ । ଆଗ୍ନେୟାମେବ କୁର୍ଯାତ୍ ।
 ଅଗ୍ନିର୍ହ ପ୍ରାଣଃ ପ୍ରାଣମେବୈତୟା କରୋତି ତ୍ରିଧାତବୀୟାମେବ କୁର୍ଯାତ୍ ।
 ଏତୟୈବ ତ୍ରୟୋ ଧାତବୋ ଯଦୁତ ସତ୍ତ୍ଵଂ ରଜସ୍ତମ ଇତି ।
 ଅୟଂ ତେ ଯୋନିରୂପିୟୋ ଯତୋ ଜାତୋ ଆରୋଚଥାଃ ।
 ତଂ ଜାନନ୍ନଗ୍ନ ଆରୋହାଥାନୋ ବର୍ଧୟା ରୟିମିତ୍ୟନେନ ମନ୍ଦ୍ରେଣାଗ୍ନିମାଜିଘ୍ରେତ୍ ।
 ଏଷ ବା ଅଗ୍ନେର୍ଯୋନିର୍ୟଃ ପ୍ରାଣଂ ଗଚ୍ଛ ସ୍ଵାଂ ଯୋନିଂ ଗଚ୍ଛ ସ୍ଵାହେତ୍ୟେବମେବୈତଦାହ ।
 ଗ୍ରାମାଚ୍ଛୋଦ୍ରିୟାଗାରାଦଗ୍ନିମାହୃତ୍ୟ ସ୍ଵଧିଧ୍ୟୁକ୍ତକ୍ରମେଣ ପୂର୍ବବଦଗ୍ନିମାଜିଘ୍ରେତ୍ ।
 ଯଦ୍ୟାତୁରୋ ବାଗ୍ନିଂ ନ ବିନ୍ଦେଦୟୁ ଜୁହୁୟାତ୍ ।
 ଆପୋ ବୈ ସର୍ବା ଦେବତାଃ ସର୍ବାଭ୍ୟୋ ଦେବତାଭ୍ୟୋ ଜୁହୋମି ସ୍ଵାହେତି
 ଦୁତ୍ଵୋଽକୃତ୍ୟ ପ୍ରାଶ୍ନୀୟାତ୍ ସାଜ୍ୟଂ ହବିରନାମୟମ୍ ।
 ଏଷ ବିଧିର୍ବୀରାଧ୍ଵାନେ ବାଃନାଶକେ ବା ସଂପ୍ରବେଶେ ବାଃଗ୍ନିପ୍ରବେଶେ ବା ମହାପ୍ରସ୍ଥାନେ ବା ।
 ଯଦ୍ୟାତୁରଃ ସ୍ୟାନ୍ନନସା ବାତା ବା ସଂନ୍ୟସେଦେଷ ପଛାଃ ।
 ସ୍ଵସ୍ଥକ୍ରମେଣୈବ ଚେଦାତ୍ମଶ୍ରାବ୍ଧଂ ବିରଜାହୋମଂ କୃତ୍ଵାଃଗ୍ନିମାତ୍ମନ୍ୟାରୋପ୍ୟ
 ଲୌକିକବୈଦିକସାମର୍ଥ୍ୟଂ ସ୍ଵଚତୁର୍ଦ୍ଦଶକରଣପ୍ରବୃତ୍ତିଂ ଚ ପୁତ୍ରେ ସମାରୋପ୍ୟ
 ତଦଭାବେ ଶିଷ୍ୟେ ବା ତଦଭାବେ ସ୍ଵାତ୍ମନ୍ୟେବ ବା ବ୍ରହ୍ମା ତ୍ଵଂ ଯଜ୍ଞସ୍ତ୍ଵମିତ୍ୟଭିମନ୍ତ୍ୟ
 ବ୍ରହ୍ମଭାବନୟା ଧ୍ୟାତ୍ବା ସାବିତ୍ରୀପ୍ରବେଶପୂର୍ବକମୟୁ ସର୍ବବିଦ୍ୟାର୍ଥସ୍ଵରୂପାଂ
 ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟାଧାରାଂ ବେଦମାତରଂ କ୍ରମାଦ୍ୟାହୃତିଷୁ ତ୍ରିଷୁ ପ୍ରବିଲାପ୍ୟ
 ବ୍ୟାହୃତିତ୍ରୟମକାରୋକାରମକାରେଷୁ ପ୍ରବିଲାପ୍ୟ ତସ୍ମାଦଧ୍ୟାନେନାପଃ ପ୍ରାଣ୍ୟ
 ପ୍ରଣବେନ ଶିଖାମୁକ୍ତ୍ୟ ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂ ଛିତ୍ତ୍ବା ବସ୍ତ୍ରମପି ଭୂମୌ ବାଃପୁ ବା ବିସୃଜ୍ୟ

ଓଁ ଭୂଃ ସ୍ୱାହା ଓଁ ଭୁବଃ ସ୍ୱାହା ଓଁ ସୁବଃ ସ୍ୱାହେତ୍ୟନେନ ଜାତରୂପଧରୋ ଭୂତ୍ୱା ସ୍ୱଂ ରୂପଂ
 ଧ୍ୟାୟନ୍ତୁନଃ ପୃଥକ୍ ପ୍ରଣବବ୍ୟାହୃତିପୂର୍ବକଂ ମନସା ବଚସାପି ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟା
 ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟା ସଂନ୍ୟସ୍ତଂ ମୟେତି ମନ୍ତ୍ରମଧ୍ୟମତାରଧୁନିଭିସ୍ତ୍ରିବାରଂ
 ତ୍ରିଗୁଣୀକୃତପ୍ରେଷୋଜାରଣଂ କୃତ୍ୱା ପ୍ରଣବୈକଧ୍ୟାନପରାୟଣଃ ସନ୍ନଭୟଂ
 ସର୍ବଭୂତେଭ୍ୟୋ ମଞ୍ଜଃ ସ୍ୱାହେତ୍ୟଧ୍ୱବାହୁର୍ଭୂତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମାହମସ୍ମୀତି
 ତତ୍ତ୍ୱମସ୍ୟାଦିବାକ୍ୟାର୍ଥସ୍ୱରୂପାନୁସଂଧାନଂ କୁର୍ବନ୍ନୁଦୀତୀଂ ଦିଶଂ ଗଚ୍ଛେତ୍ ।
 ଜାତରୂପଧରଶ୍ଚରେତ୍ । ଏଷ ସଂନ୍ୟାସଃ ।
 ତଦପିକାରୀ ନ ଭବେଦ୍ୟଦି ଗୃହସ୍ଥପ୍ରାର୍ଥନାପୂର୍ବକମଭୟଂ ସର୍ବଭୂତେଭ୍ୟୋ
 ମଞ୍ଜଃ ସର୍ବଂ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ ସଖା ମା ଗୋପାୟୈଜଃ ସଖା ଯୋଃସୀନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ବ୍ରଜୋଃସି
 ବାର୍ତ୍ତୟାଃ ଶର୍ମ ମେ ଭବ ଯସ୍ୱାପଂ ତନ୍ନିବାରୟେତ୍ୟନେନ ମନ୍ତ୍ରେଣ ପ୍ରଣବପୂର୍ବକଂ
 ସଲକ୍ଷଣଂ ବୈଶବଂ ଦଣ୍ଡଂ କଟିସୂତ୍ରଂ କୌପୀନଂ କମଣ୍ଡଳୁଂ ବିବର୍ଣ୍ଣବସ୍ତ୍ରମେକଂ
 ପରିଗୃହ୍ୟ ସଦ୍ବିରୂପପ୍ରାପ୍ତମସ୍ୟ ନତ୍ୱା ଗୁରୁମୁଖାତ୍ତତ୍ତ୍ୱମସୀତି ମହାବାକ୍ୟଂ
 ପ୍ରଣବପୂର୍ବକମୁପଲଭ୍ୟାଥ ଜୀର୍ଣ୍ଣବଲ୍ଲଲାଜିନଂ ଧୃତ୍ୱାଥ ଜଳାବତରଣମୁର୍ଧ୍ୱଗମନମେକଭିକ୍ଷାଂ
 ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ତ୍ରିକାଳସ୍ନାନମାତରନ୍-ବେଦାନ୍ତଶ୍ରବଣପୂର୍ବକଂ ପ୍ରଣବାନୁଷ୍ଠାନଂ
 କୁର୍ବନ୍-ବ୍ରହ୍ମମାର୍ଗେ ସମ୍ୟକ୍ସଂପନ୍ନଃ ସ୍ୱାଭିମତମାତ୍ମନି ଗୋପୟିତ୍ୱା ନିର୍ମମୋଽଧ୍ୟାତ୍ମନିଷ୍ଠଃ
 କାମକ୍ରୋଧଲୋଭମୋହମଦମାସୂର୍ଯ୍ୟଦମ୍ଭଦର୍ପାହଂକାରାସୁୟାଗର୍ବେଚ୍ଛାଦ୍ୱେଷହର୍ଷାମର୍ଷମମତ୍ୱାଦୀଂଶ୍ଚ
 ହିତ୍ୱା ଜ୍ଞାନବୈରାଗ୍ୟଯୁକ୍ତୋ ବିଭ୍ରାସୀପରାତ୍-ମୁଖଃ ଶୁଦ୍ଧମାନସଃ ସର୍ବୋପନିଷଦର୍ଥମାଲୋଚ୍ୟ
 ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟାପରିଗ୍ରହାହିଂସ୍ରାସତ୍ୟଂ ଯତ୍ନେନ ରକ୍ଷଜ୍ଞିତେନ୍ଦ୍ରିୟୋ ବହିରନ୍ତଃସ୍ନେହବର୍ଜିତଃ
 ଶରୀରସଂଧାରଣାର୍ଥଂ ବା ତ୍ରିଷୁ ବର୍ଣ୍ଣେଷ୍ଠଭିଶସ୍ତପତିତବର୍ଜିତେଷୁ ପଶୁରଦ୍ରୋହୀ
 ଭୈକ୍ଷ୍ୟମାଶୋ ବ୍ରହ୍ମଭୂୟାୟ ଭବତି ।
 ସର୍ବେଷୁ କାଲେଷୁ ଲାଭାଲାଭୌ ସମୌ କୃତ୍ୱା
 କରପାତ୍ରମଧୂକରେଶାନୁମଶ୍ନନ୍ନେଦୋବୃଦ୍ଧିମକୁର୍ବନ୍-କୃଶୀଭୂତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମାହମସ୍ମୀତି
 ଭାବୟନ୍-ଗୁର୍ବର୍ଥଂ ଗ୍ରାମମୁପେତ୍ୟ ଧ୍ରୁବଶୀଲୋଃଷ୍ଠୌ ମାସ୍ୟେକାକୀ ତରେଢ୍ଵାବେବାତରେତ୍ ।

ଯଦାଲଂବୁଦ୍ଧିର୍ଭବେତ୍ତଦା କୁଟୀରକୋ ବା ବହୁଦକୋ ବା ହଂସୋ ବା
 ପରମହଂସୋ ବା ତତ୍ତନ୍ମୁଦ୍ଧପୂର୍ବକଂ କଟିସ୍ମୃତଂ କୌପୀନଂ ଦଣ୍ଡଂ କମଣ୍ଡଲୁଂ
 ସର୍ବମପ୍ୟୁ ବିସୃଜ୍ୟାଥ ଜାତରୂପଧରଶ୍ଚରେତ୍ ।
 ଗ୍ରାମ ଏକରାତ୍ରଂ ତୀର୍ଥେ ତ୍ରିରାତ୍ରଂ ପଞ୍ଚନେ ପଞ୍ଚିରାତ୍ରଂ କ୍ଷେତ୍ରେ
 ସପ୍ତରାତ୍ରମନିକେତଃ ସ୍ଥିରମତିରନଗ୍ନିସେବୀ ନିର୍ବିକାରୋ ନିୟମାନିୟମମୁସ୍ତୃଜ୍ୟ
 ପ୍ରାଣସଂଧାରଣାର୍ଥମୟମେବ ଲାଭାଲାଭୌ ସମୌ କୃତ୍ୱା ଗୋବୃତ୍ତ୍ୟା
 ଭୈକ୍ଷମାଚରନ୍ନୁଦକସ୍ଥଳକମଣ୍ଡଲୁରବାଧକରହସ୍ୟସ୍ଥଳବାସୋ
 ନ ପୁନର୍ଲାଭାଲାଭରତଃ ଶୁଭାଶୁଭକର୍ମନିର୍ମୂଳନପରଃ ସର୍ବତ୍ର ଭୂତଲଗ୍ନୟନଃ
 କ୍ଷୌରକର୍ମପରିତ୍ୟକ୍ତୋ ଯୁକ୍ତଚାତୁର୍ମାସ୍ୟବ୍ରତନିୟମଃ
 ଶୁକ୍ଳଧ୍ୟାନପରାୟଣୋଽର୍ଥସ୍ତ୍ରୀପୁତ୍ରପରାତ୍ମୁଃଖୋଽନୁନ୍ନତ୍ତୋଽପ୍ୟୁନ୍ନତ୍ତବଦାଚରନ୍ନ-
 ବ୍ୟକ୍ତଲିଙ୍ଗୋଽବ୍ୟକ୍ତାଚାରୋ ଦିବାନକ୍ତସମତ୍ତେନାସ୍ତପ୍ନଃ
 ସ୍ୱରୂପାନୁସଂଧାନବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବଧ୍ୟାନମାର୍ଗେଣାବହିତଃ ସଂନ୍ୟାସେନ ଦେହତ୍ୟାଗଂ
 କରୋତି ସ ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକୋ ଭବତି ।
 ଭଗବନ୍ ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବଃ କୀଦୃଶ ଇତି ବ୍ରହ୍ମା ପୃଚ୍ଛତି ।
 ସ ହୋବାଚ ନାରାୟଣଃ ।
 ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବଃ କ୍ଷୋତଶମାତ୍ରାତ୍ମକଃ ସୋଽବସ୍ଥାଚତୁଷ୍ଟୟଚତୁଷ୍ଟୟଗୋଚରଃ ।
 ଜାଗ୍ରଦବସ୍ଥାୟାଂ ଜାଗ୍ରଦାଦିତତସ୍ରୋଽବସ୍ଥାଃ ସ୍ୱପ୍ନେ ସ୍ୱପ୍ନାଦିତତସ୍ରୋଽବସ୍ଥାଃ
 ସୁଷୁପ୍ତୌ ସୁଷୁପ୍ତ୍ୟାଦିତତସ୍ରୋଽବସ୍ଥାସ୍ତୁରୀୟେ ତୁରୀୟାଦିତତସ୍ରୋଽବସ୍ଥା ଭବନ୍ତୀତି ।
 ଜାଗ୍ରଦବସ୍ଥାୟାଂ ବିଶ୍ୱସ୍ୟ ଚାତୁର୍ବିଧ୍ୟଂ ବିଶ୍ୱବିଶ୍ୱୋ ବିଶ୍ୱତୈଜସୋ ବିଶ୍ୱପ୍ରାଜ୍ଞୋ ବିଶ୍ୱତୁରୀୟ ଇତି ।
 ସ୍ୱପ୍ନାବସ୍ଥାୟାଂ ତୈଜସସ୍ୟ ଚାତୁର୍ବିଧ୍ୟଂ
 ତୈଜସବିଶ୍ୱସ୍ତୈଜସତୈଜସସ୍ତୈଜସପ୍ରାଜ୍ଞସ୍ତୈଜସତୁରୀୟ ଇତି ।
 ସୁଷୁପ୍ତ୍ୟବସ୍ଥାୟାଂ ପ୍ରାଜ୍ଞସ୍ୟ ଚାତୁର୍ବିଧ୍ୟଂ ପ୍ରାଜ୍ଞବିଶ୍ୱଃ ପ୍ରାଜ୍ଞତୈଜସଃ ପ୍ରାଜ୍ଞପ୍ରାଜ୍ଞଃ ପ୍ରାଜ୍ଞତୁରୀୟ ଇତି ।
 ତୁରୀୟାବସ୍ଥାୟାଂ ତୁରୀୟସ୍ୟ ଚାତୁର୍ବିଧ୍ୟଂ ତୁରୀୟବିଶ୍ୱସ୍ତୁରୀୟତୈଜସସ୍ତୁରୀୟପ୍ରାଜ୍ଞସ୍ତୁରୀୟତୁରୀୟ
 ଇତି ।

ତେ କ୍ରମେଣ ଷୋଡଶମାତ୍ରାରୁତାଃ ଅକାରେ ଜାଗ୍ରଦ୍ଦିଶ୍ଚ ଉକାରେ
 ଜାଗ୍ରତ୍ତେଜସୋ ମକାର ଜାଗ୍ରତ୍-ପ୍ରାଜ୍ଞ ଅର୍ଥମାତ୍ରାୟାଂ ଜାଗ୍ରତୁରୀୟୋ
 ବିନ୍ଦୌ ସ୍ୱପ୍ନବିଶ୍ଳୋ ନାଦେ ସ୍ୱପ୍ନତେଜସଃ କଳାୟାଂ ସ୍ୱପ୍ନପ୍ରାଜ୍ଞଃ
 କଳାତୀତେ ସ୍ୱପ୍ନତୁରୀୟଃ ଶାନ୍ତୌ ସୁଷୁପ୍ତବିଶ୍ୱଃ ଶାନ୍ତ୍ୟତୀତେ
 ସୁଷୁପ୍ତତେଜସ ଉନ୍ମନୀଂ ସୁଷୁପ୍ତପ୍ରାଜ୍ଞୋ ମନୋନ୍ମନୀଂ
 ସୁଷୁପ୍ତତୁରୀୟଃ ତୁର୍ଯା ତୁରୀୟବିଶ୍ଳୋ ମଧ୍ୟମାୟାଂ ତୁରୀୟତେଜସଃ
 ପଶ୍ୟନ୍ତ୍ୟାଂ ତୁରୀୟପ୍ରାଜ୍ଞଃ ପରାୟାଂ ତୁରୀୟତୁରୀୟଃ ।
 ଜାଗ୍ରନ୍ନାତ୍ରାତତୁଷ୍ଟୟମକାରାଂଶଂ ସ୍ୱପ୍ନମାତ୍ରାତତୁଷ୍ଟୟମୁକାରାଂଶଂ
 ସୁଷୁପ୍ତିମାତ୍ରାତତୁଷ୍ଟୟଂ ମକାରାଂଶଂ ତୁରୀୟମାତ୍ରାତତୁଷ୍ଟୟମର୍ଥମାତ୍ରାଂଶମ୍ ।
 ଅୟମେବ ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବଃ । ସ ପରମହଂସତୁରୀୟାତୀତାବଧୂତୈରୁପାସ୍ୟଃ ।
 ତେନୈବ ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରକାଶତେ ତେନ ବିଦେହମୁକ୍ତିଃ ।
 ଭଗବନ୍ କଥମୟଞ୍ଜୋପବୀତ୍ୟଶିଖୀ ସର୍ବକର୍ମପରିତ୍ୟକ୍ତଃ କଥଂ
 ବ୍ରହ୍ମନିଷ୍ଟାପରଃ କଥଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ବ୍ରହ୍ମା ପୃଚ୍ଛତି ।
 ସ ହୋବାତ ବିଷ୍ଣୁର୍ଭୋ ଭୋର୍ଭକ ଯସ୍ୟାସ୍ତ୍ୟଦ୍ୱୈତମାତ୍ମଜ୍ଞାନଂ ତଦେବ ଯଞ୍ଜୋପବୀତମ୍ ।
 ତସ୍ୟ ଧ୍ୟାନନିଷ୍ଠେବ ଶିଖା । ତତ୍ତ୍ୱମ୍ ସ ପବିତ୍ରମ୍ ।
 ସ ସର୍ବକର୍ମକୃତ୍ । ସ ବ୍ରାହ୍ମଣଃ । ସ ବ୍ରହ୍ମନିଷ୍ଟାପରଃ ।
 ସ ଦେବଃ । ସ ଋଷିଃ । ସ ତପସ୍ୱୀ । ସ ଶ୍ରେଷ୍ଠଃ ।
 ସ ଏବ ସର୍ବଜ୍ୟେଷ୍ଠଃ । ସ ଏବ ଜଗଦ୍ଭୁରୁଃ । ସ ଏବାହଂ ବିଦ୍ଧି ।
 ଲୋକେ ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକୋ ଦୁର୍ଲଭତରୋ ଯଦ୍ୟେକୋଽସ୍ତି ।
 ସ ଏବ ନିତ୍ୟପୂତଃ । ସ ଏବ ବେଦପୁରୁଷୋ ମହାପୁରୁଷୋ ଯସ୍ତଦ୍ୱିତଂ
 ମୟୋବାବତିଷ୍ଠତେ । ଅହଂ ଚ ତସ୍ମିନ୍ନେବାବସ୍ଥିତଃ ।
 ସ ଏବ ନିତ୍ୟତୃପ୍ତଃ । ସ ଶୀତୋଷ୍ଣସୁଖଦୁଃଖମାନାବମାନବର୍ଜିତଃ ।
 ସ ନିଦ୍ରାମର୍ଷସହିଷ୍ଠଃ । ସ ଷଡୂର୍ମିବର୍ଜିତଃ । ଷଡ୍ଭାବବିକାରଶୂନ୍ୟଃ ।
 ସ ଜ୍ୟେଷ୍ଠାଜ୍ୟେଷ୍ଠବ୍ୟବଧାନରହିତଃ । ସ ସ୍ୱବ୍ୟତିରେକେଣ ନାନ୍ୟଦ୍ରଷ୍ଟା ।

ଆଶାମୁରେ ନନମସ୍କାରେ ନସ୍ତାହାକାରେ ନସ୍ତାଧାକାରଣ୍ଡ ନବିସର୍ଜନପରେ ।
ନିନ୍ଦାସ୍ତୁତିବ୍ୟତିରିକ୍ତୋ ନମନ୍ତତନ୍ତ୍ରୋପାସକୋ ଦେବାନ୍ତରଧ୍ୟାନଶୂନ୍ୟେ ।
ଲକ୍ଷ୍ୟାଲକ୍ଷ୍ୟନିବର୍ତ୍ତକଃ ସର୍ବୋପରତଃ ସ ସଜ୍ଜିଦାନନ୍ଦାଦୃୟତିଜନଃ
ସଂପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦୈକବୋଧୋ ବ୍ରହ୍ମୈବାହମସ୍ମୀତ୍ୟନବରତଂ ବ୍ରହ୍ମପ୍ରଣବାନୁସଂଧାନେନ
ୟଃ କୃତକୃତ୍ୟୋ ଭବତି ସ ହ ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜିତୁ୍ୟପନିଷତ୍ ।।

ହରିଃ ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ।

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷଭିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଂସସ୍ତନୁଭିର୍ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୂଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାର୍ଷ୍ୟୋ ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ।।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

।। ଇତି ପରମହଂସପରିବ୍ରାଜକୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ।।



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପରବ୍ରହ୍ମ ଉପନିଷଦ

(Parabrahmopanisat / Parabrahma Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଡରଣୀସେନ ମେହେର

ପରବ୍ରହ୍ମୋପନିଷତ୍ / ପରବ୍ରହ୍ମ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ପରବ୍ରହ୍ମୋପନିଷତ୍ ॥

ପରବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦି ବେଦ୍ୟାଖଣ୍ଡସୁଖାକୃତି ।
ପରିବ୍ରାଜକହୃଦ୍ଘୋଷଂ ପରିତସ୍ତ୍ରେପଦଂ ଭଜେ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷଭିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଂସସ୍ତନୁଭିର୍ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୂଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତ୍ରାକ୍ଷ୍ୟା ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ॥
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥

ଅଥ ହୈନଂ ମହାଶାଲଃ ଶୌନକୋଽଙ୍ଗିରସଂ ଭଗବନ୍ତଂ ପିତୃଲାଦଂ
ବିଧିବଦୁପସନ୍ନଃ ପପ୍ରଚ୍ଛ ଦିବ୍ୟେ ବ୍ରହ୍ମପୁରେ କେ ସଂପ୍ରତିଷ୍ଠିତା ଭବନ୍ତି ।
କଥଂ ସୃଜ୍ୟନ୍ତେ । ନିତ୍ୟାତ୍ମନ ଏଷ ମହିମା । ବିଭଜ୍ୟ ଏଷ ମହିମା ବିଭୁଃ ।
କ ଏଷଃ । ତସ୍ମୈ ସ ହୋବାତ ।
ଏତସ୍ମତ୍ୟଂ ଯତ୍-ପ୍ରବ୍ରବୀମି ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାଂ ବରିଷ୍ଠାଂ ଦେବେଭ୍ୟଃ ପ୍ରାଣେଭ୍ୟଃ ।
ପରବ୍ରହ୍ମପୁରେ ବିରଜଂ ନିଷ୍କାଳଂ ଶୁଭମକ୍ଷରଂ ବିରଜଂ ବିଭାତି ।
ସ ନିୟତ୍ତିତି ମଧୁକରଃ ଶ୍ଵେତ ବିକର୍ମକଃ । ଅକର୍ମା ସ୍ୱାମୀବ ସ୍ଥିତଃ ।
କର୍ମତରଃ କର୍ଷକବତ୍ପଲମନୁଭବତି । କର୍ମମର୍ମଜ୍ଞାତା କର୍ମ କରୋତି ।
କର୍ମମର୍ମ ଜ୍ଞାତ୍ୱା କର୍ମ କୁର୍ୟାତ୍ । କୋ ଜାଲଂ ବିକ୍ଷିପେଦେକୋ ନୈନମପକର୍ଷତ୍ୟପକର୍ଷତି ।
ପ୍ରାଣଦେବତାଶ୍ଚତ୍ୱାରଃ । ତାଃ ସର୍ବା ନାତ୍ୟଃ ସୁଷ୍ମପ୍ରଣେନାକାଶବତ୍ ।

ଯଥା ଶ୍ୟାମଃ ଖମାଶ୍ରିତ୍ୟ ଯାତି ସ୍ବମାଲୟଂ କୁଳାୟମ୍ । ଏବଂ ସୁଷୁପ୍ତଂ ବ୍ରୂତ ।
 ଅୟଂ ଚ ପରଶ୍ଚ ସ ସର୍ବତ୍ର ହିରଣ୍ମୟେ ପରେ କୋଶେ । ଅମୃତା ହ୍ୟେଷା ନାତୀ ତ୍ରୟଂ ସଂଚରତି ।
 ତସ୍ୟ ତ୍ରିପାଦଂ ବ୍ରହ୍ମ । ଏଷାତ୍ରେଷ୍ୟ ତତୋଽନୁତିଷ୍ଠତି । ଅନ୍ୟତ୍ର ବ୍ରୂତ ।
 ଅୟଂ ଚ ପରଂ ଚ ସର୍ବତ୍ର ହିରଣ୍ମୟେ ପରେ କୋଶେ ।
 ଯଥୈଷ ଦେବଦତ୍ତୋ ଯଶ୍ଚ୍ୟା ଚ ତାତ୍ୟମାନୋ ନୈବୈତି ।
 ଏବମିଷ୍ଟାପୂର୍ବକର୍ମା ଶୁଭାଶୁଭୈର୍ନ ଲିପ୍ୟତେ ।
 ଯଥା କୁମାରକୋ ନିଷ୍କାମ ଆନନ୍ଦମଭିୟାତି ।
 ତଥୈଷ ଦେବଃ ସ୍ବପ୍ନ ଆନନ୍ଦମଭିୟାତି । ବେଦ ଏବ ପରଂ ଜ୍ୟୋତିଃ ।
 ଜ୍ୟୋତିଷା ମା ଜ୍ୟୋତିରାନନ୍ଦୟତ୍ୟେବମେବ ।
 ତପୁରଂ ଯଜିତ୍ଵଂ ପରମାତ୍ମାନମାନନ୍ଦୟତି । ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣମାଜାୟତେଶ୍ବରାତ୍ ।
 ଭୂୟସ୍ତେନୈବ ମାର୍ଗେଣ ସ୍ବପ୍ନସ୍ଥାନଂ ନିୟୁକ୍ତି ।
 ଜଲୁକାଭାବବଦ୍ୟଥାକାମମାଜାୟତେଶ୍ବରାତ୍ । ତାବତାତ୍ମାନମାନନ୍ଦୟତି ।
 ପରସଂଧି ଯଦପରସନ୍ନୀତି । ତପୁରଂ ନାପରଂ ତ୍ୟଜତି ।
 ତଦୈବ କପାଳାଷ୍ଟକଂ ସଂଧାୟ ଯୁ ଏଷ ସ୍ତନ ଇବାବଲମ୍ବତେ ସେନ୍ଦ୍ରୟୋନିଃ ସ ବେଦୟୋନିରିତି ।
 ଅତ୍ର ଜାଗ୍ରତି । ଶୁଭାଶୁଭାତିରିକ୍ତଃ ଶୁଭାଶୁଭୈରପି କର୍ମଭିର୍ନ ଲିପ୍ୟତେ ।
 ଯୁ ଏଷ ଦେବୋଽନ୍ୟଦେବାସ୍ୟ ସଂପ୍ରସାଦୋଽନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟସଙ୍ଗତିଦ୍ରୁପଃ ପୁରୁଷଃ ।
 ପ୍ରଣବହଂସଃ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ । ନ ପ୍ରାଣହଂସଃ । ପ୍ରଣବୋ ଜୀବଃ ।
 ଆଦ୍ୟା ଦେବତା ନିବେଦୟତି । ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ତତ୍ତ୍ଵଥଂ ନିବେଦୟତେ ।
 ଜୀବସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମତ୍ତ୍ଵମାପାଦୟତି । ସତ୍ତ୍ଵମଥାସ୍ୟ ପୁରୁଷସ୍ୟାନ୍ତଃଶିଖୋପବୀତତ୍ତ୍ଵଂ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ୟ ।
 ମୁମୁକ୍ଷୋରନ୍ତଃଶିଖୋପବୀତଧାରଣମ୍ ।
 ବହିର୍ଲକ୍ଷ୍ୟମାଶିଶାୟାଞ୍ଜୋପବୀତଧାରଣଂ କର୍ମଣୋ ଗୃହସ୍ଥସ୍ୟ ।
 ଅନ୍ତରୁପବୀତଲକ୍ଷଣଂ ତୁ ବହିସ୍ତନ୍ତ୍ରବଦବ୍ୟକ୍ତମନ୍ତ୍ରସ୍ତୁମେଲନମ୍ ।
 ନ ସନ୍ନାସନ୍ନ ସଦସଦ୍-ଭିନ୍ନାଭିନ୍ନଂ ନ ଚୋଭୟମ୍ ।
 ନ ସଭାଗଂ ନ ନିର୍ଭାଗଂ ନ ଚାପ୍ୟଭୟରୂପକମ୍ ॥

ବ୍ରହ୍ମାତ୍ମେକତ୍ୱବିଜ୍ଞାନଂ ହେୟଂ ମିଥ୍ୟାତ୍ୱକାରଣାଦିତି ।
 ପଞ୍ଚିପାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମଣୋ ନ କିଂଚନ ।
 ଚତୁଷ୍ପାଦନ୍ତର୍ବର୍ତ୍ତନୋଽନ୍ତର୍ଜୀବବ୍ରହ୍ମଣଶ୍ଚତ୍ୱାରି ସ୍ଥାନାନି ।
 ନାତିଦୃଢ଼ୟକଣ୍ଠମୂର୍ଧସୁ ଜାଗ୍ରସ୍ୱପ୍ନସୁଷୁପ୍ତିତୁରୀୟାବସ୍ଥାଃ ।
 ଆହବନୀୟଗାର୍ହପତ୍ୟଦକ୍ଷିଣସଭ୍ୟାଗ୍ନିଷୁ ।
 ଜାଗରିତେ ବ୍ରହ୍ମା ସ୍ୱପ୍ନେ ବିଷ୍ଣୁଃ ସୁଷୁପ୍ତୌ ରୁଦ୍ରସ୍ତୁରୀୟମକ୍ଷରଂ ଚିନ୍ମୟମ୍ ।
 ତସ୍ମାଜ୍ଜତୁରବସ୍ଥା ।
 ଚତୁରଙ୍ଗୁଲବେଷ୍ଟନମିବ ଷଷ୍ଠବତିତତ୍ତ୍ୱାନି ତନ୍ତ୍ରବଦ୍ୱିଭଜ୍ୟ ତଦାହିତଂ
 ତ୍ରିଗୁଣୀକୃତ୍ୟ ଦ୍ୱାତ୍ରିଂଶତ୍ତତ୍ତ୍ୱନିଷ୍ପର୍ଷମାପାଦ୍ୟ ଜ୍ଞାନପୂତଂ ତ୍ରିଗୁଣସ୍ୱରୂପଂ
 ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତିତ୍ୱଂ ପୃଥଗ୍ୱିଜ୍ଞାୟ ନବବ୍ରହ୍ମାଖ୍ୟାନବଗୁଣୋପେତଂ ଜ୍ଞାତ୍ୱା ନବମାନମିତସ୍ତ୍ରିଗୁଣୀକୃତ୍ୟ
 ସୁର୍ଯ୍ୟେନ୍ଦ୍ରଗ୍ନିକଳାସ୍ୱରୂପତ୍ୱେନୈକୀକୃତ୍ୟାଦ୍ୟନ୍ତରେକତ୍ୱମପି ମଧ୍ୟେ
 ତ୍ରିରାବୃତ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମବିଷ୍ଣୁମହେଶ୍ୱରତ୍ୱମନୁସଂଧାୟାଦ୍ୟନ୍ତମେକୀକୃତ୍ୟ
 ଚିଦ୍-ଗ୍ରନ୍ଥାବଦ୍ୱୈତଗ୍ରନ୍ଥିଂ କୃତ୍ୱା ନାଭ୍ୟାଦିବ୍ରହ୍ମବିଲମ୍ବମାଣଂ
 ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍ ସପ୍ତବିଂଶତିତତ୍ତ୍ୱସଂବନ୍ଧଂ ତ୍ରିଗୁଣୋପେତଂ
 ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତିଲକ୍ଷଣଲକ୍ଷିତମପ୍ୟେକତ୍ୱମାପାଦ୍ୟ ବାମାଂସାଦିଦକ୍ଷିଣକଣ୍ଠ୍ୟନ୍ତଂ
 ବିଭାବ୍ୟାଦ୍ୟନ୍ତଗ୍ରହସଂମେଲନମେକଂ ଜ୍ଞାତ୍ୱା ମୂଲମେକଂ ସତ୍ୟଂ
 ମୃଣ୍ମୟଂ ବିଜ୍ଞାତଂ ସ୍ୟାଦ୍ୱାତାରମୁଣଂ ବିକାରୋ ନାମଧେୟଂ ମୃତ୍ତିକେତ୍ୟେବ ସତ୍ୟଂ ।
 ହଂସେତି ବର୍ଣ୍ଣଦ୍ୱୟେନାନ୍ତଃ ଶିଖୋପବୀତିତ୍ୱଂ ନିଶ୍ଚିତ୍ୟ ବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ୱଂ
 ବ୍ରହ୍ମଧ୍ୟାନାର୍ହତ୍ୱଂ ଯୁତିତ୍ୱମଲକ୍ଷିତାନ୍ତଃଶିଖୋପବୀତିତ୍ୱମେବଂ
 ବହିର୍ଲକ୍ଷିତକର୍ମଶିଖା ଜ୍ଞାନୋପବୀତଂ ଗୃହସ୍ଥସ୍ୟାଭାସବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ୱସ୍ୟ
 କେଶସମୁହଶିଖାପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷକାର୍ଯ୍ୟସତନ୍ତ୍ରକୃତୋପବୀତତ୍ୱଂ ଚତୁର୍ଗୁଣୀକୃତ୍ୟ
 ଚତୁର୍ବିଂଶତିତତ୍ତ୍ୱାପାଦନତନ୍ତ୍ରକୃତ୍ୱଂ ନବତତ୍ତ୍ୱମେକମେବ ପରଂବ୍ରହ୍ମ
 ତତ୍-ପ୍ରତିସରଂଯୋଗ୍ୟତ୍ୱାଦ୍ୱହୁମାର୍ଗପ୍ରବୃତ୍ତିଂ କଲ୍ମୟନ୍ତି ।
 ସର୍ବେଷାଂ ବ୍ରହ୍ମାଦୀନାଂ ଦେବର୍ଷୀଣାଂ ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ ମୂର୍ତ୍ତିରେକା ।

ବ୍ରହ୍ମେକମେବ । ବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ୱମେକମେବ ।
ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମାଚାରବିଶେଷାଃ ପୃଥକ୍ପୃଥକ୍ ଶିଖାବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମିଣାମେକକୈବ ।
ଅପବର୍ଗସ୍ୟ ଯତଃ ଶିଖାୟଜ୍ଞୋପବୀତମୂଳଂ ପ୍ରଣବମେକମେବ ବଦନ୍ତି ।
ହଂସଃ ଶିଖା । ପ୍ରଣବ ଉପବୀତମ୍ । ନାଦଃ ସଂଧାନମ୍ ।
ଏଷ ଧର୍ମୋ ନେତରୋ ଧର୍ମଃ । ତଚ୍ଛଧମିତି ।
ପ୍ରଣବହଂସୋ ନାଦସ୍ତ୍ରିବୃହତ୍ ସ୍ୱହୃଦି ଚୈତନ୍ୟେ ତିଷ୍ଠତି ତ୍ରିବିଧଂ ବ୍ରହ୍ମ ।
ତଦ୍ୱିଜି ପ୍ରାପଞ୍ଚିକଶିଖୋପବୀତଂ ତ୍ୟଜେତ୍ ।

ସଶିଖଂ ବପନଂ କୃତ୍ୱା ବହିଃସୂତ୍ରଂ ତ୍ୟଜେଦ୍ଧୁଧଃ ।
ୟଦକ୍ଷରଂ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ତସୂତ୍ରମିତି ଧାରୟେତ୍ ॥ ୧ ॥

ପୁନର୍ଜନ୍ମନିବୃତ୍ୟର୍ଥଂ ମୋକ୍ଷସ୍ୟାହର୍ନଶଂ ସ୍ମରେତ୍ ।
ସୂତନାସୂତ୍ରମିଦୁ୍ୟକ୍ତଂ ସୂତ୍ରଂ ନାମ ପରଂ ପଦମ୍ ॥ ୨ ॥

ତସୂତ୍ରଂ ବିଦିତଂ ଯେନ ସ ମୁମୁକ୍ଷୁଃ ସ ଭିକ୍ଷୁକଃ ।
ସ ବେଦବିସୂଦାଚାରଃ ସ ବିପ୍ରଃ ପଞ୍ଚ-କ୍ରିପାବନଃ ॥ ୩ ॥

ଯେନ ସର୍ବମିଦଂ ପ୍ରୋତଂ ସୂତ୍ରେ ମଣିଗଣା ଇବ ।
ତସୂତ୍ରଂ ଧାରୟେଦ୍ୟୋଗୀ ଯୋଗବିଦ୍-ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯତିଃ ॥ ୪ ॥

ବହିଃସୂତ୍ରଂ ତ୍ୟଜେଦ୍ୱିପ୍ରୋ ଯୋଗବିଜ୍ଞାନତପ୍ତରଃ ।
ବ୍ରହ୍ମଭାବମିଦଂ ସୂତ୍ରଂ ଧାରୟେଦ୍ୟଃ ସ ମୁକ୍ତିଭାକ୍ ॥ ୫ ॥

ନାଶୁଚିତ୍ତଂ ନ ଚୋକ୍ଷିଷ୍ଟଂ ତସ୍ୟ ସୂତ୍ରସ୍ୟ ଧାରଣାତ୍ ।
ସୂତ୍ରମନ୍ତ୍ରର୍ଗତଂ ଯେଷାଂ ଜ୍ଞାନୟଜ୍ଞୋପବୀତିନାମ୍ ॥ ୬ ॥

ଯେ ତୁ ସୁତ୍ରବିଦୋ ଲୋକେ ତେ ତ ଯୁଜ୍ଞୋପବୀତିନଃ ।
ଜ୍ଞାନଶିଖିନୋ ଜ୍ଞାନନିଷ୍ଠା ଜ୍ଞାନଯୁଜ୍ଞୋପବୀତିନଃ ।
ଜ୍ଞାନମେବ ପରଂ ତେଷାଂ ପବିତ୍ରଂ ଜ୍ଞାନମୀରିତମ୍ ॥ ୭ ॥

ଅଗ୍ନୋରିବ ଶିଖା ନାନ୍ୟା ଯୁସ୍ୟ ଜ୍ଞାନମୟୀ ଶିଖା ।
ସ ଶିଖୀତୁ୍ୟତ୍ୟତେ ବିଦ୍ବାନ୍ନେତରେ କେଶଧାରିଣଃ ॥ ୮ ॥

କର୍ମଣ୍ୟଧିକୃତାଃ ଯେ ତୁ ବୈଦିକେ ଲୌକିକେଽପି ବା ।
ବ୍ରାହ୍ମଣାଭାସମାତ୍ରେଣ ଜୀବନ୍ତେ କୁକ୍ଷିପୁରକାଃ ।
ବ୍ରଜନ୍ତେ ନିରୟଂ ତେ ତୁ ପୁନର୍ଜନ୍ତୁନି ଜନ୍ତୁନି ॥ ୯ ॥

ବାମାଂସଦକ୍ଷକଣ୍ଠ୍ୟକ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମସୂତ୍ରଂ ତୁ ସବ୍ୟତଃ ।
ଅନ୍ତର୍ବହିରିବାତ୍ୟର୍ଥଂ ତତ୍ତ୍ବତନ୍ତ୍ରସମନ୍ୱିତମ୍ ॥ ୧୦ ॥

ନାଭ୍ୟାଦିବ୍ରହ୍ମରତ୍ନାନ୍ତପ୍ରମାଣଂ ଧାରୟେନ୍ନୁଧୀଃ ।
ତେଭିର୍ଧାର୍ଯ୍ୟମିଦଂ ସୂତ୍ରଂ କ୍ରିୟାଙ୍ଗଂ ତନ୍ତ୍ରନିର୍ମିତମ୍ ॥ ୧୧ ॥

ଶିଖା ଜ୍ଞାନମୟୀ ଯୁସ୍ୟ ଉପବୀତଂ ତ ତନ୍ତ୍ରୟମ୍ ।
ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟଂ ସକଲଂ ତସ୍ୟ ନେତରେଷାଂ ତୁ କିଂଚନ ॥ ୧୨ ॥

ଇଦଂ ଯୁଜ୍ଞୋପବୀତଂ ତୁ ପରମଂ ଯୁପୁରାୟଣମ୍ ।
ବିଦ୍ବାନ୍ୟଜ୍ଞୋପବୀତୀ ସଂଧାରୟେଦ୍ୟଃ ସ ମୁକ୍ତିଭାକ୍ ॥ ୧୩ ॥

ବହିରନ୍ତଶ୍ଳୋପବୀତୀ ବିପ୍ରଃ ସଂନ୍ୟସ୍ତୁମର୍ହତି ।
ଏକଯୁଜ୍ଞୋପବୀତୀ ତୁ ନୈବ ସଂନ୍ୟସ୍ତୁମର୍ହତି ॥ ୧୪ ॥

ତସ୍ମାତ୍ସର୍ବପ୍ରୟତ୍ନେନ ମୋକ୍ଷାପେକ୍ଷୀ ଭବେଦ୍ୟତିଃ ।
ବହିଃସୂତ୍ରଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ସ୍ବାନ୍ତଃସୂତ୍ରଂ ତୁ ଧାରୟେତ୍ ॥ ୧୫ ॥

ବହିଃପ୍ରପଞ୍ଚଶିଖୋପବୀତିତ୍ୱମନାଦୃତ୍ୟ ପ୍ରଣବହଂସଶିଖୋପବୀତିତ୍ୱମବଲମ୍ବ୍ୟ
ମୋକ୍ଷସାଧନଂ କୁର୍ଯ୍ୟାଦିତ୍ୟାହ ଭଗବାଞ୍ଚ୍ଛେନକ ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ।।

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଶ୍ରୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷଭିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
ପ୍ରିରେରଞ୍ଜେସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଂସସ୍ତନୁଭିର୍ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃକ୍ଷଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୂଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାର୍ଷେୟା ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ।।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

ହରିଃ ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ।।

।। ଇତି ପରବ୍ରହ୍ମୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ।।



।। ସନ୍ନ୍ୟାସ ଉପନିଷଦ ସମାପ୍ତା ।।

ଶାକ୍ତ ଉପନିଷଦ

(Shaakta Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ତ୍ରିପୁରା ଉପନିଷଦ

(Tripuropanisat / Tripuraa Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଡରଣୀସେନ ମେହେର

ତ୍ରିପୁରୋପନିଷତ୍ / ତ୍ରିପୁରା ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ତ୍ରିପୁରୋପନିଷତ୍ ॥

ତ୍ରିପୁରୋପନିଷଦ୍ବେଦ୍ୟପାରମୈଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟବୈଭବମ୍ ।

ଅଖଣ୍ଡାନନ୍ଦସାମ୍ରାଜ୍ୟଂ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପଦଂ ଭଜେ ॥

ଓଁ ବାହ୍ମେ ମନସି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା । ମନୋ ମେ ବାଚି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ ।

ଆବିରାବୀର୍ମ ଏଧି । ବେଦସ୍ୟ ମ ଆଶୀର୍ଘ୍ଵଃ । ଶୁତଂ ମେ ମା ପ୍ରହାସୀଃ ।

ଅନେନାଧୀତେନାହୋରାତ୍ରାନ୍ ସଂଦଧାମି । ଋତଂ ବଦିଷ୍ୟାମି । ସତ୍ୟଂ ବଦିଷ୍ୟାମି ।

ତନ୍ନାମବତୁ । ତଦ୍ବକ୍ତାରମବତୁ ।

ଅବତୁ ମାମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ ।

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ଓଁ ତିସ୍ରଃ ପୁରସ୍ତ୍ରିପଥା ବିଶ୍ଵଚର୍ଷଣା ଅତ୍ରାକଥା ଅକ୍ଷରାଃ ସଂନିବିଷ୍ଟାଃ ।

ଅଧିଷ୍ଠାୟୈନା ଅଜରା ପୁରାଣୀ ମହତ୍ତରା ମହିମା ଦେବତାନାମ୍ ॥ ୧॥

ନବଘ୍ନୋନୀର୍ନବଚକ୍ରାଣି ଦଧିରେ ନବୈବ ଘ୍ନୋଗା ନବ ଘ୍ନୋଗିନ୍ୟଶ୍ଚ ।

ନବାନାଂ ଚକ୍ରା ଅଧିନାଥା ସେଧାନା ନବ ଭଦ୍ରା ନବ ମୁଦ୍ରା ମହୀନାମ୍ ॥ ୨॥

ଏକା ସ ଆସୀତ୍-ପ୍ରଥମା ସା ନବାସୀଦାସୋନବିଂଶାଦାସୋନତ୍ରିଂଶାତ୍ ।

ଚତ୍ଵାରିଂଶାଦଥ ତିସ୍ରଃ ସମିଧା ଉଶତୀରିବ ମାତରୋ ମା ବିଶନ୍ତୁ ॥ ୩॥

ଉର୍ଧ୍ଵାଙ୍ଗୁଲଞ୍ଜୁଲନଂ ଜ୍ୟୋତିରଗ୍ରେ ତମୋ ବୈ ତିରଶ୍ଚାନମଜରଂ ତଦ୍ରଜୋଽଭୂତ୍ ।

ଆନନ୍ଦନଂ ମୋଦନଂ ଜ୍ୟୋତିରିନ୍ଦୋରେତା ଭ ବୈ ମଣ୍ଡୁଲା ମଣ୍ଡୁୟନ୍ତି ॥ ୪॥

ୟାସ୍ତ୍ରସ୍ତୋ ରେଖାଃ ସଦନାନି ଭୂସ୍ତ୍ରୀସ୍ତ୍ରବିଷ୍ଟପାସ୍ତ୍ରଗୁଣାସ୍ତ୍ରପ୍ରକାରାଃ ।
ଏତଦ୍ଭ୍ୟାଂ ପୁରକଂ ପୁରକାଶାଂ ମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରଥତେ ମଦନୋ ମଦନ୍ୟା ॥ ୫॥

ମଦନ୍ତ୍ରିକା ମାନିନୀ ମଙ୍ଗଳା ଚ ସୁଭଗା ଚ ସା ସୁନ୍ଦରୀ ସିଦ୍ଧିମତ୍ତା ।
ଲଜ୍ଜା ମତିସ୍ତୁଷ୍ଟିରିଷ୍ଟା ଚ ପୁଷ୍ଟା ଲକ୍ଷ୍ମୀରୂପା ଲଳିତା ଲାଲପତ୍ରୀ ॥ ୬॥

ଇମାଂ ବିଜ୍ଞାୟ ସୁଧିୟା ମଦନ୍ତ୍ରୀ ପରିସ୍ତୃତା ତର୍ପୟନ୍ତଃ ସ୍ୱପୀଠମ୍ ।
ନାକସ୍ୟ ପୃଷ୍ଠେ ମହତୋ ବସନ୍ତି ପରଂ ଧାମ ତ୍ରେପୁରଂ ଚାବିଶନ୍ତି ॥ ୭॥

କାମୋ ଯୋନିଃ କାମକଳା ବ୍ରଜପାଣିର୍ଗୁହାହସା ମାତରିଶ୍ୱାତ୍ରମିନ୍ଦ୍ରଃ ।
ପୁନର୍ଗୁହା ସକଳା ମାୟୟା ଚ ପୁରୁଷୋଷା ବିଶ୍ୱମାତାଦିବିଦ୍ୟା ॥ ୮॥

ଷଷ୍ଠଂ ସପ୍ତମମଥ ବହିସାରଥିମସ୍ୟା ମୂଲତ୍ରିକମାଦେଶୟନ୍ତଃ ।
କଥ୍ୟଂ କବିଂ କଳ୍ପକଂ କାମମୀଶଂ ତୁଷ୍ଟବାଂସୋ ଅମୃତତ୍ୱଂ ଭଜନ୍ତେ ॥ ୯॥

ପୁରଂ ହନ୍ତୀମୁଖଂ ବିଶ୍ୱମାତୁ ରବେ ରେଖା ସ୍ୱରମଧ୍ୟଂ ତଦେଷା ।
ବୃହତ୍ତିଥିର୍ଦଶ ପଞ୍ଚ ଚ ନିତ୍ୟା ସଞ୍ଚୋତଶୀକଂ ପୁରମଧ୍ୟଂ ବିଭର୍ତ୍ତି ॥ ୧୦॥

ୟଦ୍ୱା ମଣ୍ଡଳାଦ୍ୱା ସ୍ତନବିମ୍ବମେକଂ ମୁଖଂ ଚାଧସ୍ତୀଶି ଗୁହାସଦନାନି ।
କାମୀ କଳାଂ କାମ୍ୟରୂପାଂ ଚିକିତ୍ସା ନରୋ ଜାୟତେ କାମରୂପଶ୍ଚ କାମଃ ॥ ୧୧॥

ପରିସ୍ତୃତଂ ଝଷମାଜଂ ଫଳଂ ଚ ଭକ୍ତାନି ଯୋନୀଃ ସୁପରିଷ୍ଟତାଶ୍ଚ ।
ନିବେଦୟନ୍ନେବତାୟୈ ମହତ୍ୟୈ ସ୍ୱାତ୍ମୀକୃତେ ସୁକୃତେ ସିଦ୍ଧିମେତି ॥ ୧୨॥

ସୃଣୋବ ସିତୟା ବିଶ୍ୱତର୍ଷଣିଃ ପାଶେନୈବ ପ୍ରତିବଧ୍ନାତ୍ୟଭୀକାମ୍ ।
ଇଷୁଭିଃ ପଞ୍ଚଭିର୍ଧନୁଷା ଚ ବିଧ୍ୟତ୍ୟାଦିଶକ୍ତିରରୁଣା ବିଶ୍ୱଜନ୍ୟା ॥ ୧୩॥

ଭଗଃ ଶକ୍ତିର୍ଭଗବାନ୍-କାମ ଇଶ ଭଦ୍ରା ଦାତାରାବିହ ସୌଭଗାନାମ୍ ।
ସମପ୍ରଧାନୌ ସମସତ୍ତୌ ସମୋଜୌ ତୟୋଃ ଶକ୍ତିରଜରା ବିଶ୍ୱୟୋନିଃ ॥ ୧୪॥

ପରିସ୍ରୁତା ହବିଷା ଭାବିତେନ ପ୍ରସଂକୋଚେ ଗଲିତେ ବୈମନସ୍କଃ ।
ଶର୍ବଃ ସର୍ବସ୍ୟ ଜଗତୋ ବିଧାତା ଧର୍ତ୍ତା ହର୍ତା ବିଶ୍ୱରୂପତ୍ୱମେତି ॥ ୧୫॥

ଇନ୍ଦ୍ରଂ ମହୋପନିଷତ୍ତ୍ରିପୁର୍ଣ୍ଣା ଯୁମକ୍ଷୟଂ ପରମୋ ଗୀର୍ତ୍ତରୀକ୍ଷେ ।
ଏଷର୍ଗ୍ୟଜ୍ଞଃ ପରମେତତ୍ତ ସାମାୟମଥର୍ବେୟମନ୍ୟା ତ ବିଦ୍ୟା ॥ ୧୬॥

ଓଁ ହ୍ରୀମୋଂ ହ୍ରୀମିତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥ ହରିଃ ଓଁ ତତ୍ତ୍ୱତ୍ ॥

ଓଁ ବାହ୍ମେ ମନସି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା । ମନୋ ମେ ବାଚି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ ।
ଆବିରାବୀର୍ମ ଏଧି । ବେଦସ୍ୟ ମ ଆଶୀର୍ଘ୍ନଃ । ଶୁଭଂ ମେ ମା ପ୍ରହାସୀଃ ।
ଅନେନାଧୀତେନାହୋରାତ୍ରାନ୍ ସଂଦଧାମି । ରତଂ ବଦିଷ୍ୟାମି । ସତ୍ୟଂ ବଦିଷ୍ୟାମି ।
ତନ୍ନାମବତୁ । ତଦ୍ବକ୍ତାରମବତୁ ।
ଅବତୁ ମାମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀତ୍ରିପୁରୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମି ଉପନିଷଦ

(Soubhagyalakshmyupanisat / Soubhagyalakshmi Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀମତୀ ସସ୍ମିତା ମହାପାତ୍ର

ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମ୍ୟପନିଷତ୍ / ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମି ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମ୍ୟପନିଷତ୍ ॥

ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀକୈବଲ୍ୟବିଦ୍ୟାବେଦ୍ୟସୁଖାକୃତି ।

ତ୍ରିପାନ୍ନାରାୟଣାନନ୍ଦରାମଚନ୍ଦ୍ରପଦଂ ଭଜେ ॥

ଓଁ ବାଢ଼େ ମନସି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା । ମନୋ ମେ ବାଚି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ ।
ଆବିରାବୀର୍ମ ଏଧି । ବେଦସ୍ୟ ମ ଆଶୀର୍ଘ୍ୟଃ । ଶୁଭଂ ମେ ମା ପ୍ରଦାସୀଃ ।
ଅନେନାଧୀତେନାହୋରାତ୍ରାନ୍ ସଂଦଧାମି । ଋତଂ ବଦିଷ୍ୟାମି । ସତ୍ୟଂ ବଦିଷ୍ୟାମି ।
ତନ୍ନାମବତୁ । ତଦ୍ବକ୍ତାରମବତୁ । ଅବତୁ ମାମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

(ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀବିଦ୍ୟାଜିଜ୍ଞାସା)

ହରିଃ ଓଁ ॥

ଅଥ ଭଗବନ୍ତଂ ଦେବା ଭରୁହେ ଭଗବନ୍ନଃ କଥୟ ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀବିଦ୍ୟାମ୍ ।
ତଥେତ୍ୟବୋଚତ୍-ଭଗବାନାଦିନାରାୟଣଃ ସର୍ବେ ଦେବା ଯୁୟଂ ସାବଧାନମନସୋ
ଭୂତା ଶୃଣୁତ ତୁରୀୟରୂପାଂ ତୁରୀୟାତୀତାଂ ସର୍ବୋକ୍ତାଂ ସର୍ବମନ୍ତ୍ରାସନଗତାଂ
ପୀଠୋପପୀଠଦେବତାପରିବୃତାଂ ଚତୁର୍ଭୁଜାଂ ଶ୍ରିୟଂ ହିରଣ୍ୟବର୍ଣ୍ଣାମିତି ପଞ୍ଚଦଶର୍ଗ୍ଭିର୍ଧ୍ୟାୟେତ୍ ।
ଅଥ ପଞ୍ଚଦଶ ଋଗାତ୍ମକସ୍ୟ ଶ୍ରୀସୁକ୍ତସ୍ୟାନନ୍ଦକର୍ଦ୍ଦମଚିକ୍ଳୀତେନ୍ଦ୍ରିରାସୁତା ଋଷୟଃ ।
ଶ୍ରୀରିଷ୍ୟାଦ୍ୟା ଋଚଃ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶାନାମୃତାମାନନ୍ଦାଋଷୟଃ ।
ହିରଣ୍ୟବର୍ଣ୍ଣାଦ୍ୟାଦ୍ୟତ୍ରୟସ୍ୟାନୁଷ୍ଟୁପ୍ ଛନ୍ଦଃ ।
କାଂସୋଽସ୍ତ୍ରୀତ୍ୟସ୍ୟ ବୃହତୀ ଛନ୍ଦଃ ।
ତଦନ୍ୟୟୋର୍ଦ୍ଦ୍ଵୟୋସ୍ତ୍ରିଷୁପ୍ । ପୁନରଷ୍ଟକସ୍ୟାନୁଷ୍ଟୁପ୍ ।

ଶେଷସ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତାରପଞ୍ଜିଃ । ଶ୍ରୀଗ୍ରିହେବତା ।
 ହିରଣ୍ୟବର୍ଣ୍ଣାମିତି ବୀଜମ୍ । କାଂସୋଽସ୍ମୀତି ଶକ୍ତିଃ ।
 ହିରଣ୍ମୟା ଚନ୍ଦ୍ରା ରଜତସ୍ରଜା ହିରଣ୍ୟା ହିରଣ୍ୟବର୍ଣ୍ଣେତି
 ପ୍ରଣବାଦିନମୋଽନ୍ତ୍ରିଶ୍ଚତୁର୍ଥ୍ୟନ୍ତ୍ରିରଙ୍ଗନ୍ୟାସଃ ।
 ଅଥ ବକ୍ତ୍ରନ୍ତ୍ରିୟେରଙ୍ଗନ୍ୟାସଃ ।
 ମସ୍ତକଲୋଚନାଶ୍ଚୁଦ୍ରାଶବଦନକଣ୍ଠବାହୁଦ୍ବୟଦ୍ବୟନାଭିଗୁହ୍ୟପାୟୁରୁଜାନୁଜଘେଷୁ
 ଶ୍ରୀସୁକ୍ତେରେବ କ୍ରମଶୋ ନ୍ୟସେତ୍ ।
 ଅରୁଣକମଲସଂସ୍ଥା ତଦ୍ରଜଃପୁଞ୍ଜବର୍ଣ୍ଣା କରକମଲଧୃତେଷ୍ଟାଽଭୀତିୟୁଗ୍ମାମୁଜା ଚ ।
 ମଣିକଟକବିଚିତ୍ରାଲଂକୃତାକଳ୍ପଜାଲୈଃ ସକଲଭୁବନମାତା ସଦ୍ଭବଂ ଶ୍ରୀଃ ଶ୍ରୀୟୈ ନଃ ॥ ୧॥

(ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀଚକ୍ରମ୍)

ତପ୍ତାଠକର୍ଣ୍ଣିକାୟାଂ ସସାଧ୍ୟାଂ ଶ୍ରୀବୀଜମ୍ ।
 ବସ୍ତ୍ରାଦିତ୍ୟକଲାପଦ୍ବେଷୁ ଶ୍ରୀସୁକ୍ତଗତାର୍ଥାର୍ପଣା ତଦ୍ବହିର୍ଯଃ ଶୁଚିରିତି
 ମାତୃକୟା ଚ ଶ୍ରିୟଂ ଯନ୍ମାଙ୍ଗଦଶକଂ ଚ ବିଲିଖ୍ୟ ଶ୍ରିୟମାବାହୟେତ୍ ।
 ଅଙ୍ଗେଃ ପ୍ରଥମା ବୃତ୍ତିଃ । ପଦ୍ମାଦିଭିର୍ଦ୍ବିତୀୟା । ଲୋକେଶୈସ୍ତୃତୀୟା ।
 ତଦାୟୁଧୈସ୍ତୁରୀୟା ବୃତ୍ତିର୍ଭବତି । ଶ୍ରୀସୁକ୍ତେରାହନାଦି । ଷୋଡଶସହସ୍ରଜପଃ ।

(ଏକାକ୍ଷରୀମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ ରକ୍ଷ୍ୟାଦି)

ସୌଭାଗ୍ୟରମୈକାକ୍ଷୟା ଭୃଗୁନିତୃଦ୍-ଗାୟତ୍ରୀ । ଶ୍ରିୟ ରକ୍ଷ୍ୟାଦୟଃ ।
 ଶମିତି ବୀଜଶକ୍ତିଃ । ଶ୍ରୀମିତ୍ୟାଦି ଷଡଙ୍ଗମ୍ ।
 ଭୂୟାଦ୍-ଭୂୟୋ ଦ୍ବିପଦ୍ମାଭୟବରଦକରା ତପ୍ରକାର୍ତ୍ତସ୍ବରାଭା
 ଶୁଭ୍ରାଭ୍ରାଭେଭୟଗ୍ନଦ୍ବୟକରଧୃତକୁମ୍ଭାଦ୍-ଭିରାସିତ୍ୟମାନା ।
 ରକ୍ତୋଦ୍ଭାବଞ୍ଚମୌଲିର୍ବିମଳତରଦୁକୁଲାର୍ତ୍ତବାଲେପନାଦ୍ୟା ପଦ୍ମାକ୍ଷୀ
 ପଦ୍ମନାଭୋରସି କୃତବସତିଃ ପଦ୍ମଗା ଶ୍ରୀଃ ଶ୍ରୀୟୈ ନଃ ॥ ୧॥

(ଏକାକ୍ଷରୀଚକ୍ରମ୍)

ତପୀଠମ୍ । ଅଷ୍ଟପତ୍ରଂ ବୃତ୍ତତ୍ରୟଂ ଦ୍ଵାଦଶରାଶିଖଣ୍ଡଂ ଚତୁରସ୍ରଂ ରମାପୀଠଂ ଭବତି ।
କର୍ଣ୍ଣକାୟାଂ ସସାଧ୍ୟଂ ଶ୍ରୀବାଜମ୍ ।
ବିଭୂତିରୁନ୍ନତିଃ କାନ୍ତିଃ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣଃ କୀର୍ତ୍ତିଃ ସନ୍ନତିର୍ବୁଧିଃ
ସନ୍ନତିର୍ବୁଦ୍ଧିରିତି ପ୍ରଣବାଦିନମୋକ୍ତିଶ୍ଚତୁର୍ଥ୍ୟକ୍ତିର୍ନବଶକ୍ତିଂ ଯୁଜେତ୍ ।
ଅଙ୍ଗେ ପ୍ରଥମା ବୃତିଃ । ବାସୁଦେବାଦିଭିର୍ଦ୍ଵିତୀୟା । ବାଲାକ୍ୟାଦିଭିସ୍ତୃତୀୟା ।
ଇନ୍ଦ୍ରାଦିଭିଷ୍ଟତୃତୀୟା ଭବତି । ଦ୍ଵାଦଶଲକ୍ଷଜପଃ ।

(ଲକ୍ଷ୍ମୀମନ୍ତ୍ରବିଶେଷାଃ)

ଶ୍ରୀଲକ୍ଷ୍ମୀର୍ବରଦା ବିଷ୍ଣୁପତ୍ନୀ ବସୁପ୍ରଦା ହିରଣ୍ୟରୂପା ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣମାଲିନୀ
ରଜତସ୍ରଜା ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣପ୍ରଭା ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣପ୍ରାକାରା ପଦ୍ମବାସିନୀ ପଦ୍ମହସ୍ତା
ପଦ୍ମପ୍ରିୟା ମୁକ୍ତାଲଂକାରା ଚନ୍ଦ୍ରସୂର୍ଯ୍ୟା ବିଲ୍ଵପ୍ରିୟା ଇଶ୍ଵରୀ
ଭୂକ୍ତିର୍ମୁକ୍ତିର୍ବିଭୂତିର୍ବୁଦ୍ଧିଃ ସମୃଦ୍ଧିଃ କୃଷ୍ଣଃ ପୁଷ୍ଟିର୍ଧନଦା ଧନେଶ୍ଵରୀ
ଶ୍ରଦ୍ଧା ଭୋଗିନୀ ଭୋଗଦା ସାବିତ୍ରୀ ଧାତ୍ରୀ
ବିଧାତ୍ରୀତ୍ୟାଦିପ୍ରଣବାଦିନମୋକ୍ତିଶ୍ଚତୁର୍ଥ୍ୟକ୍ତିଃ ମନ୍ତ୍ରାଃ ।
ଏକାକ୍ଷରବଦଙ୍ଗାଦିପୀଠମ୍ । ଲକ୍ଷଜପଃ । ଦଶାଂଶଂ ତର୍ପଣମ୍ ।
ଦଶାଂଶଂ ହବନମ୍ । ଦ୍ଵିଜତୃପ୍ତିଃ । ନିଷ୍କାମାନାମେବ ଶ୍ରୀବିଦ୍ୟାସିଦ୍ଧିଃ ।
ନ କଦାପି ସକାମାନାମିତି ॥ ୧॥

(ଉତ୍ତମାଧିକାରିଣାଂ ଜ୍ଞାନଯୋଗଃ)

ଅଥ ହୈନଂ ଦେବା ଉତୁସ୍ତୁରୀୟାୟା ମାୟାୟା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟଂ ତତ୍ତ୍ଵଂ ବ୍ରୁହୀତି । ତଥେତି ସ ହୋବାଚ ।
ଯୋଗେନ ଯୋଗୋ ଜ୍ଞାତବ୍ୟୋ ଯୋଗୋ ଯୋଗାତ୍-ପ୍ରବର୍ଧତେ ।
ଯୋଃପ୍ରମତ୍ତସ୍ତୁ ଯୋଗେନ ସ ଯୋଗୀ ରମତେ ତିରମ୍ ॥ ୧॥

ସମାପୟା ନିଦ୍ରାଂ ସିଦ୍ଧୀର୍ହେଃ କ୍ଳୃତୋଜୀ ଶ୍ରମତ୍ୟାଜ୍ୟବାଧେ ବିବିକ୍ତେ ପ୍ରଦେଶେ ।
ସଦା ଶୀତନିସ୍ତୁଷ୍ଟ ଏଷ ପ୍ରୟତ୍ନୋଽଥ ବା ପ୍ରଶରୋଧୋ ନିଜାଭ୍ୟାସମାର୍ଗାତ୍ ॥ ୨॥

ବକ୍ତ୍ରେଣାପୂର୍ଣ୍ଣ ବାୟୁଂ ହୁତବହନିଲୟୋଽପାନମାକୃଷ୍ୟ ଧୃତ୍ୱା
ସ୍ୱାଙ୍ଗୁଷ୍ଟାଦ୍ୟଙ୍ଗୁଲୀଭିର୍ବରକରତଲୟୋଃ ଷଡ୍ଭିରେବଂ ନିରୁଧ୍ୟ ।
ଶ୍ରୋତ୍ରେ ନେତ୍ରେ ଚ ନାସାପୁଟୟୁଗଲମଥୋଽନେନ ମାର୍ଗେଣ
ସମ୍ୟକ୍ପଶ୍ୟନ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟୟାଂଶଂ ପ୍ରଶବବହୁବିଧଧ୍ୟାନସଂଲୀନଚିତ୍ତାଃ ॥ ୩॥

(ନାଦାବିର୍ଭାବପୂର୍ବକୋ ଗ୍ରନ୍ଥିତ୍ରୟଭେଦଃ)

ଶ୍ରବଣମୁଖନୟନନାସାନିରୋଧନେନୈବ କର୍ତ୍ତବ୍ୟମ୍ ।
ଶୁଦ୍ଧସୁଷୁମ୍ନାସରଣୌ ସୁଚମମଲଂ ଶୂନ୍ୟତେ ନାଦଃ ॥ ୪॥

ବିଚିତ୍ରଘୋଷସଂଯୁକ୍ତାନାଦତେ ଶୂନ୍ୟତେ ଧ୍ୱନିଃ ।
ଦିବ୍ୟଦେହଶ୍ଚ ତେଜସ୍ୱୀ ଦିବ୍ୟଗନ୍ଧୋଽପ୍ୟରୋଗବାନ୍ ॥ ୫॥

ସଂପୂର୍ଣ୍ଣହୃଦୟଃ ଶୂନ୍ୟେ ତ୍ୱାରମ୍ଭେ ଯୋଗବାନ୍ଭବେତ୍ ।
ଦ୍ୱିତୀୟା ବିଘଟୀକୃତ୍ୟ ବାୟୁର୍ଭବତି ମଧ୍ୟଗଃ ॥ ୬॥

ଦୃଢାସନୋ ଭବେଦ୍ୟୋଗୀ ପଦ୍ମାଦ୍ୟାସନସଂସ୍ଥିତଃ ।
ବିଷ୍ଣୁଗ୍ରନ୍ଥେସ୍ତତୋ ଭେଦାପୂରମାନନ୍ଦସଂଭବଃ ॥ ୭॥

ଅତିଶୂନ୍ୟୋ ବିମର୍ଦ୍ଦଶ୍ଚ ଭେରୀଗଞ୍ଜସ୍ତତୋ ଭବେତ୍ ।
ତୃତୀୟାଂ ଯନ୍ତ୍ରତୋ ଭିତ୍ତ୍ୱା ନିନାଦୋ ମର୍ଦ୍ଦନଧ୍ୱନିଃ ॥ ୮॥

(ଅଖଣ୍ଡବ୍ରହ୍ମାକାରବୃତ୍ତିଃ)

ମହାଶୂନ୍ୟଂ ତତୋ ଯାତି ସର୍ବସିଦ୍ଧିସମାଶ୍ରୟମ୍ ।
ଚିତ୍ତାନନ୍ଦଂ ତତୋ ଭିତ୍ତ୍ୱା ସର୍ବପୀଠଗତାନିଲଃ ॥ ୯॥

ନିଷ୍ପତ୍ତୌ ବୈଷ୍ଣବଃ ଶବ୍ଦଃ କୃଣତୀତି କୃଣୋ ଭବେତ୍ ।
ଏକୀଭୂତଂ ତଦା ଚିତ୍ତଂ ସନକାଦିମୁନୀତିତମ୍ ॥ ୧୦॥

ଅନ୍ତେନନ୍ତଂ ସମାରୋପ୍ୟ ଖଣ୍ଡେଖଣ୍ଡଂ ସମର୍ପୟନ୍ ।
ଭୂମାନଂ ପ୍ରକୃତିଂ ଧ୍ୟାତ୍ବା କୃତକୃତ୍ୟୋଃମୃତୋ ଭବେତ୍ ॥ ୧୧॥

(ନିର୍ବିକଳ୍ପଭାବଃ)

ଯୋଗେନ ଯୋଗଂ ସଂରୋପ୍ୟ ଭାବଂ ଭାବେନ ଚାଞ୍ଜିସା ।
ନିର୍ବିକଳ୍ପଂ ପରଂ ତତ୍ତ୍ଵଂ ସଦା ଭୂତ୍ବା ପରଂ ଭବେତ୍ ॥ ୧୨॥

ଅହଂଭାବଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ଜଗଦ୍-ଭାବମନୀଦୃଶମ୍ ।
ନିର୍ବିକଳ୍ପେ ସ୍ଥିତୋ ବିଦ୍ଵାନ୍ଭୂୟୋ ନାପ୍ୟନୁଶୋଚତି ॥ ୧୩॥

ସଲିଲେ ସୈନ୍ଧବଂ ଯଦ୍ଵସ୍ତ୍ରୀମ୍ୟଂ ଭବତି ଯୋଗତଃ ।
ତଥାତ୍ମମନସୌରେକ୍ୟଂ ସମାଧିରଭିଧୀୟତେ ॥ ୧୪॥

ୟଦା ସଂକ୍ଷୀୟତେ ପ୍ରାଣୋ ମାନସଂ ଚ ପ୍ରଲୀୟତେ ।
ତଦା ସମରସତ୍ଵଂ ଯସ୍ତସାଧିରଭିଧୀୟତେ ॥ ୧୫॥

ୟସ୍ତମତ୍ତଂ ତୟୋରତ୍ର ଜୀବାତ୍ମପରମାତ୍ମନୋଃ ।
ସମସ୍ତନଷ୍ଟସଂକଳ୍ପଃ ସମାଧିରଭିଧୀୟତେ ॥ ୧୬॥

ପ୍ରଭାଶୂନ୍ୟଂ ମନଃଶୂନ୍ୟଂ ବୁଦ୍ଧିଶୂନ୍ୟଂ ନିରାମୟମ୍ ।
ସର୍ବଶୂନ୍ୟଂ ନିରାଭାସଂ ସମାଧିରଭିଧୀୟତେ ॥ ୧୭॥

(ଆଧାରଚକ୍ରମ୍)

ସ୍ୱୟମୁଜ୍ଜ୍ୱଳିତେ ଦେହେ ଦେହୀ ନିତ୍ୟସମାପିନା ।
ନିଶ୍ଚଳଂ ତଂ ବିଜାନୀୟାସୁମାପିରଭିଧୀୟତେ ॥ ୧୮॥

ଯତ୍ର ଯତ୍ର ମନୋ ଯାତି ତତ୍ର ତତ୍ର ପରଂ ପଦମ୍ ।
ତତ୍ର ତତ୍ର ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ସର୍ବତ୍ର ସମବସ୍ଥିତମ୍ ॥ ୧୯॥ ଇତି ॥ ୧୧ ॥

ଅଥ ହୈନଂ ଦେବା ଉତୁର୍ନବଚକ୍ରବିବେକମନୁବ୍ରୁହୀତି ।
ତଥେତି ସ ହୋବାଚ ଆଧାରେ ବ୍ରହ୍ମଚକ୍ରଂ ତ୍ରିରାବୃତ୍ତଂ ଭଗମଶ୍ଚଲାକାରମ୍ ।
ତତ୍ର ମୂଳକନ୍ଦେ ଶକ୍ତିଃ ପାବକାକାରଂ ଧ୍ୟାୟେତ୍ ।
ତତ୍ତ୍ୱେବ କାମରୂପପୀଠଂ ସର୍ବକାମପ୍ରଦଂ ଭବତି ।
ଇତ୍ୟାଧାରଚକ୍ରମ୍ । ଦ୍ୱିତୀୟଂ ସ୍ୱାଧିଷ୍ଠାନଚକ୍ରଂ ଷଡ୍‌ଦଳମ୍ ।
ତନ୍ମଧ୍ୟେ ପଶ୍ଚିମାଭିମୁଖଂ ଲିଙ୍ଗଂ ପ୍ରବାଲାଙ୍କୁରସଦୃଶଂ ଧ୍ୟାୟେତ୍ ।
ତତ୍ତ୍ୱେବୋତ୍ୟାଶପୀଠଂ ଜଗଦାକର୍ଷଣସିଦ୍ଧିଦଂ ଭବତି ।
ତୃତୀୟଂ ନାଭିଚକ୍ରଂ ପଞ୍ଚାବର୍ତ୍ତଂ ସର୍ପକୁଟିଳାକାରମ୍ ।
ତନ୍ମଧ୍ୟେ କୁଣ୍ଡଳିନୀଂ ବାଲାର୍କକୋଟିପ୍ରଭାଂ ତତିତ୍-ପ୍ରଭାଂ (ତନ୍ମୁମଧ୍ୟାଂ) ଧ୍ୟାୟେତ୍ ।
ସାମର୍ଥ୍ୟଶକ୍ତିଃ ସର୍ବସିଦ୍ଧିପ୍ରଦା ଭବତି । ମଣିପୁରକଚକ୍ରଂ ହୃଦୟଚକ୍ରମ୍ ।
ଅଷ୍ଟଦଳମଧୋମୁଖମ୍ । ତନ୍ମଧ୍ୟେ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟଲିଙ୍ଗାକାରଂ ଧ୍ୟାୟେତ୍ ।
ସୈବ ହଂସକଲା ସର୍ବପ୍ରିୟା ସର୍ବଲୋକବଶ୍ୟକରୀ ଭବତି ।
କଣ୍ଠଚକ୍ରଂ ଚତୁରଙ୍ଗୁଳମ୍ ।
ତତ୍ର ବାମେ ଇତା ଚନ୍ଦ୍ରନାଭୀ ଦକ୍ଷିଣେ ପିଙ୍ଗଲା ସୂର୍ଯ୍ୟନାଭୀ ତନ୍ମଧ୍ୟେ ସୁଷୁମ୍ନାଂ
ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣାଂ ଧ୍ୟାୟେତ୍ । ଯ ଏବଂ ବେଦାନାହତା ସିଦ୍ଧିଦା ଭବତି ।
ତାଲୁଚକ୍ରମ୍ । ତତ୍ରାମୃତଧାରାପ୍ରବାହଃ ।
ଘଣ୍ଟିକାଲିଙ୍ଗମୂଳଚକ୍ରରନ୍ତ୍ରେ ରାଜଦନ୍ତାବଲମ୍ବିନୀବିବରଂ ଦଶଦ୍ୱାଦଶାରମ୍ ।

ତତ୍ର ଶୂନ୍ୟଂ ଧ୍ୟାୟେତ୍ । ଚିତ୍ତଲୟେ ଭବତି । ସପ୍ତମଂ ଭୂତକ୍ରମଜୁଷ୍ମାତ୍ରମ୍ ।
ତତ୍ର ଜ୍ଞାନନେତ୍ରଂ ଦୀପଶିଖାକାରଂ ଧ୍ୟାୟେତ୍ ।
ତଦେବ କପାଳକନ୍ଦବାକ୍ସିଜ୍ଜିଦଂ ଭବତି । ଆଜ୍ଞାତକ୍ରମଷ୍ଟମମ୍ ।
ବ୍ରହ୍ମରକ୍ତଂ ନିର୍ବାଣତକ୍ରମ୍ । ତତ୍ର ସୂଚିକାଗୃହେତରଂ ପୂର୍ଣ୍ଣଶିଖାକାରଂ ଧ୍ୟାୟେତ୍ ।
ତତ୍ର ଜାଲନ୍ଦରପୀଠଂ ମୋକ୍ଷପ୍ରଦଂ ଭବତୀତି ପରବ୍ରହ୍ମତକ୍ରମ୍ । ନବମମାକାଶତକ୍ରମ୍ ।
ତତ୍ର ଷୋଡଶଦଳପଦ୍ମମୂର୍ଧ୍ନମୁଖଂ ତନ୍ମଧ୍ୟକର୍ଣ୍ଣକାନ୍ତ୍ରୀକୃତାକାରମ୍ ।
ତନ୍ମଧ୍ୟେ ଉର୍ଧ୍ବଶକ୍ତିଃ । ତାଂ ପଶ୍ୟନ୍ଧ୍ୟାୟେତ୍ ।
ତତ୍ତ୍ରେବ ପୂର୍ଣ୍ଣଗିରିପୀଠଂ ସର୍ବେଜ୍ଞାଲିଙ୍ଗିସାଧନଂ ଭବତି ।
ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମ୍ୟପନିଷଦଂ ନିତ୍ୟମଧୀତେ ସ୍ରୋତ୍ସରୀପୁତୋ ଭବତି ।
ସ ବାୟୁପୁତୋ ଭବତି ।
ସ ସକଲଧନଧାନ୍ୟସତ୍-ପୁତ୍ରକଲତ୍ରହୟଭୃଗଜପଶୁମହିଷୀଦାସୀଦାସୟୋଗଜ୍ଞାନବାନ୍ଭବତି ।
ନ ସ ପୁନରାବର୍ତ୍ତତେ ନ ସ ପୁନରାବର୍ତ୍ତତ ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥

ଓଁ ବାଞ୍ଛେ ମନସି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା । ମନୋ ମେ ବାଚି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ ।
ଆବିରାବୀର୍ମ ଏଧି । ବେଦସ୍ୟ ମ ଆଶୀର୍ଘ୍ୟଃ । ଶୁଭଂ ମେ ମା ପ୍ରଦାସୀଃ ।
ଅନେନାଧୀତେନାହୋରାତ୍ରାନ୍ ସଂଦଧାମି । ଋତଂ ବଦିଷ୍ୟାମି । ସତ୍ୟଂ ବଦିଷ୍ୟାମି ।
ତନ୍ନାମବତୁ । ତଦ୍ଭକ୍ତାରମବତୁ । ଅବତୁ ମାମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମ୍ୟପନିଷସମାପ୍ତା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ବହୁ ଚ ଭୃପନିଷଦ

(Bahvruchopanisat / Bahvrucha Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କୁମୁଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଶତପଥୀ

ବହୁଚୋପନିଷତ୍ / ବହୁଚ ଉପନିଷଦ୍



॥ ଅଥ ବହୁଚୋପନିଷତ୍ ॥

ବହୁଚାଖ୍ୟବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାମହାଶତ୍ରୁଥବୈଭବମ୍ ।
ଅଶଶ୍ଚାନନ୍ଦସାମ୍ରାଜ୍ୟଂ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପଦଂ ଭଜେ ॥

ଓଁ ବାହ୍ମେ ମନସି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା । ମନୋ ମେ ବାଚି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ ।
ଆବିରାବୀର୍ମ ଏଧି । ବେଦସ୍ୟ ମ ଆଶୀର୍ଘ୍ଵଃ । ଶୁତଂ ମେ ମା ପ୍ରହାସୀଃ ।
ଅନେନାଧୀତେନାହୋରାତ୍ରାନ୍ ସଂଦଧାମି । ଋତଂ ବଦିଷ୍ୟାମି । ସତ୍ୟଂ ବଦିଷ୍ୟାମି ।
ତନ୍ନାମବତୁ । ତଦ୍ବକ୍ତାରମବତୁ ।
ଅବତୁ ମାମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥

ଦେବୀ ହ୍ୟେକାଗ୍ର ଆସୀତ୍ ସୈବ ଜଗଦଶ୍ରୁମସୃଜତ୍ । କାମକଲେତି ବିଜ୍ଞାୟତେ ।
ଶୃଙ୍ଗାରକଲେତି ବିଜ୍ଞାୟତେ ତସ୍ୟା ଏବ ବ୍ରହ୍ମା ଅଜୀଜନତ୍ ।
ବିଷ୍ଣୁରଜୀଜନତ୍ । ରୁଦ୍ରୋଽଜୀଜନତ୍ । ସର୍ବେ ମରୁଦ୍ଘଣା ଅଜୀଜନତ୍ ।
ଗନ୍ଧର୍ବାୟୁରସଃ କିଂନରା ବାଦିତ୍ରବାଦିନଃ ସମନ୍ତାଦଜୀଜନତ୍ ।
ଭୋଗ୍ୟମଜୀଜନତ୍ । ସର୍ବମଜୀଜନତ୍ । ସର୍ବଂ ଶାକ୍ତମଜୀଜନତ୍ ।
ଅଶ୍ରୁଜଂ ସ୍ନେହଜମୁଦ୍-ଭିଜ୍ଞଂ ଜରାୟୁଜଂ ଯଜ୍ଞିଂ ଚୈତତ୍-ପ୍ରାଣି
ସ୍ଥାବରଜଙ୍ଗମଂ ମନୁଷ୍ୟମଜୀଜନତ୍ ॥

ସୈଷାଃପରା ଶକ୍ତିଃ । ସୈଷା ଶାଂଭବୀ ବିଦ୍ୟା
 କାଦିବିଦ୍ୟେତି ବା ହାଦିବିଦ୍ୟେତି ବା ସାଦିବିଦ୍ୟେତି ବା ରହସ୍ୟମ୍ ।
 ଓମୋଂ ବାଚି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସୈବ ପୁରତ୍ରୟଂ ଶରୀରତ୍ରୟଂ ବ୍ୟାପ୍ୟ ବହିରନ୍ତରବଭାସୟନ୍ତୀ
 ଦେଶକାଲବସ୍ତୁନ୍ତରସଙ୍ଗାନୁହାତିପୁରସୁନ୍ଦରୀ ବୈ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ ଚିତିଃ ।
 ସୈବାତ୍ମା ତତୋଽନ୍ୟଦସତ୍ୟମନାତ୍ମା ଅତ ଏଷ ବ୍ରହ୍ମସଂବିତ୍ତିର୍ଭାବାଭାବକଲାବିନିର୍ମୁକ୍ତା
 ଚିଦାଦ୍ୟାଦ୍ବିତୀୟବ୍ରହ୍ମସଂବିତ୍ତିଃ ସଜ୍ଜିଦାନନ୍ଦଲହରୀ ମହାତ୍ରିପୁରସୁନ୍ଦରୀ
 ବହିରନ୍ତରନ୍ତୁପ୍ରବିଶ୍ୟ ସ୍ୱୟମେକୈବ ବିଭାତି ।
 ଯଦସ୍ତି ସନ୍ନାତ୍ରମ୍ । ଯଦ୍ବିଭାତି ଚିନ୍ନାତ୍ରମ୍ ।
 ଯତ୍-ପ୍ରିୟମାନନ୍ଦଂ ତଦେତସ୍ତର୍ବାକାରା ମହାତ୍ରିପୁରସୁନ୍ଦରୀ ।
 ତ୍ୱଂ ଚାହଂ ଚ ସର୍ବଂ ବିଶ୍ୱଂ ସର୍ବଦେବତା । ଇତରସ୍ତର୍ବଂ ମହାତ୍ରିପୁରସୁନ୍ଦରୀ ।
 ସତ୍ୟମେକଂ ଲଳିତାଶ୍ୟଂ ବସ୍ତୁ ତଦଦ୍ବିତୀୟମଶଶ୍ୱାଥଂ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ।
 ପଞ୍ଚରୂପପରିତ୍ୟାଗାଦସ୍ୱରୂପପ୍ରହାଣତଃ ।
 ଅଧିଷ୍ଠାନଂ ପରଂ ତତ୍ତ୍ୱମେକଂ ସଞ୍ଜିଷ୍ୟତେ ମହତ୍ ॥ ଇତି ।
 ପ୍ରଜ୍ଞାନଂ ବ୍ରହ୍ମେତି ବା ଅହଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମୀତି ବା ଭାଷ୍ୟତେ ।
 ତତ୍ତ୍ୱମସୀତ୍ୟେବ ସଂଭାଷ୍ୟତେ ।
 ଅୟମାତ୍ମା ବ୍ରହ୍ମେତି ବା ବ୍ରହ୍ମୈବାହମସ୍ମୀତି ବା ଯୋଃହମସ୍ମି ବା ସୋଃହମସ୍ମୀତି ବା ଯୋଃସୌ
 ସୋଃହମସ୍ମୀତି ବା ଯା ଭାଷ୍ୟତେ ସୈଷା ଷୋଡଶୀ ଶ୍ରୀବିଦ୍ୟା ପଞ୍ଚଦଶାକ୍ଷରୀ
 ଶ୍ରୀମହାତ୍ରିପୁରସୁନ୍ଦରୀ ବାଲାମ୍ବିକେତି ବଗଲେତି ବା ମାତଙ୍ଗୀତି ସ୍ୱୟଂବରକଲ୍ୟାଣୀତି
 ଭୁବନେଶ୍ୱରୀତି ଚାମୁଣ୍ଡେତି ଚଣ୍ଡେତି ବାରାହୀତି ତିରସ୍କରିଣୀତି ରାଜମାତଙ୍ଗୀତି ବା
 ଶୁକଶ୍ୟାମଲେତି ବା ଲଘୁଶ୍ୟାମଲେତି ବା ଅଶ୍ୱାରୂଢେତି ବା ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗିରା ଧୂମାବତୀ
 ସାବିତ୍ରୀ ସାରସ୍ୱତୀ ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦକଲେତି ।
 ଋତୋ ଅକ୍ଷରେ ପରମେ ବ୍ୟୋମନ୍ ଯୁସ୍ମିନ୍ନେବା ଅଧି ବିଶ୍ୱେ ନିଷେଦୁଃ ।
 ଯସ୍ତନ୍ନ ବେଦ କିମୃତା କରିଷ୍ୟତି । ଯ ଇତ୍ତଦ୍ବିଦୁସ୍ତ ଇମେ ସମାସତେ ॥ ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥

ହରିଃ ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ।।

ଓଁ ବାଞ୍ଛେ ମନସି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା । ମନୋ ମେ ବାଚି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ ।
ଆବିରାବୀର୍ମ ଏଧି । ବେଦସ୍ୟ ମ ଆଶୀର୍ଘ୍ୟଃ । ଶୁଭଂ ମେ ମା ପ୍ରହାସୀଃ ।
ଅନେନାଧୀତେନାହୋରାତ୍ରାନ୍ ସଂଦଧାମି । ଋତଂ ବଦିଷ୍ୟାମି । ସତ୍ୟଂ ବଦିଷ୍ୟାମି ।
ତନ୍ନାମବତୁ । ତଦ୍ବକ୍ତାରମବତୁ ।
ଅବତୁ ମାମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

।। ଇତି ବହୁଚୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ।।



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ସରସ୍ୱତୀରହସ୍ୟ ଉପନିଷଦ

(SarasvatiRahasyopanishat / SarasvatiRahasya Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ସରସ୍ୱତୀରହସ୍ୟୋପନିଷତ୍ / ସରସ୍ୱତୀରହସ୍ୟ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ସରସ୍ୱତୀରହସ୍ୟୋପନିଷତ୍ ॥

ପ୍ରତିୟୋଗିବିନିର୍ମୁକ୍ତବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟୋକଗୋଚରମ୍ ।

ଅଖଣ୍ଡନିର୍ବିକଳ୍ପଂ ତଦ୍ରାମଚନ୍ଦ୍ରପଦଂ ଭଜେ ॥

ଓଁ ବାଞ୍ଛେ ମନସି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା । ମନୋ ମେ ବାଚି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ ।
ଆବିରାବୀର୍ମ ଏଧି । ବେଦସ୍ୟ ମ ଆଶୀର୍ଘ୍ୟଃ । ଶୁତଂ ମେ ମା ପ୍ରହାସୀଃ ।
ଅନେନାଧୀତେନାହୋରାତ୍ରାନ୍ ସଂଦଧାମି । ଋତଂ ବଦିଷ୍ୟାମି । ସତ୍ୟଂ ବଦିଷ୍ୟାମି ।
ତନ୍ନାମବତୁ । ତଦ୍ବକ୍ତାରମବତୁ ।
ଅବତୁ ମାମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥ ଋଷୟୋ ହ ବୈ ଭଗବନ୍ତମାଶ୍ୱଲାୟନଂ ସଂପୂଜ୍ୟ
ପପ୍ରୁକ୍ଷୁଃ କେନୋପାୟେନ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନଂ ତତ୍ପଦାର୍ଥାବତ୍ତାପକମ୍ ।
ୟଦୁପାସନୟା ତତ୍ତ୍ୱଂ ଜାନାସି ଭଗବନ୍ମଦ ॥ ୧॥

ସରସ୍ୱତୀଦଶଶ୍ଳୋକ୍ୟା ସରତା ବୀଜମିଶ୍ରୟା ।
ସ୍ତୁତ୍ୱା ଜପ୍ତ୍ୱା ପରାଂ ସିଦ୍ଧିମଲଭଂ ମୁନିପୁଞ୍ଜବାଃ ॥ ୨॥

ଋଷୟ ଉବୁଃ ॥
କଥଂ ସାରସ୍ୱତପ୍ରାପ୍ତିଃ କେନ ଧ୍ୟାନେନ ସୁବ୍ରତ ।
ମହାସରସ୍ୱତୀ ଯେନ ତୁଷ୍ଟା ଭଗବତୀ ବଦ ॥ ୩॥

ସ ହୋବାଚାଶ୍ୱଲାୟନଃ । ଅସ୍ୟ ଶ୍ରୀସରସ୍ୱତୀଦଶଶ୍ଳୋକୀମହାମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ ।
ଅହମାଶ୍ୱଲାୟନ ଋଷିଃ । ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ ଛନ୍ଦଃ । ଶ୍ରୀବାଗୀଶ୍ୱରୀ ଦେବତା ।
ୟଦ୍ବାଗିତି ବୀଜମ୍ । ଦେବୀଂ ବାଚମିତି ଶକ୍ତିଃ । ପ୍ରଣୋ ଦେବୀତି କୀଲକମ୍ ।
ବିନିୟୋଗସ୍ତତ୍-ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ।

ଶ୍ରଦ୍ଧା ମେଧା ପ୍ରଜ୍ଞା ଧାରଣା ବାଗ୍-ଦେବତା ମହାସରସ୍ୱତୀତ୍ୟେତୈରଙ୍ଗନାସଃ ॥
ନୀହାରହାରଘନସାରସ୍ୱଧାକରାଭାଂ କଲ୍ୟାଣଦାଂ କନକଚମ୍ପକଦାମଭୂଷାମ୍ ।
ଉତ୍ତୁଙ୍ଗପାନକୁଚକୁମ୍ଭମନୋହରାଙ୍ଗୀଂ ବାଣୀଂ ନମାମି ମନସା ବଚସା ବିଭୂତୈଃ ॥ ୧॥

ଓଁ ପ୍ରଣୋ ଦେବୀତ୍ୟସ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ ଭରଦ୍ୱାଜ ଋଷିଃ । ଗାୟତ୍ରୀ ଛନ୍ଦଃ ।
ଶ୍ରୀସରସ୍ୱତୀ ଦେବତା । ପ୍ରଣବେନ ବୀଜଶକ୍ତିଃ କୀଲକମ୍ । ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ବିନିୟୋଗଃ ।
ମନ୍ତ୍ରେଣ ନ୍ୟାସଃ ॥

ୟା ବେଦାନ୍ତାର୍ଥତତ୍ତ୍ୱେକସ୍ୱରୂପା ପରମାର୍ଥତଃ ।
ନାମରୂପାତ୍ମନା ବ୍ୟକ୍ତା ସା ମାଂ ପାତୁ ସରସ୍ୱତୀ ॥
ଓଁ ପ୍ରଣୋ ଦେବୀ ସରସ୍ୱତୀ ବାଜେଭିର୍ବାଜିନୀବତୀ ।
ଧୀନାମବିଦ୍ରାବତୁ ॥ ୧॥

ଆ ନୋ ଦିବ ଇତି ମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ ଅତ୍ରିରୂଷିଃ । ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ ଛନ୍ଦଃ ।
ସରସ୍ୱତୀ ଦେବତା । ହ୍ରୀମିତି ବୀଜଶକ୍ତିଃ କୀଲକମ୍ । ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ବିନିୟୋଗଃ ।
ମନ୍ତ୍ରେଣ ନ୍ୟାସଃ ॥

ୟା ସାଙ୍ଗୋପାଙ୍ଗବେଦେଷୁ ଚତୁର୍ଥେକୈବ ଗୀୟତେ ।
ଅଦ୍ୱୈତା ବ୍ରହ୍ମଣଃ ଶକ୍ତିଃ ସା ମାଂ ପାତୁ ସରସ୍ୱତୀ ॥
ହ୍ରୀଂ ଆ ନୋ ଦିବୋ ବୃହତଃ ପର୍ବତାଦା ସରସ୍ୱତୀ ଯଜ୍ଞତାଗଂତୁ ଯଜ୍ଞମ୍ ।
ହବଂ ଦେବୀ ଜୁଜୁଷାଣା ଘୃତାତୀ ଶଗ୍ନାଂ ନୋ ବାଚାମୁଗତୀ ଶୁଣୋତୁ ॥ ୨॥

ପାବକା ନ ଇତି ମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ । ମଧୁଚ୍ଛନ୍ଦ ଋଷିଃ । ଗାୟତ୍ରୀ ଛନ୍ଦଃ ।
ସରସ୍ୱତୀ ଦେବତା । ଶ୍ରୀମିତି ବୀଜଶକ୍ତିଃ କୀଲକମ୍ ।
ଇଷ୍ଟାର୍ଥେ ବିନିୟୋଗଃ । ମନ୍ତ୍ରେଣ ନ୍ୟାସଃ ॥
ୟା ବର୍ଣ୍ଣପଦବାକ୍ୟାର୍ଥସ୍ୱରୂପେଣୈବ ବର୍ତ୍ତତେ ।
ଅନାଦିନିଧନାନନ୍ତା ସା ମାଂ ପାତୁ ସରସ୍ୱତୀ ॥
ଶ୍ରୀଂ ପାବକା ନଃ ସରସ୍ୱତୀ ବାଜେଭିର୍ବାଜିନୀବତୀ ।
ୟଞ୍ଜଂ ବଷ୍ଟୁ ଧିୟା ବସୁଃ ॥ ୩॥

ଚୋଦୟିତ୍ରୀତି ମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ ମଧୁଚ୍ଛନ୍ଦ ଋଷିଃ । ଗାୟତ୍ରୀ ଛନ୍ଦଃ ।
ସରସ୍ୱତୀ ଦେବତା । ବୃମିତି ବୀଜଶକ୍ତିଃ କୀଲକମ୍ । ମନ୍ତ୍ରେଣ ନ୍ୟାସଃ ॥
ଅଧ୍ୟାତ୍ମମଧିଦୈବଂ ଚ ଦେବାନାଂ ସମ୍ୟଗୀଶ୍ୱରୀ ।
ପ୍ରତ୍ୟଗାସ୍ତେ ବଦନ୍ତୀ ଯା ସା ମାଂ ପାତୁ ସରସ୍ୱତୀ ॥
ବୃଂ ଚୋଦୟିତ୍ରୀ ସୁନୃତାନାଂ ଚେତନ୍ତୀ ସୁମତୀନାମ୍ ।
ୟଞ୍ଜଂ ଦଧେ ସରସ୍ୱତୀ ॥ ୪॥

ମହୋ ଅର୍ଣ୍ଣ ଇତି ମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ । ମଧୁଚ୍ଛନ୍ଦ ଋଷିଃ । ଗାୟତ୍ରୀ ଛନ୍ଦଃ ।
ସରସ୍ୱତୀ ଦେବତା । ସୌରିତି ବୀଜଶକ୍ତିଃ କୀଲକମ୍ । ମନ୍ତ୍ରେଣ ନ୍ୟାସଃ ।
ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ୟାତ୍ମନା ବିଶ୍ୱଂ ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟଂ ଯା ନିୟୁଚ୍ଛତି ।
ରୁଦ୍ରାଦିତ୍ୟାଦିରୂପସ୍ତା ଯସ୍ୟାମାବେଶ୍ୟ ତାଂ ପୁନଃ ।
ଧ୍ୟାୟନ୍ତି ସର୍ବରୂପୈକା ସା ମାଂ ପାତୁ ସରସ୍ୱତୀ ।
ସୌଃ ମହୋ ଅର୍ଣ୍ଣଃ ସରସ୍ୱତୀ ପ୍ରଚେତୟତି କେତୁନା ।
ଧିୟୋ ବିଶ୍ୱା ବିରାଜତି ॥ ୫॥

ଚତୁର୍ଦ୍ଧା ବାଗିତି ମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ ଉଚ୍ୟତ୍ତ ରଷିଃ । ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ ଛନ୍ଦଃ ।
 ସରସ୍ୱତୀ ଦେବତା । ଐମିତି ବୀଜଶକ୍ତିଃ କୀଲକମ୍ । ମନ୍ତ୍ରେଣ ନ୍ୟାସଃ ।
 ଯା ପ୍ରତ୍ୟଗ୍-ଦୃଷ୍ଟିର୍ଭିର୍ଜୀବୈର୍ବ୍ୟଜ୍ୟମାନାଃ ନୁଭୁୟତେ ।
 ବ୍ୟାପିନୀ ଜ୍ଞପ୍ତିରୁପୈକା ସା ମାଂ ପାତୁ ସରସ୍ୱତୀ ॥
 ଐଂ ଚତୁର୍ଦ୍ଧା ବାକ୍ ପରିମିତା ପଦାନି ତାନି ବିଦୁର୍ବ୍ରାହ୍ମଣା ଯେ ମନୀଷିଣଃ ।
 ଗୁହ୍ୟା ବ୍ରୀଣି ନିହିତା ନେଙ୍ଗୟନ୍ତି ତୁରୀୟଂ ବାଚୋ ମନୁଷ୍ୟା ବଦନ୍ତି ॥ ୭॥

ୟଦ୍ବାଗ୍‌ଦନ୍ତୀତି ମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ ଭାର୍ଗବ ରଷିଃ । ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ ଛନ୍ଦଃ ।
 ସରସ୍ୱତୀ ଦେବତା । କ୍ଳୀମିତି ବୀଜଶକ୍ତିଃ କୀଲକମ୍ । ମନ୍ତ୍ରେଣ ନ୍ୟାସଃ ।
 ନାମଜାତ୍ୟାଦିଭିର୍ଭେଦୈରଷ୍ଟ୍ୟା ଯା ବିକଳ୍ପିତା ।
 ନିର୍ବିକଳ୍ପାତ୍ମନା ବ୍ୟକ୍ତା ସା ମାଂ ପାତୁ ସରସ୍ୱତୀ ॥
 କ୍ଳୀଂ ଯଦ୍ବାଗ୍‌ଦନ୍ତ୍ୟବିଚେତନାନି ରାଷ୍ଟ୍ରୀ ଦେବାନାଂ ନିଷସାଦ ମନ୍ତ୍ରା ।
 ଚତସ୍ର ଉର୍ଜଂ ଦୁଦୁହେ ପୟାଂସି କୁ ସ୍ୱିଦସ୍ୟାଃ ପରମଂ ଜଗାମ ॥ ୭॥

ଦେବୀଂ ବାଚମିତି ମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ ଭାର୍ଗବ ରଷିଃ । ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ ଛନ୍ଦଃ ।
 ସରସ୍ୱତୀ ଦେବତା । ସୌରିତି ବୀଜଶକ୍ତିଃ କୀଲକମ୍ । ମନ୍ତ୍ରେଣ ନ୍ୟାସଃ ॥
 ବ୍ୟକ୍ତାବ୍ୟକ୍ତଗିରଃ ସର୍ବେ ବେଦାଦ୍ୟା ବ୍ୟାହରନ୍ତି ଯାମ୍ ।
 ସର୍ବକାମଦୁଧା ଧେନୁଃ ସା ମାଂ ପାତୁ ସରସ୍ୱତୀ ॥
 ସୌଃ ଦେବୀଂ ବାଚମଜନୟନ୍ତ ଦେବାସ୍ତାଂ ବିଶ୍ୱରୂପାଃ ପଶବୋ ବଦନ୍ତି ।
 ସା ନୋ ମନ୍ତ୍ରେଷମୂର୍ଜଂ ଦୁହାନା ଧେନୁର୍ବାଗସ୍ମାନୁପ ସୁଷ୍ମୁତୈତୁ ॥ ୮॥

ଉତ ତ୍ୱ ଇତି ମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ ବୃହସ୍ପତିରୂଷିଃ । ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ ଛନ୍ଦଃ ।
 ସରସ୍ୱତୀ ଦେବତା । ସମିତି ବୀଜଶକ୍ତିଃ କୀଲକମ୍ । ମନ୍ତ୍ରେଣ ନ୍ୟାସଃ ।
 ଯାଂ ବିଦିତ୍ୱାଃ ଖିଲଂ ବନ୍ଧଂ ନିର୍ମଥ୍ୟାଖିଲବର୍ତ୍ତନା ।
 ଯୋଗୀ ଯାତି ପରଂ ସ୍ଥାନଂ ସା ମାଂ ପାତୁ ସରସ୍ୱତୀ ॥

ସଂ ଉତ ଦ୍ୱଃ ପଶ୍ୟନ୍ ଦଦର୍ଶ ବାତମୁତ ଦ୍ୱଃ ଶୁଶ୍ରୁନ୍ ଶୁଶ୍ରୋତ୍ୟେନାମ୍ ।
ଉତୋ ଦୁଃସ୍ତୈ ତନ୍ମଂ ୧ ବିସସ୍ତେ ଜାୟେବ ପତ୍ୟ ଉଗତୀ ସୁବାସାଃ ॥ ୯॥

ଅମ୍ନିତମ ଇତି ମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ ଗୃହମଦ ରଷିଃ । ଅନୁଷ୍ଠୁପ୍ ଛନ୍ଦଃ ।
ସରସ୍ୱତୀ ଦେବତା । ଐମିତି ବୀଜଶକ୍ତିଃ କୀଲକମ୍ । ମନ୍ତ୍ରେଣ ନ୍ୟାସଃ ।
ନାମରୂପାତ୍ମକଂ ସର୍ବଂ ଯୁସ୍ୟାମାବେଶ୍ୟ ତାଂ ପୁନଃ ।
ଧ୍ୟାୟନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମରୂପେକା ସା ମାଂ ପାତୁ ସରସ୍ୱତୀ ॥
ଐଂ ଅମ୍ନିତମେ ନଦୀତମେ ଦେବିତମେ ସରସ୍ୱତୀ ।
ଅପ୍ରଶସ୍ତା ଇବ ସ୍ଥସି ପ୍ରଶସ୍ତିମମ୍ ନୟାମି ॥ ୧୦॥

ଚତୁର୍ମୁଖମୁଖାମ୍ବୋଜବନହଂସବଧୂର୍ମମ ।
ମାନସେ ରମତାଂ ନିତ୍ୟଂ ସର୍ବଶୁକ୍ଳା ସରସ୍ୱତୀ ॥ ୧॥

ନମସ୍ତେ ଶାରଦେ ଦେବି କାଶ୍ମୀରପୁରବାସିନି ।
ତ୍ୱାମହଂ ପ୍ରାର୍ଥୟେ ନିତ୍ୟଂ ବିଦ୍ୟାଦାନଂ ତ ଦେହି ମେ ॥ ୨॥

ଅକ୍ଷସୂତ୍ରାଙ୍କୁଶଧରା ପାଶପୁସ୍ତକଧାରିଣୀ ।
ମୁକ୍ତାହାରସମାୟୁକ୍ତା ବାଚି ତିଷ୍ଠତୁ ମେ ସଦା ॥ ୩॥

କମ୍ବୁକଣ୍ଠୀ ସୁତାମ୍ରୋଷ୍ଠୀ ସର୍ବାଭରଣଭୂଷିତା ।
ମହାସରସ୍ୱତୀ ଦେବୀ ଜିହ୍ୱାଗ୍ରେ ସଂନିବିଶ୍ୟତାମ୍ ॥ ୪॥

ୟା ଶ୍ରଦ୍ଧା ଧାରଣା ମେଧା ବାଗ୍-ଦେବୀ ବିଧିବଲ୍ଲଭା ।
ଭକ୍ତଜିହ୍ୱାଗ୍ରସଦନା ଶମାଦିଗୁଣଦାୟିନୀ ॥ ୫॥

ନମାମି ଯୁମିନୀନାଥଲେଖାଲଂକୃତକୁନ୍ତଳାମ୍ ।
ଭବାନୀଂ ଭବସଂତାପନିର୍ବାପଣସୁଧାନଦୀମ୍ ॥ ୬॥

ୟଃ କବିତ୍ୱଂ ନିରାତଙ୍କଂ ଭୁକ୍ତିମୁକ୍ତୀ ଚ ବାଞ୍ଛତି ।
ସୋଽଭ୍ୟର୍ତ୍ତେନାଂ ଦଶଶ୍ଳୋକ୍ୟା ନିତ୍ୟଂ ସ୍ତ୍ରୋତି ସରସ୍ୱତୀମ୍ ॥ ୭॥

ତସ୍ୟୈବଂ ସୁବତୋ ନିତ୍ୟଂ ସମଭ୍ୟର୍ତ୍ତ୍ୟ ସରସ୍ୱତୀମ୍ ।
ଭକ୍ତିଶ୍ରଦ୍ଧାଭିଯୁକ୍ତସ୍ୟ ଷଷ୍ଠାସାତ୍-ପ୍ରତ୍ୟୟୋ ଭବେତ୍ ॥ ୮॥

ତତଃ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ ବାଣୀ ସ୍ୱେଚ୍ଛୟା ଲଳିତାକ୍ଷରା ।
ଗଦ୍ୟପଦ୍ୟାଦ୍ଭୁକ୍ତିଃ ଶବ୍ଦୈରପ୍ରମେୟୈର୍ବିବକ୍ଷିତୈଃ ॥ ୯॥

ଅଶ୍ରୁତୋ ବୁଧ୍ୟତେ ଗ୍ରନ୍ଥଃ ପ୍ରାୟଃ ସାରସ୍ୱତଃ କବିଃ ।
ଇତ୍ୟେବଂ ନିଶ୍ଚୟଂ ବିପ୍ରାଃ ସା ହୋବାଚ ସରସ୍ୱତୀ ॥ ୧୦॥

ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା ମୟା ଲବ୍ଧ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଣୈବ ସନାତନୀ ।
ବ୍ରହ୍ମତ୍ୱଂ ମେ ସଦା ନିତ୍ୟଂ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦରୂପତଃ ॥ ୧୧॥

ପ୍ରକୃତିତ୍ୱଂ ତତଃ ସୃଷ୍ଟଂ ସତ୍ତ୍ୱାଦିଗୁଣସାମ୍ୟତଃ ।
ସତ୍ୟମାଭାତି ଚିହ୍ନାୟା ଦର୍ପଣେ ପ୍ରତିବିମ୍ବବତ୍ ॥ ୧୨॥

ତେନ ଚିତ୍-ପ୍ରତିବିମ୍ବେନ ତ୍ରିବିଧା ଭାତି ସା ପୁନଃ ।
ପ୍ରକୃତ୍ୟବଚ୍ଛିନ୍ନତୟା ପୁରୁଷତ୍ୱଂ ପୁନଶ୍ଚ ତେ ॥ ୧୩॥

ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱପ୍ରଧାନାୟାଂ ମାୟାୟାଂ ବିମ୍ବିତୋ ହ୍ୟଜଃ ।
ସତ୍ତ୍ୱପ୍ରଧାନା ପ୍ରକୃତିର୍ମାୟୋତି ପ୍ରତିପାଦ୍ୟତେ ॥ ୧୪॥

ସା ମାୟା ସୁବଶୋପାୟିଃ ସର୍ବଜ୍ଞସ୍ୟେଶ୍ୱରସ୍ୟ ହି ।
ବଶ୍ୟମାୟୁତ୍ୱମେକତ୍ୱଂ ସର୍ବଜ୍ଞତ୍ୱଂ ଚ ତସ୍ୟ ତୁ ॥ ୧୫॥

ସାତ୍ତ୍ୱିକତ୍ୱାତ୍ତମସ୍ତିତ୍ୱାତ୍ତାସିତ୍ୱାଜ୍ଞଗତାମପି ।
ଜଗନ୍ନର୍ତ୍ତମକର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱଂ ବା ତାନ୍ୟଥା କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱମୀଶତେ ॥ ୧୭॥

ୟଃ ସ ଇଶ୍ୱର ଇତ୍ୟୁକ୍ତଃ ସର୍ବଜ୍ଞତ୍ୱାଦିଭିର୍ଗୁଣୈଃ ।
ଶକ୍ତିଦ୍ୱୟଂ ହି ମାୟାୟା ବିକ୍ଷେପାବୃତ୍ତିରୂପକମ୍ ॥ ୧୭॥

ବିକ୍ଷେପଶକ୍ତିଲିଙ୍ଗାଦି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଂ ଜଗତ୍ସୂତେତ୍ ।
ଅନ୍ତର୍ଦ୍ୱଗ୍-ଦୃଶ୍ୟୟୋର୍ଭେଦଂ ବହିଷ୍ଠ ବ୍ରହ୍ମସର୍ଗୟୋଃ ॥ ୧୮॥

ଆବୃଣୋତ୍ୟପରା ଶକ୍ତିଃ ସା ସଂସାରସ୍ୟ କାରଣମ୍ ।
ସାକ୍ଷିଣଃ ପୁରତୋ ଭାତଂ ଲିଙ୍ଗଦେହେନ ସଂଯୁତମ୍ ॥ ୧୯॥

ଚିତିଚ୍ଛାୟାସମାବେଶାଜ୍ଞୀବଃ ସ୍ୟାଦ୍ୱ୍ୟାବହାରିକଃ ।
ଅସ୍ୟ ଜୀବତ୍ୱମାରୋପାତ୍ତାକ୍ଷିଣ୍ୟପ୍ୟବଭାସତେ ॥ ୨୦॥

ଆବୃତୌ ତୁ ବିନଷ୍ଟାୟାଂ ଭେଦେ ଭାତେଽପୟାତି ତତ୍ ।
ତଥା ସର୍ଗବ୍ରହ୍ମଣୋଷ୍ଠ ଭେଦମାବୃତ୍ୟ ତିଷ୍ଠତି ॥ ୨୧॥

ୟା ଶକ୍ତିସ୍ତଦ୍ୱିଶାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ବିକୃତତ୍ୱେନ ଭାସତେ ।
ଅତ୍ରାପ୍ୟାବୃତ୍ତିନାଶେନ ବିଭାତି ବ୍ରହ୍ମସର୍ଗୟୋଃ ॥ ୨୨॥

ଭେଦସ୍ତୟୋର୍ବିକାରଃ ସ୍ୟାତ୍ସର୍ଗେ ନ ବ୍ରହ୍ମଣି କୃତିତ୍ ।
ଅସ୍ତ୍ରି ଭାତି ପ୍ରିୟଂ ରୂପଂ ନାମ ତେତ୍ୟଂଶପଞ୍ଚକମ୍ ॥ ୨୩॥

ଆଦ୍ୟତ୍ରୟଂ ବ୍ରହ୍ମରୂପଂ ଜଗଦ୍ୱୂପଂ ତତୋ ଦ୍ୱୟମ୍ ।
ଅପେକ୍ଷ୍ୟ ନାମରୂପ ଦ୍ୱେ ସଜ୍ଜିଦାନନ୍ଦତପୁରଃ ॥ ୨୪॥

ସମାପିଂ ସର୍ବଦା କୁର୍ଯ୍ୟାଦ୍ଭୟେ ବାଥ ବା ବହିଃ ।
ସବିକଳ୍ମେ ନିର୍ବିକଳ୍ମଃ ସମାପିର୍ଦ୍ଧିବିଧୋ ହୃଦି ॥ ୭୫॥

ଦୃଶ୍ୟଶବ୍ଦାନୁଭେଦେନ ସ ବିକଳ୍ମଃ ପୁନର୍ଦ୍ଧିଧା ।
କାମାଦ୍ୟାଶ୍ଚିତ୍ତଗା ଦୃଶ୍ୟାସ୍ତ୍ରାସ୍ତିତ୍ୱେନ ଚେତନମ୍ ॥ ୭୬॥

ଧ୍ୟାୟେଦ୍ଦୃଶ୍ୟାନୁବିଚ୍ଛୋଃୟଂ ସମାପିଃ ସବିକଳ୍ମକଃ ।
ଅସଙ୍ଗଃ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦଃ ସ୍ୱପ୍ରଭୋ ଦ୍ୱୈତବର୍ଜିତଃ ॥ ୭୭ ॥

ଅସ୍ଥାତିଶବ୍ଦବିଚ୍ଛୋଃୟଂ ସମାପିଃ ସବିକଳ୍ମକଃ ।
ସ୍ୱାନୁଭୂତିରସାବେଶାଦ୍ଦୃଶ୍ୟଶବ୍ଦାଦ୍ୟପେକ୍ଷିତୁଃ ॥ ୭୮॥

ନିର୍ବିକଳ୍ମଃ ସମାପିଃ ସ୍ୟାନ୍ନିବାତସ୍ଥିତଦୀପବତ୍ ।
ହୃଦୀବ ବାହ୍ୟଦେଶୋଽପି ଯସ୍ମିନ୍-କସ୍ମିନ୍ ଶ୍ଚ ବସୁନି ॥ ୭୯॥

ସମାପିରାଦ୍ୟସନ୍ନାତ୍ରାନାମରୂପପୃଥକ୍ୱୃତଃ ।
ସ୍ତବ୍ଧୀଭାବୋ ରସାସ୍ୱାଦାତ୍ମତୀୟଃ ପୂର୍ବବନ୍ନତଃ ॥ ୮୦॥

ଏତୈଃ ସମାପିଭିଃ ଷଡ୍ଭିନ୍ନଘେନାଲଂ ନିରନ୍ତରମ୍ ।
ଦେହାଭିମାନେ ଗଲିତେ ବିଜ୍ଞାତେ ପରମାତ୍ମନି ।
ୟତ୍ର ଯତ୍ର ମନୋ ଯାତି ତତ୍ର ତତ୍ର ପରାମୃତମ୍ ॥ ୮୧॥

ଭିଦ୍ୟତେ ହୃଦୟଗ୍ରନ୍ଥିକ୍ଷିଦ୍ୟନ୍ତେ ସର୍ବସଂଶୟଃ ।
କ୍ଷୀୟନ୍ତେ ଚାସ୍ୟ କର୍ମାଣି ତସ୍ମିନ୍ନୃଷ୍ଟେ ପରାବରେ ॥ ୮୨॥

ମୟି ଜୀବତ୍ୱମୀଶତ୍ୱଂ କଳ୍ପିତଂ ବସୁତୋ ନହି ।
ଇତି ଯସ୍ମୁ ବିଜାନାତି ସ ମୁକ୍ତୋ ନାତ୍ର ସଂଶୟଃ ॥ ୮୩॥
ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥

॥ ହରିଃ ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ॥

ଓଁ ବାଢ଼େ ମନସି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା । ମନୋ ମେ ବାତି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ ।
ଆବିରାବୀର୍ମ ଏଧି । ବେଦସ୍ୟ ମ ଆଶୀର୍ଘ୍ନଃ । ଶୁଭଂ ମେ ମା ପ୍ରହାସୀଃ ।
ଅନେନାଧୀତେନାହୋରାତ୍ରାନ୍ ସଂଦଧାମି । ଋତଂ ବଦିଷ୍ୟାମି । ସତ୍ୟଂ ବଦିଷ୍ୟାମି ।
ତନ୍ନାମବତୁ । ତଦ୍ଭକ୍ତାରମବତୁ ।
ଅବତୁ ମାମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ । ଅବତୁ ବକ୍ତାରମ୍ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ସରସ୍ୱତୀରହସ୍ୟୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ସୀତା ଉପନିଷଦ

(Sitopanisat / Sita Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ପ୍ରୀତୋପନିଷତ୍ / ପ୍ରୀତା ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ପ୍ରୀତୋପନିଷତ୍ ॥

ଇଚ୍ଛାଜ୍ଞାନକ୍ରିୟାଶକ୍ତିତ୍ରୟଂ ଯଦ୍-ଭାବସାଧନମ୍ ।
ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମସତ୍ତ୍ୱାସାମାନ୍ୟଂ ପ୍ରୀତାତତ୍ତ୍ୱମୁପାସ୍ମହେ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷଭିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଗ୍ନିସସ୍ତନୁଭିଃ । ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୂଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାର୍ଷ୍ୟା ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ଦେବା ହ ବୈ ପ୍ରଜାପତିମବ୍ରୁବନ୍-କା ପ୍ରୀତା କିଂ ରୂପମିତି ।
ସ ହୋବାଚ ପ୍ରଜାପତିଃ ସା ପ୍ରୀତେତି ।
ମୂଲପ୍ରକୃତିରୂପତ୍ୱାସ୍ତା ପ୍ରୀତା ପ୍ରକୃତିଃ ସ୍ତୂତା ।
ପ୍ରଣବପ୍ରକୃତିରୂପତ୍ୱାସ୍ତା ପ୍ରୀତା ପ୍ରକୃତିରୂପ୍ୟତେ ।
ପ୍ରୀତା ଇତି ତ୍ରିବର୍ଣ୍ଣାତ୍ମା ସାକ୍ଷାନ୍ନାୟାମୟୀ ଭବେତ୍ ।
ବିଷ୍ଣୁଃ ପ୍ରପଞ୍ଚବୀଜଂ ଚ ମାୟା ଇକାର ଭବ୍ୟତେ ।
ସକାରଃ ସତ୍ୟମମୃତଂ ପ୍ରାପ୍ତିଃ ସୋମଶ୍ଚ କୀର୍ତ୍ତ୍ୟତେ ।
ତକାରସ୍ତାରଲକ୍ଷ୍ମ୍ୟା ଚ ବୈରାଜଃ ପ୍ରସ୍ତରଃ ସ୍ତୂତଃ ॥ ୧ ॥

ଇକାରରୂପିଣୀ ସୋମାମୃତାବୟବଦିବ୍ୟାଲଂକାରପ୍ରତ୍ନୌକ୍ତିକାଦ୍ୟାଭରଣାଲଂକୃତା
ମହାମାୟାଃ ବ୍ୟକ୍ତରୂପିଣୀ ବ୍ୟକ୍ତା ଭବତି ।

ପ୍ରଥମା ଶବ୍ଦବ୍ରହ୍ମମୟା ସ୍ଵାଧ୍ୟାୟକାଲେ ପ୍ରସନ୍ନା ଉଦ୍-ଭାବନକରୀ ସାତ୍ତ୍ଵିକା,
ଦ୍ଵିତୀୟା ଭୂତଲେ ହଲାଗ୍ରେ ସମୁପ୍ତନ୍ନା, ତୃତୀୟା ଇକାରରୂପିଣୀ ଅବ୍ୟକ୍ତସ୍ଵରୂପା
ଭବତୀତି ସୀତେତ୍ୟଦାହରନ୍ତି ।

ଶୌନକୀୟେ — ଶ୍ରୀରାମସାନ୍ନିଧ୍ୟବଶାଞ୍ଜଗଦାନନ୍ଦକାରିଣୀ ।

ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥିତିସଂହାରକାରିଣୀ ସର୍ବଦେହିନାମ୍ ।

ସୀତା ଭଗବତୀ ଜ୍ଞେୟା ମୂଲପ୍ରକୃତିସଂଜ୍ଞିତା ।

ପ୍ରଣବତ୍ତାତ୍-ପ୍ରକୃତିରିତି ବଦନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମବାଦିନ ଇତି ।

ଅଥାତୋ ବ୍ରହ୍ମଜିଜ୍ଞାସେତି ଚ ।

ସା ସର୍ବବେଦମୟା ସର୍ବଦେବମୟା ସର୍ବଲୋକମୟା ସର୍ବକୀର୍ତ୍ତିମୟା

ସର୍ବଧର୍ମମୟା ସର୍ବାଧାରକାର୍ଯ୍ୟକାରଣମୟା ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀର୍ଦେବେଶସ୍ୟ

ଭିନ୍ନାଭିନ୍ନରୂପା ଚେତନାଚେତନାତ୍ଵିକା ବ୍ରହ୍ମସ୍ଥାବରାତ୍ଵିକା ତଦ୍ଭୁଗକର୍ମବିଭାଗଭେଦାଛରୀରରୂପା

ଦେବର୍ଷିମନ୍ତୁଷ୍ୟଗନ୍ଧର୍ବରୂପା ଅସୁରରାକ୍ଷସଭୂତପ୍ରେତପିଶାଚଭୂତାଦିଭୂତଶରୀରରୂପା

ଭୂତେନ୍ଦ୍ରିୟମନଃପ୍ରାଣରୂପେତି ଚ ବିଜ୍ଞାୟତେ ॥ ୨ ॥

ସା ଦେବୀ ତ୍ରିବିଧା ଭବତି — ଶକ୍ତ୍ୟାସନେଚ୍ଛାଶକ୍ତିଃ କ୍ରିୟାଶକ୍ତିଃ ସାକ୍ଷାଚ୍ଛକ୍ତିରିତି ।

ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତିସ୍ତ୍ରିବିଧା ଭବତି —

ଶ୍ରୀଭୂମିନୀଲାତ୍ଵିକା ଭଦ୍ରରୂପିଣୀ ପ୍ରଭାବରୂପିଣୀ ସୋମସୂର୍ଯ୍ୟାଗ୍ନିରୂପା ଭବତି ।

ସୋମାତ୍ଵିକା ଓଷଧୀନାଂ ପ୍ରଭବତି କଳ୍ପବୃକ୍ଷପୁଷ୍ପଫଲଲତାଗୁଳ୍ମାତ୍ଵିକା

ଔଷଧଭେଷଜାତ୍ଵିକା ଅମୃତରୂପା ଦେବାନାଂ ମହତ୍ସ୍ତୋମଫଳପ୍ରଦା

ଅମୃତେନ ତୃପ୍ତିଂ ଜନୟନ୍ତୀ ଦେବାନାମନ୍ନେନ ପଶୁନାଂ ତୃଣେନ ତତ୍ତଞ୍ଜୀବାନାଂ

ସୂର୍ଯ୍ୟାଦିସକଳଭୁବନପ୍ରକାଶିନୀ ଦିବା ଚ ରାତ୍ରିଃ କାଳକଳାନିମେଷମାରଭ୍ୟ

ଘଟିକାଷ୍ଟୟାମଦିବସ(ବାର)ରାତ୍ରିଭେଦେନ ପକ୍ଷମାସର୍ତ୍ତୟନସଂବସ୍ତରଭେଦେନ

ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ ଶତାୟୁଃକଳ୍ପନୟା ପ୍ରକାଶମାନା ତିରକ୍ଷିପ୍ରବ୍ୟପଦେଶେନ ନିମେଷମାରଭ୍ୟ

ପରାର୍ଧପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ କାଳଚକ୍ରଂ ଜଗଜ୍ଜନ୍ମମିତ୍ୟାଦିପ୍ରକାରେଣ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତବର୍ତ୍ତମାନାଃ

ସର୍ବସୌଧସୌଧବ କାଳସ୍ୟ ବିଭାଗବିଶେଷାଃ ପ୍ରକାଶରୂପାଃ କାଳରୂପା ଭବନ୍ତି ।

ଅଗ୍ନିରୂପା ଅନ୍ନପାନାଦିପ୍ରାଣିନାଂ ସ୍ତୁତ୍ୱଷ୍ଟାତିକା ଦେବାନାଂ ମୁଖରୂପା ବନୌଷଧୀନାଂ
ଶୀତୋଷ୍ଠରୂପା କାଷ୍ଠେଷ୍ଠଦ୍ରବହିଷ୍ଠ ନିତ୍ୟାନିତ୍ୟରୂପା ଭବତି ।। ୩ ।।

ଶ୍ରୀଦେବୀ ତ୍ରିବିଧଂ ରୂପଂ କୃତ୍ୱା ଭଗବତ୍ସଂକଳ୍ପାନୁଗୁଣେନ ଲୋକରକ୍ଷଣାର୍ଥଂ ରୂପଂ ଧାରୟତି ।
ଶ୍ରୀରିତି ଲକ୍ଷ୍ମୀରିତି ଲକ୍ଷ୍ୟମାଶା ଭବତୀତି ବିଜ୍ଞାୟତେ ।

ଭୂଦେବୀ ସସାଗରାମ୍ବଃସପ୍ତଦ୍ୱୀପା ବସୁନ୍ଧରା
ଭୂରାଦିଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଭୁବନାନାମାଧାରାଧେୟା ପ୍ରଣବାତିକା ଭବତି ।
ନୀଲା ଚ ମୁଖବିଦ୍ୟୁନ୍ମାଲିନୀ ସର୍ବୌଷଧୀନାଂ ସର୍ବପ୍ରାଣିନାଂ ପୋଷଣାର୍ଥଂ ସର୍ବରୂପା ଭବତି ।
ସମସ୍ତଭୁବନସ୍ୟାଧୋଭାଗେ ଜଳାକାରାତିକା ମଣ୍ଡୁକମୟେତି ଭୁବନାଧାରେତି ବିଜ୍ଞାୟତେ ।।
କ୍ରିୟାଶକ୍ତିସ୍ୱରୂପଂ ହରେର୍ମୁଖାନୁଦଃ । ତନ୍ନାଦାଦ୍ୱିମୁଃ । ବିନ୍ଦୋରୋଂକାରଃ ।
ଓଂକାରାପୁରତୋ ରାମବୈଶାନସପର୍ବତଃ ।
ତପୁର୍ବତେ କର୍ମଜ୍ଞାନମୟାଭିର୍ବହୁଶାଖା ଭବନ୍ତି ।। ୪ ।।

ତତ୍ର ତ୍ରୟୀମୟଂ ଶାସ୍ତ୍ରମାଦ୍ୟଂ ସର୍ବାର୍ଥଦର୍ଶନମ୍ ।
ରାଗ୍ୟଜୁଃସାମରୂପତ୍ୱାଦ୍ୱୟୀତି ପରିକୀର୍ତ୍ତିତା । କାର୍ଯ୍ୟସିଦ୍ଧେନ ଚତୁର୍ଥା ପରିକୀର୍ତ୍ତିତା ।
ରତୋ ଯଜୁଂଷି ସାମାନି ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରସସ୍ତଥା ।
ଚାତୁର୍ହୋତ୍ରପ୍ରଧାନତ୍ୱାଲ୍ଲିଙ୍ଗାଦିତ୍ରିତୟଂ ତ୍ରୟୀ ।
ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରସଂ ରୂପଂ ସାମରାଗ୍ୟଜୁରାତ୍ମକମ୍ ।
ତଥା ଦିଶତ୍ର୍ୟାଭିଚାରସାମାନ୍ୟେନ ପୃଥକ୍ପୃଥକ୍ ।
ଏକବିଂଶତିଶାଖାୟାମ୍ବୃହେଦଃ ପରିକୀର୍ତ୍ତିତଃ ।
ଶତଂ ଚ ନବଶାଖାସୁ ଯଜୁଷାମେବ ଜନ୍ମନାମ୍ ।
ସାମ୍ନଃ ସହସ୍ରଶାଖାଃ ସୁ୍ୟଃ ପଞ୍ଚଶାଖା ଅଥର୍ବଶଃ ।
ବୈଶାନସମତସ୍ତସ୍ମିନ୍ନାଦୌ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶନମ୍ ।
ସ୍ପର୍ଶତେ ମୁନିଭିର୍ନିତ୍ୟଂ ବୈଶାନସମତଃ ପରମ୍ ।
କଲ୍ମୋ ବ୍ୟାକରଣଂ ଶିକ୍ଷା ନିରୁକ୍ତଂ ଜ୍ୟୋତିଷଂ ଛନ୍ଦ ଏତାନି ଷଡଙ୍ଗାନି ।। ୫ ।।

ଉପାଙ୍ଗମୟନଂ ଚୈବ ମୀମାଂସାନ୍ୟାୟବିସ୍ତରଃ ।
 ଧର୍ମଜ୍ଞସେବିତାର୍ଥଂ ଚ ବେଦବେଦୋଽପିକଂ ତଥା ।
 ନିବନ୍ଧାଃ ସର୍ବଶାଖା ଚ ସମୟାଚାରସଙ୍ଗତିଃ ।
 ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରଂ ମହର୍ଷିଶାମନ୍ତ୍ରଃକରଣସଂଭୃତମ୍ ।
 ଇତିହାସପୁରାଣାଶ୍ୟମୁପାଙ୍ଗଂ ଚ ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତିତମ୍ ।
 ବାସ୍ତୁବେଦୋ ଧନୁର୍ବେଦୋ ଗାନ୍ଧର୍ବଶ୍ଚ ତଥା ମୁନେ ।
 ଆୟୁର୍ବେଦଶ୍ଚ ପଞ୍ଚେତେ ଉପବେଦାଃ ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତିତାଃ ।
 ଦଣ୍ଡୋ ନୀତିଶ୍ଚ ବାର୍ତା ଚ ବିଦ୍ୟା ବାୟୁଜୟଃ ପରଃ ।
 ଏକବିଂଶତିଭେଦୋଽୟଂ ସ୍ୱପ୍ରକାଶଃ ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତିତଃ ।
 ବୈଖାନସରଂଷେଃ ପୂର୍ବଂ ବିଷ୍ଣୋର୍ବାଣୀ ସମୁଦ୍-ଭବେତ୍ ।
 ତ୍ରୟୀରୂପେଣ ସଂକଳ୍ପ୍ୟ ଇଥ୍ୟଂ ଦେହୀ ବିଜ୍ଞମୃତେ ।
 ସଂଖ୍ୟାରୂପେଣ ସଂକଳ୍ପ୍ୟ ବୈଖାନସରଂଷେଃ ପୁରା ।
 ଉଦିତୋ ଯାଦୃଶଃ ପୂର୍ବଂ ତାଦୃଶଂ ଶୃଣୁ ମେଃଶିଳମ୍ ।
 ଶଶ୍ୱଦ୍-ବ୍ରହ୍ମମୟଂ ରୂପଂ କ୍ରିୟାଶକ୍ତିରୂପାଦୃତା ।
 ସାକ୍ଷାଚ୍ଛକ୍ତିର୍ଭଗବତଃ ସ୍ଥରଣମାତ୍ରରୂପାବିର୍ଭାବପ୍ରାଦୁର୍ଭାବାଦ୍ଭିକା
 ନିଗ୍ରହାନୁଗ୍ରହରୂପା ଶାନ୍ତିତେଜୋରୂପା
 ବ୍ୟକ୍ତାବ୍ୟକ୍ତକାରଣତରଣସମଗ୍ରାବୟବମୁଖବର୍ଣ୍ଣଭେଦାଭେଦରୂପା
 ଭଗବତ୍ପ୍ରହରାରିଣ୍ୟନପାୟିନ୍ୟନବରତସହାଶ୍ରୟଶ୍ଚାଦିତାନୁଦିତାକାରା
 ନିମେଷୋନ୍ନେଷସୃଷ୍ଟିସ୍ଥିତିସଂହାରତିରୋଧାନାନୁଗ୍ରହାଦିସର୍ବଶକ୍ତିସାମର୍ଥ୍ୟାସାକ୍ଷାଚ୍ଛକ୍ତିରିତି
 ଗୀୟତେ ॥ ୭ ॥

ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତିସ୍ଥିବିଧା ପ୍ରଲୟାବସ୍ଥାୟାଂ ବିଶ୍ରମଣାର୍ଥଂ ଭଗବତେ ।
 ଦକ୍ଷିଣବକ୍ଷଃସ୍ଥଲେ ଶ୍ରୀବତ୍ସାକୃତିର୍ଭୂତ୍ୱା ବିଶ୍ରାମ୍ୟତୀତି ସା ଯୋଗଶକ୍ତିଃ ।

ଭୋଗଶକ୍ତିର୍ଭୋଗରୂପା କଳ୍ପବୃକ୍ଷକାମଧେନୁଚିହ୍ନାମଶିଶଙ୍ଖପଦ୍ମନିଧ୍ୟାଦିନବନିଧିସମାଶ୍ରିତା
 ଭଗବଦୁପାସକାନାଂ କାମନୟାଃକାମନୟା ବା ଭକ୍ତିଯୁକ୍ତା ନରଂ
 ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକକର୍ମଭିରଗ୍ନିହୋତ୍ରାଦିଭିର୍ବା
 ଯୁମନିୟମାସନପ୍ରାଣାୟାମପ୍ରତ୍ୟାହାରଧ୍ୟାନଧାରଣାସମାଧିଭିର୍ବାଲମନଶ୍ଚପି
 ଗୋପୁରପ୍ରାକାରାଦିଭିର୍ବିମାନାଦିଭିଃ ସହ ଭଗବଦ୍ବିଗ୍ରହାର୍ଚ୍ଚାପୂଜୋପକରଣୈରର୍ଚନୈଃ ସ୍ନାନାଦିଭିର୍ବା
 ପିତୃପୂଜାଦିଭିରନ୍ନପାନାଦିଭିର୍ବା ଭଗବତ୍-ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥମୁକ୍ତା ସର୍ବଂ କ୍ରିୟନ୍ତେ ।। ୭ ।।

ଅଥାତୋ ବୀରଶକ୍ତିଶ୍ଚତୁର୍ଭୁଜାଃଭୟବରଦପଦ୍ମଧରା କିରୀଟାଭରଣୟୁତା ସର୍ବଦେବୈଃ
 ପରିବୃତା କଳ୍ପତରୁମୂଳେ ଚତୁର୍ଭିର୍ଗଜୈ ରତ୍ନଘଟୈରମୃତଜଳୈରଭିଷିତ୍ୟମାନା
 ସର୍ବଦୈବତୈର୍ବ୍ରହ୍ମାଦିଭିର୍ବନ୍ଦ୍ୟମାନା ଅଶିମାଦ୍ୟଷ୍ଟୈଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟୟୁତା ସଂମୁଖେ କାମଧେନୁନା
 ସୁୟମାନା ବେଦଶାସ୍ତ୍ରାଦିଭିଃ ସୁୟମାନା ଜୟାଦ୍ୟଘ୍ନରଃସ୍ତ୍ରୀଭିଃ ପରିଚର୍ଯ୍ୟମାଣା
 ଆଦିତ୍ୟସୋମାଭ୍ୟାଂ ଦୀପାଭ୍ୟାଂ ପ୍ରକାଶ୍ୟମାନା ତୁମ୍ବୁରୁନାରଦାଦିଭିର୍ଗୀୟମାନା
 ରାକାସିନୀବାଲୀଭ୍ୟାଂ ଛତ୍ରେଣ ହ୍ଲାଦିନୀମାୟାଭ୍ୟାଂ ଚାମରେଣ ସ୍ବାହାସ୍ବାଧ୍ୟାଭ୍ୟାଂ
 ବ୍ୟଞ୍ଜନେନ ଭୃଗୁପୁଣ୍ୟାଦିଭିରଭ୍ୟର୍ଚ୍ୟମାନା ଦେବୀ ଦିବ୍ୟସିଂହାସନେ ପଦ୍ମାସନାରୁଢା
 ସକଳକାରଣକାର୍ଯ୍ୟକରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦୈବସ୍ୟ ପୃଥଗ୍ଭବନକଳ୍ପନା ।
 ଅଲଂଚକାର ଘ୍ନିରା ପ୍ରସନ୍ନଲୋଚନା ସର୍ବଦେବତୈଃ ପୂଜ୍ୟମାନା ବୀରଲକ୍ଷ୍ମୀରିତି
 ବିଜ୍ଞାୟତ ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ।। ୮ ।।

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଶ୍ରୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷତିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
 ଘ୍ନିରୈରଞ୍ଜୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଗ୍ନୂସସ୍ତନୁଭିଃ । ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
 ସ୍ବସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃକ୍ଷଶ୍ରବାଃ । ସ୍ବସ୍ତି ନଃ ପୂଷା ବିଶ୍ବବେଦାଃ ।
 ସ୍ବସ୍ତି ନସ୍ତାର୍ଷ୍ୟୋ ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ବସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ । ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

।। ଇତି ସୀତୋପନିଷସମାପ୍ତା ।।



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଦେବୀ ଉପନିଷଦ

(Devyupanisat / Devi Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଅଧ୍ୟାପକ ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ କୁମାର ଦାଶ

ଦେବୁପନିଷତ୍ / ଦେବୀ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ଦେବୁପନିଷତ୍ ॥

ଶ୍ରୀଦେବୁପନିଷଦ୍ବିଦ୍ୟାବେଦ୍ୟାପାରସୁଖାକୃତି ।
ତ୍ରିପଦଂ ବ୍ରହ୍ମଚୈତନ୍ୟଂ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପଦଂ ଭଜେ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷତିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟବାଗ୍ନୌସସ୍ତନୁଭିଃ । ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୁଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାର୍ଣ୍ଣୋ ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥

ସର୍ବେ ବୈ ଦେବା ଦେବୀମୁପତସ୍ତୁଃ । କାସି ତ୍ୱଂ ମହାଦେବି । ସାବ୍ରବାଦହଂ ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱରୂପିଣୀ ।
ମତ୍ତଃ ପ୍ରକୃତିପୁରୁଷାତ୍ମକଂ ଜଗଜ୍ଜନ୍ୟଂ ଚାଶୁନ୍ୟଂ ଚ ଅହମାନନ୍ଦାନାନନ୍ଦାଃ ବିଜ୍ଞାନାବିଜ୍ଞାନେ ଅହମ୍ ।
ବ୍ରହ୍ମା ବ୍ରହ୍ମଣୀ ବେଦିତବ୍ୟେ । ଇତ୍ୟାହାଧର୍ବଣୀ ଶ୍ରୁତିଃ ।
ଅହଂ ପଞ୍ଚଭୂତାନ୍ୟପଞ୍ଚଭୂତାନି । ଅହମଖିଲଂ ଜଗତ୍ ।
ବେଦୋଽହମବେଦୋଽହମ୍ । ବିଦ୍ୟାହମବିଦ୍ୟାହମ୍ ।
ଅଜାହମନଜାହମ୍ । ଅଧ୍ୟକ୍ଷୋର୍ଯ୍ୟଂ ଚ ତିର୍ଯ୍ୟକ୍ଚାହମ୍ ।
ଅହଂ ରୁଦ୍ରେଭିର୍ବସୁଭିଷ୍ଟରାମ୍ୟହମାଦିତ୍ୟୈରୁତ ବିଶ୍ୱଦେବୈଃ ।
ଅହଂ ମିତ୍ରାବରୁଣାରୁଦ୍ରୌ ବିଭର୍ମ୍ୟହମିନ୍ଦ୍ରାଗ୍ନୀ ଅହମଶ୍ୱିନାରୁଦ୍ରୌ ।
ଅହଂ ସୋମଂ ଦୃଷ୍ଟାରଂ ପୁଷ୍ଟାଣଂ ଭଗଂ ଦଧାମ୍ୟହମ୍ ॥ ୧ ॥

ବିଷ୍ଣୁମୁରୁକ୍ରମଂ ବ୍ରହ୍ମାଣମୁତ ପ୍ରଜାପତିଂ ଦଧାମି ।

ଅହଂ ଦଧାମି ଦ୍ରବିଣଂ ହବିଷ୍ମତେ ସୁପ୍ରାବ୍ୟେ ଣ ଯଜମାନାୟ ସୁନ୍ଦତେ ॥ ୨ ॥

ଅହଂ ରାଷ୍ଟ୍ରୀ ସଙ୍ଗମନୀ ବସୁନାମହଂ ସୁବେ ପିତରମସ୍ୟ ମୂର୍ଧନ୍ନମ ଯୋନିରପ୍ସୁତଃ ସମୁଦ୍ରେ ।

ଏବଂ ବେଦ ସ ଦେବୀପଦମାପ୍ନୋତି । ତେ ଦେବା ଅବ୍ରୁବନ୍ ।

ନମୋ ଦେବୈ୍ୟ ମହାଦେବୈ୍ୟ ଶିବାୟୈ ସତତଂ ନମଃ ।

ନମଃ ପ୍ରକୃତୈ୍ୟ ଭଦ୍ରାୟୈ ନିୟତାଃ ପ୍ରଣତାଃ ସ୍ଥୁ ତାମ୍ ॥ ୩ ॥

ତାମଗ୍ନିବର୍ଣ୍ଣାଂ ତପସା ଜ୍ଞଲନ୍ତୀଂ ବୈରୋଚନୀଂ କର୍ମଫଲେଷୁ ଜୁଷ୍ଟାମ୍ ।

ଦୁର୍ଗାଂ ଦେବୀଂ ଶରଣମହଂ ପ୍ରପଦ୍ୟେ ସୁତରାଂ ନାଶୟତେ ତମଃ ॥ ୪ ॥

ଦେବୀଂ ବାଚମଜନୟନ୍ତୁ ଦେବାସ୍ତାଂ ବିଶ୍ୱରୂପାଃ ପଶବୋ ବଦନ୍ତି ।

ସା ନୋ ମନ୍ତ୍ରେଷମୂର୍ଜଂ ଦୁହାନା ଧେନୁର୍ବାଗସ୍ଥାନୁପସୁଷ୍ଟୁତୈତୁ ॥ ୫ ॥

କାଲରାତ୍ରିଂ ବ୍ରହ୍ମସ୍ତୁତାଂ ବୈଷ୍ଣବୀଂ ସ୍କନ୍ଦମାତରମ୍ ।

ସରସ୍ୱତୀମଦିତିଂ ଦକ୍ଷଦୁହିତରଂ ନମାମଃ ପାବନାଂ ଶିବାମ୍ ॥ ୬ ॥

ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀଶ୍ଚ ବିଦୁହେ ସର୍ବସିଦ୍ଧିଶ୍ଚ ଧୀମହି ।

ତନ୍ନୋ ଦେବୀ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୭ ॥

ଅଦିତିର୍ହ୍ୟଜନିଷ୍ଠ ଦକ୍ଷ ଯା ଦୁହିତା ତବ ।

ତାଂ ଦେବା ଅନ୍ୱଜାୟନ୍ତୁ ଭଦ୍ରା ଅମୃତବନ୍ଧବଃ ॥ ୮ ॥

କାମୋ ଯୋନିଃ କାମକଳା ବଜ୍ରପାଶିର୍ଗୁହା ହସା ।

ମାତରିଶ୍ୱାତ୍ରମିନ୍ଦ୍ରଃ ପୁନର୍ଗୁହା ସକଳା ମାୟୟା ତ ପୁନଃ କୋଶା ବିଶ୍ୱମାତା ଦିବି ଦ୍ୟୋମ୍ ॥ ୯ ॥

ଏଷାଃଃତୁଶକ୍ତିଃ । ଏଷା ବିଶ୍ୱମୋହିନୀ ପାଶାଞ୍ଜୁଶଧନୁର୍ବାଣଧରା ।
 ଏଷା ଶ୍ରୀମହାବିଦ୍ୟା । ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ସ ଶୋକଂ ତରତି ।
 ନମସ୍ତେ ଅସ୍ତୁ ଭଗବତି ଭବତି ମାତରସ୍ଥାନଂପାତୁ ସର୍ବତଃ ।
 ସୈଷାଃଃଷ୍ଠୀ ବସବଃ । ସୈଷୈକାଦଶ ରୁଦ୍ରାଃ ।
 ସୈଷା ଦ୍ୱାଦଶାଦିତ୍ୟାଃ । ସୈଷା ବିଶ୍ୱେଦେବାଃ ସୋମପା ଅସୋମପାଶ୍ଚ ।
 ସୈଷା ଯାତୁଧାନା ଅସୁରା ରକ୍ଷାଂସି ପିଶାଚୟୁଷାଃ ସିଦ୍ଧାଃ ।
 ସୈଷା ସତ୍ତ୍ୱରଜସ୍ତମାଂସି । ସୈଷା ପ୍ରଜାପତୀନ୍ଦ୍ରମନବଃ ।
 ସୈଷା ଗ୍ରହା ନକ୍ଷତ୍ରଜ୍ୟୋତୀଂସି କଳାକାଷ୍ଠାଦିକାଲରୂପିଣୀ ।
 ତାମହଂ ପ୍ରଶୌମି ନିତ୍ୟମ୍ । ତାପାପହାରିଣୀଂ ଦେବୀଂ ଭୁକ୍ତିମୁକ୍ତିପ୍ରଦାୟିନୀମ୍ ।
 ଅନନ୍ତାଂ ବିଜୟାଂ ଶୁଦ୍ଧାଂ ଶରଣ୍ୟାଂ ଶିବଦାଂ ଶିବାମ୍ ॥ ୧୦ ॥

ବିୟଦାକାରସଂଯୁକ୍ତଂ ବୀତିହୋତ୍ରସମନ୍ୱିତମ୍ ।
 ଅର୍ଥେନ୍ନୁଲସିତଂ ଦେବ୍ୟା ବୀଜଂ ସର୍ବାର୍ଥସାଧକମ୍ ॥ ୧୧ ॥

ଏବମେକାକ୍ଷରଂ ମନ୍ତ୍ରଂ ଯତୟଃ ଶୁଦ୍ଧଚେତସଃ ।
 ଧ୍ୟାୟନ୍ତି ପରମାନନ୍ଦମୟା ଜ୍ଞାନାମୁରାଗୟଃ ॥ ୧୨ ॥

ବାହ୍ୟାୟା ବ୍ରହ୍ମଭୂସ୍ତସ୍ମାତ୍ତଷ୍ଠଂ ବକ୍ତ୍ରସମନ୍ୱିତମ୍ ।
 ସୂର୍ଯ୍ୟୋ ବାମଶ୍ରୋତ୍ରବିନ୍ଦୁଃ ସଂଯୁତାଷ୍ଟତୃତୀୟକଃ ॥ ୧୩ ॥

ନାରାୟଣେନ ସଂଯୁକ୍ତୋ ବାୟୁଶ୍ଚାଧରସଂଯୁତଃ ।
 ବିଜେ ନବାଶ୍ଚକୋଃଶ୍ଚଃ ସ୍ୟାନ୍ନହଦାନନ୍ଦଦାୟକଃ ॥ ୧୪ ॥

ହୃଦ୍-ପୁଣ୍ଡରୀକମଧ୍ୟସ୍ଥାଂ ପ୍ରାତଃସୂର୍ଯ୍ୟସମପ୍ରଭାମ୍ ।
 ପାଶାଞ୍ଜୁଶଧରାଂ ସୌମ୍ୟାଂ ବରଦାଭୟହସ୍ତକାମ୍ ।
 ତ୍ରିନେତ୍ରାଂ ରକ୍ତବସନାଂ ଭକ୍ତକାମଦୁଘାଂ ଭଜେ ॥ ୧୫ ॥

ନମାମି ତ୍ୱାମହଂ ଦେବୀଂ ମହାଭୟବିନାଶିନୀମ୍ ।
ମହାଦୁର୍ଗପ୍ରଗମନୀଂ ମହାକାରୁଣ୍ୟରୂପିଣୀମ୍ ॥ ୧୬ ॥

ୟସ୍ୟାଃ ସ୍ୱରୂପଂ ବ୍ରହ୍ମାଦୟୋ ନ ଜାନନ୍ତି ତସ୍ମାଦୁଚ୍ୟତେଽଜ୍ଞେୟା ।
ୟସ୍ୟା ଅନ୍ତୋ ନ ବିଦ୍ୟତେ ତସ୍ମାଦୁଚ୍ୟତେଽନନ୍ତା ।
ୟସ୍ୟା ଗ୍ରହଣଂ ନୋପଲଭ୍ୟତେ ତସ୍ମାଦୁଚ୍ୟତେଽଲକ୍ଷ୍ୟା ।
ୟସ୍ୟା ଜନନଂ ନୋପଲଭ୍ୟତେ ତସ୍ମାଦୁଚ୍ୟତେଽଜା ।
ଏକୈବ ସର୍ବତ୍ର ବର୍ତ୍ତତେ ତସ୍ମାଦୁଚ୍ୟତ ଏକା ।
ଏକୈବ ବିଶ୍ୱରୂପିଣୀ ତସ୍ମାଦୁଚ୍ୟତେ ନୈକା ।
ଅତ ଏବୋଚ୍ୟତେଽଜ୍ଞେୟାଂନନ୍ତାଂଲକ୍ଷ୍ୟାଂଜୈକା ନୈକେତି ।
ମନ୍ତ୍ରାଣାଂ ମାତୃକା ଦେବୀ ଶବ୍ଦାନାଂ ଜ୍ଞାନରୂପିଣୀ ।
ଜ୍ଞାନାନାଂ ଚିନ୍ତୟାତୀତା ଶୂନ୍ୟାନାଂ ଶୂନ୍ୟସାକ୍ଷିଣୀ ॥ ୧୭ ॥

ୟସ୍ୟାଃ ପରତରଂ ନାସ୍ତି ସୈଷା ଦୁର୍ଗା ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତିତା ।
[ଦୁର୍ଗାସ୍ତ୍ରାୟତେ ଯସ୍ମାଦେବୀ ଦୁର୍ଗେତି କଥ୍ୟତେ ॥ ୧୮ ॥

ପ୍ରପଦ୍ୟେ ଶରଣଂ ଦେବୀଂ ଦୁଃସ୍ୱର୍ଗେ ଦୁରିତଂ ହର ॥]
ତାଂ ଦୁର୍ଗାଂ ଦୁର୍ଗମାଂ ଦେବୀଂ ଦୁରାଚାରବିଘାତିନୀମ୍ ।
ନମାମି ଭବଭୀତୋଽହଂ ସଂସାରାର୍ଣ୍ଣବତାରିଣୀମ୍ ॥ ୧୯ ॥

ଇଦମଧର୍ବଶୀର୍ଷଂ ଯୋଃଧୀତେ ସ ପଞ୍ଚାଧର୍ବଶୀର୍ଷଜପଫଳମବାପ୍ନୋତି ।
ଇଦମଧର୍ବଶୀର୍ଷଂ ଜ୍ଞାତ୍ୱା ଯୋଃଶୀଂ ସ୍ଥାପୟତି ।
ଶତଲକ୍ଷଂ ପ୍ରଜପ୍ତ୍ୱାପି ସୋଃଶୀସିଦ୍ଧିଂ ଚ ବିନ୍ନତି ।
ଶତମଷ୍ଟୋତ୍ତରଂ ତାସ୍ୟାଃ ପୁରଷ୍କର୍ଯ୍ୟାବିଧିଃ ସ୍ମୃତଃ ॥ ୨୦ ॥

ଦଶବାରଂ ପଠେଦ୍ୟସ୍ତୁ ସଦ୍ୟଃ ପାପେଃ ପ୍ରମୁଚ୍ୟତେ ।
ମହାଦୁର୍ଗାଣି ତରତି ମହାଦେବ୍ୟାଃ ପ୍ରସାଦତଃ ॥ ୨୧ ॥

ପ୍ରାତରଧୀୟାନ୍ନୋ ରାତ୍ରିକୃତଂ ପାପଂ ନାଶୟତି ।
ସାୟମଧୀୟାନ୍ନୋ ଦିବସକୃତଂ ପାପଂ ନାଶୟତି ।
ତସ୍ମାନ୍ନାମ୍ ପ୍ରାତଃ ପ୍ରୟତ୍ନଜ୍ଞାନଃ ପାପୋଽପାପୋ ଭବତି ।
ନିଶୀଥେ ତୁରୀୟସଂଧ୍ୟାୟାଂ ଜପ୍ତା ବାକ୍ସିକିର୍ଭବତି ।
ନୂତନପ୍ରତିମାୟାଂ ଜପ୍ତା ଦେବତାସାଂନିଧ୍ୟାଂ ଭବତି ।
ପ୍ରାଣପ୍ରତିଷ୍ଠାୟାଂ ଜପ୍ତା ପ୍ରାଣାନାଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଭବତି ।
ଭୌମାଶ୍ୱିନ୍ୟାଂ ମହାଦେବୀସଂନିଧୌ ଜପ୍ତା ମହାମୃତ୍ୟୁଂ ତରତି ।
ୟ ଏବଂ ବେଦେଭ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥ ୨୨ ॥

ହରିଃ ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣ୍ଠୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷତିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
ପ୍ରିରେରଞ୍ଜେସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଗ୍ନୁସ୍ତନ୍ମୁଖିଃ । ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୁଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାର୍ଷ୍ୟା ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ଦେବୁପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ ଉପନିଷଦ

(Tripuraataapinyupanisat / Tripuraataapini Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ତ୍ରିପୁରାତାପିନ୍ୟପନିଷତ୍ / ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ତ୍ରିପୁରାତାପିନ୍ୟପନିଷତ୍ ॥

ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀବିଦ୍ୟାବେଦ୍ୟଚିହ୍ନଚ୍ଚିବିଗ୍ରହମ୍ ।
ବସ୍ତୁତତ୍ତ୍ୱିନ୍ନାତ୍ରରୂପଂ ପରଂ ତତ୍ତ୍ୱଂ ଭଜାମ୍ୟହମ୍ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣ୍ଠୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷତିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଗ୍ନୌସସ୍ତନୁଭିଃ । ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୂଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାର୍ଷ୍ୟା ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥

॥ ପ୍ରଥମୋପନିଷତ୍ ॥

ଅଥୈତସ୍ମିନ୍ନୁକ୍ତରେ ଭଗବାନ୍ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଂ ବୈଷ୍ଣବଂ ବିଲୟକାରଣଂ
ରୂପମାଶ୍ରିତ୍ୟ ତ୍ରିପୁରାଭିଧା ଭଗବତୀତ୍ୟେବମାଦିଶକ୍ତ୍ୟା ଭୂର୍ଭୁବଃ ସ୍ୱସ୍ତୀଶି
ସ୍ୱର୍ଗଭୂପାତାଲାନ୍ତି ତ୍ରିପୁରାଶି ହରମାୟାତୁକ୍ତେନ ହୀଙ୍କାରେଣ ହୃଲ୍ଲେଖାଖ୍ୟା
ଭଗବତୀ ତ୍ରିକୁଟାବସାନେ ନିଲୟେ ବିଲୟେ ଧାମ୍ନି ମହସା ଘୋରେଣ ପ୍ରାପ୍ନୋତି ।
ସୈବେୟଂ ଭଗବତୀ ତ୍ରିପୁରେତି ବ୍ୟାପଠ୍ୟତେ ।
ତସ୍ତ୍ରବିତୁର୍ବରେଣ୍ୟଂ ଭର୍ଗୋ ଦେବସ୍ୟ ଧୀମହି ।
ଧିୟୋ ଯୋ ନଃ ପ୍ରତୋଦୟାତ୍ ପରୋ ରଜସେ ସାବଦୋମ୍ ।
ଜାତବେଦସେ ସୁନବାମ ସୋମମରାତୀୟତୋ ନିଦହାତି ବେଦଃ ।
ସ ନଃ ପର୍ଷଦତି ଦୁର୍ଗାଶି ବିଶ୍ୱା ନାବେବ ସିନ୍ଧୁଂ ଦୁରିତାତ୍ୟଗ୍ନିଃ ।

ତ୍ର୍ୟମ୍ବକଂ ଯୁଜାମହେ ସୁଗନ୍ଧିଂ ପୁଷ୍ଟିବର୍ଧନମ୍ ।
ଭର୍ବାରୁକମିବ ବନ୍ଧନାନ୍-ମୃତ୍ୟୋର୍ମୁକ୍ଷୀୟ ମାମୃତାତ୍ ।
ଶତାକ୍ଷରୀ ପରମା ବିଦ୍ୟା ତ୍ରୟୀମୟୀ ସାଷ୍ଟାର୍ଣ୍ଣା ତ୍ରିପୁରା ପରମେଶ୍ଵରୀ ।
ଆଦ୍ୟାନି ଚତ୍ଵାରି ପଦାନି ପରବ୍ରହ୍ମବିକାସାନି ।
ଦ୍ଵିତୀୟାନି ଶକ୍ତ୍ୟାଖ୍ୟାନି । ତୃତୀୟାନି ଶୈବାନି ।
ତତ୍ର ଲୋକା ବେଦାଃ ଶାସ୍ତ୍ରାଣି ପୁରାଣାନି ଧର୍ମାଣି ବୈ ଚିକିତ୍ସିତାନି
ଜ୍ୟୋତୀଂଷି ଶିବଶକ୍ତିୟୋଗାଦିତ୍ୟେବଂ ଘଟନା ବ୍ୟାପଂୟତେ ।
ଅର୍ଥେତସ୍ୟ ପରଂ ଗହ୍ଵରଂ ବ୍ୟାଖ୍ୟାସ୍ୟାମୋ ମହାମନୁସମୁଦ୍-ଭବଂ ତଦିତି ।
ବ୍ରହ୍ମ ଶାଶ୍ଵତମ୍ । ପରୋ ଭଗବାନ୍ନିର୍ଲକ୍ଷଣୋ ନିରଞ୍ଜନୋ ନିରୁପାଧିରାଧିରହିତୋ ଦେବଃ ।
ଉନ୍ନୀଲତେ ପଶ୍ୟତି ବିକାସତେ ଚୈତନ୍ୟଭାବଂ କାମୟତ ଇତି ।
ସ ଏକୋ ଦେବଃ ଶିବରୂପୀ ଦୃଶ୍ୟତ୍ଵେନ ବିକାସତେ ଯୁତିଷୁ ଯଜ୍ଞେଷୁ ଯୋଗିଷୁ କାମୟତେ ।
କାମଂ ଜାୟତେ । ସ ଏଷ ନିରଞ୍ଜନୋଽକାମତ୍ଵେନୋଦ୍ଘମ୍ଭୟତେ ।
ଅକଚଟତପୟଶାନ୍ସୃଜତେ । ତସ୍ମାଦୀଶ୍ଵରଃ କାମୋଽଭିଧୀୟତେ ।
ତପୁରିଭାଷୟା କାମଃ କକାରଂ ବ୍ୟାପ୍ନୋତି ।
କାମ ଏବେଦଂ ତଉଦିତି କକାରୋ ଗୃହ୍ୟତେ । ତସ୍ମାଉପଦାର୍ଥ ଇତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।
ସବିତୁର୍ବରେଣ୍ୟମିତି ଷୁଦ୍ଧଂ ପ୍ରାଣିପ୍ରସବେ ସବିତା ପ୍ରାଣିନଃ ସୂତେ ପ୍ରସୂତେ ଶକ୍ତିମ୍ ।
ସୂତେ ତ୍ରିପୁରା ଶକ୍ତିରାଦ୍ୟେୟଂ ତ୍ରିପୁରା ପରମେଶ୍ଵରୀ ମହାକୁଣ୍ଡଳିନୀ ଦେବୀ ।
ଜାତବେଦସମଶ୍ରୁଲଂ ଯୋଃପୀତେ ସର୍ବଂ ବ୍ୟାପ୍ୟତେ ।
ତ୍ରିକୋଣଶକ୍ତିରେକାରେଣ ମହାଭାଗେନ ପ୍ରସୂତେ । ତସ୍ମାଦେକାର ଏବ ଗୃହ୍ୟତେ ।
ବରେଣ୍ୟଂ ଶ୍ରେଷ୍ଠଂ ଭଜନୀୟମକ୍ଷରଂ ନମସ୍କାର୍ଯ୍ୟମ୍ ।
ତସ୍ମାଦ୍ବରେଣ୍ୟମେକାରାକ୍ଷରଂ ଗୃହ୍ୟତ ଇତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।
ଭର୍ଗୋ ଦେବସ୍ୟ ଧୀମହୀତ୍ୟେବଂ ବ୍ୟାଖ୍ୟାସ୍ୟାମଃ ।
ଧକାରୋ ଧାରଣା । ପିୟୈବ ଧାର୍ଯ୍ୟତେ ଭଗବାନ୍ପରମେଶ୍ଵରଃ ।
ଭର୍ଗୋ ଦେବୋ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତି ତୁରୀୟମକ୍ଷରଂ ସାକ୍ଷାତ୍ତୁରୀୟଂ ସର୍ବଂ ସର୍ବାନ୍ତର୍ଭୂତମ୍ ।

ତୁରୀୟାକ୍ଷରମୀକାରଂ ପଦାନାଂ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀତ୍ୟେବଂ ବ୍ୟାଖ୍ୟାତଂ ଭର୍ଗୋରୂପଂ ବ୍ୟାଚକ୍ଷତେ ।
ତସ୍ମାଦ୍-ଭର୍ଗୋ ଦେବସ୍ୟ ଧୀମହୀତ୍ୟେବମୀକାରାକ୍ଷରଂ ଗୃହ୍ୟତେ ।
ମହୀତ୍ୟସ୍ୟ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନଂ ମହତ୍ତ୍ଵଂ ଜତତ୍ତ୍ଵଂ କାଠିନ୍ୟଂ
ବିଦ୍ୟତେ ଯୁସ୍ମିନ୍ନକ୍ଷତେରେତନ୍ନହି ଲକାରଃ ପରଂ ଧାମ ।
କାଠିନ୍ୟାଦ୍ୟଂ ସସାଗରଂ ସପର୍ବତଂ ସସପ୍ତଦ୍ଵୀପଂ
ସକାନନମୁଦ୍ଘୁଲଦ୍ରୁପଂ ମଣ୍ଡୁଲମେବୋକ୍ତଂ ଲକାରେଣ ।
ପୃଥ୍ଵୀ ଦେବୀ ମହୀତ୍ୟନେନ ବ୍ୟାଚକ୍ଷତେ । ଧିୟୋ ଯୋ ନଃ ପ୍ରତୋଦୟାତ୍ ।
ପରମାତ୍ମା ସଦାଶିବ ଆଦିତ୍ୟତଃ ପରଃ ।
ସ୍ଥାଶୁଭୁତେନ ଲକାରେଣ ଜ୍ୟୋତିର୍ଲିଙ୍ଗମାତ୍ମାନଂ ଧିୟୋ ବୁଦ୍ଧୟଃ ପରେ
ବସୁନି ଧ୍ୟାନେଚ୍ଛାରହିତେ ନିର୍ବିକଳ୍ପକେ ପ୍ରତୋଦୟାତ୍-ପ୍ରେରୟେଦିତ୍ୟୁକ୍ତାରଣରହିତଂ
ଚେତସୈବ ଚିତ୍ତୟିତ୍ଵା ଭାବୟେଦିତି ।
ପରୋ ରଜସେ ସାବଦୋମିତି ତଦବସାନେ ପରଂ ଜ୍ୟୋତିରମଲଂ
ହୃଦି ଦୈବତଂ ଚୈତନ୍ୟଂ ଚିଲ୍ଲିଙ୍ଗଂ ହୃଦୟାଗାରବାସିନୀ
ହୃଲ୍ଲେଖେତ୍ୟାଦିନା ଯୁଷ୍ଟଂ ବାଗ୍ଭବକୃତଂ ପଞ୍ଚାକ୍ଷରଂ
ପଞ୍ଚଭୂତଜନକଂ ପଞ୍ଚକଳାମୟଂ ବ୍ୟାପଠ୍ୟତ ଇତି । ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।
ଅଥ ତୁ ପରଂ କାମକଳାଭୂତଂ କାମକୃତମାତ୍ମୁଃ ।
ତସ୍ତ୍ରବିଭୁର୍ବରେଣ୍ୟମିତ୍ୟାଦିଦ୍ଵାତ୍ରିଂଶଦକ୍ଷରୀଂ ପଠିତ୍ଵା ତଦିତି ପରମାତ୍ମା
ସଦାଶିବୋଽକ୍ଷରଂ ବିମଲଂ ନିରୂପାଧିତାଦାତ୍ତ୍ୟପ୍ରତିପାଦନେନ ହକାରାକ୍ଷରଂ
ଶିବରୂପଂ ନିରକ୍ଷରମକ୍ଷରଂ ବ୍ୟାଲିଖ୍ୟତ ଇତି ।
ତପୁରାଗବ୍ୟାବୃତ୍ତିମାଦାୟ ଶକ୍ତିଂ ଦର୍ଶୟତି ।
ତସ୍ତ୍ରବିଭୁରିତି ପୂର୍ବେଣାଧୁନା ସୂର୍ଯ୍ୟଧନ୍ଵନ୍ନିକାଂ ବ୍ୟାଲିଖ୍ୟ ମୂଲ୍ୟାଦିବ୍ରହ୍ମରକ୍ତଗଂ
ସାକ୍ଷରମଦ୍ଵିତୀୟମାଚକ୍ଷତ ଇତ୍ୟାହ ଭଗବନ୍ତଂ ଦେବଂ ଶିବଶକ୍ତ୍ୟାତ୍ମକମେବୋଦିତମ୍ ।
ଶିବୋଽୟଂ ପରମଂ ଦେବଂ ଶକ୍ତିରେଷା ତୁ ଜୀବଜା ।
ସୂର୍ଯ୍ୟଚନ୍ଦ୍ରମସୋର୍ଯ୍ୟୋଗାଦ୍-ସସ୍ତୁତପୁଦମୁଚ୍ୟତେ ॥ ୧ ॥

ତସ୍ମାଦୁଦ୍ଭୁମ୍ଭୂତେ କାମଃ କାମାକ୍ତାମଃ ପରଃ ଶିବଃ ।
କାର୍ତ୍ତ୍ତ୍ବିୟଃ କାମଦେବୋଽୟଂ ବରେଣ୍ୟଂ ଭର୍ଗଃ ଭବ୍ୟତେ ॥ ୨ ॥

ତସ୍ମିନ୍ନିଦୁର୍ବରେଣ୍ୟଂ ଭର୍ଗୋ ଦେବଃ କ୍ଷୀରଂ ସେଚନୀୟମକ୍ଷରଂ
ସମଧୁଜ୍ଞମକ୍ଷରଂ ପରମାତ୍ମଜୀବାତ୍ମନୋର୍ଯ୍ୟୋଗାତ୍ମନି
ସ୍ପଷ୍ଟମକ୍ଷରଂ ତୃତୀୟଂ ହ ଇତି ତଦେବ ସଦାଶିବ ଏବ
ନିଷ୍କଲ୍ଲଷ ଆଦ୍ୟୋ ଦେବୋଽନ୍ତ୍ୟମକ୍ଷରଂ ବ୍ୟାକ୍ରିୟତେ ।
ପରମଂ ପଦଂ ଧୀତି ଧାରଣଂ ବିଦ୍ୟତେ ଜତତ୍ତ୍ବଧାରଣଂ
ମହୀତି ଲକାରଃ ଶିବାଧସ୍ତାତ୍ତ୍ବ ଲକାରାର୍ଥଃ ସ୍ପଷ୍ଟମନ୍ତ୍ୟମକ୍ଷରଂ
ପରମଂ ଚୈତନ୍ୟଂ ଧିୟୋ ଯୋ ନଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ତ୍ବ ରଜସେ
ସାବଦୋମିତ୍ୟେବଂ କୂଟଂ କାମକଲ୍ଲଲୟଂ ଷତଧୂପରିବର୍ତ୍ତକୋ
ବୈଷ୍ଣବଂ ପରମଂ ଧ୍ୟାୟେତି ଭଗବାଂଶ୍ଚୈତସ୍ମାଦ୍ୟ ଏବଂ ବେଦ ।
ଅଧୈତସ୍ମାଦପରଂ ତୃତୀୟଂ ଶକ୍ତିକୂଟଂ ପ୍ରତିପଦ୍ୟତେ ।
ଦ୍ଵାତ୍ରିଂଶଦକ୍ଷୟା ଗାୟତ୍ରୀ ତସ୍ମିନ୍ନିଦୁର୍ବରେଣ୍ୟଂ ତସ୍ମାଦାତ୍ମନ ଆକାଶ ଆକାଶା
ଦ୍ଵାୟଃ ସ୍ଫୁରତି ତଦଧୀନଂ ବରେଣ୍ୟଂ ସମୁଦୀୟମାନଂ ସବିତୁର୍ବା ଯୋଗ୍ୟା
ଜୀବାତ୍ମପରମାତ୍ମସମୁଦ୍-ଭବସ୍ତଂ ପ୍ରକାଶଶକ୍ତିରୂପଂ ଜୀବାକ୍ଷରଂ ସ୍ପଷ୍ଟମାପଦ୍ୟତେ ।
ଭର୍ଗୋ ଦେବସ୍ୟ ଧୀତ୍ୟନେନାଧାରରୂପଶିବାତ୍ମାକ୍ଷରଂ ଗଣ୍ୟତେ ।
ମହୀତ୍ୟାଦିନାଶେଷଂ କାମ୍ୟଂ ରମଣୀୟଂ ଦୃଶ୍ୟଂ ଶକ୍ତିକୂଟଂ ସ୍ପଷ୍ଟୀକୃତମିତି ।
ଏବଂ ପଞ୍ଚଦଶାକ୍ଷରଂ ତ୍ରିପୁରଂ ଯୋଽଧୀତେ ସ ସର୍ବାନ୍-କାମାନବାପ୍ନୋତି ।
ସ ସର୍ବାନ୍-ଭୋଗାନବାପ୍ନୋତି । ସ ସର୍ବାଂଲ୍ଲୋକାଞ୍ଜୟତି । ସ ସର୍ବା ବାଚୋ ବିଜ୍ଞମ୍ଭୟତି ।
ସ ରୁଦ୍ରତ୍ଵଂ ପ୍ରାପ୍ନୋତି । ସ ବୈଷ୍ଣବଂ ଧ୍ୟାୟ ଉଦ୍ଧୃତା ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରାପ୍ନୋତି । ଯ ଏବଂ ବେଦ ।
ଇତ୍ୟାଦ୍ୟାଂ ବିଦ୍ୟାମଭିଧାୟୈତସ୍ୟାଃ ଶକ୍ତିକୂଟଂ ଶକ୍ତିଶିବାଦ୍ୟଂ ଲୋପାମୁଦ୍ରେୟମ୍ ।
ଦ୍ଵିତୀୟେ ଧ୍ୟାୟନ୍ତି ପୂର୍ବେଶୈବ ମନୁନା ବିନ୍ଦୁହୀନା ଶକ୍ତିଭୂତହୃଲ୍ଲେଖା କ୍ରୋଧମୁନିନାଃପିଷ୍ଠିତା ।
ତୃତୀୟେ ଧ୍ୟାୟନ୍ତି ପୂର୍ବସ୍ୟା ଏବ ବିଦ୍ୟାୟା ଯଦ୍ବାଗ୍ଭବକୂଟଂ
ତେନୈବ ମାନବୀଂ ଚାନ୍ଦ୍ରୀଂ କୌବେରୀଂ ବିଦ୍ୟାମାତକ୍ଷତେ ।

ମଦନାଧଃ ଶିବଂ ବାଗ୍ଭବମ୍ । ତଦୂର୍ଧ୍ବଂ କାମକଳାମୟମ୍ ।
 ଶକ୍ତ୍ୟର୍ପଂ ଶକ୍ତିମିତି ମାନବୀ ବିଦ୍ୟା । ଚତୁର୍ଥେ ଧାମନି ଶିବଶକ୍ତ୍ୟାଖ୍ୟଂ ବାଗ୍ଭବମ୍ ।
 ତଦେବାଧଃ ଶିବଶକ୍ତ୍ୟାଖ୍ୟମନ୍ୟତ୍ୱତୀୟଂ ଚେୟଂ ଚାତ୍ତୀ ବିଦ୍ୟା ।
 ପଞ୍ଚମେ ଧାମନି ଧ୍ୟେୟେୟଂ ଚାତ୍ତୀ କାମାଧଃ ଶିବାଦ୍ୟକାମା ।
 ଶୈବ କୌବେରି ଷଷ୍ଠେ ଧାମନି ବ୍ୟାଚକ୍ଷତ ଇତି । ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।
 ହିତ୍ୱେକାରଂ ତୁରୀୟସ୍ୱରଂ ସର୍ବାଦୌ ସୂର୍ଯ୍ୟଚନ୍ଦ୍ରମୟୋନ କାମେଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟେବାଗସ୍ତ୍ୟସଂଜ୍ଞା ।
 ସପ୍ତମେ ଧାମନି ତୃତୀୟମେତସ୍ୟା ଏବ ପୂର୍ବୋକ୍ତାୟାଃ କାମାଦ୍ୟଂ ଦ୍ୱିଧାଧଃ କଂ
 ମଦନକଳାଦ୍ୟଂ ଶକ୍ତିବୀଜଂ ବାଗ୍ଭବାଦ୍ୟଂ ତୟୋରଧୀବଶିରସ୍ତଂ କୃତ୍ୱା ନନ୍ଦିବିଦ୍ୟେୟମ୍ ।
 ଅଷ୍ଟମେ ଧାମନି ବାଗ୍ଭବମାଗସ୍ତ୍ୟଂ ବାଗର୍ଥକଳାମୟଂ
 କାମକଳାଭିଧଂ ସକଳମାୟାଶକ୍ତିଃ ପ୍ରଭାକରୀ ବିଦ୍ୟେୟମ୍ ।
 ନବମେ ଧାମନି ପୁନରାଗସ୍ତ୍ୟଂ ବାଗ୍ଭବଂ ଶକ୍ତିମନ୍ଥଥଶିବଶକ୍ତିମନ୍ଥଥୋର୍ବାମାୟାକାମକଳାଲୟଂ
 ଚନ୍ଦ୍ରସୂର୍ଯ୍ୟନକ୍ଷତ୍ରଧିମହିମାଲୟଂ ତୃତୀୟଂ ଷଷ୍ଠୀୟଂ ବିଦ୍ୟା ।
 ଦଶମେ ଧାମନି ବିଦ୍ୟାପ୍ରକାଶିତୟା ଭୂୟ ଏବାଗସ୍ତ୍ୟବିଦ୍ୟାଂ ପଠିତ୍ୱା ଭୂୟ
 ଏବେମାମନ୍ତ୍ୟମାୟାଂ ପରମଶିବବିଦ୍ୟେୟମେକାଦଶେ ଧାମନି ଭୂୟ ଏବାଗସ୍ତ୍ୟଂ
 ପଠିତ୍ୱା ଏତସ୍ୟା ଏବ ବାଗ୍ଭବଂ ଯୁଦ୍ଧନଜଂ କାମକଳାଲୟଂ ଚ ତତ୍ତ୍ୱହଜଂ କୃତ୍ୱା
 ଲୋପାମୁଦ୍ରାୟାଃ ଶକ୍ତିକୂଟରାଜଂ ପଠିତ୍ୱା ବୈଷ୍ଣବୀ ବିଦ୍ୟା ଦ୍ୱାଦଶେ ଧାମନି
 ବ୍ୟାଚକ୍ଷତ ଇତି ।। ୩ ।। ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।

ତାନ୍-ହୋବାଚ ଭଗବାନ୍-ସର୍ବେ ଯୁୟଂ ଶୁଭ୍ରା ପୂର୍ବାଂ କାମାଖ୍ୟାଂ ତୁରୀୟରୂପାଂ
 ତୁରୀୟାତୀତାଂ ସର୍ବୋକ୍ତାଂ ସର୍ବମନ୍ତ୍ରାସନଗତାଂ ପୀଠୋପପୀଠଦେବତାପରିବୃତାଂ
 ସକଳକଳାବ୍ୟାପିନୀଂ ଦେବତାଂ ସାମୋଦାଂ ସପରାଗାଂ ସହୃଦୟାଂ ସାମୃତାଂ ସକଳାଂ
 ସେନ୍ଦ୍ରିୟାଂ ସଦୋଦିତାଂ ପରାଂ ବିଦ୍ୟାଂ ସ୍ୱଷ୍ଟୀକୃତ୍ୱା ହୃଦୟେ ନିଧାୟ ବିଜ୍ଞାୟାନିଲୟଂ
 ଗମୟିତ୍ୱା ତ୍ରିକୂଟାଂ ତ୍ରିପୁରାଂ ପରମାଂ ମାୟାଂ ଶ୍ରେଷ୍ଠାଂ ପରାଂ ବୈଷ୍ଣବୀଂ ସଂନିଧାୟ
 ହୃଦୟକମଳକର୍ଣ୍ଣକାୟାଂ ପରାଂ ଭଗବତୀଂ ଲକ୍ଷ୍ମୀଂ ମାୟାଂ ସଦୋଦିତାଂ ମହାବଶ୍ୟକରୀଂ
 ମଦନୋନ୍ମାଦନକାରିଣୀଂ ଧନୁର୍ବାଣଧାରିଣୀଂ ବାଗ୍ନିଜ୍ୱଳିଣୀଂ ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତନୀଂ

ଚନ୍ଦ୍ରକଳାଂ ସପ୍ତଦଶୀଂ ମହାନିତ୍ୟୋପସ୍ଥିତାଂ ପାଶାଞ୍ଜୁଶମନୋଜ୍ଞପାଣିପଲ୍ଲବାଂ
 ସମୁଦ୍ୟଦର୍ଶନିଭାଂ ତ୍ରିନେତ୍ରାଂ ବିଚିତ୍ର୍ୟା ଦେବୀଂ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀଂ ସର୍ବଲକ୍ଷ୍ମୀମୟୀଂ
 ସର୍ବଲକ୍ଷଣସଂପନ୍ନାଂ ହୃଦୟେ ଚୈତନ୍ୟରୂପିଣୀଂ ନିରଞ୍ଜନାଂ ତ୍ରିକୂଟାଖ୍ୟାଂ ସ୍ଥିତମୁଖୀଂ
 ସୁନ୍ଦରୀଂ ମହାମାୟାଂ ସର୍ବସୁଭଗାଂ ମହାକୁଣ୍ଡଳିନୀଂ ତ୍ରିପୀଠମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତନୀମକଥାଦିଶ୍ରୀପୀଠେ
 ପରାଂ ଭୈରବୀଂ ଚିହ୍ନିକାଂ ମହାତ୍ରିପୁରାଂ ଦେବୀଂ ଧ୍ୟାୟେନ୍ନହାଧ୍ୟାନୟେଗେନେୟମେବଂ
 ବେଦେତି ମହୋପନିଷତ୍ ॥ ୪ ॥

॥ ଇତି ତ୍ରିପୁରାତାପିନ୍ୟପନିସ୍ତୁପଥମୋପନିଷତ୍ ॥ ୧॥

॥ ଦ୍ଵିତୀୟୋପନିଷତ୍ ॥

ଅଥାତୋ ଜାତବେଦସ୍ତେ ସୁନ୍ଦବାମ ସୋମମିତ୍ୟାଦି ପଠିତ୍ବା ତ୍ରେପୁରୀ ବ୍ୟକ୍ତିର୍ଲକ୍ଷ୍ୟତେ ।
 ଜାତବେଦସ୍ତ ଇତ୍ୟେକର୍ଥସୁକ୍ତସ୍ୟାଦ୍ୟମଧ୍ୟମାବସାନେଷୁ ତତ୍ର
 ସ୍ଥାନେଷୁ ବିଲୀନଂ ବୀଜସାଗରରୂପଂ ବ୍ୟାଚକ୍ଷେତ୍ୟଷୟ ଉରୁଃ ।
 ତାନ୍-ହୋବାଚ ଭଗବାଞ୍ଜାତବେଦସ୍ତେ ସୁନ୍ଦବାମ ସୋମଂ ତଦନ୍ତ୍ୟମବାଶୀଂ
 ବିଲୋମେନ ପଠିତ୍ବା ପ୍ରଥମସ୍ୟାଦ୍ୟଂ ତଦେବଂ ଦୀର୍ଘଂ ଦ୍ଵିତୀୟସ୍ୟାଦ୍ୟଂ ସୁନ୍ଦବାମ
 ସୋମମିତ୍ୟନେନ କୌଲଂ ବାମଂ ଶ୍ରେଷ୍ଠଂ ସୋମଂ ମହାସୌଭାଗ୍ୟମାଚକ୍ଷତେ ।
 ସ ସର୍ବସଂପତ୍ତିଭୂତଂ ପ୍ରଥମଂ ନିବୃତ୍ତିକାରଣଂ ଦ୍ଵିତୀୟଂ ସ୍ଥିତିକାରଣଂ ତୃତୀୟଂ
 ସର୍ଗକାରଣମିତ୍ୟନେନ କରଶୁଦ୍ଧିଂ କୃତ୍ବା ତ୍ରିପୁରାବିଦ୍ୟାଂ ସ୍ଵଷ୍ଟୀକୃତ୍ବା ଜାତବେଦସ୍ତେ ସୁନ୍ଦବାମ
 ସୋମମିତ୍ୟାଦି ପଠିତ୍ବା ମହାବିଦ୍ୟେଶ୍ଵରୀବିଦ୍ୟାମାଚକ୍ଷତେ ତ୍ରିପୁରେଶ୍ଵରୀଂ ଜାତବେଦସ୍ତ ଇତି ।
 ଜାତେ ଆଦ୍ୟାକ୍ଷରେ ମାତୃକାୟାଃ ଶିରସି ବୈଦ୍ଧବମମୃତରୂପିଣୀଂ
 କୁଣ୍ଡଳିନୀଂ ତ୍ରିକୋଣରୂପିଣୀଂ ଚେତି ବାକ୍ୟାର୍ଥଃ ।
 ଏବଂ ପ୍ରଥମସ୍ୟାଦ୍ୟଂ ବାଗ୍ଭବମ୍ । ଦ୍ଵିତୀୟଂ କାମକଳାଲୟମ୍ ।
 ଜାତ ଇତ୍ୟନେନ ପରମାତ୍ମନୋ ଜୁମ୍ଭଶମ୍ ।
 ଜାତ ଇତ୍ୟାଦିନା ପରମାତ୍ମା ଶିବ ଉଚ୍ୟତେ ।

ଜାତମାତ୍ରେଣ କାମୀ କାମୟତେ କାମମିତ୍ୟାଦିନା ପୂର୍ଣ୍ଣଂ ବ୍ୟାଚକ୍ଷତେ ।
 ତଦେବ ସୁନବାମ ଗୋତ୍ରାରୁତଂ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତନାଃ ମୃତମଧ୍ୟେନାର୍ଣ୍ଣେନ ମନ୍ତ୍ରାର୍ଣ୍ଣାନ୍ ସ୍ଵଷ୍ଟୀକୃତ୍ଵା ।
 ଗୋତ୍ରେତି ନାମଗୋତ୍ରାୟାମିତ୍ୟାଦିନା ସ୍ଵଷ୍ଟଂ ରାମକଲାଇୟଂ ଶେଷଂ ବାମମିତ୍ୟାଦିନା ।
 ପୂର୍ବେଣାଧୁନା ବିଦ୍ୟେୟଂ ସର୍ବରକ୍ଷାକରୀ ବ୍ୟାଚକ୍ଷତେ ।
 ଏବମେତେନ ବିଦ୍ୟାଂ ତ୍ରିପୁରେଶୀଂ ସ୍ଵଷ୍ଟୀକୃତ୍ଵା ଜାତବେଦସ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦିନା
 ଜାତୋ ଦେବ ଏକ ଈଶ୍ଵରଃ ପରମୋ ଜ୍ୟୋତିର୍ମନ୍ତ୍ରତୋ ବେତି ତୁରୀୟଂ
 ବରଂ ଦତ୍ତ୍ଵା ବିନ୍ଦୁପୂର୍ଣ୍ଣଜ୍ୟୋତିଃସ୍ଥାନଂ କୃତ୍ଵା ପ୍ରଥମସ୍ୟାଦ୍ୟଂ ଦ୍ଵିତୀୟଂ ଚ
 ତୃତୀୟଂ ଚ ସର୍ବରକ୍ଷାକରୀସଂବନ୍ଧଂ କୃତ୍ଵା ବିଦ୍ୟାମାତ୍ତ୍ଵାସନରୂପିଣୀଂ
 ସ୍ଵଷ୍ଟୀକୃତ୍ଵା ଜାତବେଦସ୍ୟେ ସୁନବାମ ସୋମମିତ୍ୟାଦି ପଠିତ୍ଵା ରକ୍ଷାକରୀଂ
 ବିଦ୍ୟାଂ ସ୍ଫୁତ୍ଵାଦ୍ୟନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମ୍ନୋଃ ଶକ୍ତିଶିବରୂପିଣୀଂ ବିନିର୍ଯ୍ୟୋଜ୍ୟ ସ ଇତି
 ଶକ୍ତ୍ୟାତ୍ମକଂ ବର୍ଣ୍ଣଂ ସୋମମିତି ଶୈବାତ୍ମକଂ ଧାମ ଜାନୀୟାତ୍ ।
 ଯୋ ଜାନୀତେ ସ ସୁଭଗୋ ଭବତି ॥ ୧ ॥

ଏବମେତାଂ ଚକ୍ରାସନଗତାଂ ତ୍ରିପୁରବାସିନୀଂ ବିଦ୍ୟାଂ ସ୍ଵଷ୍ଟୀକୃତ୍ଵା ଜାତବେଦସ୍ୟେ
 ସୁନବାମ ସୋମମିତି ପଠିତ୍ଵା ତ୍ରିପୁରେଶ୍ଵରୀବିଦ୍ୟାଂ ସଦୋଦିତାଂ ଶିବଶକ୍ତ୍ୟାତ୍ମିକାମବେଦିତାଂ
 ଜାତବେଦାଃ ଶିବ ଇତି ସେତି ଶକ୍ତ୍ୟାତ୍ମାକ୍ଷରମିତି ଶିବାଦିଶକ୍ତ୍ୟନ୍ତରାଲଭୂତାଂ ତ୍ରିକୁଟାଦିଚାରିଣୀଂ
 ସୂର୍ଯ୍ୟଚନ୍ଦ୍ରମସ୍ତ୍ରାଂ ମନ୍ତ୍ରାସନଗତାଂ ତ୍ରିପୁରାଂ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀଂ ସଦୋଦିତାଂ ସ୍ଵଷ୍ଟୀକୃତ୍ଵା ଜାତବେଦସ୍ୟେ
 ସୁନବାମ ସୋମମିତ୍ୟାଦି ପଠିତ୍ଵା ପୂର୍ବାଂ ସଦାତ୍ମାସନରୂପାଂ ବିଦ୍ୟାଂ ସ୍ଫୁତ୍ଵା ବେଦ ଇତ୍ୟାଦିନା
 ବିଶ୍ଵାହସଂତତୋଦୟବୈଦବମୁପରି ବିନ୍ୟସ୍ୟ ସିଦ୍ଧାସନସ୍ଥାଂ ତ୍ରିପୁରାଂ ମାଲିନୀଂ ବିଦ୍ୟାଂ
 ସ୍ଵଷ୍ଟୀକୃତ୍ଵା ଜାତବେଦସ୍ୟେ ସୁନବାମ ସୋମମିତ୍ୟାଦି ପଠିତ୍ଵା ତ୍ରିପୁରାଂ ସୁନ୍ଦରୀଂ ଶ୍ରିତ୍ଵା କଲେ
 ଅକ୍ଷରେ ବିଚିତ୍ର୍ୟ ମୂର୍ତ୍ତିଭୂତାଂ ମୂର୍ତ୍ତିରୂପିଣୀଂ ସର୍ବବିଦ୍ୟେଶ୍ଵରୀଂ ତ୍ରିପୁରାଂ ବିଦ୍ୟାଂ ସ୍ଵଷ୍ଟୀକୃତ୍ଵା
 ଜାତବେଦସ୍ୟେ ଇତ୍ୟାଦି ପଠିତ୍ଵା ତ୍ରିପୁରାଂ ଲକ୍ଷ୍ମୀଂ ଶ୍ରିତ୍ଵାଃ ଶ୍ରିଂ ନିଦହାତି ସୈବେୟମଗ୍ନାନନେ
 ଜ୍ଞଲତୀତି ବିଚିତ୍ର୍ୟ ତ୍ରିଜ୍ୟୋତିଷମୀଶ୍ଵରୀଂ ତ୍ରିପୁରାମସ୍ମାଂ ବିଦ୍ୟାଂ ସ୍ଵଷ୍ଟୀକୃତ୍ଵା ।

ଏବମେତେନ ସ ନଃ ପର୍ଷଦତି ଦୁର୍ଗାଣି ବିଶ୍ୱେତ୍ୟାଦିପରପ୍ରକାଶିନୀ ପ୍ରତ୍ୟଗ୍ଭୂତା କାର୍ଯ୍ୟା ।
ବିଦ୍ୟେୟମାହ୍ନାନକର୍ମାଣି ସର୍ବତୋ ଧୀରେତି ବ୍ୟାଚକ୍ଷତେ ।
ଏବମେତଦ୍ୱିଦ୍ୟାଷ୍ଟକଂ ମହାମାୟାଦେବ୍ୟଙ୍ଗଭୂତଂ ବ୍ୟାଚକ୍ଷତେ ।
ଦେବା ହ ବୈ ଭଗବନ୍ତମବ୍ରୁବନ୍ନହାଚକ୍ରନାୟକଂ ନୋ ବ୍ରୁହୀତି
ସାର୍ବକାମିକଂ ସର୍ବାରାଧ୍ୟଂ ସର୍ବରୂପଂ ବିଶ୍ୱତୋମୁଖଂ ମୋକ୍ଷଦ୍ୱାରଂ
ୟଦ୍ୟୋଗିନ ଉପବିଶ୍ୟ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ଭିକ୍ଷ୍ବା ନିର୍ବାଣମୁପବିଶନ୍ତି ॥ ୨ ॥

ତାନ୍-ହୋବାଚ ଭଗବାଞ୍ଜିଶ୍ରୀଚକ୍ରଂ ବ୍ୟାଖ୍ୟାସ୍ୟାମ ଇତି ।
ତ୍ରିକୋଣଂ ତ୍ର୍ୟସ୍ରଂ କୃତ୍ୱା ତଦନ୍ତର୍ମଧ୍ୟବୃତ୍ତମାନୟନ୍ତିରେଖାମାକୃଷ୍ୟ ବିଶାଲଂ
ନୀତ୍ୱାଗ୍ରତୋ ଯୋନିଂ କୃତ୍ୱା ପୂର୍ବଯୋନ୍ୟଗ୍ରରୂପିଣୀଂ ମାନୟନ୍ତିଂ କୃତ୍ୱା ତାଂ
ସର୍ବୋର୍ଧ୍ୱାଂ ନୀତ୍ୱା ଯୋନିଂ କୃତ୍ୱାଦ୍ୟଂ ତ୍ରିକୋଣଂ ଚକ୍ରଂ ଭବତି ।
ଦ୍ୱିତୀୟମନ୍ତ୍ରରାଲଂ ଭବତି । ତୃତୀୟମଷ୍ଟଯୋନ୍ୟଙ୍ଗିତଂ ଭବତି ।
ଅଥାଷ୍ଟାରଚକ୍ରାଦ୍ୟନ୍ତବିଦିକ୍ଳୋଶାଗ୍ରତୋ ରେଖାଂ ନୀତ୍ୱା ସାଧ୍ୟାଦ୍ୟାକର୍ଷଣବଦ୍ରେଖାଂ
ନୀତ୍ୱେତ୍ୟେବମଥୋର୍ଧ୍ୱସଂପୁଟଯୋନ୍ୟଙ୍ଗିତଂ କୃତ୍ୱା କକ୍ଷାଭ୍ୟ ଉର୍ଧ୍ୱଗରେଖାଚତୁଷ୍ଟୟଂ
କୃତ୍ୱା ଯଥାକ୍ରମେଣ ମାନୟନ୍ତିଦ୍ୱୟୋନ ଦଶଯୋନ୍ୟଙ୍ଗିତଂ ଚକ୍ରଂ ଭବତି ।
ଅନେନୈବ ପ୍ରକାରେଣ ପୁନର୍ଦଶାରଚକ୍ରଂ ଭବତି ।
ମଧ୍ୟତ୍ରିକୋଣାଗ୍ରଚତୁଷ୍ଟୟାଦ୍ରେଖାଚରାଗ୍ରକୋଶେଷୁ ସଂଯୋଜ୍ୟ ତଦ୍ଦଶାରାଂଶତୋନୀତାଂ
ମାନୟନ୍ତିରେଖାଂ ଯୋଜୟିତ୍ୱା ଚତୁର୍ଦଶାରଂ ଚକ୍ରଂ ଭବତି ।
ତତୋଃଷ୍ଟପତ୍ରସଂବୃତଂ ଚକ୍ରଂ ଭବତି ।
ଷୋଡଶପତ୍ରସଂବୃତଂ ଚକ୍ରଂ ଚତୁର୍ଦ୍ଧାରଂ ଭବତି ।
ତତଃ ପାର୍ଶ୍ୱିକଂ ଚକ୍ରଂ ଚତୁର୍ଦ୍ଧାରଂ ଭବତି ।
ଏବଂ ସୃଷ୍ଟିଯୋଗେନ ଚକ୍ରଂ ବ୍ୟାଖ୍ୟାତମ୍ ।
ନବାବ୍ଧକଂ ଚକ୍ରଂ ପ୍ରାତିଲୋମ୍ୟେନ ବା ବଚ୍ଛି ।

ପ୍ରଥମଂ ଚକ୍ରଂ ତ୍ରେଲୋକ୍ୟମୋହନଂ ଭବତି ।
ସାଶିମାଦ୍ୟଷ୍ଟକଂ ଭବତି । ସମାତ୍ରଷ୍ଟକଂ ଭବତି ।
ସସର୍ବସଂକ୍ଷୋଭିତ୍ୟାଦିଦଶକଂ ଭବତି । ସପ୍ରକଟଂ ଭବତି ।
ତ୍ରିପୁରୟାଧିଷ୍ଠିତଂ ଭବତି ସସର୍ବସଂକ୍ଷୋଭିତ୍ୟାମୁଦ୍ରୟା ଭୁଷ୍ଟଂ ଭବତି ।

ଦ୍ଵିତୀୟଂ ସର୍ବାଶାପରିପୁରକଂ ଚକ୍ରଂ ଭବତି ।
ସକାମାଦ୍ୟାକର୍ଷଣୀଷୋଡଶକଂ ଭବତି । ସଗୁପ୍ତଂ ଭବତି ।
ତ୍ରିପୁରେଶ୍ଵର୍ୟାଧିଷ୍ଠିତଂ ଭବତି । ସର୍ବବିଦ୍ରାବିଶୀମୁଦ୍ରୟା ଭୁଷ୍ଟଂ ଭବତି ।

ତୃତୀୟଂ ସର୍ବସଂକ୍ଷୋଭଣଂ ଚକ୍ରଂ ଭବତି ।
ସାନଙ୍ଗକୁସୁମାଦ୍ୟଷ୍ଟକଂ ଭବତି । ସଗୁପ୍ତତରଂ ଭବତି ।
ତ୍ରିପୁରସୁନ୍ଦର୍ୟାଧିଷ୍ଠିତଂ ଭବତି । ସର୍ବାକର୍ଷଣୀମୁଦ୍ରୟା ଭୁଷ୍ଟଂ ଭବତି ।

ଚୁରୀୟଂ ସର୍ବସୌଭାଗ୍ୟଦାୟକଂ ଚକ୍ରଂ ଭବତି ।
ସସର୍ବସଂକ୍ଷୋଭିତ୍ୟାଦିଦ୍ଵିସପ୍ତକଂ ଭବତି । ସସଂପ୍ରଦାୟଂ ଭବତି ।
ତ୍ରିପୁରବାସିନୀଧିଷ୍ଠିତଂ ଭବତି । ସସର୍ବବଶଂକରିଣୀମୁଦ୍ରୟା ଭୁଷ୍ଟଂ ଭବତି ।

ଚୁରୀୟାନ୍ତଂ ସର୍ବାର୍ଥସାଧକଂ ଚକ୍ରଂ ଭବତି ।
ସସର୍ବସିଦ୍ଧିପ୍ରଦାଦିଦଶକଂ ଭବତି । ସକଲକୌଲଂ ଭବତି ।
ତ୍ରିପୁରାମହାଲକ୍ଷ୍ମୀଧିଷ୍ଠିତଂ ଭବତି । ମହୋନ୍ନାଦିନୀମୁଦ୍ରୟା ଭୁଷ୍ଟଂ ଭବତି ।

ଷଷ୍ଠଂ ସର୍ବରକ୍ଷାକରଂ ଚକ୍ରଂ ଭବତି ।
ସସର୍ବଜ୍ଞତ୍ଵାଦିଦଶକଂ ଭବତି । ସନିଗର୍ଭଂ ଭବତି ।
ତ୍ରିପୁରମାଲିନୀଧିଷ୍ଠିତଂ ଭବତି । ମହାଜ୍ଞାନମୁଦ୍ରୟା ଭୁଷ୍ଟଂ ଭବତି ।

ସପ୍ତମଂ ସର୍ବରୋଗହରଂ ଚକ୍ରଂ ଭବତି ।
ସର୍ବବଶିନ୍ୟାଦ୍ୟାଷ୍ଟକଂ ଭବତି । ସରହସ୍ୟଂ ଭବତି ।
ତ୍ରିପୁରସିଦ୍ଧ୍ୟାଃପିଷ୍ଠିତଂ ଭବତି । ସଖେଚରୀମୁଦ୍ରୟା ଦୁଷ୍ଟଂ ଭବତି ।

ଅଷ୍ଟମଂ ସର୍ବସିଦ୍ଧିପ୍ରଦଂ ଚକ୍ରଂ ଭବତି ।
ସାୟୁଧତତ୍ତ୍ୱଷ୍ଟୟଂ ଭବତି । ସପରାପରରହସ୍ୟଂ ଭବତି ।
ତ୍ରିପୁରାମୁଦ୍ରୟାଃପିଷ୍ଠିତଂ ଭବତି । ବୀଜମୁଦ୍ରୟାଃପିଷ୍ଠିତଂ ଭବତି ।

ନବମଂ ଚକ୍ରନାୟକଂ ସର୍ବାନନ୍ଦମୟଂ ଚକ୍ରଂ ଭବତି ।
ସକାମେଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟାଦିତ୍ରିକଂ ଭବତି । ସାତିରହସ୍ୟଂ ଭବତି ।
ମହାତ୍ରିପୁରସୁନ୍ଦର୍ଯ୍ୟାଃପିଷ୍ଠିତଂ ଭବତି । ଘୋନିମୁଦ୍ରୟା ଦୁଷ୍ଟଂ ଭବତି ।

ସଂକ୍ରାମନ୍ତି ବୈ ସର୍ବାଣି ଛନ୍ଦାଂସି ଚକାରାଣି । ତଦେବ ଚକ୍ରଂ ଶ୍ରୀଚକ୍ରମ୍ ।

ତସ୍ୟ ନାଭ୍ୟାମଗ୍ନିମଣ୍ଡଳେ ସୂର୍ଯ୍ୟାଚନ୍ଦ୍ରମସୌ ।
ତତ୍ରୋଂକାରପୀଠଂ ପୂଜୟିତ୍ୱା ତତ୍ରାକ୍ଷରଂ ବିନ୍ଦୁରୂପଂ ତଦନ୍ତର୍ଗତବ୍ୟୋମରୂପିଣୀଂ
ବିଦ୍ୟାଂ ପରମାଂ ସ୍ମୃତ୍ୱା ମହାତ୍ରିପୁରସୁନ୍ଦରୀମାବାହ୍ୟା ।
କ୍ଷୀରେଣ ସ୍ନାପିତେ ଦେବି ଚନ୍ଦନେନ ବିଲେପିତେ ।
ବିଲ୍ୱପତ୍ରାର୍ଚିତେ ଦେବି ଦୁର୍ଗେହଂ ଶରଣଂ ଗତଃ ।
ଇତ୍ୟେକୟର୍ଚ୍ଚା ପ୍ରାର୍ଥ୍ୟା ମାୟାଲକ୍ଷ୍ମୀତନ୍ତ୍ରେଣ ପୂଜୟେଦିତି ଭଗବାନବ୍ରବୀତ୍ ।
ଏତୈର୍ମନ୍ତ୍ରେର୍ଭଗବତୀଂ ଯଜେତ୍ । ତତୋ ଦେବୀ ପ୍ରୀତା ଭବତି ।
ସ୍ୱାତ୍ମାନଂ ଦର୍ଶୟତି । ତସ୍ମାଦ୍ୟ ଏତୈର୍ମନ୍ତ୍ରେର୍ଯୁଜତି ସ ବ୍ରହ୍ମ ପଶ୍ୟତି ।
ସ ସର୍ବଂ ପଶ୍ୟତି । ସୋଽମୃତତ୍ୱଂ ଚ ଗଚ୍ଛତି । ଯ ଏବଂ ବେଦେତି ମହୋପନିଷତ୍ ॥ ୩ ॥

॥ ଇତି ତ୍ରିପୁରାତାପିନ୍ଧ୍ୟପନିଷସ୍ତୁତ୍ୱିତୀୟୋପନିଷତ୍ ॥ ୨ ॥

॥ ତୃତୀୟୋପନିଷତ୍ ॥

ଦେବା ହ ବୈ ମୁଦ୍ରାଃ ସୃଜେମେତି ଭଗବନ୍ତମବୁବନ୍ ।
ତାନ୍-ହୋବାଚ ଭଗବାନବନିକୃତଜାନୁମଣ୍ଡଳଂ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ପଦ୍ମାସନଂ କୃତ୍ୱା ମୁଦ୍ରାଃ ସୃଜତେତି ।
ସ ସର୍ବାନାକର୍ଷୟତି ଯୋ ଯୋନିମୁଦ୍ରାମଧୀତେ ସ ସର୍ବଂ ବେତ୍ତି ସ
ସର୍ବଫଳମଶ୍ରୁତେ ସ ସର୍ବାନ୍ନୁଜୟତି ସ ବିଦ୍ୱେଷିଣଂ ସ୍ତମ୍ଭୟତି ।
ମଧ୍ୟମେ ଅନାମିକୋପରି ବିନ୍ୟସ୍ୟ କନିଷ୍ଠିକାଞ୍ଚୁଷ୍ଟତୋଃଧୀତେ
ମୁକ୍ତୟୋସ୍ତର୍ଜନୋର୍ଦ୍ଧସ୍ତ୍ରବଦଧସ୍ତ୍ରାଦେବଂବିଧା ପ୍ରଥମା ସଂପଦ୍ୟତେ ।
ସୈବ ମିଲିତମଧ୍ୟମା ଦ୍ୱିତୀୟା । ତୃତୀୟାଞ୍ଚୁଶାକୃତିରିତି ।
ପ୍ରାତିଲୋମ୍ୟେନ ପାଣୀ ସଫର୍ଷୟିତ୍ୱାଞ୍ଚୁଷ୍ଠୌ ସାଗ୍ରିମୌ ସମାଧାୟ ତୁରୀୟା ।
ପରସ୍ପରଂ କନୀୟସେଦଂ ମଧ୍ୟମାବଜ୍ଞେ ଅନାମିକେ ଦଣ୍ଡିନୌ
ତର୍ଜନ୍ୟାବାଲିଙ୍ଗ୍ୟାବଷ୍ଟଭ୍ୟ ମଧ୍ୟମାନଶମିଲିତାଞ୍ଚୁଷ୍ଠୌ ପଞ୍ଚମୀ ।
ସୈବାଗ୍ରେଞ୍ଚୁଶାକୃତିଃ ଷଷ୍ଠୀ ।
ଦକ୍ଷିଣଶୟେ ବାମବାହୁଂ କୃତ୍ୱାଂନୋନ୍ୟାନାମିକେ କନୀୟସୀମଧ୍ୟଗତେ
ମଧ୍ୟମେ ତର୍ଜନ୍ୟାକ୍ରାନ୍ତେ ସରଳାସ୍ତ୍ରଞ୍ଚୁଷ୍ଠୌ ଖେଚରୀ ସପ୍ତମୀ ।
ସର୍ବୋର୍ଥେ ସର୍ବସଂହୃତି ସ୍ୱମଧ୍ୟମାନାମିକାନ୍ତରେ କନୀୟସି ପାର୍ଶ୍ୱୟୋସ୍ତର୍ଜନ୍ୟାବଜ୍ଞୁଶାଢ୍ୟେ
ୟୁକ୍ତା ସାଞ୍ଚୁଷ୍ଠୟୋଗତୋଂନୋନ୍ୟଂ ସମମଞ୍ଜିଲିଂ କୃତ୍ୱାଷ୍ଟମୀ ।
ପରସ୍ପରମଧ୍ୟମାପୃଷ୍ଠବର୍ତ୍ତନ୍ୟାବନାମିକେ ତର୍ଜନ୍ୟାକ୍ରାନ୍ତେ ସମେ
ମଧ୍ୟମେ ଆଦାୟାଞ୍ଚୁଷ୍ଠୌ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତନୌ ନବମୀ ପ୍ରତିପଦ୍ୟତ ଇତି ।
ସୈବେୟଂ କନୀୟସେ ସମେ ଅନ୍ତରିତେଂଞ୍ଚୁଷ୍ଠୌ ସମାବନ୍ତରିତୌ କୃତ୍ୱା ତ୍ରିଖଣ୍ଡାପଦ୍ୟତ ଇତି ।
ପଞ୍ଚ ବାଣାଃ ପଞ୍ଚାଦ୍ୟା ମୁଦ୍ରାଃ ସ୍ୱଷ୍ଟାଃ । କ୍ରୋମଞ୍ଜୁଶା । ହସଖୁପ୍ତେଂ ଖେଚରୀ ।
ହଂସ୍ତ୍ରୌ ବୀଜାଷ୍ଟମୀ ବାଗ୍ଭବାଦ୍ୟା ନବମୀ ଦଶମୀ ଚ ସଂପଦ୍ୟତ ଇତି । ଯ ଏବଂ ବେଦ ।
ଅଥାତଃ କାମକଲାଭୂତଂ ଚକ୍ରଂ ବ୍ୟାଖ୍ୟାସ୍ୟାମୋ ହ୍ରୀଂ କ୍ଳୀମୈଂ
ରୁଁ ସ୍ତ୍ରୌମେତେ ପଞ୍ଚ କାମାଃ ସର୍ବଚକ୍ରଂ ବ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ୍ତେ ।

ମଧ୍ୟମଂ କାମଂ ସର୍ବାବସାନେ ସଂପୁରୀକୃତ୍ୟ ବ୍ଲୁକାରେଣ ସଂପୁଟଂ
 ବ୍ୟାପ୍ତଂ କୃତ୍ୱା ଦ୍ୱିରେନ୍ଦବେନ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତନା ସାଧ୍ୟଂ ବଜ୍ରା ଭୂର୍ଜପତ୍ରେ ଯୁଜତି ।
 ତଜକ୍ରଂ ଯେଽ ବେଢ଼ି ସ ସର୍ବଂ ବେଢ଼ି । ସ ସକଲ୍ଲୋକାନାକର୍ଷୟତି ।
 ସ ସର୍ବଂ ସ୍ତମ୍ଭୟତି । ନୀଲୀୟୁକ୍ତଂ ଚକ୍ରଂ ଶତ୍ରୁନ୍ନାରୟତି । ଗତିଂ ସ୍ତମ୍ଭୟତି ।
 ଲାକ୍ଷାୟୁକ୍ତଂ କୃତ୍ୱା ସକଲଲୋକଂ ବଶୀକରୋତି ।
 ନବଲକ୍ଷଜପଂ କୃତ୍ୱା ରୁଦ୍ରତ୍ୱଂ ପ୍ରାପ୍ନୋତି ।
 ମାତୃକୟା ବେଷ୍ଟିତଂ କୃତ୍ୱା ବିଜୟା ଭବତି ।
 ଭଗାଙ୍କକୁଣ୍ଡଂ କୃତ୍ୱାଗ୍ନିମାଧ୍ୟାୟ ପୁରୁଷୋ ହବିଷା ହୁତ୍ୱା ଯେଷିତୋ ବଶୀକରୋତି ।
 ବର୍ତ୍ତୁଲେ ହୁତ୍ୱା ଶ୍ରିୟମତୁଲଂ ପ୍ରାପ୍ନୋତି । ଚତୁରସ୍ତ୍ରେ ହୁତ୍ୱା ବୃଷ୍ଟିର୍ଭବତି ।
 ତ୍ରିକୋଣେ ହୁତ୍ୱା ଶତ୍ରୁନ୍ନାରୟତି । ଗତିଂ ସ୍ତମ୍ଭୟତି । ପୁଷ୍ପାଶି ହୁତ୍ୱା ବିଜୟା ଭବତି ।
 ମହାରସ୍ତୈର୍ହୁତ୍ୱା ପରମାନନ୍ଦନିର୍ଭରୋ ଭବତି ।
 ଗଣାନାଂ ତ୍ୱା ଗଣପତିଂ ହବାମହେ କବିଂ କବୀନାମୁପମଶ୍ରବସ୍ତମମ୍ ।
 ଜ୍ୟେଷ୍ଠରାଜଂ ବ୍ରହ୍ମଣାଂ ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ତତ ଆ ନଃ ଶୁଶ୍ରୁନ୍ମୁତିଭିଃ ସୀଦ ସାଦନମ୍ ।
 ଇତ୍ୟେବମାଦ୍ୟମକ୍ଷରଂ ତଦନ୍ତ୍ୟବିନ୍ଦୁପୂର୍ଣ୍ଣମିତ୍ୟନେନାଙ୍ଗଂ ସ୍ମୃତ୍ତି ।
 ଗଂ ଗଣେଶାୟ ନମ ଇତି ଗଣେଶଂ ନମସ୍କୁର୍ବୀତ ।
 ଓଁ ନମୋ ଭଗବତେ ଭସ୍ମାଙ୍ଗରାଗାୟୋଗ୍ରତେଜସ୍ୱେ ହନ ହନ ଦହ ଦହ ପତ ପତ ମଥ ମଥ
 ବିଧ୍ୱଂସୟ ବିଧ୍ୱଂସୟ ହଲଭଞ୍ଜନ ଶୂଲମୂଳେ ବ୍ୟଞ୍ଜନସିଦ୍ଧିଂ କୁରୁ କୁରୁ ସମୁଦ୍ରଂ ପୂର୍ବପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ
 ଶୋଷୟ ଶୋଷୟ ସ୍ତମ୍ଭୟ ସ୍ତମ୍ଭୟ ପରମନ୍ଦ୍ରପରୟନ୍ଦ୍ରପରତନ୍ଦ୍ରପରଦୂତପରକଟକପରଚ୍ଛେଦନକର
 ବିଦାରୟ ବିଦାରୟ ଛିନ୍ନି ଛିନ୍ନି ହ୍ରୀଂ ଫଟ୍ ସ୍ୱାହା । ଅନେନ କ୍ଷେତ୍ରାଧ୍ୟକ୍ଷଂ ପୂଜୟେଦିତି ।
 କୁଲକୁମାରି ବିଦ୍ଧହେ ମନ୍ତ୍ରକୋଟିସୁ ଧୀମହି । ତନ୍ନଃ କୌଲିଃ ପ୍ରତୋଦୟାତ୍ । ଇତି ।
 କୁମାର୍ଯ୍ୟର୍ଚନଂ କୃତ୍ୱା ଯେଽ ବୈ ସାଧକୋଽଭିଳିଖତି ସୋଽମୃତତ୍ୱଂ ଗଚ୍ଛତି । ସ ଯୁଗ ଆପ୍ନୋତି ।
 ସ ପରମାୟୁଷ୍ୟମଥ ବା ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ଭିକ୍ତ୍ୱା ତିଷ୍ଠତି । ଯ ଏବଂ ବେଦେତି ମହୋପନିଷତ୍ ॥

॥ ଇତି ତ୍ରିପୁରାତାପିନ୍ୟପନିଷସ୍ତୁତୀୟୋପନିଷତ୍ ॥ ୩॥

।। ଚତୁର୍ଥୋପନିଷତ୍ ।।

ଦେବା ହ ବୈ ଭଗବନ୍ତମବୁବନ୍ଧେବ ଗାୟତ୍ରଂ ହୃଦୟଂ ନୋ ବ୍ୟାଖ୍ୟାତଂ ତ୍ରିପୁରଂ ସର୍ବୋତ୍ତମମ୍ ।
ଜାତବେଦସସ୍ତୁକ୍ଳେନାଖ୍ୟାତଂ ନସ୍ତ୍ରିପୁରାଷ୍ଟକମ୍ ।
ୟଦିଷ୍ଟା ମୁତ୍ୟତେ ଯୋଗୀ ଜନ୍ମସଂସାରବନ୍ଧନାତ୍ ।
ଅଥ ମୃତ୍ୟୁଂଜୟଂ ନୋ ବ୍ରୁହୀତ୍ୟେବଂ ବ୍ରୁବତାଂ ସର୍ବେଷାଂ ଦେବାନାଂ
ଶୁଭେଦଂ ବାକ୍ୟମଥାତସ୍ୟାମୁକେନାନୁଷ୍ଠଭେନ ମୃତ୍ୟୁଂଜୟଂ ଦର୍ଶୟତି ।
କସ୍ତାତ୍ର୍ୟାମୁକମିତି । ତ୍ରୟାଶାଂ ପୁରାଣାମମୁକଂ ସ୍ବାମିନଂ ତସ୍ମାଦୁତ୍ୟତେ ତ୍ର୍ୟାମୁକମିତି ।
ଅଥ କସ୍ମାଦୁତ୍ୟତେ ଯଜାମହ ଇତି ।
ୟଜାମହେ ସେବାମହେ ବସ୍ତୁ ମହେତ୍ୟକ୍ଷରଦ୍ବୟେନ କୂଟଦ୍ବେନାକ୍ଷରୈକେଣ
ମୃତ୍ୟୁଂଜୟମିତ୍ୟୁତ୍ୟତେ ତସ୍ମାଦୁତ୍ୟତେ ଯଜାମହ ଇତି ।
ଅଥ କସ୍ମାଦୁତ୍ୟତେ ସୁଗନ୍ଧିମିତି । ସର୍ବତୋ ଯଶ ଆପ୍ନୋତି । ତସ୍ମାଦୁତ୍ୟତେ ସୁଗନ୍ଧିମିତି ।
ଅଥ କସ୍ମାଦୁତ୍ୟତେ ପୁଷ୍ଟିବର୍ଧନମିତି ।
ୟସ୍ତର୍ବାଂଲ୍ଲୋକାନୁସୃଜତି ଯସ୍ତର୍ବାଂଲ୍ଲୋକାଂସ୍ତ୍ରାରୟତି
ୟସ୍ତର୍ବାଂଲ୍ଲୋକାନୁ୍ୟାପ୍ନୋତି ତସ୍ମାଦୁତ୍ୟତେ ପୁଷ୍ଟିବର୍ଧନମିତି ।
ଅଥ କସ୍ମାଦୁତ୍ୟତେ ଉର୍ବାରୁକମିବ ବନ୍ଧନାନ୍-ମୃତ୍ୟୋର୍ମୁକ୍ଷୀୟେତି ।
ସଂଲଗ୍ନତ୍ବାଦୁର୍ବାରୁକମିବ ମୃତ୍ୟୋଃ ସଂସାରବନ୍ଧନାସଂଲଗ୍ନତ୍ବାଦ୍ବିଜ୍ଞତ୍ବାନ୍ନୋକ୍ଷୀଭବତି ମୁକ୍ତୋ ଭବତି ।
ଅଥ କସ୍ମାଦୁତ୍ୟତେ ମାମୃତାଦିତି ଅମୃତତ୍ବଂ ପ୍ରାପ୍ନୋତ୍ୟକ୍ଷରଂ ପ୍ରାପ୍ନୋତି ସ୍ବୟଂ ରୁଦ୍ରୋ ଭବତି ।
ଦେବା ହ ବୈ ଭଗବନ୍ତମୁରୁଃ ସର୍ବଂ ନୋ ବ୍ୟାଖ୍ୟାତମ୍ ।
ଅଥ କୈର୍ମନ୍ତ୍ରିଃ ସ୍ତୁତା ଭଗବତୀ ସ୍ବାତ୍ମାନଂ ଦର୍ଶୟତି
ତାନ୍-ସର୍ବାଞ୍ଜ୍ଞୈବାନ୍ନୈଷ୍ଟବାନ୍-ସୌରାନ୍-ଗାଣେଶାନୋ ବ୍ରୁହୀତି ।
ସ ହୋବାତ ଭଗବାଂସ୍ୟାମୁକେନାନୁଷ୍ଠଭେନ ମୃତ୍ୟୁଂଜୟମୁପାସୟେତ୍ ।
ପୂର୍ବେଶାଧୁନା ବ୍ୟାପ୍ରମେକାକ୍ଷରମିତି ସ୍ତୁତମ୍ ।
ଓଁ ନମଃ ଶିବାୟେତି ଯାଦୁଷମନ୍ତ୍ରୋପାସକୋ ରୁଦ୍ରତ୍ବଂ ପ୍ରାପ୍ନୋତି ।
କଲ୍ୟାଣଂ ପ୍ରାପ୍ନୋତି । ଯ ଏବଂ ବେଦ ।

ତଦ୍ଵିଷ୍ଣୋଃ ପରମଂ ପଦଂ ସଦା ପଶ୍ୟନ୍ତି ସୁରୟଃ । ଦିବୀବ ଚକ୍ଷୁରାତତମ୍ ।
ବିଷ୍ଣୋଃ ସର୍ବତୋମୁଖସ୍ୟ ସ୍ନେହୋ ଯଥା ପଲଲପିଣ୍ଡମୋତପ୍ରୋତମନୁବ୍ୟାପ୍ତଂ
ବ୍ୟତିରିକ୍ତଂ ବ୍ୟାପୁତ ଇତି ବ୍ୟାପୁବତୋ ବିଷ୍ଣୋସ୍ତପୁରମଂ ପଦଂ ପରଂ ବ୍ୟୋମେତି
ପରମଂ ପଦଂ ପଶ୍ୟନ୍ତି ବୀକ୍ଷନ୍ତେ ।

ସୁରୟୋ ବ୍ରହ୍ମାଦୟୋ ଦେବାସ ଇତି ସଦା ହୃଦୟ ଆଦଧତେ ।
ତସ୍ମାଦ୍ବିଷ୍ଣୋଃ ସ୍ବରୂପଂ ବସତି ତିଷ୍ଠତି ଭୂତେଶ୍ବିତି ବାସୁଦେବ ଇତି ।
ଓଁ ନମ ଇତି ତ୍ରୀଶ୍ୟକ୍ଷରାଣି । ଭଗବତ ଇତି ଚତୁରୀ । ବାସୁଦେବାୟେତି ପଞ୍ଚାକ୍ଷରାଣି ।
ଏତଦ୍ୱୈ ବାସୁଦେବସ୍ୟ ଦ୍ଵାଦଶାର୍ଣ୍ଣମଭ୍ୟେତି । ସୋପପୁରଂ ତରତି । ସ ସର୍ବମାୟୁରେତି ।

ବିନତେ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଂ ରାୟସ୍ତୋଷଂ ଗୌପତ୍ୟଂ ଚ ତମଶୁତେ ପ୍ରତ୍ୟଗାନନ୍ଦଂ
ବ୍ରହ୍ମପୁରୁଷଂ ପ୍ରଣବସ୍ବରୂପମକାର ଉକାରୋ ମକାର ଇତି ।
ତାନେକଧା ସଂଭବତି ତଦୋମିତି ।
ହଂସଃ ଶୁଚିଷଦ୍ଵସୁରକ୍ତରିକ୍ଷସଜ୍ଞୋତା ବେଦିଷଦତିଥିର୍ଦୁରୋଶସତ୍ ।
ନୃଷଦ୍ଵରସଦୃତସଦ୍ଘୋମସଦକ୍ତା ଗୋଜା ଋତଜା ଅଦ୍ରିଜା ଋତଂ ବୃହତ୍ ।
ହଂସ ଇତ୍ୟେତନ୍ନନୋରକ୍ଷରଦ୍ଵିତୀୟେନ ପ୍ରଭାପୁଞ୍ଜେନ ସୌରେଶ ପୃତମକ୍ତା
ଗୋଜା ଋତଜା ଅଦ୍ରିଜା ଋତଂ ସତ୍ୟା-ପ୍ରଭା-ପୁଞ୍ଜି-ନ୍ୟଷା-ସଂଧ୍ୟା-ପ୍ରଜ୍ଞାଭିଃ
ଶକ୍ତିଭିଃ ପୂର୍ବଂ ସୌରମଧ୍ୟାୟାନଃ ସର୍ବଂ ଫଳମଶୁତେ ।
ସ ବ୍ୟୋମ୍ନି ପରମେ ଧାମନି ସୌରେ ନିବସତେ ।
ଗଣାନାଂ ତ୍ଵେତି ତ୍ୱୈଷ୍ଟଭେନ ପୂର୍ବେଶାଧୁନା ମନୁନୈକାର୍ଣ୍ଣେନ
ଗଣାଧିପମଭ୍ୟର୍ଚ୍ୟ ଗଣେଶତ୍ଵଂ ପ୍ରାପ୍ନୋତି ।

ଅଥ ଗାୟତ୍ରୀ ସାବିତ୍ରୀ ସରସ୍ବତ୍ୟଜପା ମାତୃକା ପ୍ରୋକ୍ତା ତୟା ସର୍ବମିଦଂ ବ୍ୟାପୁମ୍ ।
ଏଂ ବାଗୀଶ୍ଵରି ବିଦ୍ଭୁହେ କ୍ଳୀଂ କାମେଶ୍ଵରୀ ଧୀମହି । ସୌସ୍ତନ୍ନଃ ଶକ୍ତିଃ ପ୍ରଚୋଦୟାଦିତି ।
ଗାୟତ୍ରୀ ପ୍ରାତଃ ସାବିତ୍ରୀ ମଧ୍ୟାହ୍ନେ ସରସ୍ବତୀ ସାୟମିତି ନିରକ୍ତରମଜପା ।
ହଂସ ଇତ୍ୟେବ ମାତୃକା ।

ପଞ୍ଚାଶଦ୍ୱର୍ଷବିଗ୍ରହେଶାକାରାଦିକ୍ଷକାରାନ୍ତେନ ବ୍ୟାପ୍ରାନ୍ତି ଭୁବନାନ୍ତି ଶାସ୍ତ୍ରାଣି
ଛନ୍ଦାଂସୀତ୍ୟେବଂ ଭଗବତୀ ସର୍ବଂ ବ୍ୟାପ୍ନୋତୀତ୍ୟେବ ତସ୍ୟୈ ବୈ ନମୋ ନମ ଇତି ।
ତାନ୍ ଭଗବାନବ୍ରବୀଦେତୈର୍ମହ୍ତୈର୍ନିତ୍ୟଂ ଦେବୀଂ ଯଃ ସ୍ତ୍ରୌତି ସ ସର୍ବଂ ପଶ୍ୟତି ।
ସୋଽମୃତତ୍ୱଂ ଚ ଗଚ୍ଛତି । ଯ ଏବଂ ବେଦେତ୍ୟପନିଷତ୍ ॥

॥ ଇତି ତ୍ରିପୁରାତାପିନ୍ୟପନିଷସ୍ତୁତତ୍ତ୍ୱର୍ଥୋପନିଷତ୍ ॥ ୪ ॥

॥ ପଞ୍ଚମୋପନିଷତ୍ ॥

ଦେବା ହ ବୈ ଭଗବନ୍ତମବ୍ରୁବନ୍ସ୍ୱାମିନ୍ନଃ କଥିତଂ ସ୍ମୃତଂ କ୍ରିୟାକାଶ୍ଚ ସବିଷୟଂ ତ୍ୱୈପୁରମିତି ।
ଅଥ ପରମନିର୍ବିଶେଷଂ କଥୟସ୍ୱେତି ।
ତାନ୍-ହୋବାଚ ଭଗବାଂସ୍ତୁରୀୟୟା ମାୟୟାଽନ୍ତ୍ୟୟା ନିର୍ଦିଷ୍ଟଂ ପରମଂ ବ୍ରହ୍ମେତି ।
ପରମପୁରୁଷଂ ଚିଦ୍ରୂପଂ ପରମାତ୍ମେତି ।
ଶ୍ରୋତା ମତ୍ତା ଦ୍ରଷ୍ଟାଽଽଦେଷ୍ଟା ସ୍ପଷ୍ଟା ଘୋଷ୍ଟା ବିଜ୍ଞାତା ପ୍ରଜ୍ଞାତା
ସର୍ବେଷାଂ ପୁରୁଷାଣାମନ୍ତଃପୁରୁଷଃ ସ ଆତ୍ମା ସ ବିଜ୍ଞେୟ ଇତି ।
ନ ତତ୍ର ଲୋକା ଅଲୋକା ନ ତତ୍ର ଦେବା ଅଦେବାଃ ପଶବୋଽପଶବସ୍ତାପସୋ
ନ ତାପସଃ ପୌଲ୍ଲସୋ ନ ପୌଲ୍ଲସୋ ବିପ୍ରା ନ ବିପ୍ରାଃ ।
ସ ଇତ୍ୟେକମେବ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ବିଭ୍ରାଜତେ ନିର୍ବାଣମ୍ ।
ନ ତତ୍ର ଦେବା ଋଷୟଃ ପିତର ଈଶତେ ପ୍ରତିବୁଦ୍ଧଃ ସର୍ବବିଦ୍ୟେତି ।
ତତ୍ତ୍ୱୈତେ ଶ୍ଳୋକା ଭବନ୍ତି —

ଅତୋ ନିର୍ବିଷୟଂ ନିତ୍ୟଂ ମନଃ କାର୍ଯ୍ୟଂ ମୁମୁକ୍ଷୁଣା ।
ୟତୋ ନିର୍ବିଷୟୋ ନାମ ମନସୋ ମୁକ୍ତିରିଷ୍ୟତେ ॥ ୧ ॥

ମନୋ ହି ଦ୍ୱିବିଧଂ ପ୍ରୋକ୍ତଂ ଶୁଦ୍ଧଂ ଚାଶୁଦ୍ଧମେବ ଚ ।
ଅଶୁଦ୍ଧଂ କାମସଂକଳ୍ପଂ ଶୁଦ୍ଧଂ କାମବିବର୍ଜିତମ୍ ॥ ୨ ॥

ମନ ଏବ ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ କାରଣଂ ବନ୍ଧମୋକ୍ଷୟୋଃ ।
ବନ୍ଧନଂ ବିଷୟାସକ୍ତଂ ମୁକ୍ତିଂ ନିର୍ବିଷୟଂ ମନଃ ॥ ୩ ॥

ନିରସ୍ତବିଷୟାସକ୍ତଂ ସଂନିରୁଧ୍ୟ ମନୋ ବୃଦ୍ଧି ।
ୟଦା ଯାତ୍ୟମନୀଭାବସ୍ତଦା ତପୁରମଂ ପଦମ୍ ॥ ୪ ॥

ତାବଦେବ ନିରୋଦ୍ଧବ୍ୟଂ ଯାବନ୍ନୃଦିଗତଂ କ୍ଷୟମ୍ ।
ଏତଦ୍ଭଜାନଂ ତ ଧ୍ୟାନଂ ତ ଶେଷୋଽନେ୍ୟା ଗ୍ରନ୍ଥବିସ୍ତରଃ ॥ ୫ ॥

ନୈବ ଚିନ୍ତ୍ୟଂ ନ ଚାଚିନ୍ତ୍ୟଂ ନାଚିନ୍ତ୍ୟଂ ଚିନ୍ତ୍ୟମେବ ତ ।
ପକ୍ଷପାତବିନିର୍ମୁକ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମ ସଂପଦ୍ୟତେ ଧ୍ରୁବମ୍ ॥ ୬ ॥

ସ୍ୱରେଣ ସଂଲ୍ଲୟେଦ୍ୟୋଗୀ ସ୍ୱରଂ ସଂଭାବୟେପୁରମ୍ ।
ଅସ୍ୱରେଣ ତୁ ଭାବେନ ନ ଭାବୋ ଭାବ ଇଷ୍ୟତେ ॥ ୭ ॥

ତଦେବ ନିଷ୍କଳଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିର୍ବିକଳ୍ପଂ ନିରଞ୍ଜନମ୍ ।
ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମାହମିତି ଜ୍ଞାତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମ ସଂପଦ୍ୟତେ କ୍ରମାତ୍ ॥ ୮ ॥

ନିର୍ବିକଳ୍ପମନନ୍ତଂ ତ ହେତୁଦୃଷ୍ଟାନ୍ତବର୍ଜିତମ୍ ।
ଅପ୍ରମେୟମନାଦ୍ୟନ୍ତଂ ଯଦ୍ଭଜାତ୍ୱା ମୁଚ୍ୟତେ ବୁଧଃ ॥ ୯ ॥

ନ ନିରୋଧୋ ନ ଚୋପୃତ୍ତିର୍ନ ବନ୍ଧୋ ନ ତ ସାଧକଃ ।
ନ ମୁମୁକ୍ଷୁର୍ନ ବୈ ମୁକ୍ତ ଇତ୍ୟେଷା ପରମାର୍ଥତା ॥ ୧୦ ॥

ଏକ ଏବାତ୍ମା ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟୋ ଜାଗ୍ରସ୍ୱପ୍ନସୁଷୁପ୍ତିଷୁ ।
ସ୍ଥାନତ୍ରୟବ୍ୟତୀତସ୍ୟ ପୁନର୍ଜନ୍ମ ନ ବିଦ୍ୟତେ ॥ ୧୧ ॥

ଏକ ଏବ ହି ଭୂତାତ୍ମା ଭୂତେ ଭୂତେ ବ୍ୟବସ୍ଥିତଃ ।
ଏକଧା ବହୁଧା ଚୈବ ଦୃଶ୍ୟତେ ଜଲଚନ୍ଦ୍ରବତ୍ ॥ ୧୨ ॥

ଘଟସଂବୃତମାକାଶଂ ନୀୟମାନେ ଘଟେ ଯଥା ।
ଘଟୋ ନୀୟେତ ନାକାଶଂ ତଥା ଜୀବୋ ନ ଭୋପମଃ ॥ ୧୩ ॥

ଘଟବଦ୍ଭିବିଧାକାରଂ ଭିଦ୍ୟମାନଂ ପୁନଃ ପୁନଃ ।
ତଦ୍-ଭେଦେ ଚ ନ ଜାନାତି ସ ଜାନାତି ଚ ନିତ୍ୟଶଃ ॥ ୧୪ ॥

ଶବ୍ଦମାୟାବୃତୋ ଯାବତ୍ତାବତ୍ତିଷ୍ଠତି ପୁଷ୍କଳେ ।
ଭିନ୍ନେ ତମସି ଚୈକତ୍ୱମେକ ଏବାନୁପଶ୍ୟତି ॥ ୧୫ ॥

ଶବ୍ଦାର୍ଣ୍ଣମପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ତସ୍ମିନ୍-କ୍ଷୀଣେ ଯଦକ୍ଷରମ୍ ।
ତଦ୍ଭିଦ୍ୱାନକ୍ଷରଂ ଧ୍ୟାୟେଦ୍ୟଦୀଚ୍ଛେଚ୍ଛାନ୍ତିମାତ୍ମନଃ ॥ ୧୬ ॥

ଦୈ ବ୍ରହ୍ମଣୀ ହି ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟେ ଶବ୍ଦବ୍ରହ୍ମ ପରଂ ଚ ଯତ୍ ।
ଶବ୍ଦବ୍ରହ୍ମଣି ନିଷ୍ପାତଃ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମାଧିଗଚ୍ଛତି ॥ ୧୭ ॥

ଗ୍ରନ୍ଥମଭ୍ୟସ୍ୟ ମେଧାବୀ ଜ୍ଞାନବିଜ୍ଞାନତପ୍ତରଃ ।
ପଲ୍ଲୀଲମିବ ଧାନ୍ୟାର୍ଥୀ ତ୍ୟଜେଦ୍-ଗ୍ରନ୍ଥମଶେଷତଃ ॥ ୧୮ ॥

ଗବାମନେକବର୍ଣ୍ଣାନାଂ କ୍ଷୀରସ୍ୟାପ୍ୟେକବର୍ଣ୍ଣତା ।
କ୍ଷୀରବପୁଶ୍ୟତି ଜ୍ଞାନୀ ଲିଙ୍ଗନସ୍ତୁ ଗବାଂ ଯଥା ॥ ୧୯ ॥

ଜ୍ଞାନନେତ୍ରଂ ସମାଧାୟ ସ ମହପୁରମଂ ପଦମ୍ ।
ନିଷ୍କଳଂ ନିଷ୍କଳଂ ଶାନ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମାହମିତି ସଂସ୍ମରେତ୍ ॥ ୨୦ ॥

ଇତ୍ୟେକଂ ପରବ୍ରହ୍ମରୂପଂ ସର୍ବଭୂତାପିବାସଂ ତୁରୀୟଂ
ଜାନୀତେ ସୋଃକ୍ଷରେ ପରମେ ବ୍ୟୋମନ୍ୟପିବସତି ।
ୟ ଏତାଂ ବିଦ୍ୟାଂ ତୁରୀୟାଂ ବ୍ରହ୍ମଯୋନିସ୍ବରୂପାଂ ତାମିଦ୍ରାୟୁଷେ ଶରଣମହଂ ପ୍ରପଦ୍ୟେ ।
ଆକାଶାଦ୍ୟନ୍ତୁକ୍ରମେଣ ସର୍ବେଷାଂ ବା ଏତଦ୍-ଭୂତାନାମାକାଶଃ ପରାୟଣମ୍ ।
ସର୍ବାଣି ହ ବା ଇମାନି ଭୂତାନ୍ୟାକାଶାଦେବ ଜାୟନ୍ତେ ।
ଆକାଶ ଏବ ଲୀୟନ୍ତେ । ତସ୍ମାଦେବ ଜାତାନି ଜୀବନ୍ତି ।
ତସ୍ମାଦାକାଶଜଂ ବୀଜଂ ବିନ୍ୟାତ୍ ।
ତଦେକାକାଶପୀଠଂ ସ୍ଵାର୍ଗନଂ ପୀଠଂ ତେଜଃପୀଠମମୃତପୀଠଂ ରତ୍ନପୀଠଂ ଜାନୀୟାତ୍ ।
ୟୋ ଜାନୀତେ ସୋଃମୃତତ୍ବଂ ଚ ଗଚ୍ଛତି ।
ତସ୍ମାଦେତାଂ ତୁରୀୟାଂ ଶ୍ରୀକାମରାଜୀୟାମେକାଦଶଧା ଭିନ୍ନାମେକାକ୍ଷରଂ
ବ୍ରହ୍ମେତି ଯୋ ଜାନୀତେ ସ ତୁରୀୟଂ ପଦଂ ପ୍ରାପ୍ନୋତି ।
ୟ ଏବଂ ବେଦେତି ମହୋପନିଷତ୍ ॥

॥ ଇତି ତ୍ରିପୁରାତାପିନ୍ୟପନିଷସ୍ତୁପଞ୍ଚମୋପନିଷତ୍ ॥ ୫॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷତିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବାଗୁଁସସ୍ତନୁଭିଃ । ବ୍ୟାଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ବସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ବସ୍ତି ନଃ ପୂଷା ବିଶ୍ବବେଦାଃ ।
ସ୍ବସ୍ତି ନସ୍ତ୍ରାକ୍ଷ୍ୟୋ ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ବସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥
ହରିଃ ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀତ୍ରିପୁରାତାପିନ୍ୟପନିଷସ୍ତମାପ୍ତା ॥



ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଭାବନ ଉପନିଷଦ

(Bhabanopanisat / Bhaabana Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

ଭାବନୋପନିଷତ୍ / ଭାବନ ଉପନିଷଦ / ଶ୍ରୀଚକ୍ର ଉପନିଷଦ



॥ ଅଥ ଭାବନୋପନିଷତ୍ ॥

ସ୍ୱାବିଦ୍ୟାପଦତତ୍ତ୍ୱାର୍ଥଂ ଶ୍ରୀଚକ୍ରୋପରି ଭାସ୍କରମ୍ ।

ବିନ୍ଦୁରୂପଶିବାକାରଂ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପଦଂ ଭଜେ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣ୍ଠୟାମ ଦେବା । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷତ୍ରିୟଜତ୍ରାଃ ।

ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟବାଗ୍ନୁସ୍ତନ୍ତୁଭିଃ । ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।

ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୁଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।

ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାର୍ଷ୍ୟୋଽରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧୀତୁ ।

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥

ଆତ୍ମାନମଶଶ୍ୱମଶ୍ୱଲାକାରମାବୃତ୍ୟ ସକଳବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡମଶ୍ୱଲଂ ସ୍ୱପ୍ରକାଶଂ ଧ୍ୟାୟେତ୍ ।

ଓଁ ଶ୍ରୀଗୁରୁଃ ସର୍ବକାରଣତୁତା ଶକ୍ତିଃ । ତେନ ନବରକ୍ତରୂପୋ ଦେହଃ ।

ନବଶକ୍ତିରୂପଂ ଶ୍ରୀଚକ୍ରମ୍ । ବାରାହୀ ପିତୃରୂପା ।

କୁରୁକୁଲ୍ଲା ବଲିଦେବତା ମାତା । ପୁରୁଷାର୍ଥାଃ ସାଗରାଃ ।

ଦେହୋ ନବରତ୍ନଦ୍ୱୀପଃ । ଆଧାରନବକମ୍ପୁତ୍ରାଃ ଶକ୍ତିୟଃ ।

ତ୍ୱଗାଦିସପ୍ତଧାତୁଭିରନେକୈଃ ସଂଯୁକ୍ତାଃ ସଂକଳ୍ପାଃ କଳ୍ପତରବଃ ।

ତେଜଃ କଳ୍ପକୋଦ୍ୟାନମ୍ ।

ରସନୟା ଭାବ୍ୟମାନା ମଧୁରାମ୍ଳତିକ୍ତକଟୁକଷାୟଲବଣଭେଦାଃ

ଷତ୍ରସାଃ ଷଡ୍ଭବଃ କ୍ରିୟାଶକ୍ତିଃ ପୀଠମ୍ ।

କୁଣ୍ଡଳିନୀ ଜ୍ଞାନଶକ୍ତିର୍ଗୃହମ୍ । ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତିର୍ମହାତ୍ରିପୁରସୁନ୍ଦରୀ ।

ଜ୍ଞାତା ହୋତା ଜ୍ଞାନମଗ୍ନିଃ ଜ୍ଞେୟଂ ହବିଃ ।
 ଜ୍ଞାତୃଜ୍ଞାନଜ୍ଞେୟାନାମଭେଦଭାବନଂ ଶ୍ରୀଚକ୍ରପୂଜନମ୍ ।
 ନିୟତିସହିତାଃ ଶୃଙ୍ଖାରାଦୟୋ ନବ ରସା ଅଶିମାଦୟଃ ।
 କାମକ୍ରୋଧଲୋଭମୋହମଦମାସୂର୍ଯ୍ୟପାପମୟା ବ୍ରାହ୍ମ୍ୟାଦ୍ୟଷ୍ଟ ଶକ୍ତୟଃ ।
 ପୃଥିବ୍ୟପ୍ରେତୋବାୟୁକାଶଶ୍ରୋତ୍ରତ୍ତ୍ୱକ୍ତସ୍ମୃତ୍ତିହ୍ୱାତ୍ତାଣବାକ୍ପାଣିପାଦପାୟୁପଞ୍ଚମନୋବିକାରାଃ
 ଷୋଡ଼ଶ ଶକ୍ତୟଃ ।
 ବଚନାଦାନଗମନବିସର୍ଗାନନ୍ଦହାନୋପେକ୍ଷାରୁଦ୍ଧୟୋଃନଙ୍ଗକୁସୁମାଦିଶକ୍ତୟୋଃଷ୍ଟୌ ।
 ଅଲମ୍ବୁସା କୁହୁର୍ବିଶ୍ଳୋଦରୀ ବରୁଣା ହସ୍ତିଜିହ୍ୱା ଯଶସ୍ୱତ୍ୟଶ୍ୱିନୀ ଗାନ୍ଧାରୀ
 ପୁଷା ଶଙ୍ଖିନୀ ସରସ୍ୱତୀତା ପିଙ୍ଗଳା ସୁଷୁମ୍ନା ଚେତି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ନାତ୍ୟଃ ।
 ସର୍ବସଂକ୍ଷୋଭିତ୍ୟାଦିଚତୁର୍ଦ୍ଦଶାରଗା ଦେବତାଃ ।
 ପ୍ରାଣାପାନବ୍ୟାନୋଦାନସମାନନାଗକୁର୍ମକୃକରଦେବଦତ୍ତଧନଂଜୟା ଇତି ଦଶ ବାୟୁବଃ ।
 ସର୍ବସିଦ୍ଧିପ୍ରଦା ଦେବ୍ୟୋ ବହିର୍ଦ୍ଦଶାରଗା ଦେବତାଃ ।
 ଏତଦ୍ୱାୟୁଦଶକସଂସର୍ଗୋପାଧିଭେଦେନ ରେଚକପୁରକଶୋଷକଦାହପ୍ଳାବକା
 ଅମୃତମିତି ପ୍ରାଣମୁଖ୍ୟତ୍ୱେନ ପଞ୍ଚବିଧୋଽସ୍ତି ।
 କ୍ଷାରକୋ ଦାରକଃ କ୍ଷୋଭକୋ ମୋହକୋ ଜୃମ୍ଭକ ଇତ୍ୟପାଲନମୁଖ୍ୟତ୍ୱେନ ପଞ୍ଚବିଧୋଽସ୍ତି ।
 ତେନ ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ ମୋହକୋ ଦାହକୋ ଭକ୍ଷ୍ୟଭୋଜ୍ୟଲେହ୍ୟଚୋଷ୍ୟପେୟୁତ୍ଥକଂ
 ଚତୁର୍ବିଧମନ୍ନଂ ପାଚୟତି ।
 ଏତା ଦଶ ବହିକଳାଃ ସର୍ବଜ୍ଞଦ୍ୱାଦ୍ୟନ୍ତର୍ଦ୍ଦଶାରଗା ଦେବତାଃ ।
 ଶୀତୋଷ୍ଣସୁଖଦୁଃଖେଚ୍ଛାସତ୍ତ୍ୱରଜସ୍ତମୋଗୁଣା ବଶିନ୍ୟାଦିଶକ୍ତୟୋଃଷ୍ଟୌ ।
 ଶବ୍ଦସ୍ପର୍ଶରୂପରସଗନ୍ଧାଃ ପଞ୍ଚତନ୍ମାତ୍ରାଃ ପଞ୍ଚ ପୁଷ୍ପବାଣା ମନ ଇନ୍ଦ୍ରିୟନ୍ତୁଃ ।
 ବଶ୍ୟୋ ବାଶୋ ରାଗଃ ପାଶଃ । ଦୈଷୋଽଙ୍କୁଶଃ ।
 ଅବ୍ୟକ୍ତମହତ୍ତ୍ୱମହଦହଂକାର ଇତି କାମେଶ୍ୱରୀ-ବଜ୍ରେଶ୍ୱରୀ-ଭଗମାଲିନ୍ୟୋଽନ୍ତସ୍ତିକୋଶାଗ୍ରଗା
 ଦେବତାଃ ।
 ପଞ୍ଚଦଶତିଥିରୂପେଣ କାଲସ୍ୟ ପରିଣାମାବଲୋକନସ୍ଥିତିଃ ପଞ୍ଚଦଶ ନିତ୍ୟାଃ ।

ଶ୍ରଦ୍ଧାନୁରୂପା ଧୀର୍ଦେବତା ।
 ତୟୋଃ କାମେଶ୍ବରୀ ସଦାନନ୍ଦଘନା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ବାତ୍ତ୍ୱେକ୍ୟରୂପା ଦେବତା ।
 ସଲିଲମିତି ଲୌହିତ୍ୟକାରଣଂ ସତ୍ତ୍ୱମ୍ ।
 କର୍ତ୍ତବ୍ୟମକର୍ତ୍ତବ୍ୟମିତି ଭାବନାୟୁକ୍ତ ଉପଚାରଃ ।
 ଅସ୍ତିନାସ୍ତୀତି କର୍ତ୍ତବ୍ୟତାନୁପଚାରଃ ।
 ବାହ୍ୟାଭ୍ୟନ୍ତଃକରଣାନାଂ ରୂପଗ୍ରହଣୟୋଗ୍ୟତାସ୍ଥିତ୍ୟାବାହନମ୍ ।
 ତସ୍ୟ ବାହ୍ୟାଭ୍ୟନ୍ତଃକରଣାନାମେକରୂପବିଷୟଗ୍ରହଣମାସନମ୍ ।
 ରକ୍ତଶୁକ୍ଳପଦୈକୀକରଣଂ ପାଦ୍ୟମ୍ । ଉଦ୍ଭୂଲଦାମୋଦାନନ୍ଦାସନଦାନମର୍ଦ୍ଦ୍ୟମ୍ ।
 ସ୍ୱଚ୍ଛଂ ସ୍ୱତଃସିଦ୍ଧମିତ୍ୟାତମନୀୟମ୍ । ଚିତ୍ତସ୍ତମୟୀତି ସର୍ବାଙ୍ଗସୁବଣଂ ସ୍ନାନମ୍ ।
 ଚିଦଗ୍ନିସ୍ୱରୂପପରମାନନ୍ଦଶକ୍ତିସ୍ଫୁରଣଂ ବସ୍ତ୍ରମ୍ ।
 ପ୍ରତ୍ୟେକଂ ସପ୍ତବିଂଶତିଧା ଭିନ୍ନତ୍ୱେନେଚ୍ଛାଜ୍ଞାନକ୍ରିୟାତୁଳକବ୍ରହ୍ମଗ୍ରନ୍ଥମିନ୍ଦ୍ରସତତ୍ତ୍ୱବ୍ରହ୍ମନାତୀ ବ୍ରହ୍ମସୂତ୍ରମ୍ ।
 ସ୍ୱବ୍ୟତିରିକ୍ତବସ୍ତୁସଙ୍ଗରହିତସ୍ଥରଣଂ ବିଭୂଷଣମ୍ ।
 ସଜିସୁଖପରିପୂର୍ଣ୍ଣତାସ୍ଥରଣଂ ଗନ୍ଧଃ ।
 ସମସ୍ତବିଷୟାଣାଂ ମନସଃ ଚ୍ଛିନ୍ନେର୍ଯୋଗାନୁସଂଧାନଂ କୁସୁମମ୍ ।
 ତେଷାମେବ ସର୍ବଦା ସ୍ୱୀକରଣଂ ଧୂପଃ ।
 ପବନାବଚ୍ଛିନ୍ନୋଧ୍ୱଜୁଲନସଜିଦୁଲ୍ଲାକାଶଦେହୋ ଦୀପଃ ।
 ସମସ୍ତୟାତାୟାତବର୍ଜ୍ୟଂ ନୈବେଦ୍ୟମ୍ ।
 ଅବସ୍ଥାତ୍ରୟାଣାମେକୀକରଣଂ ତାମ୍ବୂଲମ୍ ।
 ମୂଳାଧାରାଦା ବ୍ରହ୍ମରକ୍ତପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମରଂଧ୍ରାଦା ମୂଳାଧାରପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ଗତାଗତରୂପେଣ ପ୍ରାଦକ୍ଷିଣ୍ୟମ୍ ।
 ତୁର୍ଯ୍ୟାବସ୍ଥା ନମସ୍କାରଃ । ଦେହଶୂନ୍ୟପ୍ରମାତୃତାନିମଜ୍ଜନଂ ବଲିହରଣମ୍ ।
 ସତ୍ୟମସ୍ତି କର୍ତ୍ତବ୍ୟମକର୍ତ୍ତବ୍ୟମୌଦାସୀନ୍ୟନିତ୍ୟାତ୍ମବିଲୀପନଂ ହୋମଃ ।
 ସ୍ୱୟଂ ତପ୍ତାଦୁକାନିମଜ୍ଜନଂ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣଧ୍ୟାନମ୍ ।
 ଏବଂ ମୁହୂର୍ତ୍ତତ୍ରୟଂ ଭାବନାପରୋ ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତୋ ଭବତି । ତସ୍ୟ ଦେବତାତ୍ତ୍ୱେକ୍ୟସିଦ୍ଧିଃ ।
 ଚିନ୍ତିତକାର୍ଯ୍ୟାଣ୍ୟୟତ୍ନେନ ସିଦ୍ଧ୍ୟନ୍ତି । ସ ଏବ ଶିବୟୋଗୀତି କଥ୍ୟତେ ।

କାଦିହାଦିମତୋକ୍ତେନ ଭାବନା ପ୍ରତିପାଦିତା । ଜୀବନ୍ତୁକ୍ତୋ ଭବତି ।
ୟ ଏବଂ ବେଦ । ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୁଣୁୟାମ ଦେବା । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷଭିର୍ଯଜତ୍ରାଃ ।
ପ୍ରିରେରଜ୍ଞେୟୁଷ୍ଟୁବାଗ୍ନୁସ୍ତନ୍ମୁଭିଃ । ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୁଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାର୍ଷ୍ୟୋଽରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ॥

॥ ଇତି ଭାବନୋପନିଷତ୍ସଂପୂର୍ଣ୍ଣା ॥



॥ ଶାନ୍ତ ଉପନିଷଦ ସମାପ୍ତା ॥

॥ ଉପନିଷଦ ଭାଗ-୩ ସମାପ୍ତା ॥

